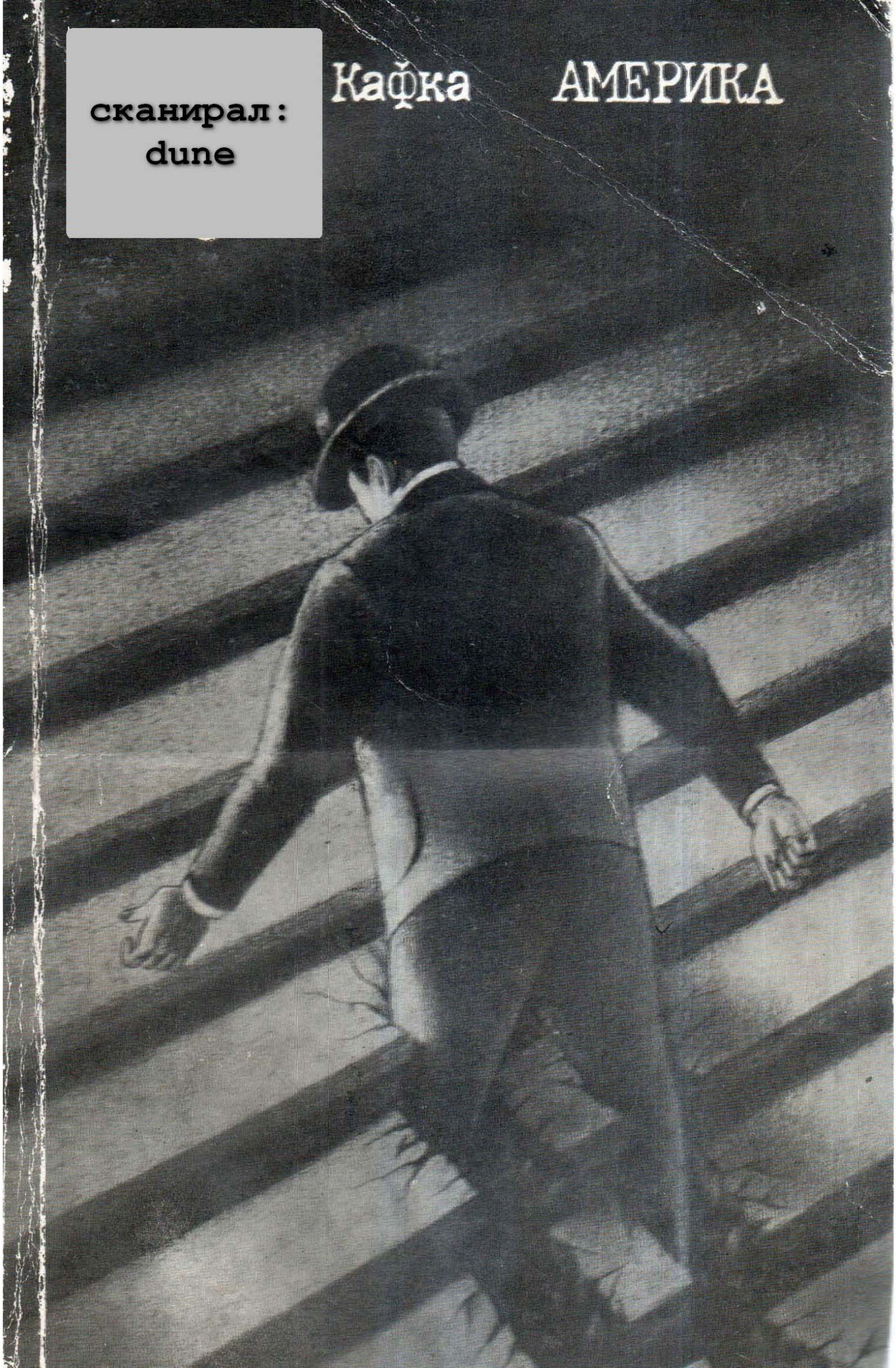
сканирал:
dune

Кафка АМЕРИКА

Kafka

Франц Кафка

АМЕРИКА

РОМАН

Превела от немски
ИВА ИЛИЕВА

НАРОДНА КУЛТУРА
СОФИЯ 1985

Franz Kafka
AMERIKA
S. Fischer Verlag. Frankfurt am Main

Превод © Ива Илиева

НАРОДНА КУЛТУРА
СОФИЯ 1985

Ч830—3

ОГНЯРЯТ

Когато корабът, на чийто борд се намираше шестнайсетгодишният Карл Росман, пратен от бедните си родители в Америка, защото една слугиня го бе прелъстила и бе добила дете от него, влезе бавно в пристанището на Ню Йорк, младежът видя как наблюдаваната вече от доста време Статуя на свободата сякаш внезапно се озари от по-ярка слънчева светлина. Ръката ѝ с меча се издигаше както винаги, а край снагата ѝ повяваше волен вятър.

„Ех, че е висока!“ — рече си той и тъй като през ум не му минаваше да тръгва, постепенно бе изтласкан чак до парапета от все по-многобройната тълпа носачи, които се точеха край него.

Един млад мъж, когото бегло познаваше от пътуването, подметна, без да спира:

— Какво, не ви ли се слиза още?

— А, не, готов съм — усмихна му се Карл и понеже беше яко момче, самоуверено метна куфара си на рамо. Ала когато потърси с поглед познатия, който полюшваше бастуна си и вече се отдалечаваше с останалите, забеляза изумен, че си е забравил чадъра долу в кораба. Бързо помоли познатия — който не се зарадва особено — да бъде така добър и да го изчака за миг при куфара му, озърна се, за да може да се оправи на връщане, и хукна. За голямо свое съжаление обаче намери прохода, който значително би скъсил пътя му, както никога заключен — вероятно във връзка със слизането на всички пътници, — затова му се наложи да се изкачва мъчително по стълби, които следваха една подир друга, прекъсвани само от коридори с безкрайни

завой и от някаква празна каюта с изоставено писалище, докато наистина съвсем се заблуди, защото само веднъж или два пъти бе минавал по този път, и то все в компанията на повече хора. Понеже не знаеше какво да прави, не срещаше жива душа и непрекъснато чуваше над себе си тътренето на хиляди крака, а последните шумове на спрените вече машини стигаха до него като далечен полъх, той заудря в своята безпомощност по една малка врата, пред която бе прекратил лутането си.

— Отключено е! — чу се глас отвътре и Карл отвори вратата с искрено облекчение. — Какво сте заблъскали по вратата като луд? — попита някакъв човек с огромен ръст, след като едва удостои Карл с поглед.

Бледа светлина, отдавна загубила блясъка си в горната част на кораба, се процеждаше през някакъв люк на тавана в мизерната каюта, в която стояха плътно един до друг — сякаш се намираха в склад — един креват, един шкаф, едно кресло и мъжът.

— Заблудих се — рече Карл, — тоя кораб е страшно голям, макар по време на пътуването да нямах такова впечатление.

— Да, имате право — с известна гордост отвърна мъжът, без да престане да се занимава с ключалката на малък куфар, който отново и отново притискаше с две ръце, за да чуе изщракването на езичето. — Е, влизайте де! — продължи той. — Няма да стоите навън я!

— Не ви ли преча? — попита Карл.

— Ах, как ли пък ще ми попречите!

— Немец ли сте? — пожела да се увери Карл, тъй като бе слушал много за опасностите, на които били изложени пришълците в Америка, особено от страна на ирландците.

— Да, такъв съм — рече мъжът.

Карл все още се колебаеше. Тогава мъжът ненадейно хвана дръжката на вратата, бързо я затвори и заедно с нея привлече и Карл в каютата.

— Не мога да търпя, когато някой ме зяпа от коридора — каза мъжът, който пак се бе заел с куфара си, — кой ли не минава, кой ли не поглежда насам, просто се вбесявам!

— Но в коридора няма жива душа! — обади се Карл, неприятно притиснат до крака на кревата.

— Е да, сега — каза мъжът.

„Че нали за сега става дума — помисли си Карл. — трудно се разговаря с тоя човек."

— Излегнете се на кревата, ще имате повече място — посъветва го мъжът.

Като се изсмя заради първоначалния си безуспешен опит да се метне върху кревата, Карл криво-ляво се намести, ала тъкмо бе легнал, и извика:

— За бога, съвсем забравих куфара!

— Че къде е той?

— Горе на палубата, пази го един познат. Как му беше името... — и той измъкна визитна картичка от тайния си джоб, който майка му бе пришила за пътуването в подплатата на сакото. — Бутербаум, Франц Бутербаум.

— Много ли ви трябва куфарът?

— Естествено.

— Тогава защо го дадохте на чужд човек?

— Забравих си долу чадъра и изтичах да го взема, а не исках да мъкна и куфара със себе си. После се заблудих тук.

— Да не би да пътувате сам? Без придружител?

— Да, сам съм. — „Май трябва да се опра на този човек — рече си Карл, — къде ли ще намеря сега подобър другар?"

— И на всичко отгоре сте загубили куфара си. Да не говорим за чадъра. — Мъжът седна на креслото, сякаш едва сега събитията около Карл привличаха донякъде вниманието му.

— Все пак вярвам, че куфарът още не е изгубен.

— Блажени са верующите — продума мъжът и силно почеса тъмната си, къса и гъста коса, — нравите на кораба се менят заедно с пристанищата. Ако бяхме в Хамбург, вашият Бутербаум навярно щеше да пази куфара ви, тук обаче едва ли е останала и следа както от куфара, така и от него.

— В такъв случай веднага трябва да видя какво става горе — рече Карл и се огледа как да се измъкне.

— Я стойте тук! — отсече мъжът и доста грубичко го тласна в гърдите, тъй че го повали обратно на леглото.

— Но защо? — ядоса се Карл.

— Защото няма смисъл — рече мъжът, — след мал-

ко тръгвам и аз, ще вървим заедно. Куфарът ви или е откраднат, а тогава спасение няма, или оня човек го е изоставил, тъй че, като се опразни корабът, ще го намерим много по-лесно. Както и чадъра ви.

— Добре ли познавате кораба? — недоверчиво попита Карл и в убедителната иначе мисъл, че нещата му могат да се намерят най-лесно на празния кораб, като че ли съзря някаква скрита уловка.

— Та аз съм корабният огняр — рече мъжът.

— Вие сте корабният огняр? — радостно възкликна Карл, сякаш това надхвърляше всички очаквания, и опрян на лакти, изпитателно се взря в мъжа. — Тъкмо пред малката каюта, където спяхме двамата със словака, имаше люк, през който можеше да се види машинното отделение.

— Да, там работех — каза огнярят.

— Винаги много съм се интересувал от техника — рече Карл, завладян от определена мисъл, — някой ден сигурно щях да стана инженер, ако не се беше наложило да замина за Америка.

— Че защо е трябвало да заминавате?

— Ах, да не говорим за това... — промълви Карл, махна с ръка и премълча историята. Същевременно погледна с усмивка към огняря, сякаш го молеше да прояви снизхождение дори към несподеленото.

— Все има някаква причина — каза огнярят и не стана ясно дали иска да узнае тази причина, или не.

— Сега и аз бих могъл да почна работа като огняр — рече Карл, — на родителите ми вече им е все едно какъв ще стана.

— Мястото ми се овакантява — каза огнярят и с пълно съзнание за тези думи пъхна ръце в джобовете на панталоните си и преметна крака върху кревата, за да ги поизпъне, а те щракнаха в омачкани, металносиви панталони, ушити от плат, който приличаше на кожа.

Карл трябваше да се премести по-близо до стената.

— Напускате кораба?

— Да, от днес изчезваме.

— Но защо? Не ви ли харесва?

— Много често нещата стоят така, че не е важно дали ти харесва, или не. Впрочем имате право, не ми харесва. Вероятно намерението ви да станете огняр не

е сериозно, но тъкмо в такъв случай то може да се осъществи с най-голяма лекота. Ето защо решително ви съветвам да се откажете. След като сте искали да следвате в Европа, защо да не поискате да следвате и тук? Американските университети са несравнимо по-добри от европейските.

— Сигурно е така — отвърна Карл, — но нямам почти никакви пари за следване. Чел съм наистина за един, който денем работел в някакъв магазин, а нощем учел и накрая станал доктор, а мисля и кмет, но за подобно нещо все пак е необходима голяма издръжливост, нали? Страхувам се, че тя ми липсва. Освен това не бях кой знае колко добър ученик, не ми беше особено трудно да се разделя с училището. А тукашните училища навярно са още по-строги. Почти не знам английски. Изобщо тук на чужденците не се гледа с добро око, така ми се струва.

— И това ли вече сте почувствували? Е, тогава всичко е наред. Тогава сте мой човек. Вижте какво, ние все пак се намираме на немски кораб, той обслужва линията Хамбург—Америка, а защо всички тук не са немци? Защо главният машинист е румънец? Казва се Шубал. Просто не е за вярване. А този никаквец смъква кожата на нас, немците, и то върху немски кораб! Не мислете — той се задъха и започна да ръкомаха, — че просто се оплаквам. Зная, че нямате никакво влияние и самият вие сте бедно момче. Но положението е нетърпимо!

Той стовари няколко пъти юмрука си върху масата и докато удряше, не сваляше очи от него.

— Служил съм на толкова кораби — и произнесе двайсетина имена, като че ли бяха една дума, та Карл се смая, — отличавали са ме, хвалили са ме, трудил съм се според желанията на капитаните, дори няколко години бях на търговски кораб като тоя — и той се понадигна, сякаш това бе върхната точка на живота му, — а тук, в това корито, където всичко е наредено по конец и никой не те кара да мислиш, тук не струвам пукната пара, постоянно преча на Шубал, лентяйствам, заслужавам да ме изхвърлят и получавам заплатата си по милост! Разбирате ли това? Аз — не!

— Не трябва да търпите подобно нещо — възбудено рече Карл. Той почти беше забравил, че се намира

върху несигурното дъно на кораб, край брега на непознат континент, толкова уютно се чувствуваше тук, върху леглото на огняря. — Ходихте ли вече при капитана! Потърсихте ли правата си при него?

— Я по-добре ми се махайте от главата! Не ми трябвате тук! Не слушате какво ви говоря, а ми давате съвети. Че как да отида при капитана?! — И огнярят отново приседна уморено, като скри лицето си в дланите.

„Не мога да му дам по-добър съвет“ — рече си Карл. И изобщо му се стори, че щеше да постъпи по-добре, ако бе проверил за куфара си, вместо да дава тук съвети, които се възприемат все за глупави. Когато му бе връчил куфара завинаги, неговият баща го беше попитал на шега: „Колко ли време ще го опазиш?“, а ето че този скъп куфар като че ли наистина бе вече изгубен. Утешаваше го единствено мисълта, че баща му, дори да се опиташе да узнае нещо за сегашното му положение, надали щеше да успее. Параходната компания бе в състояние най-много да потвърди, че е пристигнал в Ню Йорк. Ала Карл съжали, че почти не бе използувал вещите си от куфара, въпреки че например отдавна бе имал нужда да си смени ризата. Излизаше, че беше пестил не там, където трябва; тъкмо сега, когато в началото на своето поприще щеше да изпита необходимостта да се появи чисто облечен, той трябваше да се покаже с мръсната риза. Иначе загубата на куфара нямаше да е чак толкова тежка, защото костюмът, който носеше, бе дори по-добър от онзи в куфара — той беше всъщност само резервен костюм, непосредствено преди заминаването се бе наложило майка му да го закърпи. Сега си спомни, че в куфара имаше и парче веронски салам, който майка му бе увила като специален подарък, ала той почти не беше го докоснал, понеже през цялото пътуване нямаше никакъв апетит и супата, която раздаваха на междинната палуба, напълно го бе задоволявала. Сега обаче много му се прииска да има този салам, за да го подари на огняря. Защото такива хора се спечелват много лесно, ако им подариш някоя дреболия, Карл го знаеше от баща си — той спечелваше всички по-нископоставени служители, с които бе в търговски отношения, като им раздаваше пури. Единственото, което Карл можеше да

подари сега, бяха парите, но след като по всяка вероятност бе изгубил куфара си, на първо време не му се искаше да ги пипа. Мислите му отново се върнаха към куфара и той действително не можеше да проумее защо по време на пътуването така зорко бе бдял над него, че едва не беше пожертвувал съня си заради това бдение, а сега толкова лесно допусна да му вземат същия този куфар. Спомни си петте нощи, през които постоянно бе подозирал малкия словак, който лежеше през двама вляво от него, че е хвърлил око на куфара му. Този словак само беше дебнал Карл да задреме най-сетне за миг, обзет от слабост, за да придърпа към себе си куфара с една върлина, с която по цял ден си играеше или се упражняваше. Денем този словак изглеждаше съвсем невинен, ала настъпеше ли нощта, се надигаше сегиз-тогиз от постелята и тъжно поглеждаше към куфара на Карл. Карл виждаше това съвсем ясно, защото все се намираха хора, които, измъчвани от тревогата на преселването, запалваха светлинка ту тук, ту там, въпреки че корабният правилник забраняваше, и се опитваха да разчетат неясните проспекти на емигрантските агенции. Карл можеше малко да подремне, ако имаше такава светлинка наблизо, ала ако тя се намираше далеч или пък беше тъмно, трябваше да си отваря очите. Тези усилия здравата го бяха изтощили, а сега излизаше, че са били вероятно съвсем ненужни. Ах, този Бутербаум, само да му паднеше някъде!

Внезапно сред пълната досега тишина долетяха някъде от много далеч леки, кратки удари като от детски нозе, приближаваха се и шумът нарастваше — да, това бяха отмерени мъжки крачки. Вероятно мъжете вървяха в колона, което бе естествено за тесния коридор, чуваха се звуци като от дрънкане на оръжие. Карл, който за малко щеше да се унесе в сън върху леглото, освободен от всякакви грижи за куфара и словака, се стресна и сбута огняря, за да насочи най-сетне вниманието му, защото челото на колоната сякаш бе стигнало вече до вратата.

— Това е корабният оркестър — каза огнярят, — свирили са горе и сега отиват да си стегнат багажа. Е, вече всичко е готово и можем да тръгваме. Хайде! — Той хвана Карл за ръка, в последния миг смъкна от

стената над леглото една икона на Богородица в рамка, натика я във вътрешния си джоб, грабна куфара и бързо напусна кабината заедно с Карл.

— Ще ида в канцеларията и ще кажа на господата какво мисля. Всички пътници слязоха, тъй че няма с кого да се съобразявам.

Огнярят повтори тези думи по различни начини и се опита в движение, със страничен ритник, да смаже един плъх, прекосил пътя им, ала само го натика по-бързо в дупката му, до която се бе добрал тъкмо навреме. Изобщо движенията му бяха бавни — краката му, макар и дълги, бяха твърде тежки.

Прекосиха едно кухненско отделение, където няколко момичета с мръсни престилки — оливаха ги нарочно — миеха съдове в големи чебъри. Огнярят извика някаква си Лине, прегърна я през кръста и направи с нея една-две стъпки, а тя кокетно се притискаше към ръката му.

— Сега плащат, ще дойдеш ли с мен? — попита той.

— Не ми се ходи чак дотам, по-добре ми донеси парите тук — отвърна тя, плъзна се изпод ръката му и побягна. — Къде си набарал това хубаво момче? — добави високо тя, но не дочака отговор. Разнесе се смехът на момичетата, които бяха прекъснали работата си.

Ала те продължиха и стигнаха до една врата, която в горната си част имаше малък корниз, носен от позлатени кариатиди. За корабната обстановка това беше прекален разкош. Карл откри, че по време на пътуването никога не е стъпвал тук, тази част вероятно бе достъпна само за пътниците от първа и втора класа, а сега разделящите врати бяха вдигнати, за да може корабът да бъде основно почистен. И наистина, бяха срещнали вече неколцина мъже с метли на рамо, а те бяха поздравили огняря. Карл бе изненадан от огромното оживление, той бе усетил твърде малко от него на своята междинна палуба. По дължината на коридорите бяха опънати електрически проводници, постоянно се носеше звън от някаква камбанка.

Огнярят похлопа почтително на вратата и когато отвътре се чу „Влез!“, подкани с ръка Карл да влиза, без да се страхува. Той го послуша, но застана до вратата. Видя през трите прозореца на помещението морските вълни и както гледаше веселото им плискане,

сърцето му затуптя, сякаш не бе съзерцавал морето цели пет дълги дни. Големи кораби пресичаха взаимно пътищата си и отстъпваха на напора на вълните само толкова, колкото позволяваше товарът им. Присвиеше ли очи, човек виждаше как тези кораби сякаш се олюляват под тежестта си. На мачтите им се развяваха тесни, но дълги флагове, които наистина се изпъваха при пътуването, ала въпреки това трепкаха насамнатам. Ехтяха топовни салюти, навярно от военни кораби; оръдията на такъв кораб, който минаваше наблизо, сияеха с отразената светлина по металната си обвивка, сякаш унесени от увереното, плавно и все пак не съвсем хоризонтално движение. Поне от вратата можеше да се види как в далечината малките корабчета и лодки се вмъкват на рояци в пролуките между големите кораби. Зад всичко това обаче се възправяше Ню Йорк, загледан в Карл с хилядите прозорци на своите небостъргачи. Да, в тази стая човек знаеше къде се намира.

Около една кръгла маса седяха трима господа, единият — корабен офицер в синя флотска униформа, а другите двама — служители от пристанищното управление, облечени в черни американски униформи. Върху масата бе струпана голяма купчина различни документи, които най-напред офицерът преглеждаше бегло с перодръжка в ръка, а сетне ги подаваше на останалите двама, които ту ги четяха, ту си вземаха бележки, ту ги прибираха в куфарчетата си при положение, че единият, който почти непрекъснато издаваше лек шум със зъбите си, в момента не диктуваше на своя колега нещо, което той да отрази в протокола.

На едно писалище до прозореца седеше с гръб към вратата дребен господин, който прехвърляше големи книги, наредени върху здрава лавица пред него на височината на главата му. Встрани имаше отворена каса, която поне на пръв поглед бе празна.

Вторият прозорец не беше зает и предлагаше прекрасен изглед. Но близо до третия се бяха изправили двама господа и приглушено разговаряха. Единият се облягаше до прозореца; той също носеше флотска униформа и си играеше с дръжката на сабята. Онзи, с когото приказваше, бе обърнат с лице към прозореца и когато сегиз-тогиз се раздвижваше леко, откриваше

част от редицата ордени върху гърдите на първия. Носеше цивилни дрехи и премяташе тънко бамбуково бастунче, което също стърчеше като сабя, защото ръцете му бяха опрени на хълбоците.

Карл нямаше много време да разгледа всичко, тъй като скоро към тях пристъпи един слуга и попита с поглед огняря какво желае; погледът му издаваше неодобрение, че го вижда тук. Огнярят също така тихо, както бяха запитали, отвърна, че иска да разговаря с господин главния касиер. Слугата махна с ръка, за да отхвърли молбата от свое име, ала все пак се отправи на пръсти към господина с големите книги, като издалеко заобиколи кръглата маса. Като чу думите на слугата, оня господин направо се вкамени, това пролича съвсем ясно, ала най-сетне се извърна към човека, който искаше да разговаря с него, и строго започна да прави знаци на огняря — а за всеки случай и на слугата — да се махат. След това слугата се върна при огняря и му каза с такъв тон, сякаш му доверяваше нещо:

— Веднага се пръждосвайте от помещението!

Като чу отговора, огнярят сведе поглед към Карл, сякаш той бе сърцето му, на което безгласно изплаква болката си. Без да му мисли повече, Карл бързо прекоси помещението, дори леко докосна креслото на офицера, слугата се втурна приведен, с ръце, готови да го хванат, сякаш бе погнал насекомо, ала Карл пръв се добра до масата на главния касиер и се вкопчи здраво в нея за в случай, че слугата се опита да го дръпне оттам.

Естествено помещението веднага се оживи. Флотският офицер бе скочил от масата, господата от пристанищното управление гледаха спокойно, но съсредоточено, двамата господа от прозореца бяха застанали един до друг, а слугата отстъпи назад, защото реши, че не бива да се бърка там, където високопоставените господа проявяват някакъв интерес. До вратата огнярят напрегнато чакаше мига, в който и неговата помощ щеше да потрябва. Главният касиер най-сетне напълно се извърна надясно в своето кожено кресло.

Карл измъкна пътническия си паспорт от тайния джоб, чието наличие не се поколеба да издаде пред тези хора, и вместо да се представи, положи разтворения

паспорт върху масата. Изглежда, главният касиер сметна този паспорт за маловажен, защото го подхвърли с два пръста настрана, след което Карл си го прибра отново, сякаш тази формалност бе уредена задоволително.

— Позволявам си да кажа — подхвана той, — че според мен спрямо господин огняря е извършена несправедливост. Тук се намира някакъв си Шубал, който го е измамил. Самият той е служил извънредно добре вече на много кораби, които може да назове, усърден е, обича работата си и наистина не е ясно защо да не е подходящ тъкмо за този кораб, където службата все пак не е така тежка, както, да речем, на търговските кораби. Тъй че само клеветата би могла да бъде пречка за неговото израстване и да го лиши от признание, каквото в противен случай положително не би му липсвало. Споменах само най-общи неща във връзка с този въпрос, по-подробните си оплаквания той ще изложи лично.

Карл се бе обърнал с тази реч към всички господа и действително слушаха всички; изглежда, много повероятно бе да се намери сред всички събрани един справедлив човек, а не непременно да се смята, че този човек е главният касиер. Освен това Карл хитро бе премълчал, че познава огняря съвсем отскоро. Впрочем той би говорил много по-добре, ако не се беше смутил от червендалестото лице на господина с бамбуковото бастунче, когото за пръв път виждаше от сегашното си местоположение.

— Разказът е верен от игла до конец — обади се огнярят, преди някой да го бе запитал, дори преди някой изобщо да бе погледнал към него. Тази негова прибързаност щеше да се окаже голяма грешка, ако господинът с ордените, който вероятно беше капитанът — така предположи Карл в този миг, — очевидно не бе решил вече да го изслуша. Той протегна ръка и подвикна на огняря:

— Елате тук! — Гласът му бе толкова твърд, че по него можеше да се удря с чук.

Сега всичко зависеше от поведението на огняря, защото Карл не се съмняваше, че той е онеправдан.

За щастие се оказа, че огнярят доста е обикалял по света. При първото бръкване в куфарчето той извади

с безукорно спокойствие връзка документи, както и бележник, отправи се с тях към капитана, като напълно пренебрегна главния касиер, сякаш това се разбираше от само себе си, и постави върху перваза на прозореца своите доказателства. На главния касиер не му оставаше нищо друго, освен сам да си даде труд да отиде при тях.

— Това лице е известен мърморко — обясни той, — прекарва повече време в касата, отколкото в машинното отделение. Той доведе до пълно отчаяние този спокоен човек Шубал. Я слушайте! — извърна се той към огняря. — Вие наистина прекалявате вече с нахалството си! Колко пъти са ви изхвърляли от помещенията за плащане, което впрочем си и заслужавате с вашите изцяло, напълно и без изключение неоснователни искания! Колко често сте се домъквали оттам в главната каса! Колко често, водени от добри чувства, сме ви отговаряли, че Шубал е вашият пряк началник, с когото единствено трябва да се спогодите като негов подчинен! А сега сте дошли чак тук, когато сред нас е господин капитанът, не се срамувате да досаждате дори на него, излагате се дотам, че водите със себе си като подучен разпространител на противните ви обвинения тоя хлапак, когото впрочем виждам за пръв път на кораба!

Карл едва се въздържа да не скочи. Но капитанът го изпревари, като каза:

— Нека все пак изслушаме човека. Напоследък Шубал ми се вижда твърде независим, което, разбира се, не означава, че заставам на ваша страна.

Последните му думи се отнасяха до огняря; естествено не можеше веднага да се застъпи за него, но всичко сякаш се развиваше както трябва. Огнярят започна своите обяснения и още в самото начало си наложи да казва „господин Шубал". Как само се радваше Карл на напуснатото от главния касиер писалище, където с истинско задоволство непрекъснато натискаше една теглилка за писма. Господин Шубал бил несправедлив! Господин Шубал облагодетелствувал чужденците! Господин Шубал гонел огняря от машинното отделение и го карал да чисти клозетите, което положително не било работа за огняр! Веднъж дори бе изразено съмнение в усърдието на господин Шубал, което било по-скоро привидно, отколкото действително. На това място Карл

изцяло се вторачи в капитана, любезно, сякаш бе негов колега, само и само последният да не се повлияе отрицателно от някак си нескопосния изказ на огняря. Все пак многото приказки не съдържаха нищо съществено и въпреки че капитанът още се взираше пред себе си, а очите му изразяваха решителност да изслуша огняря този път докрай, останалите господа проявиха нетърпение, скоро гласът на огняря загуби неограничената си власт в помещението и това започна да поражда известни опасения. Пръв раздвижи бамбуковото си бастунче цивилният господин, който, макар и тихо, тропна с него по паркета. Разбира се, останалите господа се заозъртаха насам-натам, господата от пристанищното управление, които явно бързаха много, отново посегнаха към документите и започнаха да ги преглеждат, макар и разсеяно, флотският офицер отново придърпа масата към себе си, а главният касиер, който мислеше, че е спечелил играта, дълбоко и насмешливо въздъхна. Разсеяността, обзела всички, изглежда, бе пожалила единствено слугата, който донякъде се беше вживял в страданията на горкия човек, попаднал между началствата, и сериозно кимна на Карл, сякаш по този начин искаше да му обясни нещо.

Зад прозорците междувременно продължаваше животът на пристанището, някакъв плитък товарен кораб ги задмина и почти затъмни помещението — на него имаше цяла планина от бурета, които сигурно бяха наредени превъзходно, щом не се отърколиха по всички посоки; малки моторни лодки, които Карл би могъл да разгледа сега подробно, ако имаше време, профучаваха по права линия, управлявани от ръцете на човек, застанал зад кормилото! Причудливи плавателни съдове изникваха тук-там от неспокойните води, те веднага ги заливаха отново и ги потапяха пред смаяния взор; моряци, които гребяха с всички сили, придвижваха напред лодки от океанските параходи, претъпкани с пътници, които седяха кротко, изпълнени с очакване, въпреки че някои от тях не можеха да се сдържат и обръщаха глави към непрестанно менящите се гледки — имаха такъв вид, сякаш някой насила ги бе натикал в тези лодки. Неспирно движение, безпокойство, предавано от вечно подвижната стихия върху безпомощните хора и техните дела!

Но всичко зовеше към стремителност, към яснота, към пълна точност на изображението — а какво правеше огнярят? Вярно, говореше до изнемога, отдавна вече не бе в състояние да държи с трепереще си ръце документите на прозореца; от всички небесни посоки към него се стичаха оплаквания от този Шубал, всяко от които според него би било достатъчно окончателно да погребе Шубал, но онова, което успяваше да разкаже на капитана, не бе нищо друго освен пълна боркотия. Отдавна господинът с бамбуковото бастунче тихо си подсвиркваше към тавана, господата от пристанищното управление вече бяха задържали офицера на масата си и нямаха никакво намерение да го пускат за каквото и да било, изглежда, спокойствието на капитана единствено възпираше главния касиер да не се намеси, слугата, чинно изправен, очакваше всеки миг заповед от капитана, свързана с огняря.

Карл разбра, че не бива да остане повече безучастен. Бавно се отправи към групата, но докато вървеше, трескаво премисляше как най-добре би могъл да подхване работата. Действително беше крайно време — още миг, и те двамата положително щяха да изхвърчат навън. Капитанът искаше да постъпи благородно, и то тъкмо сега — доколкото Карл схващаше, той имаше някакво особено основание да се покаже справедлив началник, — но в края на краищата не беше инструмент, с който човек можеше да си играе, а огнярят се отнасяше към него именно така, наистина поради своята безмерно възмутена душевност.

И тъй, Карл рече на огняря:

— Трябва да разказвате по-простичко, по-ясно, господин капитанът не може да оцени вашия разказ, поднесен по този начин. Нима той познава всички машинисти и разсилни по име, та дори по малко име, че веднага да разбере за кого става дума, когато споменете някое от тези имена? Подредете оплакванията си, първо кажете най-важното, а останалите степенувайте, тогава може би изобщо няма да се наложи дори да споменавате повечето от тях. Пред мен ги излагахте винаги така ясно!

„Щом в Америка крадат куфари, защо пък да не послъжем“ — помисли си той, за да се оправдае.

Ех, ако това можеше да помогне! Дали не беше вече

твърде късно? Наистина огнярят млъкна веднага, щом чу познатия глас, ала очите му, замрежени от сълзите на оскърбеното мъжко достойнство, на ужасните спомени, на безкрайната сегашна мъка, вече дори не бяха в състояние да разпознаят добре Карл. А и как можеше сега — Карл мълчаливо осъзна това пред този човек, който бе замлъкнал за миг, — как можеше сега внезапно да промени своя начин на говорене, след като му се струваше, че без да получи и най-малкото одобрение, е казал всичко, което имаше да казва, и макар че, от друга страна, сякаш не бе казал нищо, все пак не можеше да се надява, че господата ще изслушат всичко отначало. И в такъв миг се появява Карл, единственият му съмишленик, опитва се да го поучи, ала вместо това му разкрива, че всичко, всичко е изгубено.

„Да бях се намесил по-рано, вместо да зяпам през прозореца!“ — рече си Карл, сведе лице пред огняря и изпъна ръце по шевовете на панталона си, за да покаже, че всякакви надежди са изгубени.

Ала огнярят криво го разбра, помисли си, че Карл тайно го упреква в нещо, и обзет от доброто намерение да го разубеди, като връх на всичко започна да се препира с Карл. Сега, когато господата около кръглата маса отдавна негодуваха заради безполезния шум, който пречеше на важните им дела, когато главният касиер престана да разбира търпението на капитана и всеки миг щеше да избухне, когато слугата, който отново бе попаднал изцяло в сферата на господарите си, взе да измерва огняря с разгневени очи и когато най-сетне господинът с бамбуковото бастунче, към когото дори капитанът дружелюбно поглеждаше от време на време и който бе вече напълно безразличен към огняря, нещо повече — беше отвратен от него, извади малък бележник и явно зает със съвсем други неща, започна да мести очи ту към Карл, ту към бележника.

— Зная, зная — отвърна Карл, който се мъчеше да отклони нападките на огняря, отправени сега срещу него, и въпреки препирнята успя да му се усмихне приятелски, — прав сте, прав сте, аз никога не съм се съмнявал в това!

Имаше голямо желание да улови размаханите пред него ръце — страх го беше от удари, — а още по-голямо, разбира се, бе желанието му да го натика в един от

ъглите, за да му пошепне няколко тихи, успокоителни думи, които никой да не чуе. Ала огнярят бе извън себе си. Мисълта, че в краен случай огнярят би могъл да завладее присъствуващите седем мъже със силата на своето отчаяние, започна да изпълва Карл с нещо като утеха. А един поглед към писалището му показа, че там се намира табло с извънредно много бутони от електрическата мрежа, и една ръка, просто положена върху тях, можеше да разбуни целия кораб с всичките му коридори, изпълнени с враждебни хора.

Тогава този толкова безучастен господин с бамбуковото бастунче пристъпи към Карл и го попита — не много силно, но ясно, въпреки крясъците на огняря:

— Всъщност как се казвате?

В този миг се почука — сякаш някой бе чакал зад вратата това изявление на господина. Слугата погледна към капитана, той кимна. После слугата отиде до вратата и я отвори. Навън стоеше човек в стар мундир от императорската гвардия, среден на ръст и ако се съдеше по външния му вид, всъщност неподходящ за работа с машини — но все пак беше Шубал. Ако Карл не бе прочел това във всички очи, излъчващи известно задоволство, от което не бе отминат дори капитанът, той с ужас щеше да го установи по поведението на огняря, който така сви юмруците на изпънатите си ръце, сякаш тези юмруци бяха най-важното за него и той бе готов да пожертвува за тях целия си останал живот. Там се беше съсредоточила сега цялата му сила, включително и онази, която изобщо го крепеше на крака.

Това, значи, беше врагът. Издокаран в празничен мундир, стиснал под мишница служебна папка, вероятно с ведомости за заплатите и отчети за работата на огняря, той се взря във всички очи подред, без да крие признанието, че преди всичко желае да установи какво е настроението на всеки поотделно. И седмината вече му бяха приятели, тъй като въпреки известните възражения против него, които капитанът отначало беше имал или навярно само бе използувал като претекст, след главоболията, причинени му от огняря, той надали би отправил и най-дребния упрек срещу Шубал. Човек винаги можеше да намери основание да се държи строго с такъв като огняря и ако Шубал имаше за

какво да бъде упрекван, то беше обстоятелството, че с течение на времето не бе успял да пречупи опърничавостта на огняря дотолкова, че последният да не посмее да се явява днес пред капитана.

Навярно тъкмо сега можеше да се предположи, че изправянето на огняря и Шубал лице срещу лице ще има и върху хората онова въздействие, присъщо на по-висшата инстанция, защото дори да умееше да се преструва, накрая Шубал сигурно не би издържал. Достатъчно беше само едно кратко припламване на неговата злост, и господата щяха да я забележат, Карл щеше да се погрижи за това. Той вече бе опознал донякъде остроумието, слабостите и настроенията на отделните господа и в това отношение не беше пропилял прекараното тук време. Само огнярят да беше в по-добро състояние, ала той изглеждаше напълно неспособен да се бори. Ако му оставеха тоя Шубал, положително щеше да разбие омразния му череп с юмруците си. Едва ли обаче бе в състояние дори да извърви няколкото крачки до него. Защо Карл не бе предвидил това толкова лесно предвидимо нещо — че накрая Шубал не може да не дойде ако не на своя глава, тогава по заповед на капитана? Защо по пътя насам не беше обсъдил с огняря подробен план за борба, вместо да влязат съвсем неподготвени като последните глупаци в първата срещната врата, както всъщност бяха постъпили? Изобщо беше ли огнярят все още в състояние да говори, да казва „да“ и „не“, нещо, което би било необходимо при кръстосания разпит, до който обаче щеше да се стигне само в най-благоприятния случай? Беше се разкрачил широко, с несигурни колене и леко вирната глава, въздухът минаваше през зиналата му уста така, сякаш във вътрешността му вече нямаше дробове, които да го преработват.

Карл обаче се чувствуваше силен и с такава бистра мисъл, както може би никога у дома. Да можеха родителите му да го зърнат как се бори за доброто в чужбина, при това пред видни личности, и въпреки че победата още не му се е усмихнала, все пак е готов за последна, решителна схватка! Дали щяха да променят мнението си за него? Да му сторят място между тях и да го похвалят? Веднъж, поне веднъж да погледнат в очите, които им бяха така предани? Несигурни

въпроси, и то задавани в най-неподходящия миг!

— Идвам, защото ми се струва, че огнярят ме обвинява в някаква недобросъвестност. Едно момиче от кухнята ми каза, че го видяла да се отправя насам. Господин капитан и всички вие, почтени господа, готов съм да опровергая всяко обвинение посредством моите книжа, а ако е необходимо — и чрез показанията на непредубедени и неповлияни свидетели, които чакат пред вратата.

Така говореше Шубал. Това действително беше ясна мъжка реч и като се съдеше по променените физиономии на слушателите, би могло да се каже, че за пръв път след дълго време те отново чуват човешки звуци. Разбира се, те не забелязваха, че дори в тази хубава реч имаше празноти. Защо първата съществена дума, която му хрумна, бе „недобросъвестност"? Може би обвиненията трябваше да започнат оттук, а не от националната му предубеденост? Някакво си момиче от кухнята видяло как огнярят се отправя насам и не щеш ли, Шубал веднага схванал как стоят нещата, а? Да не би чувството, че е виновен, да е изострило разума му? И веднага довел свидетели, които на всичко отгоре нарича „непредубедени и неповлияни"? Мошеничество, чисто мошеничество! Защо господата го търпяха и дори признаваха поведението му за правилно? Защо бе допуснал да мине несъмнено доста време между думите на момичето от кухнята и неговата поява тук? Изглежда, не бе имал друга цел, освен огнярят така да измори господата, че те постепенно да загубят способността за ясна преценка, от която трябваше да се страхува най-вече Шубал. Не беше ли похлопал чак в мига, когато вследствие на маловажния въпрос, зададен от онзи господин, можеше да се надява, че с огняря е свършено, след като сигурно дълго бе стоял зад вратата?

Всичко беше ясно и дори Шубал го представи така против волята си, но на господата то трябваше да се покаже по друг начин, още по-убедително. Те имаха нужда да бъдат разтърсени. Тъй че побързай, Карл, използувай поне времето, което оставаше до появата на свидетелите и пълния провал!

Ала тъкмо в този миг капитанът махна на Шубал, в резултат на което той веднага отстъпи встрани — тъй като въпросът му, изглежда, бе отложен за известно

време — и подхвана със слугата, присъединил се тозчас към него, тих разговор, в който не липсваха коси погледи към огняря и Карл, както и най-убедени ръкомахания. По този начин Шубал вероятно готвеше следващата си реч.

— Не искахте ли да попитате нещо младия човек, господин Якоб? — обърна се капитанът към господина с бамбуковото бастунче в настъпилата пълна тишина.

— О, да — каза онзи, като благодари с лек поклон за вниманието. Сетне отново зададе на Карл стария си въпрос: — Как се казвате всъщност?

Карл, който реши, че в интерес на голямата и главна задача би следвало бързо да отстрани това вмешателство с упоритите въпроси, отвърна кратко, без да се представя, както имаше навик, с показване на паспорта, понеже тепърва трябваше да го търси:

— Карл Росман.

— Я гледай... — рече човекът, когото бяха нарекли Якоб, и отначало почти направи крачка назад с недоверчива усмивка. И капитанът, и главният касиер, и флотският офицер, та дори и слугата ясно показваха безмерното си смайване от името на Карл. Единствено господата от пристанищното управление и Шубал останаха безразлични.

— Я гледай — повтори господин Якоб и малко вдървено пристъпи към Карл, — тогава аз съм вуйчо ти Якоб, а ти си моят мил племенник. През цялото време го подозирах! — рече той на капитана, преди да прегърне и целуне Карл, който мълчаливо понесе всичко.

— Как се казвате? — попита Карл, след като се поосвободи от прегръдката; въпросът му бе зададен наистина учтиво, ала без капчица чувство, защото той се мъчеше да предвиди последиците от това ново събитие за огняря. На първо време по нищо не личеше, че Шубал би могъл да извлече някаква полза от този случай.

— Осъзнайте щастието си, млади човече! — продума капитанът, който сметна, че въпросът на Карл накърнява достойнството на господин Якоб, застанал до прозореца вероятно за да не виждат останалите възбуденото му лице, което на всичко отгоре потупваше с носната си кърпа. — Това е сенаторът Едуард Якоб, който ви се представи като ваш вуйчо. Оттук нататък —

разбира се, съвсем противно на вашите досегашни очаквания — ви очаква блестяща кариера. Опитайте се да го проумеете, доколкото е възможно в първия миг, и елате на себе си!

— Действително имам един вуйчо Якоб в Америка — обърна се Карл към капитана, — но доколкото разбрах, Якоб е само презимето на господин сенатора, така ли?

— Да, така е — с достойнство отвърна капитанът.

— Е, а моят вуйчо, който е брат на майка ми, има малко име Якоб, докато презимето му, разбира се, би трябвало да е еднакво с това на майка ми, която по баща е Бенделмайер.

— Господа! — извика сенаторът във връзка с обясненията на Карл и се завърна с бодри крачки от мястото си край прозореца, където се бе успокоил. Всички, с изключение на господата от пристанищното управление, избухнаха в смях, някои — защото сякаш бяха разчувствувани, а други — кой знае защо.

„Това, което казах, в никакъв случай не беше чак толкова смешно“ — помисли си Карл.

— Господа — повтори сенаторът, — против моята и против вашата воля вие вземате участие в малка семейна сцена, ето защо не мога да не ви дам едно разяснение, понеже, доколкото ми е известно, само господин капитанът — споменаването му бе последвано от взаимен поклон — знае всичко.

„Сега обаче наистина трябва да съм нащрек при всяка дума“ — рече си Карл и се зарадва, когато погледна крадешком встрани и забеляза как животът бе започнал да се връща във фигурата на огняря.

— През всичките дълги години на пребиваването си в Америка — наистина думата „пребиваване“ е твърде неподходяща за един американски гражданин, какъвто съм до дъното на душата си, — през всичките тези дълги години, значи, живея напълно разделен от роднините си в Европа поради причини, които, първо, не е необходимо да бъдат изричани тук и, второ, тяхното описание действително би ми струвало много усилия. Дори се страхувам от мига, в който навярно ще бъда принуден да ги разкрия на скъпия си племенник, но тогава за жалост не ще успея да премълча няколко откровени слова за родителите му и техните роднини.

„Това е вуйчо ми, няма съмнение — рече си Карл и наостри уши — сигурно е променил името си.“

— И така, моят скъп племенник просто е бил отстранен от родителите си като — нека изречем най-подходящата за случая дума, — като котка, която изхвърлят пред вратата, когато пречи някому. Съвсем не желая да разкрасявам онова, което е извършил племенникът ми, за да получи подобно наказание, ала провинението му е такова, че и в самото му назоваване вече се съдържа достатъчно оправдание.

„Струва си да го изслушам — помисли Карл, — но не ми се ще да разказва всичко. Впрочем той и не може да го знае. Че откъде ли?“

— Та той — продължи вуйчото и леко се приведе напред, за да се подпре на бамбуковото бастунче пред себе си, и по този начин действително успя да отнеме от историята ненужната тържественост, която тя в противен случай непременно би придобила, — той, значи, бил прелъстен от една слугиня, Йохана Брумер, личност на около трийсет и пет години. Нямам никакво намерение да обиждам племенника си с думата „прелъстен“, ала е трудно да бъде намерена друга по-подходяща дума.

Карл, който бе дошъл вече твърде близо до вуйчото, се извърна, за да прочете по лицата на присъствуващите впечатлението от казаното. Никой не се смееше, всички слушаха търпеливо и сериозно. В края на краищата хората едва ли биха се възползували от първия удобен случай, за да се присмеят на племенника на един сенатор. По-скоро можеше да се каже, че огнярят, макар и съвсем леко, се усмихва на Карл, но това, първо, бе радостно, защото представляваше нов признак на живот у него, и, второ, беше простимо, понеже в каютата му Карл се бе опитал да запази в тайна този случай, който току-що бе станал достояние на всички.

— И ето че тази Брумер — продължи вуйчото — добила от моя племенник дете, здраво момченце, и го кръстила Якоб несъмнено защото си спомнила за моята скромна личност, която трябва да ѝ е направила много силно впечатление, въпреки че моят племенник сигурно ме е споменавал съвсем между другото. За щастие, бих добавил. Защото родителите, за да избягнат плащането на издръжка и скандала, който нямало да се размине

дори на тях — трябва да изтъкна, че нито познавам тамошните закони, нито имам и най-бегла представа за положението на родителите, — и така, за да избягнат плащането на издръжка и скандала, те пратили сина си, моя скъп племенник, в Америка, снабден, както виждате, с безотговорно малко дрехи и пари, ето защо, оставено на произвола на съдбата, съществуващите единствено в Америка знамения и чудеса, момчето сигурно щеше да се провали още в първата уличка на нюйоркското пристанище, ако същата слугиня не ме бе уведомила в писмо, което след дълги лутания онзи ден стигна до мен, за цялата история и за външния вид на моя племенник, както и — това наистина бе твърде разумно — за името на кораба. Господа,ако целта ми беше да ви развличам, бих могъл да ви прочета няколко изречения от онова писмо. — Той измъкна от джоба си два огромни, гъсто изписани листа и ги размаха. — То положително би ви въздействувало, понеже е написано с донякъде простовата, макар и несъмнено добронамерена хитрост, както и с много любов към бащата на детето. Ала аз нито възнамерявам да ви развличам повече, отколкото е необходимо за изясняването на случая, нито пък още при самото посрещане да оскърбявам вероятно не съвсем изтлелите чувства на моя племенник; а той, стига да има желание, би могъл да си прочете писмото на спокойствие в стаята, която вече го очаква, и да се поучи от него.

Ала Карл не изпитваше никакви чувства към онова момиче. В хаоса на миналото, което все повече се отдалечаваше, тя седеше в кухнята до шкафа, на чийто плот подпираше лактите си. Поглеждаше го, когато от време на време той влизаше в кухнята, за да вземе чаша вода за баща си или да предаде някоя заръка от майка си. Понякога пишеше писмо, седнала неудобно отстрани на кухненския шкаф, и получаваше вдъхновение от лицето на Карл. Понякога закриваше с длан очите си и тогава до нея не проникваше нито дума. Понякога коленичеше в тясната си стаичка до кухнята и се молеше пред дървен кръст; тогава Карл, без да се спира, поглеждаше боязливо към нея през пролуката на открехнатата врата. Понякога фучеше из кухнята и сатанинският й смях секваше, щом Карл се изпречеше на пътя й. Понякога затваряше вратата на кухнята, когато Карл

бе вътре, и не сваляше ръка от дръжката й дотогава, докато той не пожелаеше да си тръгне. Понякога донасяше неща, които той изобщо не беше искал, и безмълвно ги натикваше в ръцете му. Ала веднъж му каза „Карл!“ и докато той все още не бе превъзмогнал изненадата си от неочакваното обръщение, го отведе с гримаси и въздишки в стаичката си, която заключи. Прегръщаше го, душеше го и докато го молеше да я съблича, тя всъщност съблече него и го положи в кревата си, сякаш от този миг не би го дала на никого, би го галила и обсипвала с грижи чак до края на света.

„Карл, о, мой Карл!“ — викаше тя, сякаш го виждала и иска да се увери, че го притежава, но той не виждаше нищо и се чувствуваше неудобно сред многобройните топли завивки, които тя бе постлала, изглежда, специално заради него. Сетне и тя легна в кревата и пожела да научи някакви си тайни, ала Карл не можа да й каже нито една и тя — на шега или наистина — се ядосваше, разтърсваше го, вслушваше се в сърцето му, предлагаше му гръдта си, за да се вслуша и той в сърцето й, но не успя да накара Карл да го стори, притискаше голия си корем до тялото му, така противно го опипваше между краката, че Карл надигна глава от възглавниците, сетне няколко пъти го тласна с корема си — стори му се, че тя е част от самия него и може би поради тази причина го обзе страхотна нужда от нечия помощ. Най-сетне Карл легна разплакан в собственото си легло, след като тя многократно бе пожелала да се видят отново. Това бе всичко, а вуйчо му все пак съумя да направи от него голяма история. Значи, готвачката е мислила и за него и е уведомила вуйчото за пристигането му. Хубаво се бе сетила и той би й се отблагодарил още веднъж за сторената добрина.

— А сега — извика сенаторът — искам открито да заявиш дали съм твой вуйчо, или не.

— Да, вуйчо си ми — каза Карл и целуна ръката му, за което бе целунат по челото. — Много се радвам, че те срещнах, ала ти грешиш, ако мислиш, че родителите ми говорят за теб само лоши неща. Но дори и без това в думите ти имаше няколко грешки, тоест искам да кажа, че не всичко стана така, както го описа. Е, оттук ти наистина не можеш да прецениш толкова добре нещата, пък и смятам, че няма да е кой знае какъв про-

пуск, ако господата не научат цялата истина за една история, която все пак не ги засяга особено.

— Добре го каза — рече сенаторът, заведе Карл пред капитана, който следеше събитията с нескрит интерес, и попита: — Бива си го племенника ми, нали?

— Щастлив съм — рече капитанът и стори поклон, на какъвто са способни само хората, преминали военно обучение, — че се запознах с племенника ви, господин сенатор. За моя кораб е особена чест, че стана място на такава среща. Пътуването на междинната палуба вероятно е било твърде неприятно, но откъде да знаем кой се е намирал там? Да, ние правим всичко, за да облекчим колкото е възможно пътуването на хората от междинната палуба, например много повече, отколкото американските линии, но все пак още не ни се е удало да превърнем това пътуване в истинско удоволствие.

— То не ми е навредило — каза Карл.

— Не му е навредило! — повтори сенаторът през гръмогласен смях.

— Боя се само, че си загубих куфара — с тези думи той си припомни всичко, което се бе случило, както и онова, което предстоеше да бъде свършено, озърна се и видя всички присъствуващи, замлъкнали от почит и почуда на предишните си места, с погледи, вперени в него. Само на пристанищните служители им личеше — доколкото строгите им, самодоволни лица изобщо позволяваха да се вгледаш в тях, — че съжаляват, задето са дошли в толкова неподходящо време, и джобният часовник, който бяха сложили пред себе си, вероятно им бе по-важен от всичко, което ставаше в стаята и навярно тепърва щеше да става.

Първият, който веднага след капитана даде израз на своята доброжелателност, кой знае защо, бе огнярят.

— Сърдечно ви поздравявам — рече той и раздруса ръката на Карл, с което искаше да изрази нещо като похвала. Когато понечи да се обърне със същите слова и към сенатора, последният се дръпна, сякаш по този начин огнярят си позволяваше твърде много; и огнярят веднага се отказа от намеренията си.

Сега обаче останалите разбраха какво трябва да сторят и веднага създадоха около Карл и сенатора истинска суматоха. Стана така, че Карл изслуша поздравления дори от Шубал, прие ги и благодари за тях.

Последни пристъпиха пристанищните служители и в настъпилата отново тишина произнесоха две английски думи, което произведе смешно впечатление.

Сенаторът се бе настроил да изпита удоволствието до дъно, ето защо припомняше и на себе си, и на останалите някои съвсем маловажни моменти, което, разбира се, всички не само търпяха, а дори почтително изслушваха. Така той обърна внимание върху обстоятелството, че е записал в бележника си споменатите в писмото на готвачката най-отличителни черти на Карл, за да може незабавно да ги използува, и по време на непоносимото дърдорене на огняря извадил бележника не за друго, а за да се поразсее и развлече, опитал се да съпостави наблюденията на готвачката, които, естествено, нямали претенции за детективска достоверност с външния вид на Карл.

— Ама как само открих племенника си! — заключи той с такъв тон, сякаш искаше да получи нови поздравления.

— Какво ще стане сега с огняря? — попита Карл, като изчака вуйчото да завърши последния си разказ. Смяташе, че в новото си положение може да изрича всичко, което му дойде наум.

— Огнярят ще си получи онова, което заслужава — отвърна сенаторът, — и онова, което господин капитанът намери за добре. Смятам, че дълго, дори прекалено дълго се занимавахме с него, всеки от присъствуващите тук господа положително ще се съгласи с мен.

— Но когато говорим за въздаване на справедливост, това не е най-важното! — възкликна Карл. Застанал между вуйчо си и капитана, той смяташе — навярно повлиян от мястото си между тях, — че решението зависи единствено от него.

Въпреки това огнярят като че ли бе загубил всякаква надежда. Беше мушнал ръце в колана си, който поради възбудените му движения се бе показал заедно с ивица шарена риза. Това не го смущаваше ни най-малко: беше изплакал цялата си болка, нека сега видеха и няколкото дрипи, които носеше, а сетне можеха да го изнесат оттук. Представи си, че слугата и Шубал, двамата най-нисши по ранг тук, ще му направят тази последна добрина. Тогава Шубал щеше да се успокои и вече нямаше да изпада в отчаяние, както се бе изра-

вил главният касиер. Капитанът би могъл да назначава само румънци, навсякъде щеше да се носи румънска реч и навярно работите щяха да вървят много по-добре. Никакъв огняр повече нямаше да дърдори в главната каса, само от последното му дърдорене щеше да остане едва ли не дружелюбен спомен, тъй като то се бе превърнало в косвена причина за откриването на племенника. Впрочем този племенник неведнъж преди това се беше опитвал да му помогне, тъй че му бе изразил още в аванс своята признателност, задето е помогнал да го открият; на огняря не би му минало през ум да иска сега от него още нещо. Между другото, той можеше и да е племенник на сенатора, но съвсем не беше капитан, а в крайна сметка тъкмо устата на капитана щеше да произнесе зловещата дума. В съответствие с това свое мнение огнярят се мъчеше да не гледа към Карл, но в тази стая на неприятелите за съжаление не оставаше друго място, където можеха да се спрат очите му.

— Не разбирай погрешно състоянието на нещата — обърна се сенаторът към Карл, — наистина говорим за справедливост, но същевременно и за дисциплина. Двете неща и особено последното се преценяват тук от господин капитана.

— Така е — измърмори огнярят. Всеки, който го чу и разбра, се усмихна хладно.

— А ние на всичко отгоре толкова много попречихме на господин капитана в изпълнението на задълженията му, които положително нарастват неимоверно тъкмо при пристигането в Ню Йорк, че вече е крайно време да напуснем кораба и да не превръщаме в събитие с напълно ненужната си намеса тази незначителна свада между двамата машинисти. Впрочем, скъпи ми племеннико, изцяло разбирам поведението ти, ала тъкмо то ми дава основание да те изведа оттук колкото е възможно по-бързо.

— Веднага ще наредя да приготвят лодка за вас — рече капитанът за голямо учудване на Карл, без ни най-малко да оспори тези думи, които несъмнено можеха да се възприемат като самоунижение на вуйчото. Главният касиер се втурна към писалището и по телефона предаде на боцмана заповедта на капитана.

„Времето напредва — рече си Карл, — а каквото и

да предприема, неминуемо ще оскърбя някого. Все пак не мога да изоставя вуйчо си сега, след като току-що ме е открил. Капитанът е любезен, не ще и дума, но с това свършва всичко. Стане ли въпрос за дисциплина, любезността му секва и вуйчо като че ли изрече най-съкровените му мисли. Не искам да разговарям с Шубал, дори съжалявам, че му подадох ръката си. Всички останали хора тук са измет."

Обзет от такива мисли, той бавно пристъпи към огняря, измъкна дясната му ръка от колана и леко я задържа в своята.

— Но защо не продумваш? — попита той. — Защо търпиш всичко това?

Огнярят само набърчи чело, сякаш търсеше думи за онова, което трябваше да каже. Инак гледаше надолу към Карл и ръката му.

— Много добре знам, че с теб са постъпили понесправедливо, отколкото с всеки друг на кораба. — И Карл провря пръсти между пръстите на огняря, който гледаше с блеснали очи наоколо, сякаш изпитваше блаженство, за което никой не би могъл да му се сърди.

— Та ти трябва да се браниш, да казваш „да" или „не", иначе хората няма да имат никаква представа за истината. Обещай ми да ме послушаш, защото основателно се опасявам, че дори аз не ще бъда в състояние да ти помогна.

И Карл се разплака, взе попуканата, почти безжизнена ръка на огняря, целуна я и я притисна до страните си като съкровище, с което трябваше да се раздели.

Но ето че до него застана и неговият вуйчо сенатор, който го дръпна макар и много леко.

— Огнярят, изглежда, те е омагьосал — рече той и съучастнически погледна над главата на Карл към капитана.

— Чувствувал си се самотен, срещнал си огняря и сега си му признателен, това е твърде похвално. Ала поне заради мен не стигай до крайности и се опитай да разбереш положението си.

Пред вратата се вдигна врява, чуха се викове и дори сякаш доста грубо блъснаха някого във вратата. Влезе моряк с твърде разпусната външност, вързал си бе женска престилка.

— Навън има хора — извика той и размаха лакти,

сякаш все още бе в навалицата. Най-подир се окопити и понечи да отдаде чест на капитана, но забеляза женската престилка, смъкна я с един замах, захвърли я на пода и изрева: — Ама че негодници, вързали са ми женска престилка! — Сетне обаче чукна токове и отдаде чест.

Някой щеше да се разсмее, но капитанът каза със строг глас:

— Добро настроение, няма що! Кой е отвън?

— Моите свидетели — пристъпи напред Шубал — и аз най-покорно моля да извините необузданото им поведение. Като завършат някое пътуване по море, хората понякога са като луди.

— Веднага ги извикайте да влязат! — заповяда капитанът и същевременно се обърна към сенатора любезно, ала настойчиво: — Имайте сега добрината, уважаеми господин сенатор, да последвате заедно с господин племенника си този моряк, който ще ви заведе до лодката. Едва ли е нужно изрично да изтъквам какво удоволствие и каква чест представлява за мен личното ми запознанство с вас, господин сенатор. Желая само скоро да имам възможност отново да подхванем, господин сенатор, нашия прекъснат разговор за американската флота. Дано и тогава ни прекъсне пак такъв приятен повод като днешния.

— Сега за сега този мой племенник ми е предостатъчен! — каза през смях вуйчото. — Приемете моите благодарности за любезността ви и останете със здраве. Впрочем съвсем не е чак толкова невъзможно — той сърдечно притисна Карл към себе си — при следващото ни пътуване до Европа да прекараме по-дълго време заедно с вас.

— Ще се радвам от сърце! — каза капитанът.

Двамата мъже си стиснаха ръцете, Карл успя само безмълвно и бегло да подаде ръка на капитана, тъй като последният вече бе зает с петнайсетина мъже, които, предвождани от Шубал, влязоха наистина малко стъписано, но все пак твърде шумно. Морякът помоли сенатора за разрешение да мине отпред и сетне проправи през тълпата път за него и Карл, а те минаха край хората, които леко се покланяха. Изглежда, тези иначе добродушни люде възприемаха разпрата между Шубал и огняря като шега, чиято комичност не секваше дори

пред капитана. Карл зърна сред тях и Лине, момичето от кухнята, което весело му смигна и си върза захвърлената от моряка престилка, защото беше нейна.

Като следваха по-нататък моряка, те напуснаха канцеларията и свиха в малък коридор, а той подир няколко крачки ги отведе до една вратичка, зад която имаше къса стълба, слизаща към приготвената за тях лодка. Моряците в лодката, в която водачът им веднага се озова с един-единствен скок, станаха и отдадоха чест. Сенаторът тъкмо предупреждаваше Карл да слиза внимателно, когато той се разхлипа още на най-горното стъпало. Сенаторът подложи дясната си длан под брадичката му, притисна го силно към себе си и го погали с лявата ръка. Така те заслизаха бавно, стъпало по стъпало, и стъпиха здраво прегърнати в лодката, където сенаторът избра за Карл хубаво място, тъкмо срещу себе си. По даден от сенатора знак моряците се оттласнаха от кораба и веднага заработиха усилено. Едва се бяха отдалечили на няколко метра, и Карл направи неочакваното откритие, че се намират от същата страна на кораба, накъдето гледаха прозорците на главната каса. И трите прозореца бяха изпълнени от свидетелите на Шубал, които ги приветствуваха дружелюбно и им махаха, дори вуйчото благодари, а един моряк много умело изпрати въздушна целувка, без с това да попречи на равномерното гребане. Огнярят сякаш вече не съществуваше. Карл се вгледа по-внимателно във вуйчо си, чиито колене почти опираха в неговите, и го обзе съмнение дали този човек ще може някога да бъде за него това, което му беше огнярят. А вуйчото избягна погледа му и впери очи във вълните, които се плискаха около лодката им.

ВУЙЧОТО

В дома на вуйчо си Карл скоро свикна с новите условия. Ала и вуйчото приятелски му помагаше дори за най-дребните неща и на Карл никога не се наложи да си взема поука от лош опит, както това твърде често вгорчава първоначалния престой в чужбина.

Стаята на Карл се намираше на шестия етаж на една сграда; нейните пет по-долни етажа, към които в дълбочина се прибавяха още три подземни, бяха заети от фирмата, чийто собственик бе вуйчото. Светлината, която нахлуваше в стаята на Карл през двата прозореца и през балконската врата, го удивляваше всеки път когато сутрин влезеше тук от малката си спалня. Наистина къде ли щеше да живее, ако бе стъпил на брега като беден, нищожен преселник? Навярно изобщо нямаше да бъде допуснат в Съединените щати — нещо, което вуйчо му смяташе за твърде вероятно, понеже добре познаваше законите за преселниците, — а щяха да го върнат у дома, без да ги е грижа, че той вече няма родина. Човек не можеше да разчита тук на съчувствие и всичко, което Карл бе прочел във връзка с това за Америка, беше съвсем вярно; изглежда, само щастливците се наслаждаваха истински на щастието си, заобиколени от невъзмутимите лица на хората от своето обкръжение.

Пред стаята имаше тесен балкон, който я заграждаше по цялата й дължина. Ала онова, което в родния град на Карл би представлявало най-високата наблюдателна точка, тук не предлагаше много повече от гледка над една улица, която се проточваше между две редици буквално отсечени къщи и сякаш бягаше в далечината, където сред мъглявината на изпаренията се извисяваха огромните очертания на една катедрала. И сутрин, и вечер, и по време на нощния сън движението по тази улица бе постоянно напрегнато; погледнато отвисоко, то представляваше разбъркана смесица от все нови и нови разкривени човешки фигури и покриви на всякакви коли, а от нея на свой ред се възнасяше нова, умножена, още по-дива смесица от шум, прах и миризми — и всичко това бе обгърнато и проникнато от мощна светлина, която множеството предмети постоянно разсейваше и отнасяше, но тя упорито се завръщаше отново и приемаше пред смаяните очи толкова материален образ, сякаш над тази улица непрекъснато се разбива някакъв стъклен похлупак, покрил всичко под себе си.

Предпазлив във всяко отношение, вуйчото посъветва Карл на първо време да не се захваща сериозно с нищо. Наистина той трябваше да опита и разгледа всичко, но не биваше да допуска никакви увлечения. Та нали първите дни на европееца в Америка можели да се сравнят с раждане и ако човек свиквал тук по-бързо — Карл не бивало да изпитва ненужни опасения, — отколкото при преминаването от отвъдния свят в човешкия, все пак трябвало да се има предвид, че първоначалната преценка винаги стои на немощна основа и не бива да внася безпорядък във всички бъдещи преценки, с чиято помощ той щял да продължи тукашния си живот. Познавал лично преселници, които например, вместо да се придържат към тези разумни принципи, по цели дни седели на балкона си и гледали надолу към улицата като заблудени овце. Подобно нещо несъмнено предизвиквало объркване! Самотното безделие, погледнато на фона на един изпълнен с труд нюйоркски ден, би могло да бъде позволено и дори — макар и не безрезервно — препоръчано на някой екскурзиант, ала за онзи, който ще остане тук, то било гибел — в случая спокойно можело да се употреби тази дума, нищо че била преувеличение. И действително, по лицето на вуйчото се изписа недоволство, когато при едно от посещенията си, които правеше винаги само веднъж дневно, и то всеки път по най-различно време, завари Карл на балкона. Карл бързо усети това и от-

тогава гледаше да се лишава от удоволствието да стои на балкона.

Пък и то далеч не бе единственото удоволствие, което имаше. В стаята му се намираше американско писалище от най-добра марка, каквото баща му години наред беше искал да притежава и се бе опитвал да купи при най-различни наддавания на достъпна за него, ниска цена, но с оскъдните си средства нито веднъж не бе имал успех. Разбира се, това писалище не можеше да се сравнява с онези уж американски писалища, които се показват по наддаванията в Европа. В горната си част например то имаше сто чекмеджета с различна големина и дори президентът на щатите би намерил подходящо място за всяка своя папка, но освен това отстрани бе снабдено с регулатор, тъй че, ако имаше нужда, достатъчно бе да се завърти една ръчка, и чекмеджетата се изместваха и нареждаха по друг начин. Тънки странични стени падаха бавно и образуваха дъното или капака на нови чекмеджета; само с едно завъртане горната част на писалището добиваше съвсем друг вид и всичко се осъществяваше или бавно, или безсмислено бързо — в зависимост от начина на завъртане на ръчката. Изобретението бе съвсем ново, ала твърде живо напомняше на Карл за коледните пиеси, показвани у дома на коледния пазар пред смаяните деца; облечен в дебели зимни дрехи, и Карл често бе стоял отпред и непрекъснато беше сравнявал завъртането на ръчката, извършвано от един възрастен човек, с движенията на коледните фигури, с пристъпващите на тласъци трима влъхви, с проблясването на звездата и свенливия живот в святата ясла. И все му се струваше, че неговата майка, застанала зад него, не следи достатъчно зорко всички събития; беше я привлякъл към себе си така, че да я усеща зад гърба си и с шумни възклицания толкова дълго й бе показвал скритите явления — например зайче, което ту се търкулва в тревата отпред, ту се готви отново да побегне, — че тя най-сетне му запушваше устата и вероятно изпадаше в предишната си разсеяност. Разбира се, писалището не беше създадено да напомня само такива неща, ала в историята на изобретенията сигурно съществуваше същата неясна връзка, каквато имаше и в спомените на Карл. За разлика от него вуйчото никак не харесваше писа-

лището и възнамеряваше да купи на Карл някакво сериозно писалище, а сега всички бяха снабдени със същата новост, чието предимство се състоеше и в това, че можеше да се монтира без големи разходи и на по-стари писалища. Все пак вуйчото не пропусна да посъветва Карл по възможност изобщо да не си служи с регулатора и за да засили въздействието на съвета си, го увери, че тази машинария била много чувствителна, лесно се разваляла, а поправката й струвала доста скъпо. Не беше трудно да се проумее, че подобни подмятания не бяха нищо друго освен извъртания, макар, че от друга страна, да се виждаше, че регулаторът много лесно може да се застопори, обаче вуйчото не го правеше.

През първите дни, когато Карл и вуйчото, естествено, разговаряха по-често, Карл беше споменал също, че у дома с удоволствие е свирел на пиано, макар и за кратко време — нещо, което действително можеше да подкрепи единствено с началните си умения, придобити от майка му. Карл много добре съзнаваше, че подобни приказки същевременно са и молба да му купят пиано, но той вече достатъчно се бе убедил, че на вуйчо му не се налага да пести за каквото и да било. Въпреки всичко молбата му не беше удовлетворена веднага, ала осем дни по-късно вуйчо му сякаш против волята си призна, че пианото току-що е пристигнало и ако Карл желае, може да надзирава пренасянето му. Наистина тази работа беше лека, но едва ли бе по-лека от самото пренасяне, понеже къщата имаше отделен асансьор за мебели, в който без притеснение можеше да се побере цяла кола с мебели; тъкмо в този асансьор и пианото се понесе нагоре към стаята на Карл. Самият Карл можеше бездруго да се качи заедно с пианото и носачите, но тъй като точно до него беше свободен един асансьор за пътници, той тръгна с него, като се държеше постоянно на еднаква височина с другия асансьор посредством някакъв лост и неотлъчно наблюдаваше през стъклените стени красивия инструмент, който вече бе негов. Когато той се озова в стаята му и прозвучаха първите тонове, го обзе такава лудешка радост, че вместо да продължи да свири, той скочи, отдръпна се и с ръце на хълбоците предпочете да се полюбува на пианото. Акустиката на стаята също беше отлична и помогна напълно да изчезне от него първоначалното

леко неприятно чувство, че живее в дом от стомана. Пък и в стаята не се забелязваха никакви железобетонни части, въпреки че отвън сградата сякаш бе от желязо, и никой не би могъл да посочи дори най-незначителната дреболия в обзавеждането, която по някакъв начин да нарушава пълния уют. Отначало Карл доста разчиташе на своето умение на пианист и поне преди заспиване не се срамуваше да мисли за възможноста непосредствено да повлияе върху американския начин на живот чрез това умение. Наистина звучеше твърде необичайно, когато сред изпълнения с шум въздух от отворените прозорци се носеше някоя стара войнишка песен от родния му край — как войниците, облакътени привечер на прозорците в казармата, се вглеждат в притъмнелия плац и се обръщат с песен един към друг, от прозорец към прозорец, — ала погледнеше ли сетне улицата, не виждаше в нея никаква промяна, а тя беше нищожна частица от огромния кръговрат, който не можеше току-така да бъде спрян, без да се познават всичките сили, които го движат. Вуйчото приемаше свиренето на пианото, не казваше нищо против него, особено след като Карл рядко си позволяваше удоволствието да свири — пак с оглед на предупреждението, което бе получил; нещо повече, той дори донесе на Карл ноти на американски маршове и, разбира се, на националния химн, ала все пак радостта, която му доставяше слушането на музика, едва ли бе единствената причина без сянка от шега да попита веднъж Карл дали не би искал да се учи да свири на цигулка или на валдхорна.

Естествено овладяването на английския беше първата и най-важна задача на Карл. Млад професор от едно търговско висше учебно заведение се явяваше всяка сутрин в седем часа в стаята на Карл и го заварваше вече да седи на писалището с тетрадките си или да наизустява текстове, крачейки напред-назад из стаята. Карл съзнаваше, че колкото и да е голяма бързината, с която учи английски, тя не е достатъчно голяма и че това е най-добрата възможност да достави безкрайна радост на вуйчо си със скорошни успехи. И наистина след време все по-големи части от разговорите с вуйчото вече се водеха на английски, докато отначало английският в тези разговори бе ограничен само до

„добър ден“ и „довиждане“, тъй че започнаха да засягат и по-дълбоки теми. Първото американско стихотворение — описание на огнената стихия, — което Карл изрецитира една вечер на вуйчо си, накара последния дълбоко да се замисли от задоволство. Двамата стояха тогава на един прозорец в стаята на Карл, вуйчото гледаше навън, където и последната небесна светлинка бе изчезнала, и погълнат от стиховете, бавно и равномерно пляскаше с ръце, а Карл се бе изправил до него и с втренчен поглед изтръгваше трудното стихотворение от себе си.

Колкото по-добре Карл усвояваше английския, толкова по-голямо ставаше желанието на вуйчо му да го представя на свои познати и само за всеки случай нареждаше при подобни срещи професорът по английски на първо време да стои близо до Карл. Първият от познатите, комуто Карл бе представен един предобед, беше строен, млад, невероятно гъвкав човек, когото вуйчото въведе в стаята на Карл с особени комплименти. Той вероятно бе един от онези многобройни милионерски синове — непрокопсаници от гледна точка на родителите им, — чийто живот протича така, че обикновеният човек не е в състояние да проследи който и да било ден на този младеж, без да изпита болка. Той сякаш знаеше или подозираше за това и му отвръщаше според силите си, та около устните и очите му играеше постоянна щастлива усмивка, която като че ли се отнасяше до самия него, до събеседника му и до целия свят.

С този млад човек, някой си господин Мак, при безусловното одобрение на вуйчото се уговориха да яздят заедно в пет и половина сутринта — било в училището по езда, било извън него. Отпърво Карл се поколеба дали да даде съгласието си, защото никога досега не беше се качвал на кон и най-напред искаше да усвои поне донякъде ездата, ала понеже вуйчо му и Мак настойчиво го увещаваха и му представяха ездата като обикновено удоволствие и здравословно упражнение, но не и като изкуство, той най-сетне склони. Тъй че бе принуден да става още в четири и половина и това много често му бе твърде неприятно, защото страдаше от остра нужда за сън най-вече поради обстоятелството, че денем трябваше постоянно да е нащрек, но в банята

бързо забравяше недоволството си. Ситото на душа се простираше по цялата дължина и ширина на ваната — кой съученик у дома, дори да бе два пъти по-богат, притежаваше подобно нещо, и то лично за себе си? Карл се изтягаше с целия си ръст в тази вана, разперваше ръце и се подлагаше под струите на хладката, горещата, отново хладка и най-сетне ледена вода, които в зависимост от желанието си пускаше частично или върху цялата площ. Лежеше там, изпълнен сякаш от несекващата наслада на съня, и затворените му клепачи с особено удоволствие улавяха последните, падащи една по една капки, сетне се отваряха и водата се стичаше по лицето му.

В училището по езда, където го оставяше мощният автомобил на вуйчо му, вече го очакваше професорът по английски, докато Мак неизбежно закъсняваше. Всъщност спокойно можеше да закъснява, защото истинската, жива езда започваше едва когато пристигнеше. Нима конете не се изправяха на задните си крака след своята доскорошна полудрямка, щом той влезеше, нима камшикът не заплющяваше по-гръмко в манежа, нима в галерията, която го заобикаляше, внезапно не се появяваха отделни лица, зрители, конегледачи, ученици по езда и всякакви други хора? Ала Карл използуваше времето преди появата на Мак, за да направи поне някои подготвителни ездови упражнения, макар и само най-примитивните. Там се намираше висок като върлина мъж, който почти не повдигаше ръка, за да достигне гърба и на най-високия кон; тъкмо той обучаваше Карл през тези петнайсетина минути. А успехите, които постигаше Карл, не бяха кой знае колко големи и той лека-полека усвои много английски възклицания за болка и ги изстенваше запъхтян по време на този урок към своя професор по английски, който — в повечето случаи недоспал — все се облягаше на рамката на вратата. Но почти всяко недоволство от ездата секваше с идването на Мак. Отпращаха върлинестия мъж и много скоро във все още полутъмния манеж се чуваха само ударите от копитата на препускащите коне, пък и едва ли се виждаше нещо друго освен вдигнатата ръка на Мак, с която той наставляваше Карл. Спираха след половинчасово удоволствие, което отминаваше като кратък сън. Мак бързаше страшно много, сбогуваше

се с Карл, понякога, когато беше особено доволен от ездата му, го потупваше по страната и изчезваше, а прекомерното бързане не му позволяваше дори да излезе заедно с Карл през вратата. Сетне Карл вземаше професора със себе си в автомобила и в повечето случаи се отправяха за часа по английски по заобиколни пътища, защото биха загубили твърде много време, ако минеха през навалицата на голямата улица, която всъщност свързваше съвсем пряко къщата на вуйчото с училището по езда. Впрочем поне съпровождането от професора по английски скоро бе преустановено: Карл помоли вуйчо си да го освободи от задълженията му, защото смяташе, че е безполезно да се кара умореният човек да идва в училището по езда, още повече, че общуването с Мак на английски беше много просто. След известно умуване вуйчото отстъпи и пред тази молба.

Мина доста време, преди вуйчото да се реши да позволи на Карл бегло да се запознае с фирмата му, въпреки че Карл често го беше молил. Това бе разновидност на търговско-комисионна и на експедиторска кантора, каквито — доколкото Карл можеше да си спомни — едва ли имаше в Европа. Дейността ѝ се състоеше в посредническа търговия, при която обаче стоката не се предаваше например от производителя на консуматора или евентуално на търговците, а се снабдяваха големите фабрични картели с всякакви стоки и суровини, които се разпределяха помежду им. Така че тази кантора съчетаваше покупката, складирането, извозването и продажбата на огромно количество стоки и трябваше да поддържа с клиентите много точни, постоянни телефонни и телеграфни връзки. Телеграфната зала бе не по-малка, а дори по-голяма от телеграфната служба в родния град на Карл, през която той веднъж бе минал ръка за ръка с един съученик, когото там познаваха. А накъдето и да погледнеше човек, вратите на кабините в телефонната зала се отваряха и затваряха, а звънът, който се носеше, бе умопомрачителен. Вуйчото открехна най-близката от тези врати и под струящата вътре електрическа светлина те видяха служител, безразличен към всякакъв шум откъм вратата, с метална пластинка около главата, която притискаше слушалките към ушите му. Дясната си ръка бе поставил върху масичка, сякаш бе особено тежка, и само пръстите,

стиснали молива, трепкаха нечовешки равномерно и бързо. Доста пестеше думите, които произнасяше в говорната фуния, често дори личеше, че иска сякаш да възрази на говорителя, да го разпита за нещо по-определено, ала някои думи, които чуваше, го принуждаваха да сведе поглед и да записва, преди да е успял да осъществи намерението си. Пък и нямаше нужда да говори — вуйчото тихо обясни това на Карл, — понеже съобщенията, които приемаше човекът, се приемаха същевременно от още двама служители и се сравняваха, така че грешките бяха почти изключени. В същия миг, в който вуйчото и Карл се махнаха от вратата, вътре се вмъкна един стажант и излезе с междувременно изписаната хартия. В средата на залата непрекъснато сновяха насам-натам някакви забързани хора. Никой не поздравяваше, поздравите бяха отменени, всеки се съобразяваше с крачката на предхождащия го и гледаше към пода, за да намери начин да напредне колкото може по-бързо, или улавяше с поглед вероятно само отделни думи и цифри от листовете, които държеше в ръка и които шумоляха заради бързите му стъпки.

— Да, наистина си постигнал много — рече веднъж Карл в един от онези коридори на кантората, за чието разглеждане бяха необходими цели дни, дори ако човек се задоволеше само с бегъл поглед във всеки отдел.

— Трябва да знаеш, че сам съм основал всичко това преди трийсет години. Тогава имах малка кантора в пристанищния квартал и ако дневно там се разтоварваха пет сандъка, смяташе се за много и аз се прибирах наперено у дома. Днес притежавам третите по големина хранилища в пристанището, а ей онази постройка е трапезарията и складът за инструменти на шейсет и пета група от моите носачи.

— Та това е почти чудо! — възкликна Карл.

— Тук всичко се развива много бързо — рече вуйчо му и сложи край на разговора.

Един ден вуйчото пристигна непосредствено преди времето за храна, която Карл се канеше да погълне както обикновено сам, и го накара веднага да си облече черен костюм и да сподели неговата трапеза, което щели да направят и двама от търговските му партньори. Докато Карл се преобличаше в съседната стая, вуйчо му

седна на писалището и прегледа току-що завършеното домашно по английски, удари с длан по масата и гръмко извика:

— Наистина е отлично!

След тази похвала Карл се облече безспорно полесно, но от друга страна, той действително бе вече доста уверен в своя английски.

В трапезарията на вуйчото, която Карл бе запомнил още от първата вечер на своето пристигане, се надигнаха за поздрав двама едри, възпълни господа, единият — някой си Грийн, другият — някой си Полъндър, както се оказа по време на разговора на масата: вуйчото се стараеше да не споменава този или онзи познат и постоянно предоставяше възможност на Карл чрез собствени наблюдения да открива необходимото или интересното. Докато по време на самото хранене се обсъждаха само строго служебни въпроси, което за Карл бе добър урок по търговска терминология, а самият той бе оставен да се занимава с яденето си като някое дете, което преди всичко трябва хубавичко да си хапне, след това господин Грийн се наклони към Карл и го попита най-общо за първите му впечатления от Америка, като несъмнено се стремеше да се изразява колкото е възможно по-ясно на английски. След мъртвешката тишина наоколо Карл отговори доста подробно, като на няколко пъти погледна крадешком към вуйчо си и се опита да направи приятно впечатление с донякъде нюйоркската окраска на речта си. При един израз и тримата господа се разсмяха, а Карл се уплаши, че е допуснал груба грешка; но не беше така — както обясни господин Полъндър, той дори бил казал нещо много остроумно. Изобщо Карл сякаш беше особено приятен на този господин Полъндър и докато вуйчото и господин Грийн отново се върнаха към разсъжденията си по служебни въпроси, господин Полъндър накара Карл да примъкне креслото си по-близо до него и първо го разпита доста подробно за името, произхода и пътуването му, след което най-сетне — за да даде възможност на Карл да си почине — през смях и кашлица съвсем набързо разказа за себе си и за дъщеря си, с която живеел в малко имение недалеч от Ню Йорк, където обаче можел да прекарва само вечерите, понеже бил банкер и професията му по цял ден го задър-

жала в Ню Йорк. Карл веднага бе сърдечно поканен да гостува в това имение — един новоизлюпен американец като него положително изпитвал нужда понякога да си почине от Ню Йорк. Карл незабавно помоли вуйчо си за позволението да приеме тази покана и той му го даде уж с радост, ала без да назове определена дата или поне да помисли за такава — нещо, което Карл и господин Полъндър бяха очаквали.

Ала още на следващия ден Карл бе извикан в един от кабинетите на вуйчо си (той имаше десет различни кабинета само в тази сграда), където завари него и господин Полъндър отпуснати и твърде неприказливи във фотьойлите.

— Господин Полъндър е дошъл — рече вуйчото, който едва се познаваше във вечерния здрач на стаята, — за да те вземе със себе си в своето имение, както обсъдихме вчера.

— Не предполагах, че това ще стане още днес — отвърна Карл, — в противен случай щях вече да съм готов.

— Ако не си подготвен, тогава по-добре да отложим посещението за по-нататък — изказа своето мнение вуйчото.

— За какви приготовления говорите! — възкликна господин Полъндър. — Младият човек винаги е готов.

— Не става дума за него — рече вуйчото, обърнат към госта си, — но той все пак би трябвало да се качи до стаята си и ще ви забави.

— Има предостатъчно време за подобно нещо — каза господин Полъндър, — предвиждах известно закъснение и приключих служебните си задължения по-рано.

— Виждаш какви неудобства създава твоето посещение още отсега — рече вуйчото.

— Съжалявам — каза Карл, — но скоро ще се върна — и понечи да хукне.

— Не се притеснявайте — успокои го господин Полъндър. — Не ми създавате никакви неудобства, напротив, гостуването ви ми доставя истинска радост.

— Утре ще пропуснеш урока си по езда; обади ли се, че няма да ходиш?

— Не — рече Карл; посещението, на което се бе зарадвал, почваше да се превръща в бреме, — та аз не знаех...

— И въпреки това смяташ да заминеш? — продължи да пита вуйчото.

Приветливият господин Полъндър се притече на помощ.

— Пътем ще се отбием в училището по езда и ще уредим въпроса.

— Би могло — каза вуйчото, — ала Мак все пак ще те чака.

— Няма да ме чака — рече Карл, — но колкото до идването, ще дойде.

— Тогава? — каза вуйчото, сякаш отговорът на Карл не съдържаше и най-малкото оправдание.

Отново господин Полъндър произнесе решителните думи:

— Но Клара — това беше дъщерята на господин Полъндър — също го чака, и то още тази вечер, а тя все пак има известно предимство пред Мак, нали?

— Така е — продума вуйчото. — Хайде, тичай горе в стаята си. — И сякаш несъзнателно потупа няколко пъти облегалката на фотьойля. Карл беше вече при вратата, когато вуйчо му го задържа още веднъж с въпроса: — Утре сутринта ще си бъдеш тук за урока по английски, нали?

— Хубава работа! — извика господин Полъндър и се извърна удивен във фотьойла си, доколкото пълнотата му позволяваше подобно нещо. — Нима не може да прекара поне утрешния ден извън града? Защо да не го върна вдругиден рано сутринта?

— В никакъв случай — отвърна вуйчото. — Не мога да допусна така да се обърка обучението му. По-късно, когато усвои една, общо взето, стабилна професия, на драго сърце бих му разрешил да приема такива любезни и почтени покани и за по-дълго време.

„Що за противоречия!“ — помисли си Карл.

Господин Полъндър се натъжи:

— За една вечер и една нощ обаче действително почти не си струва...

— Такова беше и моето мнение — каза вуйчото.

— Е, човек трябва да се задоволява и с малкото, което му дават — рече господин Полъндър и отново се засмя. — И тъй, чакам! — извика той на Карл, който хукна, понеже вуйчо му не каза нищо повече.

Когато скоро след това се върна готов за път, той

завари в кабинета само господин Полъндър — вуйчо му си беше отишъл. Обзет от истинско щастие, господин Полъндър раздруса и двете ръце на Карл, сякаш искаше колкото може повече да се увери, че той все пак тръгва с него. Карл беше още доста разгорещен от бързането и на свой ред също раздруса ръцете на господин Полъндър, зарадван, че ще направят този излет.

— Вуйчо не се ли ядоса, че заминавам?

— Не, разбира се! Той не се засяга чак толкова от подобни неща. Ала възпитанието ви наистина е взел присърце.

— Сам ли ви каза, че не се е засегнал от онова, което стана преди малко?

— О, да — провлече господин Полъндър и с това доказа, че не умее да лъже.

— Много ме изненадва неудоволствието, с което ми позволи да ви гостувам, въпреки че сте негов приятел.

Господин Полъндър, макар да не го призна открито, също не можеше да си го обясни и двамата още дълго умуваха по този въпрос в автомобила му, докато пътуваха в топлата вечер, въпреки че веднага заговориха за други неща.

Седяха плътно един до друг и докато говореше, господин Полъндър държеше ръката на Карл в своите. Карл пожела да научи много неща за госпожица Клара, сякаш дългото пътуване го правеше нетърпелив и с помощта на приказките би могъл да стигне при нея по-рано, отколкото в действителност. Въпреки че още никога не бе пътувал вечер из нюйоркските улици и глъчката се извиваше като вихрушка над тротоари и улични платна, сменяйки всеки миг посоката си, сякаш не я причиняваха хората, а беше някакъв чужд елемент, Карл се опитваше да възприема безпогрешно думите на господин Полъндър, не се интересуваше от нищо друго освен от тъмната жилетка на господин Полъндър, от която спокойно висеше тъмна верижка. От улиците, където публиката, обзета от голям и неприкрит страх да не закъснее, напираше към театрите с припряна крачка или с коли, които се движеха с възможно най-голяма бързина, те прекосиха междинните квартали и се отправиха към предградията, конни полицаи непрекъснато насочваха автомобила им по странични улици, тъй като големите улици бяха заети от стачкуващи

стоманолеяри и на кръстовищата се пропускаха само онези коли, чието преминаване бе особено наложително. И ако автомобилът, излязъл от тъмните, глухо отекващи улички, прекосеше някоя от тези големи улици, които приличаха на площади, тогава от двете страни в перспектива, която никой не успяваше да проследи докрай, се появяваха тротоарите, изпълнени с раздвижено множество, което напредваше с едва забележими стъпки, а песента му бе по-стройна от тази на отделния човешки глас. Тук-там по опразненото платно се забелязваше полицай на неподвижен кон или знаменосец, или изписани и опнати над улицата платна, или работнически водач, заобиколен от сътрудници и помощници, или някой и друг вагон на електрическия трамвай, който не бе успял да избяга достатъчно бързо и сега се възправяше пуст и тъмен, а ватманът и кондукторът бяха приседнали на платформата му. Групички от любопитни стояха на доста голямо разстояние от демонстрантите и не напускаха местата си, въпреки че не можеха да проумеят същинските събития. Ала Карл се облягаше радостен на ръката, с която господин Полъндър го бе обгърнал; убедеността, че скоро ще бъде желан гост в осветената, оградена със зидове и пазена от кучета вила, му въздействуваше изключително благотворно и макар заради обземащата го сънливост вече да не възприемаше без грешка или най-малкото без прекъсване всичко, което говореше господин Полъндър, той поне от време на време събираше сили и търкаше очи, за да установи отново и за кратко дали господин Полъндър забелязва сънливостта му, което в никакъв случай не искаше да допусне.

ВИЛА КРАЙ НЮ ЙОРК

— Пристигнахме — каза господин Полъндър точно в един от промеждутъците, които Карл бе пропуснал. Автомобилът беше спрял пред вила, която подобно на богаташките вили в околностите на Ню Йорк бе по-обширна и по-висока, отколкото е необходимо за вила, предназначена само за едно семейство. Тъй като единствено долната част на сградата беше осветена, изобщо не можеше да се прецени каква е височината ѝ. Отпред шумоляха кестени, сред които — желязната ограда бе вече разтворена — недълъг път водеше към външното стълбище на вилата. Умората, която почувствува при слизането, накара Карл да предположи, че пътуването все пак е продължило доста време. В притъмнялата кестенова алея до него прозвуча момичешки глас:

— Ето го най-сетне и господин Якоб.

— Казвам се Росман — рече Карл и пое протегнатата ръка на момичето, чиито очертания сега успя да различи.

— Та той е само племенник на Якоб — поясни господин Полъндър, — а името му е Карл Росман.

— Това с нищо не може да попречи на радостта, че е при нас — рече момичето, което не държеше много на имената.

Въпреки това, докато се отправяше към къщата между господин Полъндър и девойката, Карл все пак попита:

— Вие сте госпожица Клара, нали?

— Да — отвърна тя и ето че лицето ѝ, което сведе към него, вече можеше донякъде да се различи на светлината, идваща откъм сградата, — но не исках да се представям тук, в тази тъмница.

„Дали пък не ни е чакала при желязната ограда?“ — помисли си Карл, който постепенно се събуждаше в градината.

— Впрочем тази вечер имаме още един гост — рече Клара.

— Не може да бъде! — ядосано извика Полъндър.

— Господин Грийн — добави Клара.

— Кога пристигна? — попита Карл, обзет сякаш от някакво предчувствие.

— Току-що. Не чухте ли автомобила му, преди да спрете с вашия?

Карл вдигна очи към Полъндър, за да разбере как преценява положението, но той беше бръкнал в джобовете си и само по-силно удряше крак в земята.

— Когато човек живее близо до Ню Йорк, никога не може да бъде застрахован от посещенията на нечакани гости. Непременно ще трябва да се преместим още по-далеч; дори ако се налага да пътувам половината нощ, за да се прибера у дома.

Застанаха на външното стълбище.

— Все пак господин Грийн наистина отдавна не е идвал — рече Клара, която очевидно напълно споделяше мнението на баща си, ала без да дава воля на собствените си мисли, искаше да го успокои.

— Но защо е дошъл тъкмо тази вечер! — каза Полъндър и неговите думи яростно рукнаха по месестата му долна устна, която лесно можеше да се затресе, защото беше отпусната и тежка.

— Действително! — рече Клара.

— Навярно скоро ще си тръгне — подхвърли Карл и сам се учуди, че е на едно и също мнение с тези хора, които до вчера са му били напълно чужди.

— О, не — рече Клара, — той ще предложи на татко някаква голяма сделка, чието обсъждане вероятно ще трае дълго, защото на шега ме заплаши, че ако искам да се проявя като любезна домакиня, ще трябва да слушам до утре сутринта.

— Е, само това ми липсваше! Значи, ще остане цялата нощ! — извика Полъндър, сякаш най-сетне бяха стигнали до най-лошото. — Иде ми — рече той и неговата мисъл смекчи малко гнева му, — иде ми отново

да ви кача в автомобила, господин Росман, и да ви върна на вашия вуйчо. Днешната вечер може да се смята за провалена, а кой знае кога господин вуйчо ви отново ще позволи да дойдете при нас. Но ако още днес ви закарам обратно, той не ще ни откаже в близко бъдеще да ви видим отново.

И той вече хвана Карл за ръката, решен да осъществи замисъла си. Карл обаче не се помръдна, а и Клара помоли той да остане, тъй като поне на тях двамата господин Грийн по никакъв начин не можел да попречи, и най-сетне самият Полъндър установи, че намерението му не е от най-твърдите. Освен това — и то сякаш бе най-решаващото — внезапно от най-горното стъпало на стълбището до градината стигна гласът на господин Грийн:

— Ей, къде сте?

— Елате — каза Полъндър и сви към външното стълбище. Зад него вървяха Карл и Клара, които сега се оглеждаха един друг на светло.

„Колко са червени устните ѝ“ — рече си Карл и си помисли какво красиво преображение са претърпели устните на господин Полъндър в тези на дъщеря му.

— Ако сте съгласен — каза тя, — след вечеря веднага ще се качим в моята стая, за да се отървем поне ние от този господин Грийн, след като татко трябва да се занимава с него. И тогава ще ми доставите голяма радост, ако ми посвирите на пиано, защото татко вече ми е разказвал колко добре свирите, а аз за съжаление изобщо не умея да свиря и не се докосвам до пианото, въпреки че всъщност много обичам музиката.

Карл прие с готовност предложението на Клара, макар че с удоволствие би привлякъл и господин Полъндър в тяхната компания. Пред великанската фигура на Грийн — Карл тъкмо бе посвикнал с ръста на Полъндър, — която лека-полека почна да се откроява пред тях, когато се заизкачваха по стъпалата, Карл действително загуби всякаква надежда, че ще успее с хитрост да отмъкне господин Полъндър от този човек.

Господин Грийн ги посрещна нетърпеливо, сякаш имаше да направи много неща, хвана господин Полъндър под ръка и побутна пред себе си Карл и Клара в трапезарията, която имаше много тържествен вид най-вече заради цветята върху масата, леко сведени над

ивиците свежа зеленина, тъй че двойно повече можеше да се съжалява за присъствието на досадния господин Грийн. Карл, който чакаше до масата останалите да седнат, много се радваше, че голямата стъклена врата към градината ще остане отворена, защото оттам повяваше такова силно благоухание, сякаш се намираха в градинска беседка, но ето че господин Грийн се запъти със сумтене нататък, за да затвори стъклената врата, наведе се към долното езиче, протегна се към най-горното, и то с такава младежка пъргавина, че за притичалия слуга не остана никаква работа. Първите думи, казани от господин Грийн на масата, изразяваха почудата му, че Карл е получил позволение от вуйчо си да направи това посещение. Поднасяше към устата си една след друга пълни лъжици супа и ту вдясно — на Клара, ту вляво — на господин Полъндър — обясняваше защо се учудва толкова много и как вуйчото бдял над Карл, и как любовта на вуйчото към Карл била прекалено голяма, за да имаме право все още да я назоваваме любов на един вуйчо.

„Не стига, дето се е домъкнал тук неканен, ами на всичко отгоре си пъха носа между мен и вуйчо ми“ — мислеше си Карл и не можа да сложи в устата си дори една лъжица от златистата супа. Сетне все пак реши, че не бива да забелязват колко неловко се чувствува, и безмълвно запреглъща супата. Хранеха се бавно и това бе истинско мъчение. Единствено господин Грийн, а в най-добрия случай и Клара бяха по-оживени и от време на време съзираха някоя възможност за кратък смях. Господин Полъндър само няколко пъти се намеси в разговора, и то когато господин Грийн заговореше за сделки. Ала скоро се отказа и от тези разговори, тъй че господин Грийн се видя принуден след известно време неочаквано да го изненадва с тях. Впрочем той изтъкна — именно тогава Карл наостри уши, сякаш нещо го заплашваше, та Клара трябваше да му обърне внимание, че печеното е пред него и че той е на вечеря, — че отначало не възнамерявал да направи това изненадващо посещение. Защото, макар сделката, за която предстоеше да разговарят, да била особено спешна, можели поне най-важното да обсъдят днес в града, а второстепенното да спестят за утре или за по-късно. Ето защо далеч преди края на работното време отишъл

при господин Полъндър, ала не го заварил, принудил се да телефонира вкъщи, че през нощта ще отсъствува, и тръгнал.

— В такъв случай трябва да помоля за извинение — високо заяви Карл и преди някой да успее да отговори, продължи: — Тъкмо аз съм причината господин Полъндър да напусне днес кантората си по-рано, за което много съжалявам.

Господин Полъндър прикри по-голямата част от лицето си със салфетката, докато Клара наистина се усмихна на Карл, ала това не бе съучастническа усмивка — тя сякаш искаше да му въздействува по друг начин.

— Не е нужно да се извинявате — рече господин Грийн, докато нарязваше с острия си нож един гълъб, — тъкмо обратното, дори се радвам, че ще прекарам вечерта в такава приятна компания, вместо да вечерям самичък у дома, където ме обслужва моята стара икономка, а тя е толкова стара, че вече й е трудно да измине пътя от вратата до масата ми и аз дълго мога да се изтягам в креслото, ако река да проследя нейното придвижване. Неотдавна наредих слугата да донася ястията до вратата на трапезарията, но доколкото разбирам, пътят от вратата до моята маса е неин.

— Господи — извика Клара, — каква преданост!

— Да, на този свят все още съществува преданост — каза господин Грийн и поднесе към устата си една хапка, а езикът, както Карл забеляза съвсем случайно, с едно изплезване пое храната. Едва не му прилоша и той се надигна. Почти едновременно господин Полъндър и Клара посегнаха към ръцете му.

— Ще трябва още да поседите — рече Клара, а след като отново бе седнал, му прошепна: — Скоро ще изчезнем заедно. Имайте търпение.

Междувременно господин Грийн спокойно се занимаваше с яденето си, сякаш бе съвсем естествено господин Полъндър и Клара да успокояват Карл, ако той му причинеше някакво неразположение.

Вечерята се проточи най-вече заради обстоятелствеността, с която господин Грийн подхождаше към отделните блюда, и макар че постоянно беше готов неуморно да приема всяко ново ястие, действително можеше да се помисли, че е решил хубавичко да си почине от своя-

та стара икономка. От време на време хвалеше умението на госпожица Клара да ръководи домакинството, което явно я ласкаеше, докато Карл се опитваше да го отблъсква, сякаш господин Грийн я нападаше. Той обаче не само че не се задоволяваше с нея, а без да вдига поглед от чинията си,често изказваше съжаление за явната липса на апетит у Карл. Господин Полъндър постави апетита на Карл под своя закрила, въпреки че като негов домакин би трябвало също да настоява да се храни. Принудата, на която бе подложен по време на цялата вечеря, наистина бе изострила чувствителността на Карл до такава степен, че макар да разбираше много добре как стоят нещата, изтълкува думите на господин Полъндър като проява на нелюбезност. Тъкмо това го караше ту да се храни припряно, като поглъща непривично големи количества, ту морно да отпуска вилицата и ножа за доста дълго време — в такива моменти бе най-неподвижният от всички и слугата, който поднасяше блюдата, често не знаеше как да постъпи с него.

— Още утре ще разкажа на господин сенатора как сте оскърбили госпожица Клара с пренебрежението си към нейната вечеря — закани се господин Грийн и изрази шеговития смисъл на тези думи само чрез начина, по който си служеше с приборите.

— Вижте само колко унило е момичето — продължи той и хвана Клара за брадичката. Тя не се отдръпна и притвори очи. — Ах ти, душице! — възкликна той, облегна се назад и се разсмя, почервенял като рак, със силата, присъща на ситите. Карл напразно се мъчеше да си обясни поведението на господин Полъндър. Той седеше пред чинията си и се взираше в нея, сякаш там ставаше нещо безкрайно важно. Не придърпваше креслото на Карл към себе си и ако заговореше, говореше на всички, на Карл обаче нямаше какво да каже. Затова пък търпеше Грийн, този стар и лукав нюйоркски сърцеяд, да докосва Клара с недвусмислени намерения, да обижда Карл, който бе гост на Полъндър, или най-малкото да се отнася с него като с дете и да се готви да си разчиства пътя за кой знае какви дела.

След като масата бе раздигана — щом усети всеобщото настроение, Грийн бе първият, който стана и всъщност накара всички да го последват, — Карл се от

прави самичък встрани, към един от големите, разделени от тесни бели летвички прозорци, които отвеждаха към терасата и които всъщност бяха истински врати, както забеляза при приближаването си до тях. Нима беше останало нещо от неприязънта, която господин Полъндър и дъщеря му бяха изпитвали отначало към Грийн и която тогава се бе сторила на Карл малко непонятна? Сега стояха заедно с Грийн и му кимаха. Димът от пурата на господин Грийн, предложена му от Полъндър и със същата дебелина, за която баща му имаше навика да разказва от време на време у дома като за нещо действително съществуващо, макар че едва ли го бе виждал някога със собствените си очи, се носеше из залата и разпростираше влиянието на Грийн чак до ъглите и нишите, където самият той никога не би стъпил. Въпреки че Карл стоеше толкова далеч, той усещаше в носа си гъделичкане от дима и държането на господин Грийн, когото погледна само за миг от мястото си, му се стори възмутително. Сега вече съвсем не смяташе за изключено вуйчо му тъкмо поради тази причина да не бе давал толкова дълго време позволението си за това посещение, защото сигурно познаваше слабия характер на господин Полъндър, тъй че, ако не бе предвиждал със сигурност някое оскърбяване на Карл при гостуването му, поне го бе допускал. Не му харесваше и американското момиче, въпреки че далеч не си го беше представял кой знае колко красиво. Откакто господин Грийн бе започнал да я ухажва, той дори се изненада от красотата, която лицето ѝ бе способно да излъчва, и особено от блясъка на необуздано заиграли ѝ очи. Никога не беше виждал друга пола, която така плътно да прилепва към тялото, малките гънки по жълтеникавия, нежен и здрав плат показваха колко силно е изпънат той. И все пак тя никак не привличаше Карл и той на драго сърце би се отказал от ходенето в нейната стая, ако вместо това можеше да отвори вратата, върху чиято дръжка за всеки случай бе положил ръцете си, и да се качи в автомобила или — ако шофьорът вече си бе легнал — да получи разрешение сам да се върне в Ню Йорк. Ясната нощ с надвесената над него пълна луна принадлежеше еднакво на всички и на Карл му се струваше безсмислено да изпитва страх сред природата. Представи си —

и за пръв път се почувствува по-добре в тази зала — как сутринта — ако тръгнеше пеш, едва ли би се прибрал по-рано — би могъл да изненада вуйчо си. Вярно, никога не бе стъпвал в спалнята му, дори изобщо не я знаеше къде се намира, ала щеше да попита и да разбере. Сетне щеше да почука и щом чуе безстрастното „Влез!“, да се втурне в стаята и да завари милия си вуйчо да седи по пижама в леглото — досега го бе виждал само облечен и закопчан до последното копче — и да гледа с учудване към вратата. Само́ по себе си това навярно не беше кой знае какво, но трябваше да се имат предвид и последиците, които биха настъпили. Биха могли за пръв път да закусят заедно, вуйчото — в леглото, той — на креслото, а закуската — на масичка между тях, нищо чудно тази обща закуска да се превърнеше в нещо постоянно, навярно като резултат от този начин на закусване — то дори едва ли можеше да се избегне — щяха да се срещат по-често през деня, не както досега само по веднъж, и тогава, естествено, да разговарят съвсем откровено помежду си. В крайна сметка единствено поради липсата на откровено събеседване днес той се бе държал донякъде непокорно пред вуйчо си, или поточно се бе показал вироглав. И ако все пак се наложеше да остане тук през цялата нощ — а по всичко личеше, че ще бъде така, макар да го бяха оставили да си стои при прозореца и да се забавлява както намери за добре, — може би това злощастно посещение щеше да се окаже повратната точка към създаване на близки отношения с вуйчо му, може би вуйчо му бе имал тъкмо такива мисли тази вечер в спалнята си.

Донякъде успокоен, той се извърна. Клара стоеше пред него и го заговори:

— Ама никак ли не ви харесва у нас? Не ви ли се иска да се почувствувате тук поне малко като у дома си? Елате, искам да направя последен опит.

Тя го поведе напряко през залата към вратата. На една маса встрани двамата господа седяха пред високи чаши, напълнени с леко пенливи питиета, които Карл не познаваше, но много му се искаше да опита. Господин Грийн се бе облакътил върху масата, цялото му лице се беше приближило възможно най-плътно до господин Полъндър; ако човек не познаваше

господин Полъндър, спокойно би могъл да предположи, че тук се обмисля не сделка, а някакво престъпление. Докато господин Полъндър проследи с дружелюбен поглед пътя на Карл към вратата, господин Грийн не се и обърна подир Карл, въпреки че човек има неволната привичка да гледа натам, накъдето гледа и неговият събеседник, и в това поведение на Грийн Карл видя нещо като убеденост, че всеки от тях — Карл за себе си и Грийн за себе си — трябва да разчита на собствените си способности, а необходимата обществена връзка между тях ще се установи с времето, когато единият от двамата победи или бъде унищожен.

„Щом смята така — рече си Карл, — значи, е глупак. Не искам от него каквото и да било, а и той ще трябва да ме остави на мира."

Тъкмо беше излязъл в коридора, когато му мина през ум, че навярно се е държал твърде невъзпитано, защото бе допуснал Клара почти да го извлече от стаята, докато той беше приковал погледа си върху Грийн. Затова пък с толкова по-голямо удоволствие закрачи сега редом с нея. Докато вървяха из коридорите, отначало не вярваше на очите си, понеже на всеки двайсет стъпки съзираше изправен слуга в скъпа ливрея и със свещник, който бе толкова тежък, че трябваше да бъде държан с две ръце.

— Новата електрическа инсталация засега е прокарана само в трапезарията — обясни Клара. — Купихме тази къща неотдавна и сме поръчали да бъде преустроена изцяло, своеобразната архитектура на една стара сграда позволява подобно нещо.

— Значи, и в Америка вече има стари сгради — рече Карл.

— Разбира се — засмя се Клара и го задърпа нататък. — Доста странни са разбиранията ви за Америка.

— Недейте ми се подиграва! — ядоса се той. В края на краищата познаваше вече и Европа, и Америка, а тя — само Америка.

Както вървяха, Клара леко протегна ръка, отвори една врата и каза, без да се спира:

— Ще спите тук.

Разбира се, Карл веднага пожела да разгледа стаята, но Клара нетърпеливо и едва ли не с викове заобяснява, че имало време и преди това трябвало да

дойде с нея. Започнаха да се дърпат в коридора ту в едната, ту в другата посока, докато най-сетне Карл реши, че не е длъжен за всичко да се съобразява с Клара, отскубна се и влезе в стаята. Неочакваният мрак в стаята се дължеше на короната на едно дърво, което се поклащаше пред прозореца. Чуваше се птича песен. В самата стая, все още недокосната от лунната светлина, наистина не можеше да се различи почти нищо. Карл съжали, че не е взел със себе си електрическото джобно фенерче, което бе получил като подарък от вуйчо си. В тази къща на всяка цена бе нужно фенерче — ако имаха повече такива, можеха да изпратят слугите да спят. Той приседна върху перваза на прозореца, загледа се и се заслуша навън. В листака на старото дърво сякаш се мъчеше да си проправи път подплашена птица. Свирката на влак от нюйоркските предградия отекна някъде в полето. Иначе бе тихо.

Но не за дълго, понеже Клара бързо се вмъкна в стаята и закрещя доста гневно:

— Какво означава това? — като пляскаше по полата си.

Карл смяташе да ѝ отговори едва след като станеше по-любезна. Ала тя се отправи към него с широки крачки, извика:

— Ще тръгнете ли с мен, или не? — и нарочно или просто от възбуда така го блъсна в гърдите, че той щеше да се преметне през прозореца, ако в последния миг не се бе смъкнал от перваза и не бе докоснал с крака пода на стаята.

— За малко щях да падна навън — упрекна я той.

— Жалко, че не паднахте! Ама че сте дръпнат! Като нищо ще ви блъсна долу!

Тя наистина го обгърна с калената си от спорта снага и го занесе почти до прозореца, а той бе така изумен, че отначало забрави да се отпусне и да ѝ натежи. Там обаче се окопити, освободи се с рязко движение на хълбоците и на свой ред я сграбчи.

— О, причинявате ми болка! — веднага изписка тя.

Но Карл реши, че повече не бива да я пуска. Наистина поразхлаби малко прегръдката си, за да ѝ даде възможност да пристъпва, ако иска, но я следваше и

не я изпускаше. Пък и в тази нейна тясна рокля никак не му беше трудно да я задържи.

— Пуснете ме! — прошепна тя, пламналото ѝ лице беше току до неговото, той трябваше да полага големи усилия, за да я вижда, толкова близо беше до него. — Пуснете ме, ще ви дам нещо хубаво...

„Какво толкова се е разпъшкала — рече си Карл, — та аз изобщо не я стискам, не е възможно да я боли." И не я пусна.

Ала в един миг на мълчание, когато бе отслабил вниманието си, той внезапно почувствува отново нарастващата ѝ сила, тя се изтръгна от ръцете му, улови го с добре пресметната хватка през кръста, избегна краката му, премествайки своите по правилата на някаква чуждоземна борба, и го затика пред себе си към стената, като дишаше учудващо равномерно. Там се намираше едно канапе, върху него тя събори Карл без много-много да се привежда към него, каза:

— Мръдни сега, ако можеш.

— Котка, бясна котка — успя само да извика Карл, който изпитваше смесица от ярост и срам. — Ти си луда ма, бясна котка!

— Внимавай какво говориш — каза тя, плъзна едната си ръка към врата му и така силно започна да го души, че Карл наистина не можеше да стори нищо друго, освен да се бори за въздух; а другата ѝ ръка посегна към бузата му, докосна я сякаш за проба, отдръпна се пак, все по-високо, като всеки миг заплашваше да се стовари с плесница върху лицето му.

— Какво ще кажеш — запита го тя в същото време, — ако накажа недостойното ти поведение към една дама с хубавичка плесница и с нея да те изпроводя вкъщи? Тя сигурно ще ти бъде от полза в твоя бъдещ жизнен път, въпреки че няма да си спомняш с добро за нея. Жал ми е за теб, защото си добро, симпатично момче и ако беше учил жиу-жицу, може би щеше да ме напердашиш. И все пак, и все пак... страхотно ме изкушаваш да те нашамаря, както си се проснал. Вероятно ще съжалявам за това; но сторя ли го, отсега знай, че съм го сторила едва ли не против волята си. Естествено тогава няма да се задоволя с една плесница, а ще удрям и отдясно, и отляво, докато страните ти подпухнат. А може би си почтен човек —

почти съм убедена, че е така, — не ще искаш да продължиш живота си с тези плесници и ще се сбогуваш със света... Но защо се обяви така против мен? Не ти ли харесвам? Нима не си струва да дойдеш в стаята ми? Внимавай! Сега за малко щях, без да искам, да ти зашлевя плесницата. И така, ако днес все пак ти се размине, в бъдеще се дръж по-възпитано. Аз не съм вуйчо ти, на когото можеш да се инатиш. Впрочем искам още да ти обърна внимание, че ако те пусна, без да си изял плесниците, не бива да си мислиш, че сегашното ти положение и едно истинско нашамарване са равнозначни от гледна точка на честта. Ако смяташ да си мислиш така, ще предпочета наистина да те напердаша. Какво ли би рекъл Мак, когато му разкажа всичко това?

При спомена за Мак тя пусна Карл, в чиито неясни мисли Мак изникна като същински избавител. Известно време усещаше ръката на Клара върху шията си, затова се поизви още малко и остана да лежи безмълвно.

Клара му заповяда да се изправи, но той не отговори и не помръдна. Тя запали някъде свещ, стаята се освети, върху художествено изработения таван се появи синкава зигзагообразна шарка, ала Карл продължаваше да лежи, обронил глава върху тапицерията на дивана — така, както го бе проснала Клара, — и не мръдваше дори сантиметър. Клара се разхождаше из стаята, полата шумолеше около краката ѝ, изглежда, дълго стоя при прозореца.

— Изпари ли ти се инатът? — попита тя.

За Карл бе твърде неприятно, че няма да има спокойствие в тази стая, която господин Полъндър бе определил уж за него. Това момиче се разхождаше насам-натам, спираше се и говореше, а му беше безкрайно омръзнало. Единственото му желание беше бързо да се наспи и да се маха оттук. Нямаше вече никакво намерение да ляга в кревата, искаше да си остане тук, върху канапето. Само я дебнеше кога ще си тръгне, за да скочи подир нея към вратата, да спусне резето и сетне отново да се хвърли на канапето. Изпитваше огромна нужда да се изтегне и прозине, но не му се искаше да го стори пред Клара. Лежеше все така, взираше се нагоре, усещаше как лицето му става все по-

неподвижно и една муха, която кръжеше около него, затрепка пред очите му, без той да е сигурен какво беше това.

Клара отново пристъпи към него, приведе се по посока на погледа му и ако не си беше наложил, сигурно щеше да срещне очите ѝ.

— Сега си тръгвам — каза тя. — Може би по-късно ще пожелаеш да дойдеш при мен. Вратата към моите стаи е четвъртата поред, като броиш от тази врата нататък, от същата страна на коридора. С една дума, ще отминеш трите следващи врати и тази, пред която ще се изправиш тогава, е моята. Повече няма да слизам в залата — оставам в стаята си. Ала ти здравата ме измори. Няма да те чакам нарочно, но ако ти се иска да дойдеш, ела. Не забравяй, че обеща да ми посвириш на пианото. Възможно е обаче да съм опънала нервите ти до крайност и ти да не си в състояние да помръднеш, в такъв случай по-добре се наспи. На първо време и дума няма да отворя пред татко за нашето сбиване; споменавам го, за да не би това да те притеснява.

И въпреки че беше уж уморена, тя с два скока напусна стаята.

Карл веднага седна, това лежане беше станало вече непоносимо. За да се поразвижи малко, той се отправи към вратата и огледа коридора. Какъв мрак цареше там! Изпита задоволство, когато затвори вратата, заключи я и отново се изправи до масата озарен от свещта. Беше решил да не остава повече в тази къща, а да слезе при господин Полъндър, открито да му каже как се е отнесла с него Клара — изобщо не се притесняваше да признае поражението си — и дано по този начин получеше достатъчно основания да поиска разрешение да отпътува или да си иде пеш у дома. Ако господин Полъндър възразеше срещу това негово неотложно завръщане, тогава Карл възнамеряваше да го помоли поне за някой слуга, който да го заведе до най-близкия хотел. Поведението, което бе замислил Карл, не подхождаше за разговор с любезни домакини, но това в още по-голяма степен важеше и за отношението към един гост, каквото бе имала Клара. Дори обещанието, че на първо време нямало да каже нищо на господин Полъндър за сбиването им,

за нея беше проява на любезност, а това вече бе върхът на всичко! Нима Карл беше поканен на състезание по борба, че да се срамува, задето го е туширало някакво момиче, което вероятно е прекарало по-голяма част от живота си в изучаване на хватки от състезателната борба? Накрая я бе обучавал дори Мак. Нека му разкаже всичко; той сигурно беше благоразумен, Карл знаеше това, въпреки че никога не бе имал възможността да го разбере в подробности. Но Карл знаеше също, че ако Мак го обучаваше, той би напреднал много повече от Клара; тогава някой ден отново би се завърнал тук, по всяка вероятност непоканен, би разгледал, естествено, обстановката, чието точно познаване даваше на Клара голямо предимство, сетне би сграбчил същата тая Клара и би изтупал с нея същото канапе, върху което днес тя го беше простряла.

Единственият въпрос сега беше как да намери обратния път към залата, където по всяка вероятност беше оставил на някое неподходящо място и шапката си, както бе разсеян отначало. Разбира се, щеше да вземе свещта, но дори при наличието на светлина не му беше лесно да се оправи. Не знаеше например дали тази стая е разположена на равнището на залата. На идване Клара непрекъснато го беше дърпала така, че той изобщо не бе успял да се огледа. Пък и тогава бе обзет от мисли както за господин Грийн, така и за слугите със свещниците; с една дума, той дори не знаеше дали са се изкачвали по едно, по две или може би по нито едно стълбище. Ако се съдеше по гледката, стаята беше разположена доста високо, ето защо се опита да си внуши, че са вървели по стълбища, ала нали и при самия вход пред къщата трябваше да се изкачват по стълбища, защо и тази страна на къщата да не е повдигната? Поне да зърнеше в коридора светлинка от някоя врата или да долови в далечината някакъв, макар и съвсем глух глас!

Джобният часовник, подарен от вуйчо му, показваше единайсет часа, той взе свещта и излезе в коридора. Остави вратата отворена, за да може, при положение, че търсенето излезеше напразно, поне отново да намери стаята си, а сетне, в краен случай, и вратата на Кларината стая. За по-голяма сигурност я подпря с едно кресло, за да не се захлопне сама. Непри-

ятно бе, че в коридора срещу Карл — а той, разбира се, поe вляво от вратата на Клара — ставаше течение, което, макар и много слабо, лесно би могло да угаси свещта, ето защо Карл често трябваше да спира и да пази пламъка с ръка, за да може мъждукащата светлинка да се разгори отново. Напредваше бавно, затова пътят изглеждаше два пъти по-дълъг. Карл бе минал вече край дълги участъци от стените без никакви врати, човек не можеше да си представи какво има зад тях. Сетне се заредиха врата след врата, опитваше се да отвори повечето, те се оказваха заключени, а помещенията бяха вероятно необитавани. Това разточителство на стаи беше безпримерно и Карл си помисли за квартирите в източната част на Ню Йорк, които вуйчото бе обещал да му покаже и където според неговите думи в малка стая живеели доста семейства, всяко от тях заемало някой от ъглите на стаята и там децата се скупчвали около своите родители. А тук толкова стаи стояха празни само за да отекват кухо, когато някой почукваше на вратата. На Карл му се струваше, че господин Полъндър е подведен от лъжеприятели, че се е вдетинил по дъщеря си и се е покварил. Сигурно вуйчо му правилно го бе преценил какво представлява и само принципът му да не се бърка в преценките на Карл за хората беше виновен за това посещение и странствуванията из коридорите. Карл възнамеряваше да го каже сутринта на вуйчо си без усуквания, защото според принципа си той на драго сърце и съвсем спокойно би изслушал и преценката на своя племенник за себе си. Впрочем този принцип бе може би единственото, което Карл не харесваше у вуйчо си, но дори това нехаресване не беше безусловно.

Внезапно стената от едната страна на коридора свърши и отстъпи място на леденостуден мраморен парапет. Карл постави свещта до себе си и внимателно се приведе напред. Тъмна пустош повя насреща му. Ако това бе главната зала на сградата — свещта озари част от сводест таван, — защо не бяха влезли през нея? За какво ли служеше това голямо и дълбоко помещение? Та тук горе човек сякаш се намираше в галерията на храм! Карл почти съжали, че не може да остане до утре в тази къща, много му се искаше да накара господин Полъндър да го разведе из нея на дневна светлина и да му обясни всичко.

Впрочем парапетът не беше дълъг и Карл скоро пак бе поет от затворения коридор. На един внезапен завой той с всичка сила се блъсна в стената и само постоянната предпазливост, с която здраво стискаше свещта, за щастие я предпази да не падне и да не угасне. Тъй като коридорът все не свършваше, а през нито един прозорец не се разкриваше гледка, нищо не помръдваше както горе, така и долу, Карл започна да си мисли, че постоянно описва един и същ кръг и вече се надяваше, че може повторно да открие отворената врата на стаята си, ала нито тя, нито перилата се появяваха отново. Досега Карл се бе въздържал да извика силно, защото не желаеше да вдига врява в такъв късен час, и то в чужд дом, но най-после осъзна, че в тази неосветена къща това не би било нередно, и тъкмо се канеше да изкрещи едно гръмогласно „Ехееей!“ и в двете посоки на коридора, когато от страната, откъдето беше дошъл, забеляза светлинка, която приближаваше. Едва сега можа да прецени дължината на правия коридор; сградата беше крепост, а не вила. Радостта на Карл от спасителната светлинка бе толкова голяма, че той забрави всяка предпазливост и хукна насреща ѝ, но още след първите скокове свещта му угасна. Той не ѝ обърна внимание, защото тя повече не му трябваше — към него вървеше стар слуга с фенер, който би трябвало да му покаже верния път.

— Кой сте вие? — попита слугата и приближи фенера към лицето на Карл, като същевременно освети и своето собствено лице, което изглеждаше някак си каменно заради голямата, бяла, сякаш копринена брада, завита едва на гърдите.

„Трябва да е някой верен слуга, щом му разрешават да носи такава брада“ — помисли си Карл и заразглежда брадата отвсякъде, без да го стеснява чувството, че също е наблюдаван. Впрочем той веднага отговори, че е гост на господин Полъндър, че поискал да напусне стаята си и да иде в трапезарията, но не успял да я открие.

— Такава ли била работата? — каза слугата. — Още не сме прокарали електрическото осветление.

— Зная — рече Карл.

— Не бихте ли искали да запалите свещта си от моя фенер? — попита слугата.

— О, да — каза Карл и го стори.

— Много силно течение става по коридорите — рече слугата, — свещите лесно угасват, затова съм с фенер.

— Да, фенерът е много по-практичен — продума Карл.

— А пък и целият сте се накапали от свещта — каза слугата и освети костюма на Карл.

— О, изобщо не съм забелязал! — извика Карл и му дожаля, защото костюмът беше черен и за него вуйчо му бе казал, че му стои най-добре от всички. Сбиването с Клара, за което сега си спомни, навярно също не му се беше отразило благотворно. Слугата бе достатъчно любезен за почисти костюма, доколкото това бе възможно в бързината; Карл непрестанно се въртеше пред него и му показваше още някое петно, което слугата послушно отстраняваше.

— Всъщност откъде става тук течение? — попита Карл, когато продължиха пътя си.

— Има още много недоправени места — обясни слугата, — наистина започнаха вече преустройството, но то напредва твърде бавно. Сигурно знаете, че сега стачкуват дори строителните работници. Подобен строеж е свързан с много главоболия. Ето тук сега бяха направени няколко големи отвора, които никой не зазида, и течението пронизва цялата къща. Ако ушите ми не бяха пълни с памук, не бих могъл да издържа.

— В такъв случай трябва ли да говоря по-високо? — попита Карл.

— Не, гласът ви е ясен — каза слугата. — Но да се върнем на строежа; особено тук, в близост до параклиса, който по-късно непременно трябва да бъде изолиран от останалата част на къщата, течението направо е непоносимо.

— Значи, парапетът, край който се минава в този коридор, води навън, към параклиса?

— Да.

— Веднага си го помислих — каза Карл.

— Той е забележителен — рече слугата, — ако го нямаше, господин Мак положително не би купил къщата.

— Господин Мак ли? — учуди се Карл. — Мислех, че къщата принадлежи на господин Полъндър?

— Така е — каза слугата, — ала господин Мак даде идеята за тази покупка. Нима не познавате господин Мак?

— О, разбира се — рече Карл. — Но каква е връзката му с господин Полъндър?

— Той е годеник на госпожицата — рече слугата.

— Наистина не го знаех — каза Карл и се спря.

— Нима това толкова ви изненадва? — попита слугата.

— Искам само да го осъзная. Когато човек не е известен за подобни отношения, може да допусне страхотни грешки — отвърна Карл.

— Чудя се само защо не са ви казали нищо по този въпрос — каза слугата.

— Да, наистина — засрамено рече Карл.

— Вероятно са мислили, че го знаете — каза слугата, — та това не е нещо ново. Впрочем стигнахме.

И той отвори една врата, зад която се показа стълбище, а то водеше отвесно към задната врата на трапезарията, която бе все така ярко осветена, както и при пристигането.

Преди Карл да влезе в трапезарията, от която както и преди цели два часа долитаха гласовете на господин Полъндър и на господин Грийн, слугата рече:

— Ако желаете, ще ви изчакам и сетне ще ви заведа във вашата стая. Все пак не е лесно да се оправите тук още първата вечер.

— Повече няма да се връщам в стаята си — рече Карл и не разбра защо при тези думи му домъчня.

— Няма да е кой знае колко зле — каза слугата, усмихна се с известно чувство на превъзходство и го тупна по рамото. От думите на Карл навярно си бе направил извода, че Карл възнамерява да остане през цялата нощ в трапезарията, да разговаря с господата и да пие заедно с тях. Сега Карл нямаше желание за каквито и да било признания, а и си помисли, че слугата, който му харесваше повече от останалите тукашни слуги, би могъл след това да му покаже по кой път да поеме за Ню Йорк, ето защо рече:

— Приемам с благодарност твърде любезното ви предложение да ме изчакате тук. Вътре няма да се бавя,

след малко ще изляза и ще ви кажа какво смятам да правя по-нататък. Вече започвам да мисля, че ще имам още нужда от помощта ви.

— Добре — каза слугата, остави фенера на пода и приседна на ниска поставка, на която нямаше нищо, вероятно поради преустройството на къщата.

— И тъй, ще ви чакам тук. Свещта също можете да оставите при мен — добави слугата, когато Карл понечи да влезе с горящата свещ в залата.

— Ама че съм разсеян — рече Карл и подаде свещта на слугата, който само му кимна, без да се разбере дали прави това нарочно, или защото поглади брадата си с ръка.

Карл отвори вратата, която не по негова вина звънко издрънча, защото се състоеше от една-единствена стъклена плоскост, а тя почти се огъваше, когато отваряха вратата бързо и я хващаха само за дръжката ѝ. Карл уплашено пусна вратата, защото бе възнамерявал да влезе съвсем тихо. Без да се обръща повече, той все пак забеляза как слугата зад него, който очевидно бе слязъл от своята поставка, внимателно и съвършено безшумно притвори вратата.

— Извинете за безпокойството — обърна се Карл към двамата господа, които се вторачиха в него с едрите си, изненадани лица. Същевременно обаче огледа и залата, за да установи дали не би могъл някъде набързо да открие шапката си. Ала тя не се виждаше, масата беше напълно раздигната, нищо чудно и шапката да бе отнесена в кухнята.

— Но къде оставихте Клара? — попита господин Полъндър, който впрочем не беше неприятно обезпокоен, понеже веднага промени положението си във фотьойла и изцяло се извърна към Карл. Господин Грийн играеше ролята на безучастен, измъкна портфейла си, който бе неимоверно голям и дебел, сякаш дириш в многобройните му отделения нещо съвсем определено, ала докато дириш, изчиташе и други документи, които попадаха в ръцете му.

— Имам една молба, която не бива да разбирате криво — рече Карл, бързо пристъпи към господин Полъндър и положи ръка върху облегалката на фотьойла, за да бъде съвсем близо до него.

— И каква е тази молба? — попита господин Полъндър и отправи към Карл открит и прям поглед. — Разбира се, можете да я смятате за изпълнена. — И като прегърна Карл, той го привлече между коленете си. Карл изтърпя това; въпреки че, общо взето, се чувствуваше доста голям за подобни обноски. Изговарянето на молбата обаче беше, естествено, по-трудно.

— Всъщност харесва ли ви у нас? — попита господин Полъндър. — Не ви ли се струва и на вас, че човек, така да се каже, щом излезе от града, се освобождава? Общо взето — прикрит донякъде от Карл, той хвърли недвусмислен кос поглед към господин Грийн, — общо взето, това чувство винаги се появява у мен, всяка вечер.

„Приказва — помисли си Карл, — сякаш нищо не знае за голямата къща, безкрайните коридори, параклиса, пустите стаи, мрака навсякъде."

— Е — каза господин Полъндър, — каква е молбата? — И той дружелюбно разтърси Карл, който стоеше безмълвен на мястото си.

— Моля ви — рече Карл и колкото и да приглушаваше гласа си, седналият до него Грийн нямаше как да не чуе всичко, а на Карл много му се искаше да премълчи пред него молбата, която вероятно би се възприела като обида спрямо Полъндър, — моля ви, пуснете ме да си отида вкъщи още сега, през нощта.

И тъй като най-страшното бе казано, всичко останало избликна още по-бързо; без да си измисля ни най-малко, той произнесе неща, за които всъщност по-рано не беше и помислял.

— Не искам нищо друго, само да се прибера вкъщи! С удоволствие ще дойда пак, защото, където сте вие, господин Полъндър, там на драго сърце бих се намирал и аз. Само днес не мога да остана тук. Знаете, че вуйчо доста неохотно ми разреши да ви посетя. Вероятно е имал добри основания за това, както и за всичко, което върши, а пък аз се осмелих, противно на неговото по-добро разбиране на нещата, буквално да изпрося разрешението. Просто злоупотребих с обичта му към мен. Каквито и съображения да е имал против това посещение, зная съвсем определено, че те не са съдържали нищо, което би могло да оскърби вас, господин Полъндър, вие сте най-добрият, най-най-добрият прия-

тел на моя вуйчо. Никой друг не би могъл да се сравни дори отчасти с вас по приятелството си с моя вуйчо. И това е единственото оправдание на моето непослушание, но то не е достатъчно. Навярно нямате точна представа за отношенията между вуйчо ми и мен, ето защо ще говоря само за най-ясното. Докато не съм приключил изучаването на английския и не съм се поотракал в практическата търговска дейност, изцяло зависи от добрината на моя вуйчо, на която като кръвен роднина наистина мога да се радвам. Не бива да мислите, че още сега бих могъл по някакъв честен начин — господ да ме пази от всякакви други начини — да си вадя хляба. За такова нещо обучението ми обаче е било твърде непрактично. Изкарах четири класа в една европейска гимназия като среден ученик, а за печелението на пари то е много повече от нищо, тъй като учебните програми в нашите гимназии са много изостанали. Бихте се изсмели, ако ви кажех какво съм учил. Продължиш ли да учиш и завършиш гимназията, а сетне отидеш в университета, тогава навярно всичко се поизравнява и в крайна сметка получаваш системно образование, с което можеш да се заловиш за някаква дейност и което ще ти даде решителността да печелиш пари. Аз обаче за съжаление бях изтръгнат от този последователен учебен процес; понякога си мисля, че не знам абсолютно нищо, а и в крайна сметка всичко, което съм научил, е твърде недостатъчно за американците. Отскоро в родината ми започнаха да създават тук-там гимназии с нов облик, където се овладяват и модерни езици, а вероятно и търговски науки; когато завърших народното училище, такива още нямаше. Баща ми всъщност искаше да вземам уроци по английски, ала тогава, първо, не можех и да подозирам какво нещастие ще ми се стовари на главата и каква нужда ще имам от английския и, второ, уроците ми в гимназията бяха твърде тежки, тъй че не ми оставаше кой знае колко време за други занимания. Споменавам всичко това, за да ви покажа колко съм зависим от вуйчо и колко съм му задължен поради тази причина. Сигурно ще признаете, че при подобни обстоятелства не бива да си позволявам да върша и най-дребното нещо против неговата — макар и само предполагаема — воля. Ето защо трябва веднага да се

прибера у дома, за да мога поне наполовина да поправя грешката си, която сторих спрямо него.

Докато траеше тази дълга реч на Карл, господин Полъндър го слушаше внимателно, често макар и незабележимо го притискаше към себе си, особено когато беше споменаван вуйчото, а на няколко пъти сериозно и като че ли с очакване бе поглеждал към Грийн, който продължаваше да се занимава със своя портфейл. Ала колкото повече се изясняваше отношението на Карл към вуйчо му по време на неговата реч, той се бе опитал несъзнателно да се освободи от ръката на Полъндър. Тук всичко го притесняваше; пътят към вуйчото през стъклената врата, по стълбището, през алеята, по черните пътища, през предградията към голямото шосе, което водеше право в къщата, му се струваше като нещо строго свързано, то се простираше само за него — пусто, гладко — и го зовеше с могъщ глас. Добротата на господин Полъндър и отвращението от господин Грийн се сляха и той не желаеше да вземе от тази задимена стая нищо друго освен разрешението да се сбогува. Наистина спрямо господин Полъндър той беше безстрастен, а спрямо господин Грийн — борбено настроен и все пак отвсякъде го изпълваше неопределен страх, чиито изблици помътняваха взора му.

Отстъпи крачка назад и веднага се озова далеч от господин Полъндър и от господин Грийн.

— Не искахте ли да му кажете нещо? — обърна се господин Полъндър към господин Грийн и умолително хвана ръката му.

— Не виждам какво имам да му казвам — рече господин Грийн, който най-сетне бе измъкнал едно писмо от портфейла и го беше сложил пред себе си на масата. — Достойно за похвала е, че желае да се завърне при своя вуйчо, та човек би могъл да допусне и да вярва, че по този начин иска да достави на вуйчо си особена радост. Възможно е със своето непослушание вече твърде много да го е разгневил. Тогава би било по-добре все пак да остане тук. Впрочем трудно е да се каже нещо определено; ние наистина и двамата сме приятели на вуйчо му и би било трудно да се различат степени в моето приятелство или пък в това на господин Полъндър, ала не можем да се взрем в сърцето

на този вуйчо, особено след като от Ню Йорк ни делят толкова много километри.

— Извинете, господин Грийн — рече Карл и като надмогна себе си, пристъпи към него, — от думите ви разбирам, че и според вас би било най-добре веднага да се прибера.

— Съвсем не съм казвал подобно нещо — обади се господин Грийн и се вглъби в разглеждането на писмото, по чиито ръбове прокарваше двата си пръста. Сякаш искаше да намекне, че е бил запитан от господин Полъндър и е отговорил пак на него, докато с Карл всъщност няма нищо общо.

Междувременно господин Полъндър беше дошъл при Карл и нежно го бе отдръпнал от господин Грийн към един от големите прозорци.

— Драги ми господин Росман — каза той, приведен над ухото на Карл, и след като най-напред избърса с носната си кърпа лицето, спря при носа си и се изсекна, — надявам се, не си мислите, че искам да ви задържа тук против вашата воля. И дума да не става! Е, не мога да ви предоставя автомобила си, защото той се намира далеч оттук в един обществен гараж, понеже нямах време да изградя свой собствен — нали виждате, всичко тепърва се създава. Освен това шофьорът не спи в къщата, а близо до гаража, сам не зная къде точно. На всичко отгоре той съвсем не е длъжен сега да си е у дома, длъжен е само да пристигне тук рано и навреме. Но всичко това не би представлявало пречка за завръщането ви още в този час, защото, ако настоявате, веднага ще ви придружа до най-близката спирка на градската железница, която наистина е толкова далеч, че няма да успеете да се приберете у дома много по-рано, отколкото ако пътувате сутринта с мен в моя автомобил — та ние ще тръгнем още в седем часа.

— В такъв случай, господин Полъндър, все пак предпочитам да пътувам с градската железница — рече Карл. — Изобщо не бях помислял за нея. Сам казвате, че с градската железница ще пристигна по-рано, отколкото сутринта с автомобила.

— Да, но разликата е съвсем малка.

— Все пак, все пак, господин Полъндър — каза Карл, — споменът за вашата дружелюбност винаги ще

ме довежда тук, ако, разбира се, след днешното ми държане пожелаете да ме поканите отново, и навярно тогава ще съумея да изразя по-добре защо днес всяка минутка, която ще ми позволи да видя вуйчо по-скоро, е така важна за мен. — И сякаш вече бе получил разрешението да си върви, той добави: — Ала в никакъв случай не си правете труд да ме придружавате. Съвсем ненужно е. Отвън чака един слуга, който с удоволствие би ме съпроводил до спирката. Сега трябва само да си намеря шапката.

И докато изричаше последните думи, той вече прекоси стаята, за да се опита за последен път да намери шапката си.

— Не бих ли могъл да ви услужа с една шапка? — подхвърли господин Грийн и измъкна от джоба си някакъв каскет. — Може би ще ви стане.

Карл спря изумен и рече:

— Няма да ви лишавам от каскета я! Спокойно мога да си тръгна и гологлав. Нищо не ми трябва.

— Каскетът не е мой. Вземете го де!

— В такъв случай благодаря — рече Карл, за да не се бави повече, и взе каскета. Наложи си го и най-напред се засмя, защото му беше съвсем по мярка, после го взе в ръка и го разгледа, но не можа да открие по него нищо особено; каскетът беше нов-новеничък.

— Съвсем ми е по мярка! — възкликна той.

— Значи, по мярка е! — извика господин Грийн и удари по масата.

Карл вече се беше запътил към вратата, за да вземе слугата, когато господин Грийн се надигна, протегна се след обилната вечеря и голямата почивка, удари се силно в гърдите и с тон, който беше нещо средно между съвет и заповед, рече:

— Преди да тръгнете, трябва да се сбогувате с госпожица Клара.

— Трябва да го сторите — каза и господин Полъндър, който също бе станал. Личеше си, че думите му не идат от сърцето, беше отпуснал безволево ръце по шевовете на панталона и непрекъснато си разкопчаваше и закопчаваше сакото, което според съществуващата мода бе съвсем късо и едва стигаше до хълбоците, тъй че никак не подхождаше на пълни хора като господин Полъндър. Впрочем, когато той застанеше редом с гос-

подин Грийн, човек придобиваше ясното впечатление, че пълнотата на господин Полъндър е нездрава; гърбът му по цялото протежение беше леко превит, коремът, мек и отпуснат, висеше като истинско бреме, а лицето бе бледо и измъчено. Тук обаче се възправяше господин Грийн, може би малко по-пълен от господин Полъндър, но тази пълнота беше съразмерна, естествена, краката му бяха прибрани по войнишки, главата си държеше изправена и я поклащаше; имаше вид на голям гимнастик, на треньор по гимнастика.

— И така — продължи господин Грийн, — най-напред идете при госпожица Клара. Това несъмнено би ви доставило удоволствие, а и напълно съвпада с разпределението на моето време. Действително имам да ви казвам нещо интересно, преди да си тръгнете оттук, и то може да е решаващо за връщането ви. Само че за съжаление съм обвързан със заповед от по-високопоставено лице да не ви издавам нищо преди полунощ. Можете да си представите, че и на мен самия ми е трудно, тъй като се смущава нощният ми отдих, но аз се придържам към онова, което ми е възложено. Сега е единайсет и четвърт, значи, нека довърша разговора си с господин Полъндър относно сделките ми, при което вашето присъствие само би пречило, тъй че можете да прекарате с госпожица Клара няколко приятни минути. Сетне, точно в дванайсет, се явете тук, за да научите необходимото.

Можеше ли Карл да отхвърли подобно настояване, което действително изискваше от него нищожно малко учтивост и благодарност спрямо господин Полъндър и което като връх на всичко бе предявено от един инак безучастен и груб човек, докато господин Полъндър, който беше засегнатата страна, гледаше да не се намесва било с думи, било с погледи? И какво бе онова толкова интересно нещо, което щеше да разбере едва в полунощ? Щом като не ускоряваше завръщането му у дома поне с този три четвърти час, с който сега го отлагаше, то малко го интересуваше. Ала най-много се колебаеше дали изобщо може да отиде при Клара — та нали тя беше негов враг. Поне да носеше железния бокс, който бе получил като подарък от вуйчо си, за да натиска с него своите писма! Стаята на Клара можеше да се окаже извънредно опасна бърлога. Ала тук

бе най-неподходящото място да се изрече срещу Клара каквото и да било, защото тя беше дъщеря на Полъндър, а както току-що бе научил — и годеница на Мак. Клара трябваше да се държи с него съвсем малко по-иначе и той щеше открито да ѝ се възхищава заради връзките, които имаше. Все още размисляше над тези неща, но вече забеляза, че никой не чака от него размишления, тъй като Грийн отвори вратата и каза на слугата, който скочи от поставката:

— Отведете младежа при госпожица Клара.

„Така се изпълняват заповеди“ — рече си Карл, когато слугата го замъкна до стаята на Клара почти тичешком, пъшкайки от старческа немощ, по един извънредно кратък път. Когато Карл мина край стаята си, чиято врата все още стоеше отворена, поиска може би за свое успокоение да влезе за миг в нея. Ала слугата не допусна това.

— Не — рече той, — трябва да идете при госпожица Клара. Нали сам чухте.

— Щях да остана вътре само един миг — рече Карл и помисли как, за да убие времето до полунощ, би се излегнал за малко върху канапето.

— Не затруднявайте изпълнението на поставената ми задача — каза слугата.

„Той смята отиването ми при госпожица Клара за наказание“ — помисли си Карл и направи няколко крачки, ала от инат отново се спря.

— Вървете де, млади господине — рече слугата, — щом като сте дошли дотук. Зная, че искахте да си тръгнете още през нощта, ала не всичко става по желание, веднага ви казах, че едва ли ще бъде възможно.

— Да, искам да си тръгвам и ще си тръгна — рече Карл, — а сега само ще се сбогувам с госпожица Клара.

— Така ли? — каза слугата и по неговото лице Карл прочете, че не му вярва нито дума. — Тогава защо се колебаете да се сбогувате? Хайде!

— Кой е в коридора? — прозвуча гласът на Клара и те я видяха да се показва от една близка врата, взела в ръка голяма нощна лампа с червен абажур. Слугата забърза към нея и ѝ съобщи причината за тяхното идване. Карл бавно пристъпваше подире му.

— Идвате късно — отсече Клара.

Отначало Карл не ѝ отговори, а се обърна към слу-

гата тихо, но тъй като вече познаваше природата му, със строг заповеднически глас:

— Ще ме чакате точно пред тази врата!

— Исках вече да си лягам — каза Клара и постави лампата върху масата. Както долу, в трапезарията, и тук слугата внимателно затвори вратата отвън. — Минава вече единайсет и половина.

— Минава единайсет и половина ли? — въпросително повтори Карл, сякаш изплашен от тези цифри. — Тогава се налага незабавно да се сбогуваме, тъй като точно в дванайсет трябва да съм вече долу, в трапезарията.

— Ама че сте се разбързали! — каза Клара и разсеяно оправи гънките на широката си нощница. Лицето ѝ пламтеше и тя постоянно се усмихваше. На Карл му се струваше, че няма опасност отново да се скара с Клара. — Не бихте ли могли все пак да посвирите малко на пиано, както ми обеща татко вчера, а днес и самият вие?

— Но не е ли вече твърде късно? — попита Карл. С удоволствие би изпълнил желанието ѝ, защото тя беше съвсем различна от по-рано, сякаш по някакъв начин се бе издигнала до кръга на Полъндър и по-нататък, до този на Мак.

— Да, късно е вече — рече Клара и желанието ѝ за музика като че ли се изпари. — Освен това тук всеки тон отеква из цялата къща и съм сигурна, че ако засвирите, горе в таванската стая слугите ще се събудят.

— Е, тогава няма да свиря, но положително ще дойда пак; впрочем, ако това не ви е особено трудно, посетете някой път вуйчо ми и надзърнете и в моята стая. Имам великолепно пиано, подарък от вуйчо. Тогава, ако нямате нищо против, ще ви изсвиря всичките си песни, които за съжаление не са много и съвсем не подхождат на този толкова голям инструмент, на който би трябвало да свирят само виртуози. Но ще можете да изживеете и това удоволствие, ако ме уведомите предварително за вашето посещение, тъй като вуйчо има намерение скоро да ангажира за мен някакъв прочут учител — сигурно можете да си представите радостта ми, — чието свирене между другото ще стане и повод да ме посетите по време на урока. Нека бъда откровен — радвам се, че вече е късно да свиря, тъй като все още нищо не знам, ще се учудите колко нищожни са уменията ми. А сега ми позволете да се сбогувам, в края на краищата време е за сън. — И понеже Клара го погледна благо, сякаш изобщо не му се сърдеше за сбиването, той ѝ протегна ръка и добави с усмивка: — В родината ми хората казват: „Лека нощ и сладки сънища.“

— Почакайте — рече тя, без да поеме ръката, — все пак да бяхте посвирили, а? — и се шмугна в една странична врата, до която стоеше пианото.

„Това пък какво е? — помисли си Карл. — Дълго не мога да чакам, колкото и да е мила.“

На входната врата се почука и слугата, който не посмя изцяло да разтвори вратата, прошепна през тясната пролука:

— Извинете, току-що ме повикаха и повече не мога да чакам.

— Вървете си — каза Карл, който в този миг вярваше, че сам ще намери пътя за трапезарията. — Само че оставете фенера пред вратата. Впрочем колко е часът?

— Скоро ще бъде дванайсет без четвърт — рече слугата.

— Колко бавно минава времето! — каза Карл. Слугата вече искаше да затвори вратата, когато Карл си спомни, че още не му е дал някоя пара да се почерпи, извади от джоба на панталона един шилинг — според американските обичаи сега в джоба на панталона му винаги подрънкваха монети, затова пък банкнотите носеше в джоба на жилетката — и го подаде на слугата с думите: — За вашата добра служба.

Клара вече бе влязла отново и придържаше с ръце фризурата си, когато на Карл му хрумна, че е прибързал да отпрати слугата, защото кой сега би го завел до спирката на градската железница? Е, сигурно господин Полъндър щеше да накара някой друг слуга, впрочем този слуга навярно също бе повикан в трапезарията и сетне щеше да бъде на разположение.

— И така, моля ви все пак да ми посвирите малко. Тук толкова рядко ни се удава възможността да послушаме музика, че не бива никога да я изпускаме.

— В такъв случай е крайно време — каза Карл и

без повече да се двоуми, веднага седна до пианото.

— Искате ли ноти? — попита Карла.

— Благодаря, та аз дори не познавам кой знае колко добре нотите — отвърна Карл и засвири. Песента беше кратка. Карл съзнаваше, че трябва да се свири доста бавно, за да стане поне разбираема, особено за чужденците, ала той я изкара през куп за грош с ужасно маршово темпо. Когато свърши, прогонената тишина на къщата зае предишното си място. Седяха като вцепенени и не помръдваха.

— Много хубаво — каза Карла, но за Карл не съществуваха никакви похвали, с които можеше да бъде поласкан след подобно свирене.

— Колко е часът? — попита той.

— Дванайсет без четвърт.

— Тогава имам още малко време — каза той и си помисли: „Или — или! Не е нужно да изпълнявам и десетте песни, които знам, ала една все пак умея да свиря сравнително добре."

И той подхвана любимата си войнишка песен. Толкова бавно, че смутеното желание на слушателя копнееше да чуе следващата нота, която Карл забавяше и мъчително откъсваше от себе си. Наистина налагаше му се тепърва да търси с поглед необходимите за тази песен клавиши, но въпреки това усещаше как в него се надига горест, която и след края на песента търсеше друг край и не съумяваше да го намери.

— Та аз не мога нищо — рече Карл, след като завърши песента и погледна просълзен към Карла.

Тогава от съседната стая долетя силно ръкопляскане.

— Още някой слуша! — възкликна слисаният Карл.

— Мак — продума Карла.

И ето Мак вече викаше:

— Карл Росман, Карл Росман!

Карл се прехвърли с двата си крака едновременно през пейката пред пианото и отвори вратата. Там видя Мак полулегнал, полуседнал на голямо ложе с балдахин, завивката бе метната небрежно върху нозете му. Балдахинът от синя коприна беше единственият, макар и малко причудлив разкош на иначе обикновеното **четвъртито** ложе, сковано от тежко дърво. На нощното **шкафче** гореше само една свещ, ала чаршафите и ри-

зата на Мак бяха толкова бели, че падащата върху тях светлина на свещта се отразяваше с почти ослепителен блясък; и балдахинът сияеше, поне по краищата, със своята меко падаща, не много опъната коприна. Ала непосредствено зад Мак ложето и всичко останало тънеше в пълен мрак. Карла се облегна на един от краката на ложето и сякаш не виждаше нищо друго освен Мак.

— Здрасти — рече Мак и подаде ръка на Карл. — Свирите много добре, досега познавах само вашето ездаческо умение.

— Еднакво съм зле и в двете неща — каза Карл. — Ако знаех, че слушате, положително нямаше да свиря. Но вашата госпожица... — той спря, поколеба се дали да не каже „годеница", тъй като Мак и Карла очевидно вече спяха заедно.

— Предполагах го — рече Мак, — затова Карла трябваше да ви примами тук от Ню Йорк, иначе изобщо нямаше да ви чуя как свирите. Извънредно ученически и дори в онези мелодии, които сте упражнявали и които са написани твърде примитивно, пак направихте няколко грешки, но въпреки всичко много се зарадвах, да не говорим за това, че не бих могъл да презирам свиренето на нито един човек. Не бихте ли желали да седнете и още малко да останете при нас? Карла, дай му кресло де!

— Благодаря — продума Карл със запъване. — Не мога да остана въпреки огромното си желание. Твърде късно разбирам, че в тази къща има толкова уютни стаи.

— Всичко преустройваме по същия начин — каза Мак.

В този миг прозвучаха дванайсет камбанни удара, които се гонеха един друг, единият преливаше в звъна на другия. Карл усещаше полъха от това огромно раздвижване на камбаните върху страните си. Що за поселище беше това, след като имаше такива камбани?!

— Е, крайно време е — рече Карл, само протегна ръце към Мак и Карла, без да ги докосне, и изтича в коридора. Там не намери фенера и съжали, че твърде рано е дал на слугата парите за почерпка.

Искаше да се прокрадне покрай стената до отворената врата на своята стая, но едва беше изминал по-

ловината път, когато видя господин Грийн бързо да се клатушка насам с издигната свещ. В ръката, с която държеше свещта, той стискаше и едно писмо.

— Но защо не идвате, Росман? Защо ме карате да ви чакам? Какво толкова правихте при госпожица Клара?

„Ей, че много въпроси! — рече си Карл. — А сега на всичко отгоре ме притиска и към стената“ — защото той действително беше застанал плътно пред Карл, който се облягаше с гръб на стената.

В този коридор Грийн добиваше наистина смешни размери и Карл на шега се запита дали вече не е погълнал добрия господин Полъндър.

— Вие действително не държите на думата си. Обещавате да слезете в дванайсет, а се увъртате край вратата на госпожица Клара. За полунощ ви обещах нещо интересно и ето ме тук с него.

С тези думи той му подаде писмото. На плика се четеше: „За Карл Росман. Да му се предаде лично в полунощ, където и да се намира.“

— В крайна сметка — рече господин Грийн, докато Карл отваряше писмото — смятам, че заслужавам признателност, задето пристигнах тук от Ню Йорк заради вас, тъй че съвсем не беше редно да ме карате да тичам след вас и по коридорите.

— От вуйчо! — възкликна Карл, едва погледнал писмото. — Очаквах го — извърна се той към господин Грийн.

— Дали сте го очаквали, или не, ми е напълно безразлично. Но четете де — каза същият и протегна свещта към Карл.

На светлината й Карл зачете:

„Драги ми племеннико! Както си разбрал от нашето за съжаление твърде кратко съжителство, аз наистина съм човек с принципи. Това е твърде неприятно и тъжно не само за моето обкръжение, но и за мен, ала дължа на своите принципи всичко, което представлявам, и никой няма право да пожелава да се залича от земята, никой, включително и ти, драги ми племеннико, въпреки че тъкмо ти би бил първият, ако ми хрумнеше да допусна онова всеобщо нападение срещу мен. Тогава най-много би ми се искало да сграбча и вдигна нагоре тъкмо теб със същите две ръце, с които държа листа и го изписвам. Ала тъй като засега не съществуват никакви признаци за извършването на подобно нещо, след днешното произшествие трябва непременно да те изгоня и настоятелно те моля нито лично, нито чрез писмо или посредник да търсиш връзка с мен. Ти реши против волята ми да ме напуснеш тази вечер, остани си с това решение до края на живота; само тогава то ще бъде мъжко. Избрах за приносител на тази новина господин Грийн, моя най-добър приятел, който вероятно ще намери за теб достатъчно успокоителни слова, каквито в момента действително ми липсват. Той е влиятелен човек и ще те подкрепи със съвети и дела, поне заради мен, в твоите първи самостоятелни стъпки. За да проумея нашата раздяла, която сега, в края на това писмо, отново ми се струва неразбираема, ще трябва непрекъснато да си повтарям: от твоето семейство, Карл, не иде нищо добро. В случай че господин Грийн забрави да ти предаде твоя куфар и твоя чадър, подсети го. С най-добри пожелания за твоето по-нататъшно благополучие.

Твой вуйчо Якоб“

— Свършихте ли? — попита Грийн.

— Да — отвърна Карл. — Донесохте ли ми куфара и чадъра?

— Ето го — рече Грийн и остави стария пътнически куфар на пода до Карл, — досега го беше държал с лявата ръка зад гърба, за да не се вижда.

— А чадъра? — отново попита Карл.

— Всичко е тук — каза Грийн, като измъкна и чадъра, който беше закачил за един от джобовете на панталона. — Нещата донесе някакъв си Шубал, главен машинист на линията Хамбург—Америка; твърдеше, че ги е намерил на кораба. При случай можете да му благодарите.

— Е, поне притежавам отново старите си вещи — рече Карл и постави чадъра върху куфара.

— Но в бъдеще трябва повече да си ги пазите, така заръча да ви предам господин сенаторът — подхвърли господин Грийн, а сетне попита, вероятно от лично любопитство: — Всъщност какъв е тоя странен куфар?

— С такива куфари войниците в моята родина заминават в казармата — отвърна Карл, — това е старият войнишки куфар на баща ми. Иначе е много прак-

тичен — добави той с усмивка, — стига човек да не го остави на произвола на съдбата.

— В края на краищата сте си взели добра поука — каза господин Грийн, — а сигурно нямате втори вуйчо в Америка. Ето ви и един билет трета класа за Сан Франциско. Реших да направите това пътешествие, защото, първо, на запад възможностите да си намерите работа са много по-добри и, второ, вуйчо ви тук има пръст във всичко, което би могло да ви интересува, а непременно трябва да се избегне една среща между вас двамата. Във Фриско можете да работите напълно необезпокояван; започнете спокойно някъде от низините и се опитайте постепенно да израснете.

Карл не долавяше в тези думи никаква злост, лошата вест, която Грийн бе таил в себе си цялата вечер, бе предадена и от този миг Грийн сякаш се превърна в безопасен човек, с когото можеше да се разговаря може би по-открито, отколкото с когото и да било. И най-добрият човек, който не е виновен, че е избран за вестоносец на подобно тайно и мъчително решение, изглежда подозрителен, докато го крие в себе си.

— Ще напусна този дом веднага — рече Карл, очаквайки потвърждението на опитния човек, — понеже бях приет единствено като племенник на вуйчо си, а като чужд човек нямам работа тук. Бихте ли били любезен да ми покажете изхода, а сетне да ме заведете на пътя, по който да стигна до най-близката странноприемница?

— Само че по-бързо — рече Грийн. — Създадохте ми доста главоболия.

Като видя огромната крачка, която Грийн стори веднага, Карл се сепна — тази бързина му се стори подозрителна, — хвана Грийн за сакото и внезапно прозрял истинското състояние на нещата, заговори:

— Ще трябва да ми обясните още нещо: върху плика на писмото, което трябваше да ми предадете, пише само, че трябва да го получа в полунощ, където и да съм. Защо тогава ме задържахте тук, след като в единадесет и четвърт исках да си отида? Подобно нещо надхвърля границите на задачата ви.

Преди да отговори, Грийн махна с ръка, с което преувеличи безполезността на забележката, направена от Карл.

— Да не би върху плика да пише, че заради вас трябва да си изпотроша краката и да не би от съдържанието на писмото да правим извода, че надписът трябва да се тълкува по този начин? Ако не ви бях задържал, щях да ви предам писмото пак в полунощ, само че на пътя.

— Не — уверено отрече Карл, — не е точно така. Върху плика пише: „Да се предаде след полунощ". Щом сте били толкова уморен, навярно изобщо не бихте могли да ме последвате или щях да пристигна в полунощ при вуйчо си — нещо, което наистина дори господин Полъндър отхвърли, — или пък в крайна сметка сте били задължен да ме върнете обратно при моя вуйчо с вашия автомобил, за когото не се спомена и дума, след като така настоявах да се прибера. Надписът не показва ли съвсем ясно, че полунощ за мен все още си остава последен срок? И вие сте този, който носи вината, задето го изпуснах.

Карл проницателно се вгледа в Грийн и ясно забеляза как у последния срамът от това разобличаване се бори с радостта от бързия успех на неговото намерение. Най-сетне той се окопити и като да прекъсваше Карл, който обаче бе замлъкнал от доста време, рече:

— Нито дума повече! — и го изтласка през една малка врата, която отвори пред него. Карл отново беше взел куфара и чадъра.

Голяма бе изненадата му, когато се озова навън. Стълбище без парапет, пристроено до къщата, се спускаше пред него. Само трябваше да слезе и сетне леко да свие вдясно към алеята, която извеждаше на пътя. Невъзможно беше да се загуби при тази ярка лунна светлина. Долу в градината чу нестройния лай на кучета, които тичаха отвързани наоколо сред мрака на дърветата. А тишината позволяваше да се чуе как тупваха в тревата след големите скокове.

Карл успя да напусне градината, без тези кучета да го нападнат. Не можеше със сигурност да определи в каква посока се намира Ню Йорк. По време на пътуването си насам твърде малко беше внимавал за подробностите, които сега можеха да му бъдат от полза. Най-сетне си каза, че не е необходимо непременно да ходи в Ню Йорк, където не го очакваше никой, а за един човек това можеше да се каже дори с положителност. Ето защо пое напосоки.

ПЪТЯТ КЪМ РАМЗЕС

В малката странноприемница, където Карл стигна след кратък преход и която всъщност бе само малка последна спирка на един от нюйоркските маршрути, затова почти не се използуваше за пренощуване, Карл поиска най-евтиното легло, с което разполагаха, тъй като реши, че веднага трябва да започне да пести. В съответствие с неговото желание гостилничарят му посочи едно стълбище с такъв жест, сякаш го смяташе за чиновник, а там го посрещна стара, разчорлена жена, ядосана задето са я събудили, и почти без да го изслуша, го поведе с непрестанни напомняния да влезе тихо в една стая, чиято врата затвори, но преди това му изшътка да мълчи.

Карл изпърво не бе сигурен дали завесите на прозорците са спуснати, или стаята изобщо няма прозорци — толкова тъмно беше; най-сетне забеляза затулено прозорче, чиято завеска дръпна встрани и по този начин в стаята нахлу малко светлина. Вътре имаше две легла, ала и двете вече бяха заети. Карл видя двама потънали в дълбок сън младежи, към които човек не можеше да изпитва особено доверие преди всичко защото без понятна причина спяха облечени, единият дори не бе изул ботушите си.

В мига, в който Карл махна завеската, единият от спящите леко надигна и ръцете, и краката си — гледка, която накара Карл да се засмее вътрешно въпреки грижите си.

Той скоро разбра, че независимо от липсата на друго място за пренощуване — нито канапе, нито диван — няма да може да заспи, защото не бива да излага на

никаква опасност току-що намерения си куфар и парите, които носеше със себе си. Но не желаеше и да си тръгне, понеже не смееше веднага да напусне сградата, като се изниже покрай слугинята и съдържателя. В края на краищата тук може би не беше по-несигурно, отколкото на пътя. Разбира се, биеше на очи, че в цялата стая, доколкото можеше да се установи в здрачевината, нямаше никакъв багаж. Ала възможно и твърде вероятно беше тези двама младежи да са слуги в този дом, които скоро трябваше да стават заради гостите, ето защо спяха облечени. Е, тогава не бе кой знае каква чест да се спи с тях, но пък беше толкова по-безопасно. Ала докато в това съществуваше и най-малкото съмнение, той в никакъв случай не биваше да ляга да спи.

Под леглото имаше свещ и кибритени клечки, до които Карл тихо се прокрадна и ги взе. Не се поколеба да запали свещта, тъй като според уговорката със съдържателя стаята му принадлежеше толкова, колкото и на останалите двама, които на всичко отгоре вече се бяха насладили на съня от половината нощ, а понеже бяха заели леглата, преимуществото им пред него бе несравнимо. Все пак той много внимаваше да не ги събуди със стъпките си или с движенията си.

Най-напред му се искаше да прегледа куфара и да добие представа за своите вещи, за които вече си спомняше бегло и от които сигурно вече бе загубил всичко по-ценно. Защото щом Шубал се докосне до нещо, съществува твърде малка надежда човек да си го получи непокътнато. Но той бе очаквал от вуйчото щедро парично възнаграждение, а същевременно можеше да се оправдае за липсата на отделни вещи с истинския пазач на куфара, господин Бутербаум.

Първоначалната гледка при отварянето на куфара направо ужаси Карл. Колко часа само беше подреждал и преподреждал куфара по време на пътуването, а сега всичко беше така безразборно натъпкано, че при отключването капакът отскочи от само себе си нагоре.

Ала за своя радост Карл скоро разбра, че причината за безпорядъка е единствено неговият костюм, който беше носил по време на пътуването и който, естествено, не бе предвиден за куфара, а беше натъпкан допълнително в него. Не липсваше абсолютно нищо.

В тайния джоб на сакото се намираше не само паспортът, а и парите, взети от дома, тъй че когато Карл прибавеше и онези, които имаше в себе си, за момента щеше да разполага с доста пари. Намери се и бельото, което бе носил при пристигането си — изпрано и изгладено. Той веднага постави часовника и парите в устоялия на толкова изпитания таен джоб. Единственото, за което можеше да се съжалява, беше, че всички неща миришеха на веронския салам, който също не липсваше. Ако не се откриеше някое средство това да бъде отстранено, имаше изгледи Карл да се движи цели месеци, обгърнат от тази миризма.

Докато търсеше някои вещи, които се намираха най-отдолу — например Библията в джобен формат, листовете за писма и снимките на родителите, — каскетът падна от главата му в куфара. В старото обкръжение той го позна веднага — този каскет беше негов, каскетът, който беше получил от майка си за пътуването. Все пак от предпазливост не бе слагал този каскет на кораба, защото знаеше, че в Америка всички ходят с каскети вместо с бомбета и не искаше да износи своя още преди пристигането си. Ето че господин Грийн го беше използувал, та да се посмее за сметка на Карл. Дали пък вуйчото не му бе възложил и това поръчение? И с едно неволно, яростно движение той бутна капака на куфара, който се затвори с трясък.

Сега вече нищо не можеше да помогне, двамата спящи бяха събудени. Първо единият се изтегна и прозина, веднага го последва и другият. При това почти цялото съдържание на куфара беше изсипано върху масата; ако тези бяха крадци, трябваше само да пристъпят и да си изберат каквото пожелаят. Не само за да изпревари тази възможност, но и за да внесе веднага яснота в положението, Карл приближи със свещта в ръка до леглата и обясни причината за своето присъствие тук. Те сякаш изобщо не бяха очаквали подобно обяснение, защото бяха все още твърде сънени, че да могат да говорят — просто го погледнаха без каквато и да било изненада. И двамата бяха съвсем млади, но чертите им се бяха изострили поради тежката работа и недоимъка, безредните им бради бяха провиснали, отдавна неподстригваните им коси — разчорле-

ни, с кокалчетата на пръстите си търкаха и сънливо натискаха дълбоко хлътналите си очи.

Карл реши да използува моментната им отмалялост, затова рече:

— Казвам се Карл Росман и съм немец. Моля ви, понеже заемаме обща стая, кажете ми и вие имената и националността си. Веднага искам да обясня, че нямам претенции за легло, тъй като пристигнах твърде късно и изобщо не възнамерявам да заспивам. А хубавите ми дрехи не бива да ви изумяват, аз съм много беден и без всякакви изгледи за сполука.

По-дребният от двамата — онзи с ботушите, — след като даде да се разбере с ръце, крака и гримаси, че всичко това изобщо не го интересува и че сега не е време за подобни словоизлияния, си легна и веднага заспа; другият, мургав мъж, също си легна, ала преди да заспи, протегна небрежно ръка и рече:

— Тоя тук се казва Робинсън и е ирландец, аз съм Деламарш, французин съм и сега моля за тишина.

Едва го бе произнесъл, когато духна с всичка сила, загаси свещта на Карл и падна възнак върху възглавницата.

„Значи, сега засега тази опасност е отбита“ — рече си Карл и се върна обратно при масата. Ако не се преструваха на сънени, тогава всичко беше наред. Неприятното бе само, че единият беше ирландец. Карл не знаеше вече съвсем точно в коя книга бе чел веднъж у дома, че в Америка човек трябва да се пази от ирландците. По време на престоя си при вуйчото той бе имал, естествено, най-добрата възможност да проучи из основи въпроса за опасността от ирландците, ала напълно бе пропуснал да го стори, защото бе смятал, че завинаги е на сигурно място. Поне сега със свещта, която отново бе запалил, реши по-подробно да разгледа този ирландец и установи, че тъкмо той има по-приличен вид, а не французинът. Дори страните му като че ли все още бяха закръглени, а в съня си се усмихваше съвсем дружелюбно, доколкото Карл, застанал на пръсти от известно разстояние, можеше да установи.

Карл седна на единствения стол в стаята, твърдо решен въпреки всичко да не заспива, отложи на първо време подреждането на куфара, тъй като за тази цел имаше на разположение цялата нощ, и запрелиства

Библията, без да прочете нещо. Сетне взе в ръка снимката на родителите си, където дребничкият му баща се бе изправил в целия си ръст, а майка му седеше леко отпусната във фотьойла пред него. Едната си ръка бащата бе положил върху облегалката на фотьойла, а другата, свита в юмрук — върху една книга с илюстрации, разтворена на изящна декоративна масичка встрани от него. Имаше и друга снимка, на която бяха Карл и родителите му — бащата и майката изпитателно се взираха в него, докато той, както бе наредил фотографът, трябваше да гледа в апарата. Тази снимка обаче не бе получил преди заминаването си.

Затова пък толкова по-настойчиво заразглежда снимката, която лежеше пред него, и се опита да улови погледа на баща си от различни посоки. Ала както и да променяше гледката чрез различни премествания на свещта, бащата не се съживяваше, а и стърчащите му встрани големи мустаци съвсем не приличаха на истинските — снимката не беше хубава. За разлика от него майката беше излязла по-добре, устните ѝ така се бяха разкривили, сякаш някой ѝ бе причинил болка и тя се насилваше да се усмихне. Карл беше убеден как на всеки, който разглежда тази снимка, това ще направи такова огромно впечатление, че яснотата на подобно впечатление му изглеждаше извънредно силна и почти нелепа. Как една снимка би могла да даде неопровержими доказателства за скритите чувства, излъчвани от изображенията! И за известно време отклони поглед от снимката. Ала когато отново я видя, ръката на майката му направи впечатление — тя бе провесена най-отпред, върху облегалката на фотьойла, така близо, сякаш можеше да я целуне. Помисли си дали все пак не би било добре да пише на родителите си, което и двамата наистина бяха поискали от него (последния път бащата му го бе казал с голяма строгост в Хамбург). Естествено в оная ужасна вечер, когато майка му го бе известила на прозореца, че му предстои заминаване за Америка, той се бе заклел никога да не пише, но нима клетвата на едно неопитно момче представляваше нещо тук, при новите условия? По същия начин тогава би могъл да се закълне, че след двумесечен престой в Америка ще стане генерал от американската полиция, а всъщност правеше компания на

двама просяци в една таванска стаичка, в една странноприемница край Ню Йорк, пък и трябваше да признае, че тъкмо тук му беше мястото. И се вгледа с усмивка в лицата на родителите си, сякаш от тях можеше да разбере дали все още изпитват желание да получат вести от своя син.

Както ги разглеждаше, той скоро забеляза, че все пак е твърде уморен и надали ще остане буден през цялата нощ. Снимката се изплъзна от ръцете му, сетне положи лице върху нея, страната му изпита удоволствие от хладината ѝ и той заспа, изпълнен с приятно чувство.

Събуден бе от гъделичкане под мишниците. Тази наглост си беше позволил французинът. Ала и ирландецът вече бе застанал пред масата на Карл и двамата го разглеждаха с не по-малък интерес, отколкото Карл през нощта. Карл не се учуди, че самото им ставане не го е събудило; едва ли се бяха промъкнали до него със зли намерения — той просто бе заспал дълбоко; освен това обличането, а вероятно и миенето не им бяха отнели никакво време.

Както му е редът, те се поздравиха взаимно с известна официалност и Карл научи, че двамата били шлосери, но вече от дълго време не успявали да си намерят работа в Ню Йорк, поради което били в доста плачевно състояние. За доказателство Робинсън разтвори сакото си, за да се види, че няма риза, но това личеше и по хлабавата му яка, която бе прикрепена отзад на сакото. Те имаха намерение да отидат пеш до градчето Бътърфорд, на два дни път от Ню Йорк, където уж щели да намерят работа. Нямаха нищо против идването на Карл с тях и му обещаха, първо, от време на време да носят неговия куфар и, второ, при положение, че лично те получат работа, да му осигурят някое местенце за младши помощник, което, стига изобщо да имало работа, било съвсем лесно. Карл едва се бе съгласил, когато те приятелски го посъветваха да съблече хубавата си дреха, тъй като само щяла да му попречи за заемането на каквато и да е длъжност. Тъкмо в тази странноприемница съществувала добра възможност да се отърве от дрехата, защото слугинята търгувала с дрехи. Помогнаха на Карл да се съблече и макар той да не бе взел окончателно реше-

ние във връзка с дрехата си, я изнесоха. Останал сам и леко сънен, Карл бавно заоблича стария си пътнически костюм и се упрекна, задето си е продал дрехата, понеже тя можеше и да му навреди при намирането на работа като младши помощник, но щеше да му бъде само от полза за сдобиването с някоя по-добра служба, ето защо отвори вратата, за да извика на ония двамата да се върнат, ала просто се сблъска с тях — а те сложиха спечеления половин долар на масата, но лицата им бяха толкова весели, че не беше възможно човек да се усъмни в тяхната печалба от продажбата, и то в тяхната доста голяма печалба.

Впрочем не беше време за разговори по този въпрос, защото слугинята влезе пак така сънена, както и през нощта, за да погне и тримата към коридора, като обясни, че стаята трябва да бъде стъкмена за нови гости. Разбира се, за такова нещо не можеше и дума да става, тя действуваше единствено от злоба. Карл, който тъкмо се бе наканил да подреди куфара си, трябваше да проследи с поглед как жената сграбчва с две ръце нещата му и с такава сила ги натиква в куфара, сякаш са някакви животни, които трябва да подвият опашките си. Наистина двамата шлосери се заусуквaха около нея, подръпваха полата ѝ, потупваха я по гърба, ала ако смятаха по този начин да помогнат на Карл, сметката им беше съвсем крива. След като жената затвори куфара, тя тикна дръжката в ръката на Карл, оттласна от себе си шлосерите и подгони от стаята и тримата, като ги заплаши, че ако не я слушат, няма да получат кафе. Жената вероятно напълно бе забравила, че Карл от самото начало не беше заедно с шлосерите, защото се отнасяше към тях като към членове на една и съща банда. Но понеже шлосерите ѝ бяха продали дрехата на Карл, те бяха показали нещо общо с него.

В коридора дълго трябваше да крачат напред-назад, особено французинът, който бе хванал Карл под ръка, непрекъснато ругаеше, заплашваше да претрепе съдържателя, ако последният се осмели да се покаже, и сякаш за да се подготви за това, яростно търкаше свитите си пестници един в друг. Най-сетне дойде някакво невинно малко момче, което трябваше да се протегне, когато подаде каната с кафето на французина.

За жалост разполагаха само с една кана, а не успяха да обяснят на момченцето, че са необходими и чаши. Така че можеше да пие само един, а другите двама стояха пред него и чакаха. Карл нямаше желание да пие, ала не искаше да обиди останалите и когато редът му идваше, държеше каната до устните си, без да пие.

Вместо сбогом ирландецът тресна каната о каменния плочник. Напуснаха къщата, без никой да ги види, и навлязоха в гъстата жълтеникава утринна мъгла. Движеха се, общо взето, тихо, един до друг в края на пътя, Карл трябваше да носи куфара си, другите вероятно щяха да го сменят едва след като ги помолеше, тук-там в мъглата профучаваше по някой автомобил и тримата извръщаха глави след обикновено огромната кола, която правеше такова впечатление с размерите си, а се мяркаше за толкова кратко време, че човек нямаше време дори да забележи дали в нея се возят пътници. По-късно се проточиха върволиците от превозни средства, които караха хранителни продукти за Ню Йорк, и петте им редици, заемащи цялата ширина на пътя, се точеха така непрестанно, че никой не би могъл да го прекоси. От време на време той се разширяваше в площад, а по средата му на кулообразна поставка се разхождаше напред-назад полицай, за да наблюдава всичко и да направлява с една палка движението по главния път, както и движението, което се вливаше тук от страничните пътища — сетне то оставаше ненаблюдавано до следващия площад и до следващия полицай, но доброволно се поддържаше в задоволителен ред от мълчаливите и внимателни каруцари и шофьори. Карл най-много се удивляваше на всеобщата тишина. Ако не бяха крясъците на безгрижните животни, поведени на заколение, може би нямаше да се чува нищо друго освен чаткането на подковите и фученето на стабилизаторите. При това, разбира се, скоростта не беше винаги еднаква. Когато на отделни площади трябваше да се предприемат сериозни размествания заради твърде големия наплив отстрани, цели редици спираха движението си и напредваха стъпка по стъпка, ала сетне отново ставаше така, че за известно време всичко фучеше светкавично, после пак се забавяше, управлявано сякаш от една-единствена

спирачка. А и от пътя не се вдигаше никакъв прахоляк, цялото движение се извършваше във възможно най-свежия въздух. Нямаше пешеходци, тук към пазара в града не се отправяха отделни жени, както бе в родината на Карл, а тук и там се появяваха големи плоски автомобили, в които стояха по двайсетина жени с кошници на гърба — значи, все пак жени, тръгнали за пазара — и протягаха шии, за да наблюдават движението и да си вдъхват надежда за по-бързо придвижване. Сетне идеха и автомобили, върху които се разхождаха отделни мъже, пъхнали ръце в джобовете. Когато прочете надписа на един от тези автомобили, Карл не можа да сдържи лекото си възклицание: „Експедиторската фирма „Якоб“ търси да наеме пристанищни работници.“ Колата се движеше в момента много бавно и някакъв дребен, прегърбен, чевръст човек, застанал на стъпенката ѝ, покани тримата пътешественици да се качат. Карл се скри зад шлосерите, сякаш вуйчо му можеше да се намира в колата и да го види. Беше радостен, че и останалите двама отклониха поканата, макар високомерните физиономии, с които отказаха, донякъде да го обидиха. Съвсем не биваше да си мислят, че са твърде добри, за да се хванат на работа при неговия вуйчо. Той веднага им даде да го разберат, естествено, непряко. В отговор на това Деламарш го помоли по възможност да не се намесва в неща, които не разбира; да се наемат хора по този начин, била най-долна измама, а фирмата „Якоб“ била прочута с лошото си име в целите Съединени щати. Карл не отговори, но от този миг нататък се привърза повече към ирландеца, даже го помоли сега той да поноси за малко куфара, което същият наистина стори, ала след като Карл многократно повтори молбата си. Само дето непрекъснато се оплакваше, че товарът му бил много тежък, докато накрая се разбра, че просто има намерение да направи куфара по-лек чрез отнемането на веронския салам от него, който вероятно му бе направил приятно впечатление още в хотела. Карл бе принуден да го извади, французинът го взе, за да го разреже с ножчето си, което приличаше на кама, и да го погълне почти сам. Робинсън само от време на време получаваше по някой резен, а Карл, който отново трябваше да си носи куфа-

ра, ако не искаше да го остави на пътя, не получи нищо, сякаш предварително бе изял своята дажба. Струваше му се твърде дребнаво да си изпроси едно парченце, ала душата му възнегодува.

От мъглата не беше останала и следа, в далечината проблесна висока планина, която потапяше накъдрения си хребет в още по-далечна слънчева омара. Отстрани на пътя се простираха лошо стопанисвани поля, които обграждаха големи фабрики, възправили се черни и опушени сред празното поле. Многобройните прозорци на безразборно пръснатите единични грозни сгради, давани под наем, потрепераха от всевъзможни движения и светлини; жени и деца вършеха най-разнообразни дейности по малките тесни балкони, а около тях плющяха и се издуваха от утринния вятър простените и преметнати кърпи и изпрани дрехи, които ту ги скриваха, ту отново ги показваха. Ако човек плъзнеше поглед встрани от къщите, съзираше чучулиги, литнали високо в небето, а под тях — лястовици, които се стрелкаха почти над главите на пътуващите.

Много неща напомняха на Карл за родината му и той не знаеше дали постъпва добре, като напуска Ню Йорк и се отправя към вътрешността на страната. Край Ню Йорк беше морето и възможността по всяко време да се завърне в родината си. Ето защо се спря и каза на двамата си спътници, че все пак има желание да остане в Ню Йорк. И когато Деламарш понечи просто да го помъкне по-нататък, той не допусна подобно нещо и каза, че вероятно все още има право сам да решава за себе си. Наложи се ирландецът да посредничи и да обяснява, че Бътърфорд бил много по-хубав от Ню Йорк, и двамата трябваше още дълго да го молят, преди да тръгне отново. Но и тогава не би потеглил, ако не си беше казал, че за него може би е по-добре да отиде на някое място, където възможността да се завърне в родината си не е чак толкова лесна. Там положително щеше да работи и да напредва по-успешно, тъй като нямаше да му пречат ненужни мисли.

И отсега нататък той беше този, който теглеше останалите двама, а те така се радваха на усърдието му, че без да чакат специални молби, носеха на смени куфара и Карл никак не можеше да разбере с какво всъщност им доставя тази радост. Навлязоха в местност,

която постепенно се извисяваше, и когато спираха от време на време и се извръщаха назад, можеха да видят Ню Йорк и неговото пристанище, които се разгръщаха все повече и повече пред очите им. Мостът, който свързваше Ню Йорк с Бруклин, висеше изящно над Ист Ривър — когато присвиваха очи, той потреперваше. По него сякаш нямаше никакво движение, а отдолу се бе опнала пустата, гладка водна панделка. Всичко в двата огромни града изглеждаше лишено от живот и ненужно сътворено. Големите къщи едва се различаваха от малките. В невидимите дълбини на улиците животът вероятно протичаше най-обикновено, ала над тях не се виждаше нищо друго освен лека омара, която наистина не се движеше, но като че ли без усилие можеше да се духне оттам. Дори в пристанището — най-голямото в света — цареше спокойствие и само тук и там на човек му се струваше, че вижда кораб, който леко се придвижва напред — вероятно за това бе виновен споменът за друга подобна гледка отблизо. Ала той не можеше да бъде следен за дълго и се губеше завинаги от погледа.

Но Деламарш и Робинсън, изглежда, виждаха много повече, та сочеха надясно и наляво, като описваха с протегнатите си ръце кръгове около площади и паркове, които назоваваха по име. Те не можеха да проумеят, че Карл е прекарал в Ню Йорк повече от два месеца, а не е видял от града почти нищо друго освен една улица. Обещаха му, като се напечелят добре в Бътърфорд, да отидат с него в Ню Йорк и да му покажат всички забележителности и, разбира се, особено онези места, където човек се забавлява до насита. И като продължение на това Робинсън с цяло гърло запя една песен, която Деламарш съпровождаше с пляскане, а Карл позна в нея оперетна мелодия от своята родина, която тук му допадаше много повече с английския си текст, отколкото когато и да било у дома. Така се получи нещо като представление на открито, в което участвуваха всички, само градът долу в нисколото, който уж се забавлявал при тази мелодия, се преструваше, че никога не я е чувал.

Веднъж Карл попита къде всъщност се намира експедиторската фирма „Якоб“ и тозчас видя протегнатите показалци на Деламарш и Робинсън, които сочеха може би в една и съща точка, а може би техните точки отстояха на много мили една от друга. Когато сетне продължиха, Карл попита кога най-рано биха могли да се завърнат в Ню Йорк с достатъчна печалба. Деламарш отвърна, че това съвсем спокойно можело да стане само след месец, тъй като в Бътърфорд имало недостиг от работна ръка и надниците били високи. Естествено щели да събират парите си в обща каса, за да се избягнат случайни различия в надниците, защото били другари. Идеята за обща каса не се харесала на Карл, въпреки че като младши помощник положително щеше да получава по-малко от обучените работници. После Робинсън спомена, че ако в Бътърфорд не намерели работа, естествено трябвало да продължат по-нататък, за да могат или да се наредят някъде като земеделски работници, или да заминат вероятно за Калифорния в златотърсаческите райони — план, който — ако се съдеше по подробния разказ на Робинсън — му бе особено любим.

— Защо сте станали тогава шлосери, след като искате да отидете в златотърсаческите райони? — попита Карл, който слушаше с неудоволствие за необходимостта от подобни далечни и несигурни пътешествия.

— Защо съм станал шлосер ли? — каза Робинсън. — Във всеки случай не за да умира от глад синът на майка ми. В златотърсаческите райони доста може да се напечели.

— Беше някога — каза Деламарш.

— Още е така — рече Робинсън и заразправя за многобройните познати, които забогатели от тази работа; те още били там, естествено вече и пръста си не помръдвали, ала заради старото приятелство щели да му помогнат да забогатее, на неговите приятели също, разбира се.

— Още в Бътърфорд ще се сдобием с работа — каза Деламарш и така откликна на съкровеното желание на Карл, но начинът, по който се изрази, не беше изпълнен с увереност.

През деня спряха само веднъж в една странноприемница и на желязна маса отпред, на открито, ядоха — както се стори на Карл — почти сурово месо, което не можеше да се разреже с нож и вилица, а само трябваше да се разкъса. Хлябът беше продълговат и объл,

а във всеки самун бе забит дълъг нож. Към това ядене беше поднесена някаква черна течност, която пареше в гърлото. Но тя харесваше на Деламарш и Робинсън, та те честичко надигаха чашите и се чукаха с тях за сбъдването на различни желания, при което за известно време ги държаха вдигнати и опрени една в друга. На съседната маса седяха работници в изпръскани с вар ризи и пиеха все същата течност. Автомобилите, които се нижеха покрай тях като непрекъснат поток, обгръщаха масите в облаци прах. От ръка на ръка се подаваха големи вестници, хората възбудено говореха за стачката на строителните работници, името Мак често бе споменавано. Карл се осведоми за него и разбра, че става дума за бащата на познатия му Мак, който бил най-едрият строителен предприемач в Ню Йорк. Стачката му струвала милиони и вероятно заплашвала да разклати положението му. Карл не вярваше на нищо от брътвежите на тези лошо информирани, злобни люде.

Яденето загорча на Карл, и затова защото бе твърде неясно как ще бъде заплатено. Естествено би било всеки да си плати своя дял, ала Деламарш и Робинсън между другото бяха споменали, че са похарчили и последните си пари за своята последна нощувка. По тях не се виждаха нито часовници, нито пръстени, нито пък нещо друго, което да става за продан. А Карл не можеше да ги обвини, че са спечелили от продажбата на дрехите му, защото щеше да ги обиди и завинаги да се раздели с тях. Но най-странното беше, че нито Деламарш, нито Робинсън се интересуваха кой ще плаща, по-скоро имаха твърде добро настроение, непрекъснато се опитваха да завържат познанство с келнерката, която се движеше с горда и тромава походка между масите. Косите ѝ от време на време закриваха част от челото и страните ѝ, та тя постоянно ги отмяташе назад, като ги улавяше с ръце. Когато най-сетне от нея можеше да се очаква първата любезна дума, тя пристъпи към масата, опря двете си ръце отгоре ѝ и попита:

— Кой ще плаща?

До този момент едва ли бяха виждали ръце, които да се вдигат с такава бързина, както ръцете на Деламарш и Робинсън, които посочиха Карл. Карл не се стъписа, за-

щото бе предугаждал подобна постъпка и не виждаше нищо лошо в това, че другарите му, от които и той очакваше услуги, го оставяха да плати някакви си там дреболии, макар че щеше да бъде по-почтено, ако въпросът беше изрично обсъден преди решителния миг. Неприятното в тази работа бе само, че се налагаше да вади парите от тайния си джоб. Най-напред бе имал намерение да ги скъта за в случай на крайна нужда и на първо време да не се отличава, така да се каже, от своите другари. Предимството, което получаваше чрез тези пари и преди всичко чрез премълчаването на притежанието им пред спътниците му, напълно се компенсираше от обстоятелството, че те се намираха в Америка още от деца, че имаха достатъчно знания и опит как се изкарват пари и че в крайна сметка не бяха свикнали на по-добри условия за живот от настоящите. Досегашните намерения, които Карл имаше относно парите си, общо взето, не биваше да пострадат заради това плащане, защото в края на краищата можеше и да се лиши от четвърт долар, можеше да сложи, значи, четвърт долар на масата и да обясни, че това са единствените му пари и че е готов да ги пожертвува в името на общия им поход до Бътърфорд. Пък и такава сума бе напълно достатъчна, след като походът им се извършваше пеш. Не знаеше обаче дали разполага с подходящи дребни пари, а на всичко отгоре тези пари заедно с прибавените банкноти се намираха някъде в дъното на тайния джоб, чието съдържание трябваше да изтърси върху масата, ако искаше да открие нещо. А беше и съвършено ненужно спътниците му изобщо да научават за съществуването на тайния джоб. За щастие те като че ли се интересуваха по-скоро от келнерката, отколкото от начина, по който Карл ще приготви парите за плащането. Деламарш подкани келнерката да направи сметката и по този начин я подмами между себе си и Робинсън, тъй че тя можеше да отблъсне нахалствата им само като сложеше цялата си ръка върху лицето на единия или на другия и го отблъснеше от себе си. Междувременно Карл, пламнал от напрежение, събираше под масата парите в едната си ръка, а с другата търсеше и вадеше от тайния джоб монета по монета. И въпреки че все още не познаваше добре американските пари, накрая реши, че ако се съди по количе-

ството на монетите, трябва да е събрал достатъчна сума и я сложи на масата. Прозвънтяването на парите веднага прекъсна закачките. За яд на Карл и за всеобщо учудване се оказа, че е извадил почти цял долар. Наистина никой не попита защо Карл по-рано не е споменавал за парите, които биха стигнали за едно удобно пътуване с влака до Бътърфорд, ала Карл страшно се притесни. Той бавно събра парите отново, след като яденето беше платено, а от самата му ръка Деламарш грабна още една монета — тя му трябваше за възнаграждение на келнерката, която прегърна и притисна към себе си, за да ѝ подаде сетне парите от другата страна.

Карл им беше благодарен, че по време на по-нататъшния път не направиха забележки във връзка с парите и по едно време дори си помисли да им признае за цялото си състояние, но все пак се отказа, защото не намери удобен случай за това. Привечер навлязоха в една по-скоро селска, плодородна местност. Наоколо се простираха поля без синори, полегнали с първия си злак върху нежни хълмове, богати селски имения се нижеха от двете страни на пътя и те вървяха часове наред между позлатените решетки на оградите, многократно прекосиха една и съща ленива река, многократно чуха как железниците громолят по лъкатушещите високи мостове.

Слънцето тъкмо залязваше зад правата редица на далечните гори, когато те се хвърлиха в тревата на едно възвишение сред малка група дървета, за да си починат от мъките на странствуването. Деламарш и Робинсън лежаха и се протягаха колкото им стигат силите. Карл седеше изправен и гледаше към виещия се няколко метра по-надолу път, по който леко и бързо летяха все същите автомобили, както през целия ден, сякаш в определен миг някой ги изпращаше в точно количество от далечината и в същото количество ги очакваха на противоположната далечина. През целия ден, още от ранни зори, Карл не бе видял да спира нито един автомобил и да слиза нито един пътник.

Робинсън предложи да пренощуват тук, понеже всички били достатъчно уморени, а сетне можели пак така рано да потеглят отново, пък и в края на краищата едва ли щели да намерят по-евтино и по-добре разположено място за нощувка, преди да е паднал пълен мрак. Деламарш беше съгласен и само Карл реши да направи забележката, че има достатъчно пари, с които да плати пренощуването на всички дори в хотел. Деламарш заяви, че от парите щели да имат нужда в бъдеще, той трябвало добре да ги скъта. Деламарш изобщо не се опита да скрие, че вече разчитат на парите на Карл. И понеже предложението на Робинсън вече беше прието, той продължи да обяснява, че преди да заспят, следвало добре да си похапнат, за да имат сили за утре, тъй че един от тях трябвало да донесе за всички храна от хотела, чийто надпис — „Хотел Оксидентал" — светеше съвсем наблизо край пътя. Като най-млад, а и понеже никой друг не изяви желание, Карл не се поколеба да предложи услугите си и тръгна към хотела, след като му заръчаха да донесе сланина, хляб и бира.

Наблизо, изглежда, имаше голям град, защото още първата зала на хотела, в която влезе Карл, беше препълнена с шумна тълпа, а към бюфета, който се проточваше край една от дългите и две от късите ѝ страни, непрестанно тичаха много келнери с бели престилки на гърдите и въпреки това не успяваха да задоволят исканията на нетърпеливите гости, защото отвсякъде долитаха ругатни, трещяха върху масите юмруци. Никой не обръщаше внимание на Карл; и самата зала не беше обслужвана, гостите, седнали по трима на миниатюрни масички, които почти изчезваха между тях, си донасяха от бюфета всичко. Върху всяка масичка имаше по едно голямо шише олио, оцет или нещо подобно и всички ястия, донесени от бюфета, преди ядене се заливаха с течността от това шише. Ако Карл изобщо искаше да стигне до бюфета, където вероятно тепърва щяха да започнат трудностите, особено поради голямата му поръчка, той трябваше да се промъкне край много маси, което, разбира се, и при най-голямо внимание не можеше да се осъществи без грубо досаждане на гостите, макар те наистина да понасяха всичко като безчувствени, дори когато Карл веднъж бе блъснат — но пак от един гост — към една от масичките и за малко не я катурна. Разбира се, той се извини, ала явно не го разбраха; впрочем и той не разбра нищичко от онова, което му подвикнаха.

При бюфета с мъка намери едно свободно местен-

це, откъдето дълго време не можеше да види нищо поради подпрените лакти на своите съседи. Изобщо тук сякаш беше обичай хората да се подпират на лакти и да държат главите си с ръка; Карл си спомни как професорът по латински д-р Крумпал мразеше точно тази стойка и как винаги тайно и незабелязано се беше приближавал и с помощта на една внезапно появяваща се линия шеговито беше дръпвал лактите от масата.

Карл се притискаше плътно към бюфета, защото тъкмо се бе наредил, и зад него беше поставена маса, а единият от седналите на нея посетители доста осезаемо докосваше гърба на Карл с голямата си шапка, когато малко се отдръпнеше назад по време на разговора. При това нямаше почти никаква надежда да получи нещо от келнера, дори след като двамата му тромави съседи си бяха тръгнали с удовлетворени желания. На няколко пъти Карл дърпаше през масата някой келнер за престилката, но същият винаги се освобождаваше с гримаса. Никой не можеше да бъде спрян, те все тичаха и тичаха. Ако поне близо до Карл се намираше нещо подходящо за ядене и пиене, той би го взел, би се осведомил за цената, би оставил парите и с радост би си тръгнал. Ала тъкмо пред него се редяха блюда с риби, подобни на херинги, чиито черни люспи проблясваха златисто по краищата. Те сигурно бяха много скъпи и никого нямаше да заситят. Можеше да стигне и до малките съдове с ром, но не искаше да носи на спътниците си ром, и без друго концентратите ги привличаха — не желаеше да ги поощрява в тази насока.

С една дума, налагаше се Карл да си намери друго място и да поднови усилията си. Времето обаче бе твърде напреднало. Часовникът в противоположния край на залата, чиято стрелка човек едва различаваше, ако се взреше съсредоточено през дима, сочеше вече девет и нещо. Но навалицата на другите места край бюфета беше още по-голяма, отколкото на предишното, сравнително отдалечено място. Освен това с течение на времето залата се пълнеше все повече. През главния вход постоянно влизаха нови гости и високо подвикваха за поздрав. На някои места те сами си разчистваха бюфета, сядаха върху плота му и надигаха питиетата си —

това бяха най-хубавите места, от тях се обгръщаше с поглед цялата зала.

Макар все още да си пробиваше път през тълпата, Карл всъщност вече не хранеше надежда да сполучи. Упрекваше се, че е предложил да направи покупката, без да познава тукашната обстановка. Неговите другари с пълно право щяха да му се скарат и дори да си помислят, че не е донесъл нищо само за да спести парите си. И ето че се озова на едно място, където по масите около него хората ядяха топли ястия с месо и хубави, жълти картофи; не можеше да проумее как бяха успели да се сдобият с тях.

Тогава видя на няколко стъпки пред себе си жена на солидна възраст, която вероятно бе от персонала на хотела и разговаряше с един гост, като местеше непрестанно фуркета във фризурата си. Карл веднага реши да направи поръчката си на тази жена, първо, защото като единствена жена в залата вече правеше изключение от всеобщия шум и надпревара и, второ, по простата причина, че беше единствената служителка от хотела, с която можеше да се влезе във връзка, естествено, ако не хукнеше по своите дела след първата дума, отправена към нея. Ала се случи тъкмо обратното. Карл още не я беше заговорил, а само мъничко се бе заслушал в думите ѝ, когато тя погледна към него — понякога става така, че човек посред разговора си поглежда встрани — и прекъсвайки приказката си, го попита дали има нужда от нещо — дружелюбно и на един английски, ясен като граматиката.

— Точно така — рече Карл, — но тук нищо не мога да получа.

— Тогава елате с мен, малкият — каза тя, сбогува се със своя познат, който свали шапката си — невероятна любезност за тукашните условия, — хвана Карл за ръка, отправи се към бюфета, отстрани един посетител от пътя си, отвори една двукрила врата на тезгяха, прекоси прохода зад тезгяха, където човек трябваше да се пази от неуморно тичащите келнери, отвори една двойна, замаскирана с тапети врата — и ето че се озоваха в големите прохладни складове с хранителни продукти.

„Просто трябва да се познава механизмът“ — рече си Карл.

— И тъй, какво обичате? — попита тя и услужливо се приведе към него. Беше твърде пълна, тялото ѝ се тресеше, но лицето ѝ, което имаше естествени пропорции, бе почти нежно. Като видя многобройните хранителни продукти, които грижливо бяха подредени по лавиците и масите, Карл за малко щеше да поръча набързо и по-хубава вечеря, още повече, че можеше да очаква тази влиятелна жена да го обслужи по-евтино; но понеже не му хрумна нищо по-подходящо, той все пак поиска само сланина, хляб и бира.

— Нещо друго? — попита жената.

— Не, благодаря — каза Карл, — само че за трима.

Когато жената го попита за останалите двама, Карл с няколко думи разказа за своите спътници — доставяше му удоволствие да го поразпитат малко.

— Та това е ядене за затворници! — възкликна жената, която навярно очакваше Карл да поиска още нещо. Ала той се опасяваше, че тя ще му подари храната и няма да приеме пари, ето защо млъкна. — Бързо ще го стъкмим — каза жената и със завидна за пълнотата си бързина се отправи към една маса, отряза с дълъг, тънък, назъбен нож голямо парче сланина, прошарено с много месо, взе от една лавица самун хляб, вдигна от пода три шишета бира и сложи всичко в лека плетена кошница, която подаде на Карл. Междувременно му обясни, че го е довела тук, защото хранителните продукти отвън на бюфета въпреки бързата им консумация все пак губят част от свежестта си заради пушека и многобройните изпарения. Ала за хората отвън всичко било достатъчно добро. Карл не отговори нито дума, понеже не знаеше с какво е заслужил това по-особено отношение. Той мислеше за спътниците си, които, макар че добре познаваха Америка, вероятно никога не бяха имали достъп до такива складове и се бяха задоволявали с развалените храни от бюфета. Тук не се долавяше нито звук от залата, стените сигурно бяха много дебели, за да поддържат тези сводове достатъчно прохладни. От известно време плетената кошница бе вече в ръцете на Карл, но той още не мислеше да плаща и не помръдваше от мястото си. Само когато жената понечи да тури в кошницата и едно от онези шишета, които стояха навън по масите, той поблагодари с тръпка на погнуса.

— Още много път ли ви остава? — попита жената.

— До Бътърфорд — отвърна Карл.

— Доста е далеч — каза жената.

— На един ден път — рече Карл.

— Не е ли по-далеч? — попита жената.

— О, не — рече Карл.

Жената побутна няколко неща върху масите, влезе келнер, който се озърна с търсещ поглед, сетне бе насочен от жената към едно голямо блюдо, в което имаше голяма купчина сардини, леко поръсени с магданоз, и после отнесе блюдото в залата, като го издигна нависоко.

— Всъщност защо толкова държите да нощувате на открито? — попита жената. — Тук имаме достатъчно място. Преспете при нас, в хотела.

Това бе твърде примамливо за Карл, още повече, че толкова зле беше прекарал предишната нощ.

— Багажът ми не е в мен — отвърна той колебливо и не съвсем без суетност.

— Че донесете го тук — каза жената, — това не е пречка.

— Ами другарите ми? — рече Карл и веднага забеляза, че те действително представляваха пречка.

— Разбира се, те също ще пренощуват тук — каза жената. — Идвайте де! Не чакайте да ви молят.

— Моите другари иначе са добри хора — рече Карл,— но не са чисти.

— Нима не видяхте мръсотията в залата? — попита жената и разкриви лицето си в гримаса. — При нас наистина може да дойде и най-лошият. И тъй, ще наредя да приготвят три легла. Е, няма къде другаде освен на тавана, тъй като хотелът е претъпкан, аз също се пренесох на таванския етаж, но във всеки случай там е по-добре, отколкото на открито.

— Не мога да доведа другарите си — каза Карл. Той си представи какъв шум биха вдигнали двамата по коридорите на този изискан хотел; Робинсън би омърсил всичко, а Деламарш непременно би задирял дори тази жена.

— Не знам защо това да е невъзможно — каза жената, — но ако искате, оставете другарите си навън и елате при нас сам.

— Не, не — рече Карл, — те са мои другари и аз трябва да остана при тях.

— Твърдоглав сте — каза жената и свали поглед от него, — мисля ви доброто и с удоволствие бих ви помогнала, а вие се дърпате с все сила.

Карл съзнаваше всичко това, ала не виждаше изход, ето защо се задоволи само да продума:

— Много благодаря за вашата любезност.

После се сети, че още не е платил и попита колко й дължи.

— Ще платите чак когато ми върнете кошницата — каза жената. — Най-късно утре заран трябва да я имам.

— Разбира се — рече Карл.

Тя отвори една врата, която извеждаше направо навън, и докато той излизаше с поклон, добави:

— Лека нощ, но да знаете, че грешите!

Той вече бе направил няколко крачки, когато тя му подвикна още веднъж:

— Довиждане, до утре!

Едва бе излязъл, когато до него долетя същият силен шум от залата, в който сега се смесваха и звуците на духов оркестър. Зарадва се, че не му се бе наложило да излезе през залата. Всичките пет етажа на хотела сега бяха осветени, светла бе и улицата отпред по цялата й ширина. Навън все още се движеха автомобили, макар и в нарушен вече порядък, израстваха от далечината по-бързо, отколкото през деня, опипваха пътя с белите лъчи на фаровете си, прекосяваха с избледняващи светлини ярката област на хотела и като проблясваха отново, изчезваха по-нататък в мрака.

Карл завари спътниците си потънали вече в дълбок сън, но и той дълго се беше бавил. Тъкмо искаше апетитно да подреди донесеното върху хартиите, които намери в кошницата, и да събуди другарите си едва щом всичко станеше готово, когато с ужас видя своя куфар — беше го оставил заключен, а ключа носеше в джоба си — целия разтворен, а половината му съдържание — пръснато наоколо в тревата.

— Я ставайте! — развика се той. — Вие спите, а през това време тук са идвали крадци!

— Липсва ли нещо? — попита Деламарш. Робинсън не се беше събудил напълно, а вече посегна към бирата.

— Не зная — извика Карл, — но куфарът е отворен.

Бива ли такава непредпазливост — да легнете да спите, а да ми зарежете куфара!

Деламарш и Робинсън се разсмяха и първият рече:

— Следващия път не бива да отсъствувате толкова дълго. Хотелът е на десет крачки, а вие отидохте и се върнахте за три часа. Бяхме гладни, помислихме, че във вашия куфар може да има нещо за ядене и човъркахме ключалката дотогава, докато тя не се отвори. Впрочем вътре нямаше абсолютно нищо, тъй че спокойно можете да си съберете багажа.

— Така, значи... — рече Карл, отправи втренчен поглед към кошницата, която бързо се изпразваше, и се вслуша в своеобразния шум, който Робинсън издаваше при пиене, понеже течността отначало проникваше дълбоко в гърлото му, сетне обаче със звук, подобен на свирукане, се връщаше обратно, за да рукне едва тогава като могъщ поток надолу. — Е, какво, нахранихте ли се вече? — попита той, когато двамата спряха за миг, за да си поемат дъх.

— Ама вие не сте ли яли в хотела? — попита Деламарш, който сметна, че Карл държи да получи своя дял.

— Ако ще ядете още, побързайте — рече Карл и отиде при куфара си.

— Тоя май често си мени настроението — продума Деламарш на Робинсън.

— Нищо подобно — рече Карл, — но нима е редно в мое отсъствие да разбивате куфара ми и да изхвърляте вещите ми? Зная, че от другарите си човек трябва да изтърпява някои неща и дори бях подготвен за това, но постъпката ви прекрачва всякакви граници. Ще преспя в хотела и няма да ходя в Бътърфорд. Яжте бързо, трябва да върна кошницата.

— Гледай, Робинсън, така се приказва — рече Деламарш, — има дар слово. Нали е немец... Ти навреме ме предупреди за него, но аз като добър глупак все пак го взех със себе си. Облякохме го с доверието си, мъкнахме го цял ден с нас, та загубихме най-малко половин ден, и сега — понеже някой трябва да го е подмамил там в хотела — се сбогува, просто се сбогува. Но тъй като е лъжлив германец, не го прави открито, а посочва като предлог куфара си и защото германците са грубияни, не може да си тръгне, без да оскърби

достойнството ни и да ни нарече крадци, задето сме си поиграли малко с неговия куфар.

Карл, който подреждаше нещата си, рече, без да се извръща:

— Приказвайте си, приказвайте: така само облекчавате тръгването ми. Много добре знам какво е другарство. В Европа и аз съм имал приятели и никой от тях не би могъл да ме упрекне, че съм се държал с него превзето или нагло. Е, сега връзката помежду ни прекъсна, но ако някога се случи да се върна в Европа, всички ще ме приемат добре и веднага ще ме признаят за свой приятел. А как бих могъл да изменя на вас, Деламарш, и на вас, Робинсън, след като — никога няма да го отрека — бяхте така любезни с мен, взехте ме под своя закрила и ми обещахте изгледи за работа като младши помощник в Бътърфорд? Не, нещата стоят другояче. Нямате нищо и това ни най-малко не ви унижава в очите ми, ала ви се зловиди и нищожното ми имущество, та заради него търсите начин да ме унизите — е, това не мога да понеса. И сега, след като разбихте куфара ми, не се извинявате дори с една дума, а на всичко отгоре ме ругаете, нещо повече, ругаете сънародниците ми — но така ми отнемате и всяка възможност да остана при вас. Впрочем всичко това не се отнася до вас, Робинсън. Срещу вашия характер мога само да възразя, че твърде много сте зависим от Деламарш.

— Ето как — рече Деламарш, като пристъпи към Карл и леко го блъсна, сякаш за да го предупреди, — ето как вече си показвате рогата. През целия ден вървяхте подир мен, държахте се за дрехата ми, подражавахте на всяко мое движение, а иначе бяхте кротък като мишле. Сега обаче, след като сте усетили някаква подкрепа в хотела, започвате да дрънкате какво ли не. Вие сте малък хитрец и аз съвсем не зная дали ще преглътнем това спокойно. Дали няма да си поискаме обратно парите за уроците, които получихте от нас днес. Ей, Робинсън, той смята, че му завиждаме за неговото имущество! Един ден работа в Бътърфорд — да не говорим изобщо за Калифорния, — и ние ще имаме десетократно повече и от това, което ни показахте, и от онова, което сте скрили в подплатата на сакото си. И така, дръжте си устата!

Изправен до куфара си, Карл видя как се приближава и Робинсън; още му се спеше, но бирата леко го бе оживила.

— Ако остана още тук — рече Карл, — сигурно ще ме сполетят и други изненади. Май ви сърбят ръцете да ме напердашите, а?

— Всяко търпение си има своите граници — каза Робинсън.

— По-добре мълчете, Робинсън — рече Карл, без да изпуска от очи Деламарш, — в душата си вие все пак ме оправдавате, ала привидно трябва да играете по свирката на Деламарш!

— Да не би да искате да го подкупите? — попита Деламарш.

— Даже и през ум не ми минава — рече Карл. — Радвам се, че си тръгвам, и не желая да имам вече нищо общо с когото и да било от вас. Искам само да добавя нещо във връзка с упрека ви, че притежавам пари, а съм ги скрил от вас. Да приемем, че е така, но нима не беше правилно това мое поведение спрямо хора, които познавах едва от няколко часа? И не доказват ли те самите със сегашното си държане правилността на подобна постъпка?

— Стой си спокойно — каза Деламарш на Робинсън, въпреки че последният не се помръдваше. Сетне се обърна към Карл: — Щом сте така безсрамно откровен, тогава продължете с тази своя откровеност и признайте защо всъщност — след като си разговаряме толкова задушевно — искате да отидете в хотела.

Карл трябваше да прекрачи куфара, толкова се беше приближил до него Деламарш. Но Деламарш не позволи да го измамят по този начин, блъсна куфара встрани, направи крачка напред, при което стъпи върху един бял нагръдник, останал в тревата, и повтори въпроса си.

Сякаш вместо отговор откъм пътя към тях се заизкачва човек със запалено фенерче. Беше келнер от хотела. Едва зърнал Карл, той рече:

— Търся ви почти от половин час. Вече претърсих всички канавки от двете страни на шосето. Госпожа главната готвачка ми заръча да ви предам, че има спешна нужда от кошницата, която ви е заела.

— Ето я — отвърна Карл с треперлив от вълнение

глас. Деламарш и Робинсън бяха отстъпили встрани уж от скромност — така правеха винаги пред чужди и добре поставени хора. Келнерът взе кошницата и каза:

— Госпожа главната готвачка пита още дали не сте премислили и дали все пак няма да преспите в хотела. И другите двама господа бихме приели на драго сърце, ако решите да ги вземете със себе си. Леглата вече са приготвени. Наистина днешната нощ е топла, но тук на склона съвсем не е безопасно да се спи, често се срещат змии.

— След като госпожа главната готвачка проявява такава любезност, аз все пак ще приема поканата ѝ — рече Карл и почака спътниците си да кажат нещо. Но Робинсън стоеше безучастен, а Деламарш бе бръкнал в джобовете на панталона си и гледаше нагоре към звездите. Двамата вероятно разчитаха, че Карл бездруго ще ги вземе със себе си.

— В такъв случай — каза келнерът — ми е наредено да ви заведа в хотела и да взема багажа ви.

— Тогава изчакайте, моля, още един миг — каза Карл и се наведе, за да сложи в куфара няколкото неща, които още се търкаляха наоколо.

Внезапно той се изправи. Липсваше снимката, която бе оставил най-отгоре в куфара, но никъде не можеше да я открие. Всичко друго беше налице, липсваше само снимката.

— Не мога да намеря снимката — умолително рече той на Деламарш.

— Каква снимка?

— Снимката на моите родители — обясни Карл.

— Не видяхме никаква снимка — каза Деламарш.

— Вътре нямаше снимка, господин Росман — потвърди от своя страна и Робинсън.

— Но това е невъзможно! — рече Карл и безпомощно се озърна, с което привлече келнера по-наблизо. — Беше тук, най-отгоре, а сега я няма. Кой дявол ви накара да си играете с куфара ми!

— Изключено е всякакво недоразумение — каза Деламарш, — в куфара нямаше никаква снимка.

— За мен тя беше по-важна от всичко, което имам в куфара — рече Карл на келнера, който обикаляше наоколо и търсеше в тревата. — Направо ми е незаменима, друга няма да получа. — А когато келнерът се отказа от безполезното търсене, добави: — Това беше единствената снимка, която имах от родителите си.

В отговор келнерът високо заяви, без ни най-малко да смекчава думите си:

— Дали не бихме могли да пребъркаме и джобовете на господата?

— Да — веднага отвърна Карл, — трябва да намеря снимката. Ала преди да претърся джобовете им, ще добавя, че който доброволно ми даде снимката, ще получи целия пълен куфар. — За миг се възцари пълна тишина, а после Карл рече на келнера: — Значи, другарите ми явно държат да бъдат претърсени. Но дори и сега обещавам целия куфар на онзи, в чиито джобове бъде открита снимката. Повече от това не мога да сторя.

Келнерът веднага се зае да претърсва Деламарш, който му се струваше по-труден за обработка от Робинсън — него остави на Карл. Той обърна вниманието на Карл върху едновременното претърсване на двамата, тъй като единият, непаблюдаван от никого, би могъл да подхвърли фотографията някъде встрани. Още с първото бръкване Карл намери в джоба на Робинсън една своя вратовръзка, но не си я прибра, а извика на келнера:

— Каквото и да намерите у Деламарш, оставете му, моля ви, всичко. Не искам нищо друго освен снимката, само снимката.

При претърсването на горните джобове, Карл напипа горещите, мазни гърди на Робинсън и осъзна, че може би постъпва твърде зле със своите спътници. От този миг се разбърза, колкото може повече. Впрочем всичко бе напразно, снимката така и не се намери нито у Робинсън, нито у Деламарш.

— Е, няма как... — рече келнерът.

— Вероятно са скъсали снимката и са хвърлили парченцата — предположи Карл. — Мислех, че са ми приятели, ала те само са искали тайно да ми навредят. Не толкова Робинсън, на него изобщо не би му хрумнало, че снимката има такава стойност за мен, но затова пък много повече Деламарш.

Карл виждаше пред себе си само келнера, чийто фенер осветяваше малък кръг, докато всичко останало, включително Деламарш и Робинсън, тънеше в пълен мрак.

Естествено вече и дума не можеше да става, че двамата ще бъдат взети в хотела. Келнерът нарами куфара, Карл взе кошницата и те потеглиха. Карл вече беше стъпил на пътя, когато спря, прекъсна своя размисъл и извика нагоре в тъмнината:

— Слушайте, ей! Ако снимката все пак е у някого от вас и той ми я донесе в хотела, пак ще получи куфара и, заклевам се, няма да бъде предаден на полицията.

Истински отговор не дойде, чу се само част от дума — началото на едно подвикване на Робинсън, комуто Деламарш веднага запуши устата. Карл изчака още известно време дали горе все пак няма да променят решението си. На два пъти извика:

— Още съм тук!

В отговор не се получи нито звук, само един камък се отърколи по склона — може би случайно, а може би неточно запокитен.

ХОТЕЛ „ОКСИДЕНТАЛ“

В хотела Карл веднага бе отведен в нещо като канцелария, където главната готвачка, взела в ръка някакъв бележник, диктуваше писмо на една млада машинописка, която седеше пред пишещата си машина. Извънредно прецизното диктуване и уверените, гъвкави удари по клавишите се надпреварваха с едва доловимото тиктакане на стенния часовник, който показваше вече почти единайсет и половина.

— Така! — възкликна главната готвачка и затвори своя бележник, а машинописката скочи и покри машината с дървения капак, като при тези свои механични действия нито за миг не изпусна от очи Карл. Все още приличаше на ученичка, престилката ѝ бе изгладена много грижливо, на раменете например беше надиплена вълнообразно, прическата ѝ бе доста висока и човек не можеше да не се учуди, когато след всички тези подробности видеше сериозното ѝ лице. След като се поклони най-напред на главната готвачка, а подир това и на Карл, тя се оттегли, а Карл неволно отправи към главната готвачка въпросителния си поглед.

— Добре направихте, че дойдохте — каза главната готвачка. — А вашите другари?

— Не ги доведох — отвърна Карл.

— Те излизат много рано, нали? — продума главната готвачка, сякаш по този начин искаше да си изясни нещата.

„Нима не си мисли, че и аз излизам с тях?“ — рече си Карл и за да отстрани каквото и да било съмнение, каза:

— Скарахме се.

Главната готвачка, изглежда, възприе това като приятна новина.

— В такъв случай сте свободен, така ли? — попита тя.

— Да, свободен съм — отвърна Карл, макар да не виждаше нищо, което да е по-малоценно.

— Слушайте, не бихте ли започнали работа тук, в хотела? — попита главната готвачка.

— На драго сърце — продума Карл, — ала познанията ми са крайно незначителни. Не мога например дори да пиша на машина.

— Това не е толкова важно — рече главната готвачка. — На първо време бихте могли да постъпите на някое съвсем дребно място, а впоследствие, ако проявите усърдие и внимание, да се издигнете по-нагоре. Във всеки случай ми се струва, че за вас ще е най-добре да се установите някъде, вместо да се шляете насам-натам. Не ми изглеждате склонен към подобно нещо.

„И чичо ми би се подписал под такива думи“ — помисли си Карл и кимна в знак на съгласие. В същото време му дойде наум, че той, към когото проявяваха толкова грижи, все още не се е представил, затова рече:

— Моля да ме извините, че още не съм се представил. Казвам се Карл Росман.

— Немец сте, така ли?

— Да — потвърди Карл, — и съм сравнително отскоро в Америка.

— Откъде сте?

— От Прага, Бохемия — отвърна Карл.

— Я виж ти! — възкликна главната готвачка на немски, но със силно подчертан английски акцент и почти вдигна ръце. — В такъв случай сме сънародници. Казвам се Грете Мицелбах и съм родом от Виена. А Прага познавам отлично, половин година съм работила в „Златната гъска“ на Вацлавски Намести. Виж ти, виж ти...

— Кога е било това? — поинтересува се Карл.

— О, преди много, много години.

— Старата „Златна гъска“ я съборихa преди две години — рече Карл.

— Да, да — продума главната готвачка, потънала в спомени за отминалите времена.

Ала внезапно отново се оживи и като хвана ръцете на Карл, извика:

— Сега, когато излезе, че сте мой сънародник, за нищо на света не бива да се махате оттук. Не искате ли например да станете пиколо и да обслужвате асансьор? Достатъчно е да кажете „да“, и желанието ви ще се осъществи. Ако сте пообиколили тук-там, сигурно знаете, че не е лесно да си намерите такава работа, защото по-добро начало от нея не бихме могли и да си представим. Ще бъдете в непосредствен контакт с всички гости на хотела, винаги ще ви виждат, ще ви поставят малки задачи; с една дума, всеки ден ще имате възможност да се издигате по-нависоко. А грижата за останалото спокойно можете да предоставите на мен.

— На драго сърце бих станал пиколо — рече Карл след кратка пауза. Щеше да бъде напълно безсмислено да се откаже от тази длъжност заради своите пет гимназиални класа. Тук, в Америка, би имал много поголямо основание да се срамува от тези пет гимназиални класа. Впрочем пиколата винаги бяха харесвали на Карл, винаги му бяха изглеждали като украшение на хотела.

— Не е ли необходимо да се владеят чужди езици? — попита той.

— Знаете немски, а и английският ви е твърде добър. Това е напълно достатъчно.

— Английски научих едва в Америка, за два месеца и половина — рече Карл, защото сметна, че не бива да премълчава единственото си достойнство.

— Това говори достатъчно добре за вас — увери го главната готвачка. — Като си помисля само какви трудности имах с английския аз! Но това беше преди цели трийсет години. Тъкмо вчера ми се случи да разговарям по този въпрос. Вчера имах рожден ден, петдесетия... — И тя се опита да прочете по лицето на Карл какво впечатление му прави достолепието на подобна възраст.

— В такъв случай ви желая много щастие — рече Карл.

— А, то винаги може да потрябва — отвърна тя, раздруса ръката на Карл и се натъжи донякъде при произнасянето на този отколешен израз от родния край, който й бе дошъл наум, докато говореше на немски. —

Ах, но аз ви задържам прекалено дълго! — извика после тя. — Сигурно сте много уморен, пък и далеч по-добре бихме могли да обсъдим всичко през деня. Човек понякога се забравя от радост, че е срещнал свой сънародник. Елате, ще ви отведа във вашата стая.

— Искам да ви помоля за още нещо, госпожо главна готвачке — продума Карл, като видя телефона върху масата. — Възможно е утре, и то вероятно твърде рано, моите някогашни другари да донесат тук снимка, която ми е много нужна. Ще бъдете ли така добра да се обадите по телефона на портиера да прати тези хора при мен или да се разпореди да ме повикат?

— Разбира се — каза главната готвачка, — но няма ли да е достатъчно той просто да вземе от тях снимката? И що за снимка е това, ако смея да попитам?

— На нея са родителите ми — обясни Карл. — Не, бих искал да разговарям с хората лично.

Главната готвачка не каза нищо повече и даде по телефона съответното нареждане в портиерната, при което назова цифрата 536 като номер на стаята на Карл.

Сетне през една малка врата, разположена точно срещу входния портал, излязоха в тесен коридор, в който едно пиколо спеше, облегнато на перилата на асансьора.

— Е, ще се обслужим и сами — тихо продума главната готвачка и пусна Карл да влезе в кабината преди нея, а когато поеха нагоре, рече: — Работното време тук трае десет, дванайсет часа, а за такива момчета това е твърде много. Но в Америка става какво ли не! Ето това малко момче например е дошло тук едва преди половин година с родителите си от Италия. Сега обаче изглежда така, сякаш не издържа на такава работа, в лицето е кожа и кости, заспива по време на работа, макар че по природа е много работливо. Но достатъчно е да се труди тук или някъде другаде в Америка само още половин година, и ще започне да понася всичко с лекота, а след още пет години от него ще излезе як мъжага. Такива примери мога да ви давам часове наред. При това изобщо нямам предвид вас, понеже сте силно момче; на седемнайсет сте, нали?

— Другият месец навършвам шестнайсет — отвърна Карл.

— Едва шестнайсет! — възкликна главната готвачка. — Е, дръжте се тогава!

Стаята, в която тя отведе Карл, бе мансардна и една от стените й беше полегата, но осветлението от две електрически крушки я правеше много уютна.

— Не се стряскайте от обстановката — рече главната готвачка, — това не е хотелска стая, а част от моето жилище, което се състои от три стаи, тъй че никак не ме притеснявате. Ще заключа междинната врата, за да не се смущавате от нищо. Разбира се, като нов служител на хотела още утре ще получите собствена стаичка. Ако бяхте дошли заедно с другарите си, щях да ви настаня в общото спално помещение на хотелските служители, но тъй като сте сам, струва ми се, че тук ще се чувствувате по-добре, макар да се налага да спите на канапето. А сега лека нощ, гледайте да се наспите добре, за да сте бодър за службата си. Утре работата ви все пак няма да е кой знае колко напрегната.

— Много съм ви признателен за любезността.

— Почакайте — спря се тя на изхода, — добре, че се сетих, инак щяха да ви събудят. — После се отправи към една странична врата в стаята, похлопа по нея и извика: — Терезе!

— Да, госпожо главна готвачке! — чу се гласът на малката машинописка.

— Когато ме будиш заранта, мини по коридора, защото тук в стаята спи един гостенин. Уморен е до смърт. — Казвайки това, тя се усмихна на Карл. — Разбра ли ме?

— Да, госпожо главна готвачке.

— Е, тогава лека нощ!

— Лека нощ.

— От няколко години — рече главната готвачка, сякаш се чувствуваше длъжна да обясни — спя много лошо. Сега не мога да се оплача от поста, който заемам, и всъщност не би трябвало да имам никакви грижи. Ала това сигурно са последици от моите по-раншни грижи, сигурно на тях се дължи сегашното ми безсъние. Ако заспя в три през нощта, мога да съм доволна. Но тъй като още в пет, най-късно в пет и половина, пак трябва да съм на работното си място, заръчвам да ме събудят, и то съвсем внимателно, за да не се изнервя още повече. Ето защо ме буди Терезе. Но сега

наистина знаете вече всичко, тъй че е време да си вървя! Лека нощ! — И въпреки пълнотата си тя почти се стрелна през вратата.

Карл се радваше, че ще може да се наспи, понеже през този ден здравата се бе изтощил. А и едва ли можеше да си пожелае по-добро обкръжение, за да спи дълго и непробудно. Наистина стаята не бе обзаведена като спалня, а по-скоро като гостна или — това сякаш бе най-точното — като приемна на главната готвачка и специално заради него тази вечер тук бе поставен и умивалник, ала все пак Карл не се чувствуваше като натрапник и се радваше на грижи и внимание към него. Куфарът му, който вече бе донесен, отдавна не се бе намирал в по-голяма сигурност. Върху нисък скрин с чекмеджета, който бе застлан с едро оплетена вълнена покривка, имаше различни снимки в рамки и под стъкло; както разглеждаше стаята, Карл се спря и пред тях. Повечето снимки бяха стари и предимно на момичета, които — в старомодни, неудобни дрехи, с небрежно наложени малки, ала високи шапки, облегнали дясната си ръка на чадър — гледаха към онзи, който ги съзерцаваше, и все пак насочваха погледите си встрани от него. Сред снимките, които изобразяваха мъже, на Карл особено се понрави тази на един млад войник, който, положил кепето си на масичка, стоеше като вдървен с буйните си черни коси и бе напушван от горд, ала потиснат смях. Копчетата на униформата му бяха позлатени допълнително върху самата фотография. Всички тези снимки несъмнено бяха още от Европа и това сигурно можеше да се прочете на гърба им, но Карл не искаше да ги пипа. Така както те бяха поставени тук, и той би могъл да сложи снимката на родителите си в своята бъдеща стая.

Изми грижливо цялото си тяло, при което се бе старал да не вдига шум, за да не смущава съседката си, и тъкмо се протягаше в блажено предчувствие за съня си на канапето, когато му се стори, че някой тихо хлопа по една от вратите. Не можеше да се установи веднага коя точно бе тази врата, пък и нищо чудно шумът да беше съвсем случаен. А и той дълго време не се повтори и Карл вече заспиваше, когато го чу отново. Сега обаче нямаше никакво съмнение, че наистина се хлопаше, и то по вратата на машинописката. Карл

изтича на пръсти до тази врата и съвсем тихо, за да не би да събуди някого, ако все пак се окажеше, че оттатък има хора, които спят, попита:

— Желаете ли нещо?

Отговорът последва незабавно и също толкова тихо:

— Не бихте ли отворили вратата? Ключът е пъхнат откъм вашата страна.

— Разбира се — отвърна Карл, — само че най-напред ще трябва да се облека.

Настъпи кратко мълчание, след което онзи глас отново се обади:

— Не е необходимо. Отключете и си легнете, а аз ще изчакам малко.

— Добре — рече Карл и постъпи точно така, само че запали и електрическата лампа. — Вече съм легнал! — подвикна той малко по-силно.

Тогава от тъмната съседна стая излезе малката машинописка, облечена точно както долу в канцеларията; изглежда, през цялото време не бе и помисляла да си ляга.

— Моля да ме извините — каза тя и леко се надвеси над постелята на Карл, — не ме издавайте, моля ви! Няма да ви притеснявам дълго, знам, че сте уморен до смърт.

— Е, няма значение — рече Карл, — но може би щеше да е по-добре, ако се бях облякъл.

Трябваше да лежи изпънат, за да може завивката да го покрие чак до брадата, защото нямаше пижама.

— Ще остана съвсем за кратко — каза тя и посегна към едно кресло. — Мога ли да седна на канапето?

Карл кимна и тя седна на канапето толкова плътно до него, че той трябваше да се отмести чак до стената, за да може да я гледа отдолу. Лицето ѝ бе кръгло, с правилни черти, само челото ѝ беше необикновено високо, но това навярно се дължеше на прическата ѝ, която не ѝ подхождаше особено. Беше много спретната и грижливо облечена. В лявата си ръка мачкаше носна кърпа.

— Дълго ли ще останете тук? — попита тя.

— Не знам още — отвърна Карл, — но ми се струва, че ще остана.

— Това би било много хубаво — рече тя и прекара

носната кърпа по лицето си, — тук съм толкова самотна...

— Странно — учуди се Карл, — та госпожа главната готвачка е толкова дружелюбна към вас! Тя почти не се отнася с вас като със служителка, мислех си, че сте роднини.

— О, не — каза тя, — името ми е Терезе Берхтолд и съм родом от Померания.

Карл също се представи, а тя за пръв път задържа погледа си за по-дълго време върху него, сякаш чрез назоваването на името си той ѝ бе станал по-чужд отпреди. Известно време помълчаха. Сетне тя каза:

— Не бива да мислите, че съм неблагодарна. Ако не беше госпожа главната готвачка, щях да съм много по-зле. По-рано бях обща работничка в кухнята на хотела и непрекъснато ме заплашваше опасността да бъда уволнена, защото тежкият труд не бе по силите ми. А там от хората се иска какво ли не! Преди месец едно от момичетата в кухнята припадна от преумора и цели две седмици лежа в болницата. А аз никак не съм силна, като малка много съм страдала и затова изостанах малко в растежа си; надали бихте допуснали, че вече съм на осемнайсет години. Сега обаче здравето ми укрепва.

— Изглежда, тукашната работа действително е тежка — рече Карл. — Преди малко видях долу едно пиколо да спи право.

— О, пиколата все пак са сравнително най-добре — каза тя, — изкарват си добри пари от бакшишите и съвсем не се налага да се мъчат толкова, както хората в кухнята. Но аз имах голямото щастие, че един ден на госпожа главната готвачка ѝ потрябва момиче, за да сгъне салфетките за някакъв банкет, и нареди да повикат някоя от нас — в кухнята работят около петдесет момичета. Случих се подръка и тя остана много доволна, защото винаги съм умеела да сгъвам салфетки. От този ден тя ме задържа при себе си и постепенно направи от мен своя секретарка. Самата аз научих страшно много от нея.

— Та има ли толкова много за писане? — поинтересува се Карл.

— О, да — отвърна тя, — навярно изобщо не можете да си го представите! Нали видяхте, че днес работих

до единайсет и половина, при това днешният ден не беше забележителен с нищо. Разбира се, не пиша непрекъснато, а имам да изпълнявам и най-различни поръчки в града.

— Как се казва този град? — попита Карл.

— Не знаете ли? — учуди се тя. — Рамзес.

— Голям ли е? — попита Карл.

— Много е голям — отвърна тя — и аз не обичам да ходя из него. Ама наистина ли не ви се спи?

— Не, не — увери я Карл, — та аз все още не знам защо влязохте при мен.

— Защото нямам с кого да си говоря. Не обичам да хленча, но когато си нямаш никого, цяло щастие е някой да може поне да те изслуша. Видях ви още долу в залата; тъкмо идвах да взема госпожа главната готвачка, когато тя ви отведе в склада за хранителни продукти.

— О, това е ужасна зала... — промълви Карл.

— Вече престанах да я забелязвам — отвърна тя. — Исках само да кажа, че госпожа главната готвачка е толкова приветлива към мен, колкото е била само майка ми. Но все пак местата, на които работим, се различават твърде много едно от друго, за да мога да се отпусна и свободно да си говоря с нея. По-рано имах добри приятелки сред момичетата в кухнята, но те отдавна вече не са тук, а новите почти не познавам. Понякога дори ми се струва, че моята сегашна работа е много по-изнурителна от предишната, но колкото и да се старая, не мога да я върша така добре, и че госпожа главната готвачка ме държи при себе си единствено от съжаление. В края на краищата за да бъдеш секретарка, се иска много по-добро образование от моето. Грехота е да го казвам, ала много често се боя, че ще полудея. Но, за бога — внезапно изрече тя и бързо улови Карл за рамото, понеже той бе скрил ръцете си под завивката, — не бива да казвате нито дума на госпожа главната готвачка, инак съм загубена! Ако покрай затрудненията, които ѝ създавам с работата си, ѝ причиня и страдания, не бих могла да го понеса!

— Разбира се, че няма да ѝ кажа нищо — увери я Карл.

— Това е добре — рече тя. — И останете тук! Ще се радвам, ако останете; в такъв случай, надявам се, не

бихте имали нищо против да бъдем приятели, нали? Още щом ви зърнах за пръв път, почувствувах доверие към вас. И въпреки това — да, сто колко съм лоша! — изпитах и страх, че госпожа главната готвачка може да ви направи секретар на моето място, а мен да уволни. Чак когато останах тук за дълго сама, докато вие бяхте долу в канцеларията, си представих, че би било твърде добре да поемете моята работа, защото сигурно разбирате повече от нея. А ако не желаете да изпълнявате поръчките в града, бих могла да ги запазя за себе си. Инак обаче бих била много по-полезна в кухнята, особено след като вече поукрепнах.

— Нещата вече са решени — успокои я Карл, — започвам работа като пиколо, а вие си оставате секретарка. Но ако направите и най-лек намек пред госпожа главната готвачка за намеренията си, ще ѝ издам и всичко останало, което научих днес от вас, колкото и да ми е мъчно.

Думите му до такава степен уплашиха Терезе, че тя се хвърли върху постелята и скри разплаканото си лице в нея.

— Добре де, нищо няма да издавам — рече Карл, — ама и вие нищо не трябва да казвате.

Сега вече той не можеше да остане изцяло скрит под завивката си, погали ръката ѝ, не намери подходящи думи, с които да я заговори, и само си помисли, че животът, който се води тук, е твърде горчив. Най-сетне тя се успокои поне дотолкова, че се засрами от плача си, погледна Карл с благодарност, настоя утре той да спи до късно и обеща, ако намери време, към осем да се качи при него и да го събуди.

— Ах, да, вие умеете да будите така внимателно — рече Карл.

— Да, умея някои неща — продума тя, прекара нежно ръка по завивката му и изтича обратно в стаята си.

Карл държеше да встъпи в службата си още на другия ден, макар главната готвачка да му го бе определила за разглеждане на Рамзес. Но Карл решително заяви, че все ще се намерят и друг път възможности за това, а сега за него няма нищо по-важно от незабавното започване на работата, защото вече е прекъсвал без полза друга своя работа още в Европа и започва кариерата си на пиколо във възраст, в която поне

за по-прилежните момчета съвсем не е далеч естествената възможност да се прехвърлят на някое друго, по-издигнато занятие. Било съвсем правилно той да започне работа като пиколо, но също така правилно било да побърза. При тези обстоятелства разглеждането на града нямало да му достави никакво удоволствие. Не се съгласи да направи дори съвсем кратка разходка, за която го подканваше Терезе. Пред него непрекъснато витаеше мисълта, че ако не е прилежен, може да го постигне съдбата на Деламарш и Робинсън.

В шивашкото ателие на хотела Карл пробва униформата си, която отвън изглеждаше много разкошна със своите златни копчета и ширити, ала когато я облече, той все пак потръпна, понеже сакото особено под мишниците бе студено, кораво и вечно мокро от потта на пиколата, които го бяха носили преди него. Специално за Карл униформата трябваше да бъде разширена, особено на гърдите, защото никоя от десетте, предоставени му за избор, не го побираше поне горе-долу. Въпреки необходимостта от допълнителен шев, въпреки че майсторът, изглежда, бе прекалено придирчив — приготвената вече униформа на два пъти бе връщана от него в работилницата, — всичко свърши за не повече от пет минути и Карл напусна ателието вече като пиколо, с прилепнали панталони и сако, което — макар майсторът да го уверяваше в противното — му бе много тясно и непрекъснато го принуждаваше да си поема дълбоко дъх, за да провери дали все още може да диша.

После се яви при оберкелнера, под чиито разпореждания щеше да се намира — строен, красив човек с голям нос, вероятно навлязъл вече в четиридесетте. Той нямаше време дори за най-кратък разговор, а позвъни на едно друго пиколо, което по случайност се оказа същото, дето Карл бе видял предишния ден. Оберкелнерът се обърна към него с кръщелното му име Джакомо, но Карл го узна едва по-късно, защото английското произношение не позволяваше да се разбере каквото и да било. Това момче получи задачата да покаже на Карл всичко необходимо за обслужването на асансьора, но беше толкова плахо и припряно, че макар да имаше твърде малко неща за обясняване, Карл не успя да разбере от него дори и тях. Джакомо навярно бе ядосан, задето очевидно се бе наложило да напусне зара-

ди Карл асансьора, който бе обслужвал, и да помага на камериерките, а според опита, който имаше, но пазеше в тайна, това му се струваше твърде унизително. Карл обаче бе разочарован преди всичко от обстоятелството, че единственото съприкосновение на пиколата с апаратурата на асансьора се състоеше в задвижването му посредством натискането на един бутон, а за всякакви поправки по механизмите се използуваха монтьорите на хотела, и то до такава степен, че въпреки половингодишната си служба в асансьора Джакомо не бе виждал нито мотора му в подземието, нито апаратурата вътре в него, макар подобно нещо, както сам изрично отбеляза, да би му доставило голямо удоволствие. Изобщо тази длъжност бе твърде еднообразна, а дванайсетчасовото работно време — ту денем, ту нощем — я правеше толкова изтощителна, че ако се съдеше по думите на Джакомо, не беше възможно човек да издържи, ако не се научи да спи по някоя и друга минутка прав. Карл не каза нищо, но разбра, че тъкмо това умение е станало причина Джакомо да загуби мястото си.

За Карл бе добре дошло, че асансьорът, който трябваше да обслужва, пътуваше само до най-горните етажи, тъй че нямаше да среща извънредно капризните богати гости на хотела. Но това бе добре само за началото, защото така можеха да се научат далеч по-малко неща, отколкото на друго място.

Още след първата седмица Карл разбра, че новата длъжност е напълно по силите му. Месинговите части на неговия асансьор лъщяха повече от останалите, нито един от трийсетте други асансьора не можеше да се сравнява с неговия и сигурно биха станали още по-лъскави, ако момчето, което обслужваше същия асансьор, проявяваше поне част от старанието на Карл и ако не се чувствуваше подкрепяно в своята небрежност от това усърдие на последния. То беше кореняк американец на име Ренел — суетно момче с тъмни очи и гладки, едва вдлъбнати страни. Имаше елегантен цивилен костюм, който обличаше през свободните си от служба вечери, и отпрашваше леко напарфюмиран за града; от време на време молеше Карл да го замести във вечерната смяна, защото трябвало да излезе по семейни причини, а това, че външният му вид бе в явно противоречие с по-

добни оправдания, изобщо не го засягаше. Все пак Карл се разбираше с него и обичаше да го вижда пред себе си в такива вечери, облечен в своя цивилен костюм, да се спира при асансьора и да изрича още някакви извинения, докато си слага ръкавиците, а после да поема по коридора. Между другото Карл го заместваше само защото смяташе за напълно естествено да направи услуга на свой по-възрастен колега, но нямаше намерение това да продължи до безкрайност, тъй като непрекъснатото пътуване с асансьора бе достатъчно изнурително, особено във вечерните часове.

Скоро Карл се научи да прави и ония кратки, дълбоки поклони, които се изискваха от пиколата, и да приема бакшишите в движение. Те изчезваха мигновено в джоба на жилетката му и никой не можеше да познае по изражението на лицето му дали са големи, или малки. На дамите отваряше вратата с известна галантност и бавно ги следваше в асансьора, защото, загрижени за своите поли, шапки и ресни, те пристъпваха далеч по-нерешително от мъжете. По време на пътуването заемаше мястото, което най-малко биеше на очи — с гръб към хората в асансьора, плътно до вратата му, чиято дръжка не изпускаше, за да може в момента на пристигането да я разтвори веднага, но без да стресне пътниците. Рядко се случваше някой да го тупне по рамото, докато се изкачваха или спускаха, за да поиска от него някаква дребна информация; в такива случаи той се извръщаше бързо, сякаш бе очаквал потупването, и отговаряше високо. Често въпреки многото асансьори имаше такава навалица, особено след края на театралното представление или след пристигането на определени експресни влакове, че той, едва оставил гостите горе, веднага трябваше да бърза надолу, за да качи чакащите. Съществуваше и възможността чрез изтегляне на една провесена през таблото на асансьора жица да бъде увеличена обикновената бързина, но правилникът за обслужване на асансьорите не позволяваше — изглежда, това не бе безопасно. Когато се изкачваше с пътници, Карл нито веднъж не си го позволи, но оставеше ли ги горе, не обръщаше внимание на нищо и започваше да дърпа жицата като някой матрос — със силни, отмерени движения. Знаеше, че така постъпват и другите пикола и не искаше неговите

пътници да отидат при тях. Отделни гости на хотела, които живееха в него по-продължително време — впрочем това се случваше доста често, — сегиз-тогиз издаваха с по една усмивка, че виждат в Карл своето пиколо и той приемаше тази любезност със сериозно лице, но му ставаше драго. Понякога, когато напрежението не бе така голямо, той можеше да изпълнява и дребни поръчки, например да донесе някаква вещ от стаята на гост, на когото не му се качваше обратно; в такива случаи особено обичаше асансьора си, с който летеше сам нагоре, влизаше в чуждата стая, в която обикновено имаше невиждани по-рано от него неща с твърде странен вид, разпръснати или поставени на закачалки, усещаше характерната миризма на чужд сапун, на парфюм, на вода за зъби и без да се забавя ни най-малко, се втурваше надолу с предмета, който въпреки неясните указания на собственика му почти винаги успяваше да открие. Нерядко съжаляваше, че не може да изпълнява и по-големи поръчки, понеже за това си имаше специално назначени прислужници и куриери, които се движеха с велосипеди и дори с мотоциклети. При благоприятни случаи Карл беше използуван само за да достави нещо от стаите в ресторантите или в игралните зали.

Когато се прибираше след дванайсет часа работа в продължение на три дни от шест вечерта, а през следващите три дни — от шест сутринта, той бе толкова изморен, че си лягаше направо, без да обръща внимание на никого. Леглото му се намираше в общото спално помещение на пиколата. Госпожа главната готвачка, чието влияние, изглежда, не беше чак толкова голямо, както си бе помислил първата вечер, наистина беше положила усилия да му осигури отделна стаичка и навярно щеше да успее, но когато Карл видя, че това е свързано с големи трудности и че главната готвачка непрекъснато трябва да увещава по този въпрос началника му, оня толкова зает оберкелнер, той се отказа и убеди главната готвачка, че отказът му е напълно сериозен, като посочи, че не желае другите момчета да му завиждат за едно предимство, което всъщност не си е извоювал сам.

Това общо спално помещение обаче бе всичко друго, но не и спокойно. Понеже всеки един разпределяше свободното си време от дванайсет часа било за ядене, било за спане, било за развлечения или припечелване на нещо допълнително, в помещението непрекъснато цареше извънредно голямо оживление. Неколцина спяха, завити презглава с одеялата, за да не чуват нищо; ако някой се събудеше, започваше да крещи по повод крясъците на останалите с такава ярост, че останалите, колкото и дълбоко да спяха, не можеха да устоят. Почти всяко момче си имаше лула, това бе нещо като демонстрация на лукс, Карл също се сдоби с една и скоро тя започна да му доставя истинско удоволствие. Ала тъй като по време на служба не биваше да се пуши, последица от това беше, че всеки в спалното помещение, който не спеше, пушеше. Ето защо всяко легло бе обгърнато в собствен димен облак, а цялата зала беше изпълнена с пушек. Макар повечето от обитателите да бяха по принцип съгласни, се оказа невъзможно да бъде взето решение нощем в единия край на помещението да свети лампа. Ако това предложение се бе приело, ония, които искаха да спят, спокойно можеха да правят това в едната половина на залата — тя бе голяма, с четиридесет легла, — докато останалите можеха да играят на зарове или на карти и да вършат всяко друго нещо, за което бе необходима лампа, в осветената половина на помещението. Ако леглото на някого се намираше в осветената част, а му се спеше, той би могъл да си легне на едно от свободните легла в тъмната половина, понеже винаги имаше достатъчно празни легла, а никой не би възразил друг човек да използува временно неговото. Ала това разпределение не се спазваше нито една нощ. Винаги се намираха двама, на които — след като бяха използували тъмнината, за да поспят — се дощяваше да поиграят в креватите си на карти върху дъска, прехвърлена между тях; тогава те, разбира се, завъртваха подходящата електрическа крушка, чиято светлина караше спящите с лице към нея да скачат като ужилени. Те наистина се въртяха още известно време в постелите си, но в края на краищата не намираха по-добро решение, освен да направят на свой ред една игра със също така събудилия се съсед, за да използуват новото осветление. И разбира се, всички лули отново задимяваха. Имаше неколцина, които на всяка цена искаха да продължат съня си — в

повечето случаи сред тях бе и Карл, — и вместо да полагат глава върху възглавницата, се покриваха или се замотаваха в нея; но как ли може да спи човек, когато най-близкият му съсед става посред нощ, за да се отдаде на някои градски развлечения, преди да е започнала смяната му, когато се мие шумно над легена, поставен в горния край на кревата му, и пръска наоколо вода, когато обува ботушите си не само с трополене, ами и подскача в тях, за да ги намести по-удобно — ботушите на почти всички бяха, въпреки американската им форма, твърде тесни, — а накрая, понеже все липсва по някоя дреболия от облеклото му, вдига възглавницата на спящия, под която той — само че отдавна вече буден — това и чака, за да се нахвърли върху него? А повечето бяха спортисти, все яки, здрави момчета, които не искаха да изпуснат нито една възможност да потренират малко. Ето защо когато човек се събудеше през нощта от някаква шумна глъчка, можеше да бъде сигурен, че ще види на пода до леглото си две вкопчени едно в друго тела, а по всички кревати наоколо, озарени от ярка светлина — компетентни зрители по фланелки и долни гащи. Веднъж при такава нощна боксова схватка един от участниците в нея се сгромоляса върху спящия Карл и първото, което той видя, щом отвори очи, беше кръвта, рукнала от носа на момчето, която, преди още да успеят да предприемат нещо за спирането ѝ, заля цялото легло. Често Карл прекарваше почти всичките дванайсет часа в опити да заспи поне за няколко часа, макар че и той се изкушаваше да вземе участие в игрите на останалите; но всеки път му се струваше, че в живота си всички около него имат предимство, което той би следвало да заличи чрез усърден труд и известни лишения. И макар най-вече заради своята работа много да държеше на съня, той не се оплака нито на главната готвачка, нито на Терезе от условията в спалното помещение, защото, първо, всички момчета ги понасяха, общо взето, безропотно и, второ, неудобствата в тази зала бяха съставна част от задълженията му на пиколо, които бе приел с признателност от ръцете на самата главна готвачка.

Веднъж в седмицата, когато преминаваше от една смяна на друга, му се събираха двайсет и четири свободни часа, част от които използуваше за едно-две посещения при главната готвачка и за няколко кратки разговора в коридора — по-рядко в стаята ѝ — с Терезе, чието свободно време бе твърде оскъдно, но той търпеливо го изчакваше. Понякога я съпровождаше в града на поръчки, които трябваше да бъдат направени извънредно бързо. В такива дни почти тичаха — Карл носеше чантата ѝ — към най-близката спирка на метрото, пътуването траеше само миг, сякаш някой дръпваше напред композицията, без да срещне каквато и да било съпротива, и те вече трябваше да слизат, трополяха нагоре по стълбите, не чакаха ескалатора, който им се струваше твърде бавен, големите площади, от които звездообразно започваха улиците, изникваха пред тях с бъркотията на струящите отвсякъде по права линия автомобилни колони, но Карл и Терезе бързаха рамо до рамо в различните канцеларии, перални, складове, магазини, на които трябваше да се направят поръчки или да се предявят оплаквания, трудно осъществими по телефона, но всъщност не особено важни. Терезе скоро разбра, че помощта на Карл не само не е за пренебрегване, а твърде много ускорява някои неща. Когато той бе с нея, нито веднъж не ѝ се наложи да чака както по-рано улисаните в работа служители да ѝ обърнат внимание. Карл приближаваше до някое писалище и чукаше по него с кокалчетата на пръстите си дотогава, докато беше необходимо, над цели човешки стени ехтеше все още малко неестественият му английски, лесно различим дори сред стотици гласове, отправяше се при хората без двоумене, дори високомерно да се бяха оттеглили в самото дъно и на най-грамадната търговска зала. Правеше това не от самоувереност, оценяваше всяка съпротива, но чувствуваше длъжността си като нещо сигурно, което му дава и много права, хотел „Оксидентал“ бе клиент, с който никой не биваше да се шегува, пък и въпреки големия си служебен опит Терезе имаше нужда от помощ.

— Идвайте винаги с мен! — казваше тя понякога с щастлива усмивка, когато се връщаха с някоя особено благоприятно приключена работа.

Само три пъти за този месец и половина, през който Карл остана в Рамзес, бе престоявал по-продължително време — няколко часа — в стаичката на Тере-

зе. Разбира се, тя бе по-малка от която и да било стая на главната готвачка, малкото предмети, които имаше в нея, бяха струпани почти все около прозореца, но от опита, който бе събрал в общото спално помещение, Карл разбра какво значи да имаш собствена, сравнително спокойна стая; и макар да не сподели това на глас, Терезе все пак забеляза, че стаята му харесва. Тя нямаше тайни от него, пък и едва ли бе възможно да има след онова нейно посещение първата вечер. Беше извънбрачно дете; бащата, строителен работник, дошъл в Америка и казал на майката да го последва от Померания заедно с детето; но по този начин като че ли сметнал, че е изпълнил дълга си, и като че ли очаквал други хора, а не изтощената от труд жена и слабоватото дете, които посрещнал, та скоро след пристигането им без много обяснения се изселил в Канада, а те двете не получили от него нито писмо, нито някаква друга вест, което отчасти не можело да учудва никого, понеже никой не бил в състояние да ги открие из бордеите в източните квартали на Ню Йорк.

Веднъж — Карл стоеше до нея на прозореца и гледаше към улицата — Терезе му разказа за смъртта на майка си. През една зимна вечер двете — тогава тя била на около пет годинки — бързали, всяка със своя вързоп, из улиците, за да намерят някъде място за преспиване. Отначало майка ѝ я била уловила за ръка — бушуващата снежна буря правела придвижването много трудно, — но постепенно ръката ѝ отмаляла и тя пуснала Терезе, без да се оглежда за нея, а детето трябвало да се вкопчи с всички сили в полите на майка си. Терезе често се препъвала, дори падала, но майката продължавала да върви като обезумяла. А какви снежни бури вилнеят само из дългите, прави улици на Ню Йорк! Карл още не бе прекарал нито една зима в града. Когато човек крачи срещу вятъра, а той се извива в кръг, не може нито за миг да отвори очи, вихрушката непрекъснато натрива лицето му със сняг и дори да затича, не помръдва от мястото си — просто да се побъркаш! Разбира се, в сравнение с възрастните едно дете има известно предимство, защото може да се промъкне под вятъра и това дори да му достави удоволствие. Тъй че Терезе не разбирала тогава майка си и била твърдо убедена, че ако онази вечер бе постъ-

пила по-разумно с нея — но нали все пак е била съвсем малка! — майка ѝ нямало да бъде сполетяна от толкова злочеста смърт. Майка ѝ вече два дни не можела да си намери работа, похарчили били и последните си монети, цял ден прекарали навън, без да хапнат дори един залък, а във вързопите си влачели все непотребни парцали, които — навярно от суеверие — не смеели да изхвърлят. За следващия ден били обещали на майка ѝ работа на един строеж, но тя се опасявала, както през целия ден се опитвала да обясни на Терезе, че не ще успее да се възползува от благоприятната възможност, защото се чувствувала смъртно уморена, още сутринта уплашила минувачите, като изкашляла на улицата много кръв, и единственото ѝ желание било да намери топъл подслон и да си почине. А тъкмо тази вечер било невъзможно да се приютят където и да било. Ако портиерът не ги изпъждал още от сводестия вход на сградата, в който все пак можели да се отморят малко от виелицата, те вървели по тесните леденостудени коридори, изкачвали високите етажи, заобиколяли малките тераси из дворовете, хлопали по всякакви врати, отначало не смеели да заприказват никого, сетне се обръщали с молба към всеки срещнат, а един или два пъти майката присядала без дъх на стъпалата на някое тихо стълбище, придърпвала Терезе, която почти се противяла, към себе си и до болка впивала устните си в нея. Сега, когато се знае, че това са били последните ѝ целувки, е трудно човек да си представи, че някой — пък бил той и невръстно дете — може да бъде толкова сляп и нищо да не разбере. Вратите на някои от стаите, покрай които минавали, били отворени, за да излезе задушливият въздух, а сред дима, който — причинен сякаш от някакъв пожар — изпълвал стаята, се появявала нечия фигура, която заставала на прага и било чрез безмълвното си присъствие, било чрез къса, отсечена дума доказвала невъзможността да им бъде даден подслон във въпросната стая. Сега Терезе като че ли си спомняше как само в първите часове майка ѝ сериозно дирела подслон, понеже малко след полунощ вече престанала да разговаря с когото и да било, макар че — като се изключат кратковременните прекъсвания — не спряла да върви чак до сутринта и макар че в тези сгради, къде-

то нито входовете, нито вратите на жилищата някога се заключвали, непрекъснато царял живот и на всяка крачка се срещали хора. Разбира се, това не било обикновен бърз ход, а най-крайното напрежение, на което била способна, и в действителност едва ли е представлявало нещо повече от влачене. Освен това Терезе не знаеше дали от полунощ до пет часа сутринта са обиколили двайсет къщи или две, или дори само една. Коридорите на тези сгради били хитроумно проектирани, за да може мястото да се използува по най-полезния начин, но никой, изглежда, не бил помислял за облекчаване на ориентирането; ах, колко често минавали по едни и същи коридори! Терезе си спомняше смътно, че напуснали една сграда, в която все търсели нещо, но също така и се струваше, че веднага щом излезли на улицата, се обърнали и отново се втурнали в същата сграда. Разбира се, за детето било непонятно мъчение да бъде влачено от майка си без нито една успокоителна думица — ту държано от нея, ту вкопчено здраво в полите ѝ — и единственото обяснение, което намерило с тогавашния си разум, било, че майка му иска да избяга от него. Затова Терезе се хванала още по-здраво за майка си — дори когато тя я държала за ръка, Терезе за всеки случай улавяла с другата си ръка полите ѝ — и от време на време жално плачела. Не искала да я оставят тук, сред хората, които тополели нагоре по стълбата пред тях, сред ония, които идели подир тях, само че още не се виждали, тъй като се намирали зад завоя на стълбището, или сред тия, които се карали в коридорите пред една врата и се тикали един друг в стаята. Из сградата бродели с глухо тананикане пияници, но майката и Терезе имали щастието да се измъкват в последния момент от такива тълпи, които заплашвали да им преградят пътя. Толкова късно през нощта, когато вниманието на всички било притъпено и никой не държал чак дотам на правата си, двете положително щели да успеят да се промъкнат поне в едно от общите спални помещения, давани под наем от предприемачи — минали край няколко такива зали, — но Терезе не можела да се досети за подобно нещо, а майка ѝ вече не искала да си почива. Призори, в началото на хубав зимен ден, те се облегнали на зида на една сграда и там навярно дори малко

поспали, а може би само гледали втренчено пред себе си. Оказало се, че Терезе е загубила вързопчето си и майка ѝ започнала да я налага, за да я накаже за невниманието ѝ, но Терезе нито чувала, нито чувствувала ударите. После продължили по улиците, които вече се оживявали, майката се движела плътно до зида, минали по един мост, от чийто парапет майката изтрила с ръка скрежа, и най-после се озовали пред оня строеж — тогава Терезе приела това като нещо естествено, днес обаче не го разбираше, — където същата сутрин трябвало да се яви майка ѝ. А тя не казала на Терезе дали да чака, или да си върви и детето си рекло, че трябва да я чака, защото това най-много съответствувало на желанията му. Седнало върху една купчина тухли и видяло как майка му развързала вързопа си, извадила от него някаква пъстроцветна дрипа и я омотала около своя шал, който през цялата нощ не била сваляла от главата си. Терезе била твърде уморена, за да ѝ дойде наум да помогне на майка си, която, без да се обажда както друг път в бараката на майсторите и без да пита никого, се заизкачвала по една стълба, сякаш сама знаела каква работа ѝ е възложена. Терезе доста се изненадала, понеже наемните работнички обикновено гасели долу вар, подавали тухли или вършели други съвсем прости дейности. Ето защо си помислила, че днес майка ѝ е получила някаква по-добре платена работа, и като погледнала нагоре, сънливо се усмихнала. Строежът все още не бил много висок, едва бил вдигнат приземният му етаж, макар че високото метално скеле за по-нататъшното изграждане — но без напречните съединителни греди — вече стърчало към небето. Горе майката пъргаво заобиколила зидарите, които редели тухла върху тухла и, кой знае защо, не я попитали за нищо, опряла предпазливо нежната си ръка на една дървена преграда, която служела за парапет, а в своя унес Терезе много се учудила на пъргавината на майка си, дори ѝ се сторило, че среща приветливия ѝ поглед. Но ето че майката стигнала до малка купчина тухли, зад която свършвал не само парапетът, а навярно и целият път, обаче не спряла, устремила се към купчината, пъргавината ѝ сякаш я била напуснала, съборила тухлите и се сгромолясала през тях отвисоко. Подир нея полетели много тухли, а накрая — до-

ста по-късно — отнякъде се отделила тежка дъска и се стоварила отгоре ѝ. Това бе и последният спомен на Терезе за майка ѝ: как лежи разкрачена в кариираната си пола, която си бе ушила още в Померания, как онази грубо одялана дъска почти я покрива, как отвсякъде се стичат хора и как някакъв мъж сърдито крещи от постройката надолу.

Когато Терезе завърши разказа си, вече бе станало късно. Беше говорила с подробности, каквито иначе рядко използуваше, и то на твърде безинтересни места — когато например описваше металните пръти на скелето, всеки от които стърчал сам за себе си към небето, се бе наложило да спре с просълзени очи. Сега, след десет години, знаеше съвсем точно всяка дреболия, която се бе случила тогава, и понеже споменът за майка ѝ там горе, на недостроения приземен етаж, бе и последният спомен изобщо за живота на майка ѝ, а ѝ се струваше, че не бе могла да го предаде с достатъчна яснота на приятеля си, тя искаше след края на своя разказ отново да се върне към него, но млъкна, закри лице с дланите си и не отрони нито дума повече.

Но в стаята на Терезе имаше и по-весели мигове. Още при първото си гостуване Карл бе видял там един учебник по търговска кореспонденция и бе помолил да го вземе. Същевременно се уговориха Карл да реши задачите, които се съдържаха в учебника, и да ги даде за преглед на Терезе, тъй като тя вече го бе изучила с оглед на нуждите, свързани с работата ѝ. И Карл, затъкнал ушите си с памук, лежеше по цели нощи на своя креват долу в спалното помещение, като за разнообразие непрекъснато сменяше позите си, четеше учебника и записваше задачите от него в един бележник с автоматичната писалка, която му бе подарила главната готвачка, задето ѝ беше съставил много практичен и прегледен опис на цялото имущество. Успя да обърне в своя полза смущенията от страна на останалите момчета, като непрекъснато търсеше известна помощ от тях по английски език, тъй че накрая те се умориха и го оставиха на мира. Често се чудеше на другите, задето се бяха примирили напълно със сегашното си положение, изобщо не усещаха мимолетния му характер — пиколата, по-възрастни от двайсет години, се отстраняваха, — не разбираха колко важно е да вземат ре-

шение за бъдещата си професия и въпреки примера на Карл не четяха нищо друго освен в най-добрия случай криминални истории, които — мръсни и разпарцаливени — си подаваха от легло на легло. Когато занасяше задачите си на Терезе, тя ги поправяше с безкрайна обстоятелственост; влизаха в спор за някои неща, Карл се позоваваше на своя известен нюйоркски професор, ала към мнението на последния Терезе се отнасяше със същото пренебрежение, с което посрещаше и мненията на пиколата по въпросите на граматиката. Вземаше писалката от ръката му и зачеркваше местата, в чиято погрешност бе убедена, но в спорните случаи Карл на свой ред задраскваше поправките на Терезе, макар, общо взето, да нямаше по-авторитетна личност от нея, която да се произнесе по въпроса. Сегиз-тогиз идваше и главната готвачка, която всеки път разрешаваше спора в полза на Терезе, но това все още не бе никакво доказателство, понеже Терезе ѝ беше секретарка. Идването ѝ обаче бе повод за всеобщо примирение, защото започваха да пият чай, да ядат сладкиши, а Карл трябваше да разказва за Европа, прекъсван многократно от главната готвачка, която неспирно задаваше въпроси и се удивляваше — нещо, което накара Карл да осъзнае колко много работи коренно са се променили там за сравнително кратко време и колко много други са се променили, откакто него го няма, и колко много други непрекъснато се променят.

Карл бе прекарал около месец в Рамзес, когато една вечер Ренел мимоходом му спомена, че пред хотела го спрял някакъв човек на име Деламарш и го попитал за Карл. Ренел нямал никаква причина да крие каквото и да било, ето защо му казал самата истина: че Карл е пиколо, но има добри изгледи да се издигне в службата, понеже е протеже на главната готвачка. Карл забеляза, че Деламарш се е държал много предпазливо с Ренел, дори за тази нощ го бил поканил на вечеря.

— Нямам нищо общо с тоя Деламарш — рече Карл, — съветвам и теб да се пазиш от него!

— Мен ли? — учуди се Ренел, завъртя се на пръсти и си отиде. Той бе най-грациозното момче в хотела и сред останалите се носеше слух — дошъл кой знае откъде, — че една изискана дама, която вече доста време живееше в хотела, веднъж го нацелувала в асансьо-

ра, ако не и нещо повече. За всеки, който знаеше това, бе неописуемо удоволствие да вижда как покрай него минава със спокойни, леки стъпки, с изящни воали и силно пристегната талия онази самоуверена дама, чиято външност по нищо не издаваше възможността за подобно поведение. Тя живееше на първия етаж, тъй че асансьорът на Ренел не бе нейният, но ако в даден момент останалите асансьори се окажеха заети, никой, разбира се, не можеше да забрани на такива гости да влязат в неговия асансьор. Тъй че тази дама от време на време пътуваше с асансьора на Карл и на Ренел, и то наистина само тогава, когато на смяна бе Ренел. Можеше и да е случайност, но никой не искаше да повярва и когато асансьорът с двамата потеглеше, в цялата редица на пиколата настъпваше трудно потискано безпокойство, което веднъж дори бе довело до намесата на оберкелнера. Дали причината беше дамата, или просто пуснатият слух — във всеки случай Ренел се промени, стана много по-самоуверен, изцяло прехвърли върху Карл работата по почистването на асансьора — Карл само чакаше най-близката възможност, за да си поговорят сериозно по този въпрос — и въобще не се мяркаше в общото спално помещение. Никой друг не бе напуснал така безусловно общността на пиколата, защото обикновено всички — особено по служебни въпроси — се подкрепяха взаимно и си имаха организация, призната от дирекцията на хотела.

Карл си припомни всичко това, помисли и за Деламарш и продължи да изпълнява задълженията си както винаги. Към полунощ службата му бе разнообразена малко, защото Терезе, която често го изненадваше с дребни подаръци, му донесе голяма ябълка и блокче шоколад. Поразговаряха, без почти никак да се смущават от прекъсванията, предизвиквани от пътуванията с асансьора. Приказваха и за Деламарш; Карл забеляза, че всъщност Терезе му е повлияла да го смята от известно време за опасен човек, защото думите му бяха оставили тъкмо такова впечатление у нея. Но, общо взето, Карл го смяташе само за негодник, покварен от злочестата си съдба, с когото човек като нищо можеше да се справи. Терезе обаче никак не бе съгласна с подобно мнение и след дълги разговори накара Карл да ѝ обещае, че няма да размени нито дума повече с Деламарш. Но вместо да ѝ даде такова обе-

щание, Карл настоя, че е време тя да си отива в леглото, тъй като вече бе късно след полунощ, и когато видя съпротивата ѝ, я заплаши, че ще напусне мястото си и ще я отведе в стаята ѝ. Най-сетне тя склони да си отиде, а той рече:

— Защо си създаваш ненужни грижи, Терезе? Е, ако от това зависи да спиш по-спокойно, обещавам ти, че ще говоря с Деламарш само ако разговорът е неизбежен.

После се заредиха много пътници, момчето от съседния асансьор бе извикано някъде по работа, тъй че Карл трябваше да обслужва и двата асансьора. Имаше гости на хотела, които говореха за безредие, а някакъв господин, който придружаваше една дама, дори леко докосна Карл с бастунчето си, за да го накара да побърза — напомняне, което бе съвършено излишно. А и хората, които виждаха, че момчето от единия асансьор го няма, не се преместваха веднага пред асансьора на Карл, ами заставаха пред съседния, чакаха там с ръка върху дръжката на вратата му и дори сами влизаха вътре, което съгласно строгите разпоредби на служебния правилник пиколата на всяка цена трябваше да предотвратят. Тъй че Карл се съсипваше да тича ту насам, ту нататък, без обаче да получи увереността, че изпълнява добре своите задължения. На всичко отгоре към три часа сутринта един разносвач — възрастен човек, с когото Карл бе донякъде приятел — поиска от него някаква услуга, но той в никакъв случай не бе в състояние да му я окаже, понеже и пред двата му асансьора се бяха струпали хора. Нужно бе присъствие на духа, за да може човек да реши към коя от двете групи да се отправи с едри крачки. Ето защо Карл се почувствува истински щастлив, когато другото момче се върна, но не се сдържа да го упрекне заради дългото му отсъствие, макар то по всяка вероятност да нямаше вина за него.

След четири часа настъпи известно спокойствие, от което Карл вече изпитваше голяма нужда. Облегна се тежко на парапета до асансьора си, бавно захапа ябълката, от която още след първата хапка го лъхна силно ухание, и се загледа надолу в една от светлинните шахти, заградена от големите прозорци на складовите помещения, зад които вече белееха в мрака накачените купища банани.

СЛУЧАЯТ РОБИНСЪН

Внезапно някой го тупна по рамото. Карл естествено си помисли, че е някой от гостите, затова бързо пъхна ябълката в джоба си и припряно се запъти към асансьора, почти без да погледне човека. Той обаче каза:

— Добър вечер, господин Росман. Аз съм, Робинсън.

— Ама че сте се променили! — рече Карл и поклати глава.

— Е, да, работите ми потръгнаха — каза Робинсън и огледа облеклото си, което навярно се състоеше от доста скъпи части, но те се съчетаваха така неподходящо, че изглеждаха едва ли не износени. Най-силно впечатление правеше една очевидно за пръв път облечена бяла жилетка с четири малки, обшити с черен конец джобчета, които Робинсън се стараеше да изтъкне още повече, като пъчеше гърдите си.

— Носите скъпи дрехи — продума Карл и си спомни за красивата обикновена дреха, в която той не би отстъпил дори пред Ренел и която двамата му лоши другари бяха продали.

— Да — потвърди Робинсън, — почти всеки ден си купувам по нещо. Харесва ли ви жилетката?

— Много е хубава — рече Карл.

— Ама да не мислите, че джобчетата са истински, не, те са само имитация — каза Робинсън и улови Карл за ръката, за да може и той да се убеди в това. Карл обаче се отдръпна, понеже от устата на Робинсън се носеше непоносим дъх на ракия.

— Пак сте почнали да пиете много — каза Карл и отново застана до парапета.

— Не, не много — възрази Робинсън и сякаш за да опровергае предишното си доволство, прибави: — Какво друго му остава на човек в тоя свят...

Един курс с асансьора стана причина разговорът им да бъде прекъснат; а Карл тъкмо бе слязъл отново, когато по телефона му наредиха да извика лекаря на хотела, тъй като една дама на седмия етаж била припаднала. Докато изпълняваше това нареждане, Карл тайно се надяваше, че междувременно Робинсън ще си е отишъл, защото нито искаше да го виждат с него, нито — тук той си спомни за предупреждението на Терезе — да чуе нещо за Деламарш. Ала Робинсън все още го чакаше, заел вдървената поза на много пиян човек, а покрай него тъкмо минаваше един от по-висшите хотелски служители с черен редингот и цилиндър на главата, но за щастие — както личеше по всичко — той не обърна особено внимание на Робинсън.

— Защо не наминете някой ден към нас, Росман? Сега вече сме се подредили доста добре — издума Робинсън и погледна приканващо към Карл.

— От вас ли е тази покана или от Деламарш? — попита Карл.

— И от мен, и от Деламарш. Двамата сме на едно и също мнение — отвърна Робинсън.

— Чуйте тогава какво ще ви кажа с молба да го предадете дословно на Деламарш: нашата раздяла — след като това все още не ви е ясно — беше окончателна. Вие двамата ми причинихте повече страдания от всеки друг. Да не би да сте си наумили и в бъдеще да не ме оставите на мира?

— Та нали сме ваши другари — каза Робинсън и очите му се наляха с противни пиянски сълзи. — Деламарш ми заръча да ви предам, че възнамерява да ви обезщети за всичко, което се случи с вас по-рано. Сега живеем заедно с Брунелда, една великолепна певица.

За да потвърди тези свои думи, той щеше да запее с цяло гърло, ако Карл не му бе изшъткал своевременно:

— Веднага да млъквате! Забравихте ли къде се намирате?...

— Росман — продума Робинсън, стреснат донякъде по отношение на пеенето, — та аз съм ви другар, каквото и да казвате... А тук работата ви никак не е ло-

ша... дали не бихте могли да ми помогнете с малко пари?

— За да ги пропиете пак, така ли? — възнегодува Карл. — Ето, в джоба ви виждам шише ракия, от което сигурно сте пили, докато ме е нямало, защото в началото все още бяхте поне на себе си.

— Това е само подкрепително, когато съм на път — заоправдава се Робинсън.

— Нямам намерение да правя от вас добър човек — рече Карл.

— Но парите! — извика Робинсън с широко разтворени очи.

— Деламарш, изглежда, ви е поставил задачата да донесете пари. Е, добре, ще ви дам пари, но само при условие, че веднага ще се махнете оттук и никога няма да ме посещавате отново. Ако имате да ми казвате нещо, пишете. Карл Росман, пиколо, хотел „Окси-дентал" — този адрес е напълно достатъчен. Но в хотела, пак повтарям, не искам да ви виждам повече. Тук съм на работа и нямам време за гости. И тъй, ще вземете ли парите при това условие? — попита Карл и бръкна в джоба на жилетката си, защото бе решил да пожертвува бакшишите от последната нощ.

В отговор на въпроса му Робинсън само кимна и дълбоко въздъхна. Карл изтълкува това неправилно и повторно попита:

— Да или не?

Тогава Робинсън му махна с ръка да се приближи и като преглъщаше често-често и съвсем забележимо, прошепна:

— Росман, много ми е лошо...

— По-дяволите! — промълви Карл и го помъкна с две ръце към парапета.

Едва бяха стигнали до него, когато устата на Робинсън забълва отвисоко. В промеждутъците на своето повръщане, обзет от пълна безпомощност, той търсеше слепешката Карл.

— Наистина сте добро момче — казваше тогава, или: — Ето, вече ми минава... — макар това да беше твърде далеч от истината, или: — Проклети псета, каква ли мътилка са ми наливали!

Изпълнен с безпокойство и отвращение, Карл не издържа и закрачи напред-назад. Тук, в чупката до асан-

сьора, Робинсън бе донякъде закрит от хорските погледи, но ако някой все пак го забележеше, някой от ония нервни, богати гости, които само търсят повод да предявят някакво оплакване на притичалия хотелски служител и той гневно започва да отмъщава на всички в сградата? Ами ако минеше някой от хотелските детективи, които непрекъснато се сменяха, които бяха познати единствено на дирекцията и които човек оприличаваше на всеки, стига той да се взира напрегнато, макар и само защото е късоглед? А тъй като ресторантът работеше цяла нощ, достатъчно беше там долу някой да прескочи до складовите помещения, за да види смаян отвратителната нечистотия в светлинната шахта и да попита Карл по телефона: какво, за бога, става горе?... Нима тогава Карл би могъл да скрие Робинсън? А дори да го скриеше, нямаше ли Робинсън в глупостта и в отчаянието си да се оправдае тъкмо с Карл, вместо да поднася каквито и да било извинения? Не трябваше ли тогава Карл незабавно да бъде уволнен заради подобно нечувано нещо: едно пиколо, най-ниското и най-малко нужно стъпало в чудовищната по размери служебна стълба на този хотел, да омърси хотела благодарение на своя приятел, да наплаши гостите или дори да ги пропъди! Можеше ли да се търпи повече едно пиколо, което има такива приятели и на всичко отгоре ги кани на гости, докато е на смяна? Нима всичко това не показваше, че такова пиколо навярно също е пияница или дори нещо още по-лошо, защото едва ли можеше да има нещо по-близко до ума от предположението, че ще черпи приятелите си със запасите на хотела дотогава, докато на някое място в този безукорен, тягостно чист хотел те не извършат същото, което извърши сега Робинсън? И откъде накъде подобно момче ще се задоволи само с кражби на хранителни продукти, след като има пред себе си наистина безброй други възможности при познатата небрежност на гостите, отворените навсякъде шкафове, пръснатите по масите скъпоценности, неприбраните кутии с бижута, безпаметно захвърлените ключове?

Карл видя отдалеч неколцина гости да излизат от едно подземно вариете, където програмата тъкмо бе завършила. Веднага отиде при асансьора си, като не смееше да се извърне към Робинсън, понеже го беше страх

от онова, което би могъл да види. Донякъде бе спокоен, защото оттам не се чуваше никакъв звук, дори никаква въздишка. Обслужваше гостите, изкачваше се и се спускаше с тях, но не можеше да скрие напълно притеснението си и всеки път, когато слизаше, очакваше да види долу някаква неприятна изненада.

Най-сетне отново му остана време да погледне какво става с Робинсън, който се беше свил в ъгълчето си и притискаше лице към коленете си. Кръглата му корава шапка се бе килнала назад.

— Сега обаче трябва да си вървите — тихо, но решително каза Карл. — Ето ви парите. Ако побързате, ще мога да ви покажа най-краткия път.

— Няма да мога да си отида — промълви Робинсън и избърса челото си с мъничка носна кърпа, — тук ще умра... Нямате представа колко ми е лошо. Деламарш ме влачи със себе си из всичките тия лъскави заведения, но аз не понасям превзетите им клиенти и всеки ден му го повтарям...

— Но и тук не можете да останете — рече Карл. — Помислете добре къде се намирате. Ако ви открият тук, ще бъдете глобен, а аз ще загубя мястото си. Това ли искате?

— Не мога да си отида — каза Робинсън, — по-скоро ще се хвърля долу. — И той се надвеси над светлинната шахта през перилата на парапета. — Когато седя, все някак си понасям всичко, но в никакъв случай не мога да стана, опитвах вече на няколко пъти, докато ви нямаше.

— Тогава ще извикам кола, която да ви откара в болницата — рече Карл и побутна леко краката на Робинсън, който всеки миг можеше да потъне в пълно безучастие. Ала щом чу думата „болница", която, изглежда, събуди у него ужасни представи, Робинсън шумно се разхлипа и протегна ръце към Карл с молба за милост.

— Тихо! — отсече Карл, отстрани ръцете му с едно перване, отиде при пиколото, което бе заместван през нощта, помоли го да му окаже същата услуга за съвсем кратко време, върна се бързо при Робинсън, който все още хлипаше, напрегна всичките си сили, за да го изправи на крака, и му заговори с приглушен глас: — Робинсън, ако желаете да ви обърна внимание, пона-

прегнете се и се опитайте да изминете едно съвсем кратко разстояние. Ще ви заведа в леглото си, където можете да останете, докато се почувствувате по-добре. Нямате представа колко бързо ще ви мине. Сега обаче проявете разум, защото навсякъде по коридорите има хора, а и леглото ми се намира в общо спално помещение. Ако направите някому дори най-малкото впечатление, не ще мога да сторя нищо за вас. И недейте затваря очи, няма да ви мъкна като някой умиращ!

— Ще направя всичко, което смятате за необходимо — продума Робинсън, — но сам не бихте могли да ме отведете. Защо не извикате и Ренел?

— Ренел не е тук — отвърна Карл.

— Ах, да... — каза Робинсън — Ренел е заедно с Деламарш, нали те двамата ме пратиха при вас. Всичко ми се преплита...

Като се възползуваше от тези и други неразбираеми разговори на Робинсън със самия себе си, Карл го тикаше напред и успя да го отведе до един ъгъл, от който по слабо осветен коридор се отиваше право в спалното помещение на пиколата. Видяха към тях да тича едно пиколо, което ги отмина. Не срещнаха човек, от когото можеха да се страхуват; времето между четири и пет часа сутринта бе най-спокойно и Карл отлично съзнаваше, че ако сега не му се удаде да скрие Робинсън, не би могъл и да помисли за подобно нещо, когато настъпи утрото и обичайното оживление на деня.

В срещуположния край на спалното помещение имаше сбиване или нещо подобно — чуваха се ритмични плясъци, възбудено топуркане с крака и подвиквания като на спортно състезание. В онази половина на помещението, която бе по-близо до вратата, се виждаха само неколцина невъзмутими сънльовци; повечето лежаха по гръб и се взираха в тавана, а от време на време някой скачаше, както си беше — облечен или необлечен, — за да види как вървят работите в другия край на залата. Така Карл успя да отведе Робинсън — който междувременно бе посвикнал да върви — почти незабелязано до кревата на Ренел, понеже той се намираше съвсем близо до вратата и за щастие не бе заел, докато в собственото му легло, както можа да види отдалеч, спокойно си спеше някакво непознато момче. Ро-

бинсън едва почувствува кревата под себе си и веднага заспа, макар единият му крак да се люлееше още извън постелята. Карл го зави презглава с одеялото и си рече, че поне на първо време няма да има неприятности, защото Робинсън надали би се събудил преди шест часа, а дотогава той вече ще се е върнал и ще е намерил начин — навярно заедно с Ренел — да го махне оттук. Оглед на спалното помещение от страна на някоя висшестояща инстанция се извършваше в изключително редки случаи, още преди години пиколата бяха успели да извоюват отменянето на обичайната някога обща инспекция, тъй че и в това отношение нямаше основание за никакви опасения.

Когато се върна при асансьора си, Карл забеляза, че както неговият, така и асансьорът на съседа му се изкачват. Зачака с безпокойство обяснението на това обстоятелство. Неговият асансьор се спусна пръв и отвътре излезе същото момче, което преди малко бе тичало по коридора.

— Къде си се дянал, Росман? — попита то. — Защо си напуснал мястото си? Защо не си се обадил?

— Ама аз му казах да ме замести за кратко — отвърна Карл и посочи момчето от съседния асансьор, което тъкмо приближаваше към тях. — Нали и аз го заместих два часа, и то в най-напрегнатото време!

— Всичко това е много хубаво — рече онзи, с когото Карл се оправдаваше, — но не е достатъчно. Не знаеш ли, че и за най-краткото отсъствие по време на смяна следва да се съобщава в канцеларията на оберкелнера? Затова са ти сложили тук телефон. На драго сърце бих те заместил, но както знаеш, тая работа не е толкова лесна. Пред двата асансьора застанаха едновременно нови гости, дошли с експреса от четири и трийсет. Не можех да се кача първо с твоя асансьор и да зарежа ония, които чакаха пред моя, тъй че реших най-напред да обслужа моя асансьор!

— Е, и? — напрегнато запита Карл, понеже и двете момчета млъкнаха.

— Не щеш ли, в това време — продължи момчето от съседния асансьор — оттук минал оберкелнерът, видял хората пред твоя асансьор, необслужвани от никого, и страшно се вкиснал. Понеже тъкмо бях слязъл, той ме попита къде си, но аз и понятие си нямах, защото ти

не ми каза къде отиваш, затова оберкелнерът веднага се обади по телефона в спалното помещение, за да извика друго момче, което незабавно ще те замести.

— Нали те срещнах в коридора? — рече заместникът на Карл.

Карл кимна.

— Аз, разбира се, веднага казах, че си ме помолил да те заместя — увери го другото момче, — само че оня е глух за подобни оправдания. Ти сигурно още не го знаеш. Тъй че ни нареди да ти предадем незабавно да се явиш в канцеларията. Съветвам те да не се бавиш, а веднага да тръгнеш. Може и да ти прости, все пак те нямаше не повече от две минути. Спокойно можеш да му обясниш, че си ме помолил да те заместя. А за това, че ти на свой ред си замествал мен, те съветвам да не споменаваш, нищо не може да ми се случи, имах разрешение, само че не е хубаво да се говори за подобно нещо, и то да се намесва в работа, с която няма нищо общо.

— За пръв път напускам мястото си — продума Карл.

— Винаги е така, само че никой не ти вярва — каза момчето и изтича при асансьора си, към който се приближаваха хора.

Заместникът на Карл, момче на около четиринайсет години, което очевидно изпитваше съжаление към него, рече:

— Вече неведнъж са прощавали за такива неща. Обикновено преместват провинилия се на друга работа. Доколкото знам, само един е бил уволнен за подобно нещо. Измисли си някакво добро оправдание. В никакъв случай не казвай, че внезапно ти е прилошало, понеже оня ще ти се изсмее. По-добре му кажи, че някой гост те е изпратил спешно при друг гост, но ти не можеш да си спомниш кой е бил първият, а другия не си успял да намериш.

— Е, все някак си ще се оправя — рече Карл. След всичко, което бе чул, той не вярваше в някакъв добър изход. Дори ако напускането на работното място бъдеше простено, Робинсън все още лежеше в спалното помещение като жива вина, а жлъчният нрав на оберкелнера правеше твърде вероятно предприемането на най-подробна проверка, при която Робинсън неминуемо щеше

да бъде открит. Наистина не съществуваше изрична заповед, с която да се забранява довеждането на външни лица в спалното помещение, но тя не съществуваше само защото немислимите неща не подлежат на забрана.

Когато Карл влезе в канцеларията на оберкелнера, той тъкмо отпиваше от утринното си кафе, а после отново впери очи в един списък, донесен му от старшия портиер на хотела, който също присъствуваше. Портиерът бе едър мъж, а разкошната му, богато украсена униформа — златни верижки и шнурове се виеха и по раменете, и по ръцете му — го правеше още по-широкоплещест, отколкото беше всъщност. Лъскавите му черни мустаци с остро засукани краища, както ги носят в Унгария, не трепваха и при най-припряното тръсване на главата. Впрочем товарът на дрехите не позволяваше на портиера да се движи припряно и той стоеше само широко разкрачен, за да разпредели правилно тежестта си.

Карл бе влязъл непринудено и бързо, както бе свикнал тук в хотела, понеже забавянето и предпазливостта, които са белег за учтивост в личните отношения, при пиколата означават леност. Освен това не трябваше да проличи още със самото му влизане, че е гузен. Макар оберкелнерът да беше хвърлил бегъл поглед към вратата при отварянето ѝ, веднага бе насочил цялото си внимание към кафето и към онова, което четеше, без да се интересува от Карл. За портиера обаче присъствието на Карл като че ли представляваше пречка, той навярно имаше да докладва за някаква поверителна новина или молба, във всеки случай непрекъснато поглеждаше към Карл сърдито и със заплашително наежена глава, за да може, щом срещнеше очите на Карл — такава, изглежда, бе целта му, — отново да се обърне към оберкелнера. Карл обаче сметна, че няма да направи добро впечатление, ако сега — след като вече бе дошъл тук — напусне канцеларията, без оберкелнерът да му е наредил. Последният обаче все така изследваше списъка и от време на време си хапваше от парче сладкиш, като изтърсваше от него захарта, без да прекъсва четенето. Веднъж един лист от списъка падна на пода, портиерът не направи и опит да го вдигне, защото знаеше, че не би успял, пък и нямаше нужда, тъй като Карл дотича и подаде листа на оберкелнера, който

го взе с такова движение, сякаш сам се бе вдигнал от пода. Цялата тази услужливост от страна на Карл остана без последствие, понеже портиерът не преставаше да му хвърля намусените си погледи.

И все пак Карл бе по-спокоен отпреди. Дори това, че оберкелнерът, както личеше по всичко, обръща на провинението му такова малко внимание, можеше да се смята за добър знак. Пък и то в края на краищата бе разбираемо. Едно пиколо, естествено, не означава нищо и поради тази причина не може и да си позволи нищо, ала тъкмо защото не представлява нищо, то не е в състояние и да извърши нещо необикновено. Нали на младини оберкелнерът също е бил пиколо — с това се гордееше неговото поколение, — той самият за пръв път е организирал пиколата и положително е напуснал поне веднъж мястото си без позволение, дори ако сега никой не би го накарал да си спомни за такова нещо и дори ако се държи сметка за обстоятелството, че тъкмо защото е бил навремето пиколо, днес той вижда задълженията си в неумолимата понякога строгост към това съсловие. Времето също напредваше, което още повече подхрани надеждите на Карл. Според часовника в канцеларията вече беше пет и петнайсет, Ренел можеше всеки момент да се върне, може би дори вече си беше дошъл, защото сигурно му бе направило впечатление, че Робинсън го няма; впрочем Деламарш и Ренел едва ли бяха далеч от хотел „Оксидентал“, мина през ума на Карл, понеже Робинсън не би намерил пътя дотук в това свое окаяно състояние. И ако Ренел завареше Робинсън в кревата си, което неизбежно щеше да стане, тогава всичко бе наред. Особено когато се засягаха собствените му интереси, Ренел проявяваше голяма практичност, тъй че все щеше да намери начин незабавно да изведе Робинсън от хотела, и то не особено трудно, защото Робинсън вече бе посъбрал сили, а и Деламарш навярно чакаше пред хотела, за да го посрещне. Махнеше ли се Робинсън, Карл би могъл да стои пред оберкелнера с далеч по-голямо спокойствие и този път сигурно щеше да се отърве само с едно — макар и строго — порицание. Сетне щеше да се посъветва с Терезе дали да каже на главната готвачка истината — той лично не виждаше никаква пречка — и ако това излезеше възможно, цялата работа щеше да бъде потулена без особени последствия.

Тези разсъждения поуспокоиха Карл и той тъкмо се канеше незабелязано да преброи бакшишите, които бе получил през нощта, защото имаше чувството, че не са особено много, когато оберкелнерът остави списъка на масата с думите:

— Моля, почакайте ме само миг, Феодор! — скочи пъргаво и така силно закрещя на Карл, че той, смаян от уплаха, отначало се бе втренчил единствено в големия черен отвор на устата му: — Значи, напускаш поста си без позволение, а? А известно ли ти е какво означава това? Това означава уволнение. Не искам да слушам никакви оправдания, измишльотините си можеш да запазиш за себе си, на мен ми стига фактът, че те нямаше. Ако сега проявя търпение и ти простя, утре всичките четирийсет пикола ще хукнат кой знае къде по време на смяна и аз сам ще трябва да качвам по стълбите петте хиляди гости на хотела!

Карл не каза нищо. Портиерът приближи и подръпна дрехата му, по която се бяха образували няколко гънки, несъмнено с цел да привлече вниманието на оберкелнера към тази малка небрежност в облеклото му.

— Да не би внезапно да ти е прилошало? — ехидно попита оберкелнерът.

Карл го погледна изпитателно и отвърна:

— Не.

— Така значи, дори не ти е прилошавало! — още по-гръмко закрещя оберкелнерът. — Е, тогава трябва да си измислил някаква страхотна лъжа! С какво смяташ да се оправдаеш? Хайде, говори!

— Не знаех, че трябва да искам позволение по телефона — рече Карл.

— И таз добра! — каза оберкелнерът, сграбчи Карл за яката и почти го вдигна във въздуха, за да го изправи пред списъка със задълженията на персонала, обслужващ асансьорите, който беше закачен на стената. И портиерът пристъпи подир тях към стената. — Ето, чети! — изрева оберкелнерът и посочи един от параграфите. Карл си рече, че трябва да чете наум, оберкелнерът обаче изкомандува: — На глас!

Вместо да зачете на глас, Карл, който се надяваше, че по този начин ще успокои оберкелнера, рече:

— Знам го този параграф, чел съм внимателно за-

дълженията. Само че човек винаги забравя онова, за което си мисли, че никога няма да му потрябва. Ето, тук работя вече от два месеца и никога не съм напускал работното си място.

— Затова пък сега ще го напуснеш! — каза оберкелнерът, върна се при масата си, взе отново списъка, сякаш възнамеряваше пак да започне да чете, обаче удари с него по масата, като че ли това беше ненужен къс хартия, и закрачи из стаята със силно почервенели страни и чело. — Ама че неприятности с тоя хлапак! Ама че ядове с тая нощна смяна! — неколкократно продума той. — А знаете ли кой искаше да се качи с асансьора, когато тоя негодник го нямаше? — обърна се той към портиера и след това назова едно име, при произнасянето на което портиерът, който несъмнено познаваше всички гости и бе в състояние да ги оцени, потръпна и хвърли към Карл такъв поглед, сякаш единствено неговото съществуване можеше да се смята за потвърждение на факта, че онзи, който носеше това име, безцелно е стоял известно време пред един асансьор, чийто обслужващ персонал е бил отишъл някъде.

— Това е ужасно! — изрече портиерът и бавно, с безкрайно безпокойство поклати глава по посока на Карл, който го гледаше тъжно и си мислеше, че му предстои да се разкайва и заради несъобразителността на този човек.

— Впрочем аз те знам! — викна портиерът и размаха своя дебел, голям, вдървен показалец. — Ти си единственото момче, което изобщо не ме поздравява! Как я мислиш тая работа бе! Всеки, който минава покрай портиерната, е длъжен да ме поздравява. Към останалите портиери можеш да се отнасяш както си искаш, аз обаче държа да ме поздравяват! Е, понякога се правя, че не обръщам внимание, но можеш да бъдеш напълно сигурен, че много добре знам кой ме поздравява и кой не, негоднико!

И като обърна гръб на Карл, той закрачи с достойнство към оберкелнера, който обаче, вместо да каже нещо по неговия въпрос, привърши закуската си и запрелиства сутрешния вестник, току-що донесен в стаята от един прислужник.

— Господин старши портиер — промълви Карл, който бе решил да използува безразличието на оберкелне-

ра, за да оправи отношенията си поне с портиера, понеже разбираше, че ако упрекът на последния не би му навредил кой знае колко, същото не можеше да се каже за неговата враждебност, — разбира се, че ви поздравявам. В Америка съм сравнително отскоро, идвам от Европа, където, както е известно, хората се поздравяват много по-често, отколкото е необходимо. Естествено, не съм успял да отвикна напълно от всичко това, дори преди два месеца в Ню Йорк, където случайно попаднах в по-висши кръгове, при всяка възможност ми натякваха, че трябва да престана с прекалената си любезност. Може ли тогава да не поздравявам тъкмо вас? Всеки ден съм ви поздравявал, и то по няколко пъти. Разбира се, не всеки път, когато съм ви срещал, тъй като дневно минавам стотици пъти покрай вас.

— Длъжен си да ме поздравяваш всеки път, всеки път, без изключение, и през цялото време, докато разговаряш с мен, да държиш шапката си в ръка! Длъжен си да ме наричаш винаги „господин старши портиер", а не просто да ми говориш на „вие"! Всеки път, разбра ли, всеки път!

— Всеки път? — тихо и въпросително повтори Карл; той си спомни как портиерът през цялото време на тукашния му престой го бе наблюдавал все строго и укоризнено, още от първата сутрин, когато той, все още несвикнал с работата си и твърде дързък, бе разпитвал доста обстоятелствено и настойчиво същия този портиер дали не са го търсили двама души и дали не са оставили за него една снимка.

— Сега виждаш докъде води подобно поведение — каза портиерът, който отново се приближи току до Карл и посочи към все още четящия оберкелнер, сякаш последният бе олицетворение на неговата мъст. — На новата си работа ще се научиш да поздравяваш портиера, дори той да е в най-мизерната кръчма.

Карл разбра, че всъщност е загубил мястото си, защото оберкелнерът вече го бе изрекъл, старшият портиер го бе повторил като свършен факт, а едва ли бе необходимо уволнението на едно пиколо да се потвърждава и от дирекцията. Във всеки случай нещата се бяха развили по-бързо, отколкото си бе представял, защото в продължение на два месеца все пак бе работил според силите си и несъмнено по-добре от някое друго

момче. Но в решителния миг на подобни неща очевидно не обръщат внимание в нито една част на света, нито в Европа, нито в Америка, а отсъждат според думите, изречени под напора на първоначалния гняв. Сега навярно щеше да бъде най-добре да се сбогува и да си отиде, главната готвачка и Терезе сигурно още спяха и за да им спести разочарованието и мъката, предизвикани от поведението му, той можеше да се сбогува с тях не лично, а писмено, след което набързо да си стегне багажа и тихомълком да се махне. Останеше ли обаче дори само един ден — при всяко положение му бе нужен малко сън, — не го очакваше нищо друго освен превръщането на тази история в скандал, очакваха го упреци от всички страни, непоносимата гледка на разплаканата Терезе, а може би и на главната готвачка; на всичко отгоре едва ли щеше да се размине без наказание. От друга страна обаче, го смущаваше обстоятелството, че бе изправен пред двама врагове и че ако не единият, тогава другият намираше какво да възрази на всяка негова дума и да я изтълкува като нещо недопустимо. Ето защо предпочете да замълчи и на първо време да се наслади на спокойствието, което се бе възцарило в стаята, понеже оберкелнерът все още четеше вестника, а старшият портиер подреждаше според номерацията им страниците на списъка, пръснати по масата — нещо, което му създаваше големи затруднения поради явното му късогледство.

Най-сетне оберкелнерът остави вестника и като се прозина, хвърли поглед към Карл, за да се увери, че той още е тук, после завъртя ръчката на телефона, поставен пред него на масата. Извика няколко пъти „Ало!", но никой не се обади.

— Не се обажда никой — обърна се той към портиера.

Последният, който — както се стори на Карл — бе наблюдавал опитите за осъществяване на телефонна връзка с особен интерес, каза:

— Вече е шест без петнайсет. Сигурно се е събудила. Звънете по-продължително.

В този миг без някаква друга подкана се чу ответният сигнал на телефона.

— Тук е оберкелнерът Избари — каза оберкелнерът, — добро утро, госпожо главна готвачке. Събудих

ви, така ли? Много съжалявам. Да, да, вече е шест без петнайсет, но искрено съжалявам, че ви сепнах така. Искали сте да изключите телефона, докато спите? Не, не, наистина нищо не може да ме оправдае, особено като имам предвид маловажността на въпроса, по който искам да разговарям с вас. Ама разбира се, имам време, дори ще почакам на телефона, ако нямате нищо против.

Сетне оберкелнерът се обърна ухилен към старшия портиер, който през цялото време бе стоял приведен с напрегнато лице над телефонния апарат:

— Трябва да е вдигнала слушалката по нощница. Наистина съм я събудил, иначе я буди оная нейна малка машинописка, но днес по изключение е пропуснала да го стори. Съжалявам, че я стреснах така, тя и без това е твърде нервна.

— А защо сега не говори?

— Отиде да провери къде се е дянало момичето — отвърна оберкелнерът, поставил вече слушалката на ухото си, защото отново се разнесе звън. — Е, ще я откриете — продължи той своя телефонен разговор, — не бива да се плашите така от всичко. Наистина ви е нужна продължителна почивка... Та ето за какво ви се обаждам. При мен е едно пиколо на име... — тук той се извърна с въпросителен поглед към Карл, който веднага бе в състояние да го подсети за името си, защото внимателно следеше разговора — на име Карл Росман. Доколкото си спомням, вие проявявахте известен интерес към него; за съжаление той се отплати твърде зле за добрината ви, напусна поста си без позволение, с което ми причини големи неприятности, чиято истинска величина тепърва ще се изясни, затова токущо го уволних. Надявам се, не гледате на подобно нещо като на някаква трагедия. Не ви разбрах? Да, да, уволних го. Но нали вече ви казах, че е напуснал поста си. Не, в това отношение наистина не мога да отстъпя, скъпа госпожо главна готвачке. Въпросът опира до моя авторитет, рискувам твърде много, такова момче може да развали всички останали. Точно с пиколата трябва дяволски да внимаваме. Не, не, тъкмо в този случай не мога да ви направя никаква услуга, макар винаги да съм се старал да бъда на вашите услуги. Дори въпреки всичко да поискам да го задържа, и то

не с друга цел, а за да си имам непрекъснат дразнител на жлъчката, и то заради вас, единствено заради вас, госпожо главна готвачке — той пак не може да остане тук. Изпитвате към него състрадание, което с нищо не е заслужил, и тъй като познавам не само него, но и вас, мога да ви уверя, че това ще ви донесе извънредно големи разочарования, които на всяка цена бих искал да ви спестя. Казвам ви го съвсем откровено, макар провинилият се хлапак да е на няколко крачки от мен. Не, не, госпожо главна готвачке, той ще бъде уволнен, и то окончателно, не, няма да бъде преместен на друга работа, понеже е напълно негоден за каквото и да било. Впрочем против него има и други оплаквания. Старшият портиер например, да, Феодор, да, старшият портиер Феодор е възмутен от невъзпитанието и нахалството на това момче. Какво, не било достатъчно ли? Вижте, госпожо главна готвачке, заради тоя хлапак си кривите душата. Не, недейте ме убеждава...

В този миг портиерът се приведе към ухото на оберкелнера и му пошепна нещо. Отначало оберкелнерът го изгледа смаян, а сетне заговори по телефона с такава бързина, че най-напред Карл не можа да разбере всичко, затова пристъпи на пръсти две крачки по-близо.

— Скъпа госпожо главна готвачке — чу той, — да си призная, не вярвах, че толкова зле познавате хората. Току-що научих за вашето ангелче нещо, което изцяло ще промени мнението ви за него, и изпитвам едва ли не съжаление, че тъкмо аз трябва да ви го кажа. Същото това прелестно момченце, което ми представяте като образец на благопристойност, не пропуска нито една нощ, когато не е на смяна, да отиде в града, откъдето се връща едва призори. Да, да, госпожо главна готвачке, има свидетели, и то сигурни свидетели. Дали не бихте ми казали откъде взема пари за своите развлечения? И как би могъл да бъде внимателен, когато започне смяната му? А може би искате и да ви опиша какво точно върши в града? Във всеки случай ще побързам да се отърва от това момче. А вие приемете думите ми като напомняне, че трябва да се отнасяме с голяма предпазливост към приходящите хлапаци.

— Но, моля ви, господин оберкелнер — възкликна Карл, явно облекчен заради голямата заблуда, която несъмнено се допускаше и която може би най-пряко

щеше да предизвика неочакваното оправяне на нещата, — очевидно ме бъркате с някого! Доколкото схванах, господин старшият портиер ви каза, че всяка нощ съм излизал. Това обаче е съвсем невярно, понеже всяка нощ съм си в спалното помещение, всички момчета могат да го потвърдят. Ако не спя, изучавам търговска кореспонденция, но нито една нощ не съм напускал спалното помещение. Това може лесно да се докаже. Господин старшият портиер явно ме бърка с някого, а сега разбирам и защо е останал с впечатлението, че не го поздравявам.

— Я да млъкваш! — изрева старшият портиер и размаха юмрук така, както други хора на негово място биха размахали пръст. — Бъркал съм те с някого, така ли? Че ако бъркам хората, какъв старши портиер щях да съм тогава! Нали, господин Избари, ако бъркам хората, не би трябвало да бъда старши портиер? Трийсет години, откакто съм на тая служба, и нито веднъж не съм сбъркал някого, както неведнъж са потвърждавали стотиците господа оберкелнери, които сме имали оттогава, а ето че при теб, нищожно хлапе, изведнъж започнах да обърквам хората, така ли?! Тъкмо при теб, с твоята отвратителна, гадна мутра! Та как мога да те сбъркам? Дори всяка нощ да си се измъквал в града зад гърба ми, лицето ти ми е достатъчно, за да потвърдя, че си изпечен негодник!

— Стига, Феодор! — рече оберкелнерът, чийто телефонен разговор с главната готвачка, изглежда, внезапно бе прекъснал. — Нещата са съвсем ясни. Не става дума преди всичко за нощните му развлечения. Сигурно, преди да ни напусне, иска да предизвика някое голямо разследване на нощните си похождения. Мога да си представя, че подобно нещо е по вкуса му. Навярно ще трябва да бъдат извикани като свидетели всичките четирийсет пикола, а те до един няма да го познаят, естествено, тъй че постепенно ще се наложи да свидетелствува целият персонал, хотелът за известно време ще прекрати дейността си, а когато накрая все пак бъде изхвърлен, ще е доволен поне от майтапа, който си е направил. Тъй че ще бъде по-добре да не предприемаме такова нещо. Достатъчно е, че успя да подлъже главната готвачка, тази добра жена. Не искам да слушам нищо повече: уволнен си заради напускане на работното място по време на смяна! Ще ти дам ордер за касата, за да си получиш заплатата до днешна дата. Между нас казано, при поведение като твоето това е истински подарък, който ти правя единствено от уважение към госпожа главната готвачка.

Телефонът иззвъня и не позволи на оберкелнера да подпише ордера веднага.

— Пиколата днес ми отвориха много работа! — кресна той още при първите думи, които чу. — Безобразие! — извика подир малко, отдръпна слушалката от себе си и каза на портиера: — Моля, Феодор, задръж малко тоя хлапак, ще имаме още да си говорим с него! — след което изкомандува по телефона: — Веднага идвай горе!

Сега старшият портиер най-после получи възможност да излее гнева си — нещо, което не бе успял да направи с думи. Той държеше Карл за горната част на ръката, но не със спокойно хващане, което в края на краищата би могло да се понесе, ами от време на време разхлабваше малко пръстите си, за да ги пристегне след миг още по-здраво и понеже бе много силен, тази игра нямаше изгледи да престане, тъй че на Карл му притъмня пред очите. Но портиерът не само стискаше Карл — сякаш му бе заповядано и да го разтяга, та сегиз-тогиз го вдигаше във въздуха и го раздрусваше, при което всеки път се обръщаше полувъпросително към оберкелнера:

— Дали няма да го сбъркам и сега, дали няма да го сбъркам и сега...

Карл почувствува истинско избавление, когато в канцеларията влезе старшият на пиколата, някой си Бес, вечно пухтящо, възпълно момче, и привлече донякъде вниманието на портиера към себе си. Карл бе така изнемощял, че почти не поздрави, когато за голяма своя изненада видя подир момчето да се вмъква Терезе, смъртнобледа, с раздърпани дрехи и невчесана коса. Тя мигом дойде при него и го попита шепнешком:

— Главната готвачка знае ли вече?

— Оберкелнерът й съобщи по телефона — отвърна Карл.

— Е, тогава всичко е наред, всичко е наред — бързо изрече тя, а очите й блеснаха.

— Не — каза Карл, — не знаеш в какво ме обвиняват. Трябва да напусна, главната готвачка също е убе-

дена вече в това. Моля те, не стой тук, качи се горе, ще дойда после да се сбогуваме.

— Какви са те прихванали, Росман? Ще си стоиш при нас, докато ти харесва. Оберкелнерът ще направи всичко, което поиска главната готвачка, защото, както научих неотдавна, е влюбен в нея. Тъй че бъди спокоен.

— Моля те, Терезе, върви си! Когато си тук, не мога да се защищавам толкова добре. А трябва да се защитя съвсем точно, понеже обвиненията против мен са чисти лъжи. Колкото повече съм нащрек и мога да се защитя, толкова по-голяма е и надеждата, че ще остана. Ето защо, Терезе... — Тук обаче той не успя да потисне внезапно пронизалата го болка и тихо добави: — Само да ме пуснеше тоя портиер! Не знаех, че ми е враг. Ох, как само ме стиска!

„Защо ли дрънкам такива неща? — помисли си той в същото време. — Няма жена, която спокойно да изслуша подобни приказки." И наистина, още преди да успее да възпре Терезе със свободната си ръка, тя вече говореше на старшия портиер:

— Господин старши портиер, моля ви, незабавно пуснете Росман, причинявате му болки. Госпожа главната готвачка всеки момент ще дойде и тогава ще стане ясно, че с него се постъпва несправедливо. Пуснете го! Нима ви доставя удоволствие да мъчите хората?! — Тя дори посегна към ръката на портиера.

— Заповед, малка госпожичке, заповед! — продума портиерът и със свободната си ръка приятелски привлече Терезе към себе, с другата обаче още по-силно стисна Карл, сякаш по този начин не само искаше да му причини болка, а с тази ръка в негово владение замисляше нещо, което все още далеч не бе постигнал.

Трябваше да мине известно време, преди Терезе да се изтръгне от прегръдката на старшия портиер; тя тъкмо искаше да се застъпи за Карл пред оберкелнера, който все още изслушваше прекалено обстоятелствения Бес, когато в стаята с бързи стъпки влезе главната готвачка.

— Слава богу! — възкликна Терезе и за миг в стаята не се чуваше нищо друго освен тези гръмки думи.

Оберкелнерът тутакси скочи и блъсна Бес настрани.

— Самата вие, госпожо главна готвачке? Заради някаква си дреболия? Предчувствувах нещо подобно след телефонния ни разговор, но не можех да го повярвам. А работите на вашето протеже вървят все по-зле. Боя се, че наистина няма да го уволня, но затова пък ще го затворя. Впрочем, можете и сама да се убедите! — И той махна на Бес да приближи.

— Първо искам да разменя няколко думи с Росман — рече главната готвачка и седна в едно кресло, за което почти бе принудена от оберкелнера. — Карл, ела по-близо, ако обичаш! — каза тя след това.

Карл изпълни желанието ѝ; впрочем по-скоро бе довлечен от портиера.

— Я веднага да го пуснете! — гневно викна главната готвачка. — Да не е убил някого!

Портиерът наистина го пусна, но преди това го стисна за последен път, и то с такава сила, че от напрежение дори в неговите очи се появиха сълзи.

— Карл — рече главната готвачка, спокойно сложи ръце в скута си и го погледна с леко приведена глава, тъй че всичко съвсем не приличаше на разпит, — най-напред искам да те уверя, че ти имам пълно доверие. Господин оберкелнерът също е справедлив човек, гарантирам ти. И двамата много бихме искали да останеш тук... — Тя хвърли бегъл поглед към оберкелнера, сякаш за да го помоли да не я прекъсва; така и стана. — И тъй, забрави онова, което досега може би са ти наговорили. Преди всичко те съветвам да не се засягаш от думите на господин старшия портиер. Той понякога е наистина твърде изнервен, което не бива да ни учудва, като си помислим каква му е службата, но има жена, деца и знае, че не бива да се измъчва момче, останало само-саменичко, понеже светът достатъчно се е погрижил вече за това.

В стаята беше съвсем тихо. Старшият портиер поглеждаше към оберкелнера и чакаше от него разяснения; той обаче не сваляше очи от главната готвачка и само клатеше глава. Пиколото Бес се хилеше твърде безсмислено зад гърба на оберкелнера. Терезе хълцаше вътрешно от радост и от мъка, като полагаше големи усилия да не би някой да я чуе.

Но Карл — макар че това можеше да се изтълкува не в негова полза— гледаше не към главната гот-

вачка, която без съмнение искаше да срещне очите му, а в нозете си. Цялата му ръка беше изтръпнала от болка, ризата му бе залепнала по синините, много му се искаше да свали горната си дреха и да разгледа ръката си. Онова, което казваше главната готвачка, беше наистина твърде дружелюбно, но за нещастие му се струваше, че тъкмо подобно държане сочи колко малко заслужава той дружелюбността, колко незаслужено се бе възползувал от благодеянията на главната готвачка в продължение на два месеца, тъй че не му се полагаше нищо друго, освен да попадне в ръцете на старшия портиер.

— Казвам ти всички тези неща — продължи главната готвачка, — за да можеш да отговориш спокойно и ясно, което сигурно и без друго би направил, доколкото те познавам.

— Извинете, а мога ли през това време да извикам лекаря, за да не би кръвта на оня човек да изтече — внезапно се намеси пиколото Бес. Намесата му бе твърде учтива, но и твърде смущаваща.

— Върви! — каза оберкелнерът на Бес, който веднага изтича навън, а самият той се обърна към главната готвачка: — Ето каква е работата. Старшият портиер не току-така задържа тоя хлапак. Долу, в спалното помещение на пиколата, в едно легло е бил намерен старателно прикрит чужд човек, при това много пиян. Естествено, събудили го и поискали да го прогонят. Той обаче вдигнал голяма врява, непрекъснато крещял, че спалното помещение е собственост на Карл Росман, чийто гост бил, от него бил доведен тук и всеки, който се осмели да го докосне, щял да бъде наказан от Росман. Впрочем трябвало да изчака своя домакин и затова, че оня му бил обещал пари и излязъл, за да му ги донесе. Моля ви да обърнете внимание, госпожо главна готвачке: обещал му пари и излязъл да ги донесе. Не е зле и ти да внимаваш, Росман — подхвърли оберкелнерът към Карл, защото той тъкмо се бе извърнал към Терезе, която гледаше оберкелнера като вцепенена и непрекъснато отмахваше някакъв кичур от челото си или по-скоро ръката й правеше това движение от само себе си. — А може би ти напомням за някакви твои задължения, а? Защото оня човек казал още, че когато се върнеш, сте смятали да идете през

нощта на гости на някаква певица, чието име никой не успял да разбере, тъй като пияният не го изговарял, а само го изпявал.

Тук оберкелнерът прекъсна обясненията си, защото пребледнялата главна готвачка се надигна от креслото, което леко оттласна от себе си.

— По-добре да ви спестя останалото — каза оберкелнерът.

— Не, моля ви, продължавайте — продума главната готвачка и хвана ръката му, — искам да чуя всичко, нали затова съм тук!

Старшият портиер пристъпи напред и шумно се удари в гърдите, за да изтъкне, че от самото начало е прозрял всичко, но оберкелнерът го успокои и възпря с думите:

— Да, вие имахте право, Феодор!

После продължи:

— Не остана кой знае какво за казване. Момчетата са си буйнички, та най-напред се присмели на пияния, после се скарали с него и тъй като там винаги е имало добри боксьори, го натупали; не посмях да попитам от колко и от кои места му тече кръв, защото тия момчета са страхотни боксьори, а един пиян не би могъл да им окаже сериозна съпротива!

— Така... — промълви главната готвачка, хвана се за облегалката на креслото и впери очи в мястото, от което тъкмо бе станала. — Моля те, Росман, кажи поне една дума! — рече после тя.

Терезе бе напуснала досегашното си място, за да иде при главната готвачка, и я бе уловила под ръка — нещо, което Карл виждаше за пръв път. Оберкелнерът бе застанал непосредствено зад главната готвачка и внимателно изглаждаше малката й, скромна дантелена яка, която леко се беше подвила. Старшият портиер, който стоеше до Карл, се обади:

— Е, хайде, какво чакаш?

С това обаче той само отбеляза един удар, който нанесе в гърба на Карл.

— Вярно е — каза Карл, когото ударът в гърба бе направил по-колеблив, отколкото му се искаше, — че аз заведох човека в спалното помещение.

— Повече не ни е и нужно — рече портиерът от име-

то на всички. Главната готвачка безмълвно се извърна първо към оберкелнера, сетне към Терезе.

— Нямах друг избор — продължи Карл. — Този човек е мой някогашен приятел, дойде ми тук на гости, след като два месеца не бяхме се виждали, но бе толкова пиян, че не беше в състояние да си отиде сам.

Оберкелнерът, застанал до главната готвачка, каза полугласно на себе си:

— Така значи, дошъл на гости и след това бил толкова пиян, че не могъл да си отиде...

През рамото си главната готвачка прошепна нещо на оберкелнера, който като че ли й възрази, но с усмивка, очевидно неподходяща за цялата история. Изпаднала в пълна безпомощност, Терезе — Карл гледаше само в нея — притискаше лицето си в главната готвачка и не искаше да вижда нищо. Единственият, който бе напълно доволен от обяснението на Карл, бе старшият портиер; на няколко пъти той повтори:

— Ами да, как няма да помогне на приятеля си по чашка! — И се опита да засили въздействието на тези свои думи върху присъствуващите, като се блещеше и ръкомахаше.

— И тъй, виновен съм — рече Карл и направи пауза, сякаш очакваше от съдиите си добра дума, която да му вдъхне кураж за по-нататъшната защита, но тя така и не дойде, — виновен съм единствено, задето заведох човека — казва се Робинсън и е ирландец — в спалното помещение. Всичко останало е наговорил, понеже е бил пиян, то не е вярно.

— Та значи, не си му обещавал пари, така ли? — попита оберкелнерът.

— Обещах му — рече Карл и съжали, че е забравил да спомене за това, че от необмисленост или разсеяност се бе изкарал невинен с твърде определени изрази, — обещах му пари, защото той ме помоли. Но отникъде нямаше да му ги нося, смятах да му дам бакшишите, които бях събрал през нощта. — И за да потвърди думите си, той измъкна парите от джоба си и на дланта му блеснаха няколко дребни монети.

— Все повече се уплиташ — рече оберкелнерът. — Ако човек реши да ти вярва, той всеки път трябва да забравя онова, което си му казал по-рано. Най-напред уж само беше завел човека — не ти вярвам дори за

името Робинсън, откакто Ирландия съществува, не е имало ирландец с такова име, — най-напред, значи, само беше завел човека в спалното помещение, което впрочем е напълно достатъчно, за да изхвръкнеш оттук мигновено, но отначало не си му бил обещал никакви пари; когато обаче изненадващо те попитат, оказва се, че си му обещал и пари. Тук обаче нямаме намерение да си играем на въпроси и отговори, а искаме да чуем твоето оправдание. Но най-напред казваш, че не си възнамерявал да донасяш пари, ами да му дадеш днешните си бакшиши, после обаче излиза, че тези пари са у теб, значи, все пак си отишъл да вземеш и други, за което свидетелствува и дългото ти отсъствие. В края на краищата никой не би те упрекнал, ако беше му дал пари от куфара си; но понеже с всички сили отричаш подобно нещо, тук има нещо странно, както е странно и това, дето непрекъснато се стремиш да скриеш, че си напил човека едва в хотела, макар то да е извън всякакво съмнение, защото ти сам призна, че онзи е дошъл сам, но не е бил в състояние да си отиде сам, пък и е крещял из цялото спално помещение, че ти е бил на гости. Все още неясни са само две неща, които сам би могъл да обясниш, ако искаш да опростиш цялата история; ако обаче не искаш, ще можем да ги установим и без твоя помощ. Първо, как си проникнал в складовите помещения и, второ, по какъв начин си събрал парите, които си смятал да раздаваш?

„Невъзможно е човек да се защити, ако липсва добрата воля“ — рече си Карл и престана да отговаря на оберкелнера, въпреки че това очевидно причиняваше големи страдания на Терезе. Той знаеше, че всичко, което би могъл да каже, сетне ще изглежда съвсем другояче, а не така, както го е бил замислил, и че единствено от характера на преценката ще зависи дали е извършил добро, или лошо.

— Не отговаря — продума главната готвачка.

— Това е най-разумното, което би могъл да стори — увери я оберкелнерът.

— А, все ще измисли още нещо — обади се старшият портиер и внимателно се поглади по брадата със същата ръка, която по-рано бе проявила такава жестокост.

— Престани да хленчиш — обърна се главната гот-

вачка към Терезе, която започна да хлипа до нея, — нали виждаш, че не отговаря, как тогава бих могла да направя нещо за него? Накрая ще излезе, че аз съм несправедлива спрямо господин оберкелнера. Как мислиш, Терезе, нима пропуснах да направя нещо за него?

Но откъде Терезе можеше да знае подобно нещо и каква бе ползата, че чрез този открито зададен въпрос към Терезе главната готвачка вероятно до голяма степен се оправдаваше пред двамата мъже?

— Госпожо главна готвачке — рече Карл, който още веднъж реши да се обади, но само за да спести на Терезе задължението да отговаря, — не мисля, че съм ви опозорил с нещо, а това би следвало да е ясно на всеки, който се занимае по-подробно с този въпрос.

— Всеки, така ли? — извика старшият портиер и посочи с пръст към оберкелнера. — Това вече е върхът на нахалството, проявено към вас, господин Избари.

А оберкелнерът каза:

— Е, госпожо главна готвачке, времето напредна, вече е шест и половина. Смятам, че ще е най-добре да ми предоставите последната дума по този вече прекалено търпеливо разискван въпрос.

Влезе малкият Джакомо и понечи да пристъпи към Карл, но възцарилата се тишина го сепна, той се отказа от намерението си и зачака.

Откакто Карл бе изрекъл последните си думи, главната готвачка не беше свалила поглед от него, а и по нищо не личеше, че е чула забележката на оберкелнера. Очите ѝ, насочени изцяло към Карл, бяха големи и сини, ала и малко помътени от старостта и усилния труд. Както бе застнала и леко поклащаше креслото пред себе си, човек би могъл да очаква, че в следващия миг тя ще рече: „Е, Карл, както виждам, цялата работа още не е окончателно изяснена и има нужда от по-подробно проучване, както самият ти съвсем правилно се изрази. А то следва да бъде предприето още сега, все едно дали всички ще са съгласни с него, защото справедливостта трябва да възтържествува."

Но думите на главната готвачка, изречени след известно мълчание, което никой не посмя да наруши — само часовникът, като че ли за да потвърди казаното от оберкелнера, удари шест и половина, а заедно с него заехтяха всички часовници в хотела, та в ушите и в

съзнанието сякаш трепна някакво велико нетърпение, — бяха съвсем различни:

— Не, Карл, не, не, не! Няма какво да се увещаваме. Справедливите дела имат особен облик, а трябва да призная, че в твоя случай той липсва. Имам право да го кажа и съм длъжна да го кажа; трябва да го призная, защото тъкмо аз дойдох тук с възможно най-добро мнение за теб. Виждаш, че и Терезе мълчи.

(Тя обаче не мълчеше, ами плачеше.)

Внезапно главната готвачка спря, защото я бе споходило някакво решение, и каза:

— Я ела насам, Карл! — А когато той дойде при нея — зад гърба му оберкелнерът и старшият портиер веднага подеха оживен разговор, — тя го обгърна с лявата си ръка, отправи се с него и с отпуснатата Терезе към по-далечната част на стаята, където тримата крачиха известно време напред-назад, при което тя рече: — Слушай, Карл, възможно е — ти сигурно разчиташ тъкмо на това, инак изобщо не бих те разбрала — едно проучване да покаже, че в отделните подробности правото е на твоя страна. И защо не? Може и наистина да си поздравявал портиера. Нещо повече, дори съм убедена, че е така, добре ми е известно що за стока е тоя старши портиер... както виждаш, говоря ти съвсем откровено. Но подобни дребни оправдания няма да ти помогнат с нищо. Оберкелнерът, който твърде добре познава хората, имала съм възможност да се убедя в това в течение на много години, тъй че не познавам друг човек, на когото бих могла да имам по-голямо доверие, изрече вината ти кратко и ясно; поне намен тя ми се струва неоспорима. Може би си действувал просто необмислено, но може би и не си този, за когото те смятах. И все пак — тук тя се прекъсна в известен смисъл сама и хвърли бегъл поглед назад, към двамата мъже — не мога да отвикна от мисълта, че си, общо взето, добро момче.

— Госпожо главна готвачке! Госпожо главна готвачке! — възрази оберкелнерът, който бе уловил погледа ѝ.

— Ето, свършваме! — успокои го главната готвачка и заговори още по-припряно на Карл: — Слушай, Карл, така както преценявам нещата, само мога да се радвам, че оберкелнерът не желае да предприема проучване по въпроса; защото, рече ли да го предприеме, ще се

наложи да му попреча и това ще бъде в твой интерес. Никой не бива да узнае как и с какво си черпил гостта си, който впрочем не може да бъде някой от предишните ти другари, както твърдиш, понеже с тях страхотно си се скарал, когато сте се разделяли, тъй че сега надали ще ги посрещаш толкова любезно. С други думи, това може да е бил само някой познат, с когото лекомислено си се побратимил по време на нощните си гуляи в градските кръчми. Защо трябваше да криеш от мен всичките тези неща, Карл? Разбирам, че обстановката в спалното помещение навярно е била непоносима за теб и тъкмо този невинен повод най-напред те е накарал да започнеш да излизаш нощем — но защо не ми каза нито дума, знаеш, че имах намерение да ти осигуря самостоятелна стая и не го направих само защото ти ме помоли. Сега излиза, че си предпочел общата спалня, защото в нея си се чувствувал по-независим. А парите си държеше в касата ми, всяка седмица ми донасяше и бакшишите си — откъде, за бога, си вземал пари за своите развлечения, момче, откъде си смятал да вземеш сега парите, които си обещал да дадеш на приятеля си? Това, разбира се, са все неща, които поне на първо време не бива и да споменавам пред оберкелнера, защото тогава проучването сигурно би станало неизбежно. Поради тази причина непременно трябва да напуснеш хотела, и то колкото се може по-бързо. Иди право в пансион „Бренер“ — бил си там вече няколко пъти с Терезе, — където благодарение на тази препоръка ще те приемат безплатно. — Главната готвачка измъкна от блузата си позлатен автоматичен молив и надраска с него няколко реда върху една визитна картичка, но не престана да говори: — Веднага ще ти пратя и куфара. Терезе, изтичай в гардероба на пиколата и му подреди куфара!

(Но Терезе дори не помръдна от мястото си; след като бе изтърпяла толкова мъка, тя искаше да види и как положението на Карл се подобрява благодарение на добротата на главната готвачка.)

Някой открехна вратата, без да се покаже, и веднага я затвори. Очевидно това отваряне бе предназначено за Джакомо, защото той приближи и рече:

— Росман, трябва да ти предам нещо.

— Един момент! — каза главната готвачка и пъхна визитната картичка в джоба на Карл, който я бе изслушал с наведена глава. — Засега парите ти ще останат при мен, знаеш, че можеш да ми имаш доверие. Днес не излизай и прецени положението, в което се намираш, а утре — днес няма да имам време, и аз твърде дълго прекарах тук, — утре ще дойда в „Бренер“, за да видим какво можем да направим за теб по-нататък. Във всеки случай знай, че няма да те оставя. За бъдещето няма какво толкова да се тревожиш, мисли по-скоро за времето, което отмина.

Тя леко го тупна по рамото и отиде при оберкелнера. Карл вдигна глава и се загледа подир едрата, представителна жена, която се отдалечаваше със спокойна походка и непринудена осанка.

— Не се ли радваш, че всичко взе такъв добър обрат? — попита Терезе, която бе останала при него.

— О, да! — рече Карл и й се усмихна, макар да не му беше много ясно защо трябва да се радва, че го гонят оттук като разбойник. От очите на Терезе струеше най-чиста радост, сякаш й беше напълно безразлично дали Карл е извършил някакво престъпление, или не, дали присъдата му е справедлива, или не, важното беше да се отърве, все едно дали с позор или с чест. И така постъпваше тъкмо Терезе, която в собствените си работи проявяваше едва ли не болезнена чувствителност и по цели седмици въртеше и разнищваше в мислите си някоя не съвсем ясна дума на главната готвачка! Той нарочно попита: — Веднага ли ще ми подредиш куфара и ще ми го пратиш?

Не се сдържа неволно да поклати глава, смаян от бързината, с която Терезе реагира на въпроса му, а убеждението, че в куфара има неща, които трябва да се крият от всички, тя изобщо не допусна да стигне до Карл, дори не му подаде ръка, само пошепна:

— Разбира се, Карл, веднага, веднага ще ти приготвя куфара. — И изчезна.

Джакомо обаче повече не можеше да търпи и понеже беше изнервен от дългото чакане, гръмко извика:

— Росман, човекът се търкаля долу в коридора и не ще да мръдне оттам. Искаха да го откарат в болницата, но той се съпротивлява и твърди, че ти не би допуснал да попадне там. Трябвало да вземат автомобил и да го

закарат вкъщи, ти си щял да платиш за автомобила. Съгласен ли си?

— Човекът ти има доверие — рече оберкелнерът.

Карл само вдигна рамене и наброи парите в шепата на Джакомо, след което каза:

— Това е всичко, което имам.

— Трябва още да те питам дали ще пътуваш с него — поинтересува се Джакомо, като подрънкваше с монетите.

— Не, няма да пътува — обади се главната готвачка.

— Е, Росман — бързо изрече оберкелнерът, който дори не изчака Джакомо да затвори вратата след себе си, — ти си уволнен.

Старшият портиер кимна няколко пъти, сякаш това бяха негови думи, а оберкелнерът само ги повтаря.

— Причините за уволнението ти не мога да назова гласно, понеже в такъв случай ще се наложи да те затворят.

Старшият портиер поглеждаше към главната готвачка с очебийна строгост, понеже бе разбрал, че тя е причината за това твърде меко отношение.

— Сега върви при Бес, преоблечи се, предай му ливреята си и веднага, ама наистина веднага напусни хотела!

Главната готвачка притвори очи, с което искаше да успокои Карл. Докато правеше поклон на сбогуване, той забеляза с крайчеца на окото си как оберкелнерът скришом е уловил ръката на главната готвачка и си играе с нея. Старшият портиер съпроводи Карл с тежка стъпка до вратата, която не заповяда да заключат, а нарочно я задържа отворена, за да викне подир Карл:

— След четвърт минута искам да те видя как минаваш покрай мен при главния вход! Хубавичко го запомни.

Карл забърза, колкото му държаха силите, само и само да избегне някоя досадна разправия на главния вход, ала всичко ставаше далеч по-бавно, отколкото му се искаше. Отначало не можа да открие веднага Бес, освен това сега, по време на закуска, целият хотел гъмжеше от хора; сетне се оказа, че някакво момче си е услужило със старите панталони на Карл, та той трябваше да претърси едва ли не всички кревати, дока-

то открие тези панталони, тъй че бяха изминали поне пет минути, когато стигна до главния вход. Точно пред него вървеше някаква дама, а от двете й страни крачеха двама мъже. Тримата се отправиха към чакащия ги автомобил, чиято вратичка вече бе отворена от лакея, който бе прострял хоризонтално встрани свободната си лява ръка и имаше извънмерно тържествен вид. Но Карл напразно се бе надявал да се измъкне незабелязано зад тази аристократична компания. Старшият портиер внезапно го хвана за ръката и го притегли към себе си между двамата господа, които помоли за извинение.

— Значи, това ти е четвърт минутата, а? — каза той и прониза с очи Карл така, сякаш разглежда часовник, който върви неточно. — Я ела тук!

Като изрече тези думи, той го бутна в просторната портиерна. Карл отдавна имаше желание да я разгледа, но както бе тикнат вътре от портиера, влезе с твърде голямо подозрение. Беше на прага, когато се обърна и направи опит да блъсне портиера встрани и да избяга.

— О, не, влизай вътре! — рече старшият портиер и обърна Карл с лицето напред.

— Ама нали вече съм уволнен? — продума Карл, с което искаше да каже, че никой в хотела няма право да му заповядва нещо.

— Докато си в ръцете ми, още не си уволнен — каза старшият портиер и това бе самата истина.

Пък и Карл не виждаше никаква причина да се съпротивлява на портиера. Нима можеше да му се случи още нещо? На всичко отгоре стените на портиерната бяха от огромни стъкла, през които ясно се виждаха тълпите от хора, разминаващи се във фоайето, толкова ясно, че човек сякаш се намираше сред тях. Да, в цялата портиерна като че ли нямаше нито едно кътче, където да се скриеш от очите на хората! Колкото и да бързаха отвън всички, които търсеха пътя си с протегната ръка и сведена глава, с дебнещи очи, с накамарен багаж, все пак почти никой не пропускаше да хвърли поглед в портиерната, защото зад стъклата й винаги имаше окачени съобщения и информации, важни както за гостите на хотела, така и за неговия персонал. Освен това обаче съществуваше и непосредствена връзка на портиерната с фоайето, защото на две големи ги-

шета седяха двама младши портиери и непрекъснато даваха сведения по най-различни въпроси. Това бяха направо претоварени хора и Карл бе готов да се закълне, че такъв, какъвто беше в представите му, старшият портиер положително бе заобиколил в кариерата си тъкмо тези постове. В отвора пред себе си — когато гледаше отвън, човек не можеше и да предположи подобно нещо — двамата осведомители непрекъснато имаха поне десетина питащи лица. Сред десетината, които неспирно се сменяха, много често се наблюдаваше такава смесица от езици, сякаш всеки от тях бе пратеник на отделна страна. Все се намираха няколко души, които да задават въпросите си едновременно, все се намираха и такива, които да прекъсват останалите. Повечето искаха да вземат нещо от портиерната или да оставят нещо там, тъй че от тълпата непрекъснато се виждаха да стърчат нетърпеливо протегнати ръце. Веднъж един поиска някакъв вестник, който внезапно се разтвори, както беше вдигнат нависоко, и покри за миг всички лица. А двамата младши портиери бяха тези, които трябваше да се справят с всичко това. Нормалният говор не бе достатъчен да изпълнят докрай задачата си, ето защо те приказваха като картечници, особено единият, мрачен човек с тъмна брада, която ограждаше цялото му лице, даваше информациите без каквото и да било прекъсване. Той нито поглеждаше към масата пред себе си, където безспирно вземаше или подаваше нещо, нито към лицата на онези, които питаха, а се бе втренчил единствено пред себе си, очевидно с цел да пести и съхранява силите си. Впрочем брадата донякъде пречеше да се разбират ясно неговите думи, тъй че през краткото време, докато стоеше редом с него, Карл успя да схване твърде малко от казаното, нищо, че то — въпреки английския акцент — сигурно беше на чужд език. Нещата се усложняваха допълнително от това, че информациите следваха толкова бързо и преливаха една в друга, тъй че някой от онези, които питаха, често продължаваше да слуша с внимателно изражение, защото си мислеше, че още се говори по неговия въпрос, и едва след известно време разбираше, че е получил нужното му сведение. Човек трябваше да свикне и с това, че младшият портиер никога не молеше да му повтарят някой въпрос, дори ко-

гато такъв въпрос бе, общо взето, понятен и само в поставянето му имаше известна неясност: в подобни случаи следваше едва забележимо поклащане на главата, което показваше, че портиерът няма намерение да отговаря и че единствено от питащия зависи дали ще пожелае да си открие грешката и да формулира въпроса по-добре. Най-много хора прекарваха дълго време пред гишето именно поради тази причина. В помощ на всеки от младшите портиери бе придадено по едно момче, което всеки път изтичваше до една лавица с книги или до всевъзможни сандъци, за да донесе всичко онова, от което младшият портиер имаше нужда в момента. Макар и свързани с огромно напрежение, това бяха най-добре платените места за съвсем млади хора, които можеше да им предложи хотелът; в известен смисъл момчетата-помощници имаха още по-тежки задължения, отколкото младшите портиери, понеже последните трябваше само да мислят и да приказват, а другите — да мислят и да тичат. Случеше ли се да донесат нещо ненужно, младшият портиер, естествено, нямаше време да ги поучава надълго и нашироко, а просто помиташе с едно движение всичко онова, което му бяха поставили на масата. Извънредно интересна беше смяната на младшите портиери, която бе направена малко след влизането на Карл. Разбира се, подобна смяна трябваше да се извършва често, особено през деня, защото едва ли имаше човек, който да издържи зад гишето повече от един час. Когато настъпеше моментът за смяна, удряше камбанка и от една странична врата едновременно влизаха двамата младши портиери, чийто ред бе дошъл, следвани от своите момчета-помощници. Отначало те заставаха до гишетата, без да правят нищо, и известно време наблюдаваха скупчените отвън хора, за да установят в какъв стадий се намира в момента отговарянето на въпросите. Ако мигът им се стореше подходящ, за да се намесят, те потупваха подлежащия на смяна портиер по рамото и той — макар досега да не беше проявявал интерес към нищо, което ставаше зад гърба му — веднага разбираше знака и освобождаваше мястото си. Всичко се осъществяваше с такава бързина, че нерядко изненадваше хората отвън и те, стреснати от внезапно появилото се пред тях ново лице, почти правеха крачка на-

зад. А двамата освободени от смяна мъже се разкършваха и поливаха пламналите си глави от два легена, приготвени наблизо за тази цел. Сменените техни помощници обаче все още нямаха право да се разкършват, а известно време събираха и поставяха на местата им онези неща, които по време на службата им бяха пръснати по пода.

Всичко това Карл бе възприел в продължение само на няколко мига с най-напрегнато внимание. Като чувствуваше леко главоболие, сега той следваше безмълвно старшия портиер, който го водеше все по-нататък. Изглежда, и портиерът бе забелязал силното впечатление, което бе оставило върху Карл това даване на информация, затова внезапно го дръпна за ръката и каза:

— Ето, така се работи тук!

Макар Карл в никакъв случай да не бе лентяйствувал в хотела, той без съмнение не бе имал и понятие от подобна дейност и понеже почти напълно беше забравил, че старшият портиер е негов голям враг, го погледна и му кимна мълчаливо и с одобрение. От своя страна обаче, старшият портиер схвана това като надценяване на младшите портиери и навярно като пренебрежение към него самия, защото — сякаш бе искал да изпита умствените възможности на Карл — извика, без да го е грижа, че някой може да го чуе:

— Това тук, разбира се, е най-глупавата работа в целия хотел! Ако човек послуша не повече от час, ще научи почти всички въпроси, които се задават, а на останалите изобщо няма нужда да се отговаря. Ако не беше толкова дързък и невъзпитан, ако не беше лъгал, разгулничил, пиянствувал и крал, може би щях да те назнача на такова гише, защото за подобна цел са ми необходими тъкмо дебели глави.

На обидата, насочена против него, Карл не обърна никакво внимание, но толкова повече го възмути подигравката към честния и тежък труд на младшите портиери, който вместо да бъде похвален, получаваше присмех, и то от човек, който — стига изобщо да посмееше да седне веднъж зад такова гише — само след няколко минути сигурно би се видял принуден да го напусне, сподирен от смеха на всички хора.

— Пуснете ме — рече Карл; любопитството му по

отношение на портиерната бе утолено дори в излишък, — не искам да имам нищо общо с вас.

— Това не е достатъчно, за да си отидеш — каза старшият портиер, приклещи Карл така, че той не бе в състояние да помръдне, и буквално го понесе към другия край на портиерната. Нима хората, застанали отвън, не виждаха насилието, което вършеше старшият портиер? Или ако го виждаха, как ли го възприемаха, та никой не му обръщаше внимание, никой не похлопваше по стъклото, за да покаже на портиера, че е наблюдаван и че не може да се държи с Карл така, както му се иска?

Скоро обаче Карл изгуби всякаква надежда за помощ откъм фоайето, защото старшият портиер дръпна един шнур и стъклата на половината портиерна мигом бяха затулени от черни завеси. Хора имаше и в тази част на портиерната, ала всички бяха погълнати от работата си, бяха глухи и слепи за всичко, което не бе свързано с работата им. Освен това те бяха напълно зависими от старшия портиер и вместо да помогнат на Карл, сигурно по-скоро биха помогнали да се прикрие всичко, което можеше да скимне на портиера. Там например имаше шестима младши портиери, седнали до шест телефона. Подреждането им, както веднага се забелязваше, бе такова, че единият винаги само приемаше разговорите, а съседът му препредаваше по телефона поръчките в съответствие с бележките, получени от първия. Това бяха онези най-нови телефони, за които не бе нужна кабина, понеже прозвъняването им не беше по-гръмко от леко бръмчене, човек можеше да говори по тях дори шепнешком, но все пак благодарение на специалните електрически усилватели гласът му достигаше целта като гръмотевичен грохот. Ето защо човек почти не чуваше тримата, които говореха по телефоните, и можеше да си помисли, че наблюдават с мърморене някакъв процес в телефонната слушалка, докато останалите трима, сякаш замаяни от проникващите до тях, недоловими за обкръжението им звуци, свеждаха глави над листовете, в чието изписване се състоеше и задачата им. И тук към всеки от тримата говорещи бе прикрепено по едно момче-помощник; тези три момчета не вършеха нищо друго, освен, наострили уши, периодично да протягат глави към началника

си, а сетне бързо, като ужилени, да търсят телефонните номера в огромни жълти книги, при което прелистването на страниците многократно надминаваше всякакъв шум от телефоните.

Карл наистина не можа да се сдържи и проследи всичко това с голямо внимание, макар че портиерът, който беше седнал, го държеше в нещо като здрава прегръдка пред себе си.

— Мой дълг е — рече старшият портиер и разтърси Карл, сякаш по този начин искаше да го накара да извърне лицето си към него — от името на хотелската управа да наваксам поне част от онова, което оберкелнерът, все едно по какви причини, пропусна да стори. Така е тук — всеки замества другия. Иначе тази наша широка дейност би била немислима. Навярно искаш да възразиш, че не съм ти пряк началник; е, в такъв случай толкова по-добре от моя страна, че се захващам с тая занемарена работа. Впрочем, като старши портиер в известен смисъл стоя над всички, понеже в мое подчинение се намират всички входове на хотела, значи, този главен вход, трите средни и десетте странични входа, да не говорим за безчислените вратички и изходи, които дори нямат врати. Ето защо е напълно естествено всички служители в хотела задължително да ми се подчиняват. В съответствие с тази висока чест хотелската управа ме е натоварила със задължението да не пускам навън никого, ако той ми се стори поне малко подозрителен. А тъкмо тебе смятам за твърде подозрителен.

И зарадван от тези свои думи, той издигна ръце и отново ги стовари с всичка сила, а Карл примря от болка.

— Възможно е — добави портиерът, като си придаваше царствен вид — да се беше измъкнал незабелязано през някой друг изход, тъй като не държиш да получаваш кой знае какви нареждания от мен. Но след като вече си тук, нека изпитам пълно удоволствие от присъствието ти. Впрочем, не се и съмнявах, че ще дойдеш на срещата ни, която си бяхме определили при главния вход, защото знам старото правило, че нахалните и непокорните отхвърлят пороците си тъкмо там, където им е най-неприятно. Неведнъж ще имаш възможност да изпиташ това по себе си.

— Недейте да мислите — рече Карл и вдъхна своеобразната миризма, идеща от старшия портиер, която долавяше едва тук, където бе останал толкова дълго време непосредствено до него, — недейте да мислите, че се намирам изцяло във вашата власт, защото мога и да се развикам.

— А аз пък мога да ти запуша устата — каза старшият портиер със същото спокойствие и бързина, с които при нужда възнамеряваше да извърши подобно действие. — Да не би наистина да смяташ, че ако някой влезе заради теб тук, ще каже, че си прав ти, а не аз, старшият портиер? Е, сам виждаш колко безсмислени са твоите надежди. Ако искаш да знаеш, когато носеше униформата, все още имаше някакъв що-годе приличен вид, ама в тоя костюм, който наистина може да съществува само в Европа... — И той започна да подръпва разни части от костюма на Карл; макар преди пет месеца дрехата да бе все още нова, сега тя наистина изглеждаше износена, изпомачкана и най-вече мръсна, което се дължеше преди всичко на мързела на пиколата: за да поддържат пода на помещението всеки ден лъскав и без прах, както гласеше разпореждането, те не предприемаха същинско чистене, а покриваха пода с някакво масло, с което същевременно опръскваха и дрехите по закачалките. Където и да криеха облеклото си, все имаше някой, който не успяваше да намери своето, затова пък с лекота откриваше нечии чужди дрехи и ги обличаше. Нищо чудно той да беше същият, който този ден трябваше да почиства помещението и тогава не само опръскваше дрехите с маслото, ами направо ги обливаше от горе до долу. Само Ренел бе скрил скъпите си дрехи на някакво тайно място, откъдето едва ли някой ги бе измъквал, още повече, че никой не вземаше чужди дрехи от злоба или завист, а просто от бързане и небрежност навличаше това, което му попадне. Но дори дрехата на Ренел имаше на гърба си кръгло, червеникаво мазно петно, тъй че всеки опитен човек в града би познал само по това петно, че този елегантен млад господин всъщност е пиколо.

При тези спомени Карл си рече, че е страдал достатъчно много и като пиколо, но въпреки това всичко е било напразно, защото тази служба се бе оказала не

стъпало към по-добро място, а по-скоро бе станала причина да падне още по-ниско и да се озове твърде близо до затвора. На всичко отгоре сега го държеше и старшият портиер, който очевидно замисляше как да го унизи още повече. И забравил напълно, че портиерът съвсем не е човек, който ще позволи да бъде убеден с думи, Карл извика, като няколко пъти се плесна с длан по челото:

— Дори наистина да не съм ви поздравил, как може възрастен мъж като вас да бъде толкова отмъстителен заради някакъв си поздрав!

— Не съм отмъстителен — отвърна старшият портиер, — само искам да ти пребъркам джобовете. Убеден съм, разбира се, че няма да намеря нищо, защото сигурно си бил предпазлив и постепенно, всеки ден си давал на приятеля си да изнася по нещо. Но все пак трябва да бъдеш претърсен. — И той бръкна в един от джобовете на Карл с такава сила, че страничните шевове се пръснаха. — Така си и мислех, няма нищо...

С тези думи старшият портиер започна да прехвърля в ръката си съдържанието на джоба — рекламен календар от хотела, лист със задача от търговската кореспонденция, няколко копчета от сака и панталони, визитната картичка на главната готвачка, пиличка за нокти, дадена му веднъж от някакъв гост на хотела при подреждането на неговия куфар, старо джобно огледалце, което му бе подарил Ренел в знак на благодарност, че десет пъти го бе заместил в службата, и още няколко дреболии.

— Да, няма нищо... — повтори старшият портиер и натика всичко под пейката, сякаш от само себе си се разбираше, че след като не е откраднато, имуществото на Карл има място единствено под пейката.

„Е, чашата вече преля!“ — рече си Карл, чието лице трябва да е било пламнало от червенина, и когато старшият портиер, непредпазлив поради своята алчност, започна да рови във втория му джоб, Карл се изтръгна с един напън от ръкавите, в първия си, още нецелена насочен скок блъсна силно един от младшите портиери върху апарата му, хукна през спарения въздух към вратата, всъщност по-бавно, отколкото бе възнамерявал, но все пак се добра щастливо навън, преди още портиерът в тежката си униформа да успее да се на-

дигне от мястото си. Организацията на охраната, изглежда, не беше чак толкова образцова, от няколко места наистина се носеше звън, но бог знае с каква цел! Хотелски служители също крачеха насам-натам, и то в безбройно множество, от което човек можеше да заключи, че незабелязано искат да направят невъзможно напускането на сградата, защото в тяхното обикаляне не личеше някакъв друг смисъл; така или иначе, Карл скоро се озова вън от хотела, но трябваше да върви по тротоара пред него, защото не можеше да стигне до улицата — пред главния портал се нижеше безкрайна колона автомобили. За да стигнат колкото е възможно по-бързо до целта си, тези автомобили почти бяха влезли един в друг, всеки тласкаше онзи, който бе пред него. Пешеходци, които бързаха особено много да се доберат до уличното платно, тук-там минаваха през отделните автомобили, сякаш това бе някакъв обществен коридор и им беше съвсем безразлично дали в автомобила седят само шофьорът и прислугата, или някои свръхизискани хора. Такова поведение обаче Карл сметна за нещо прекалено, човек би следвало добре да познава тукашните нрави, за да си го позволи; като нищо можеше да попадне в такъв автомобил, чиито пътници да се разгневят от появата му, да го изхвърлят и да предизвикат скандал, а за един избягъл по риза подозрителен хотелски служител не би могло да има нищо по-опасно. Пък и автомобилната колона все някога щеше да секне, а той самият не бе особено подозрителен, докато се намираше в близост до хотела. Най-сетне Карл действително се озова на място, където низът от автомобили, макар да не прекъсваше, правеше завой и ставаше по-рехав. Тъкмо искаше да се вмъкне в уличното движение, където свободно крачеха хора с външност, далеч по-подозрителна от неговата, когато чу някой наблизо да го вика по име. Озърна се и видя как от една ниска и малка врата, която наподобяваше вход на гробница, две добре познати нему пикола с голямо усилие измъкват носилка, върху която, както Карл най-сетне успя да различи, лежеше самият Робинсън с многократно превързани глава, лице и ръце. Беше страшно да се гледа как вдига ръце към очите си, за да избърше с превръзката сълзи-

те, рукнали от болки, от някакво друго страдание или дори от радост, че отново вижда Карл.

— Росман — подвикна с упрек той, — защо толкова дълго ме караш да те качам? Вече цял час се боря да не ме махат оттук, преди да си дошъл! Тия негодници — и той цапна едното пиколо по главата така, сякаш бинтовете го предпазваха от удари — са същински сатани! Ах, Росман, скъпо ми излезе това гостуване при теб...

— Какво са ти направили? — попита Карл и пристъпи към носилката, която пиколата оставиха със смях на земята, за да си починат.

— И още питаш! — изпъшка Робинсън. — Нали виждаш как ме подредиха? Кой знае, сигурно цял живот ще остана сакат... Чувствувам ужасни болки от тук до тук. — И той посочи най-напред главата си, а сетне и пръстите на краката. — Да беше само видял колко кръв ми изтече от носа! Жилетката ми е напълно развалена, направо я оставих там, панталоните ми са на парцали, сега съм по долни гащи... — Той повдигна леко одеялото и прикани Карл да погледне под него. — Ах, какво ли ще стане с мен! Най-напред ще трябва да лежа поне няколко месеца, а веднага искам да ти кажа, че на този свят нямам никой друг освен теб, който да се грижи за мен, Деламарш е твърде нетърпелив... Росман, ех, Росман!...

И Робинсън простря ръка към леко отстъпилия Карл, за да спечели благоразположението му чрез милване.

— Ах, защо ми трябваше да идвам при теб! — повтори той на няколко пъти, за да не би Карл да забрави, че също носи вина за нещастието му.

Карл обаче веднага разбра, че причина за стоновете на Робинсън са не раните, а страхотният му махмурлук, защото, след като едва е бил заспал в тежкото си пиянство, почти незабавно са го събудили и за голяма негова изненада са го напердашили до кръв, тъй че изобщо не е могъл да се оправи в действителния свят. Това, че раните са незначителни, личеше дори по безформените превръзки от стари парцали, с които пиколата цял го бяха омотали, очевидно с цел да се посмеят. И двете пикола, които носеха Робинсън, не можеха да се сдържат и от време на време прихваха. Това обаче съвсем не бе мястото, където Робинсън

да се опомня, защото минувачите фучаха като хала покрай групичката с носилката, без да се интересуват от нея, нерядко някои като истински гимнастици прескачаха Робинсън, шофьорът, нает с парите на Карл, викаше: „Хайде, вървете!“ Пиколата вдигнаха носилката със сетни сили, а Робинсън улови ръката на Карл и угодливо му рече:

— Е, хайде, ела де...

Нима във вида, в който се намираше Карл, най-доброто убежище за него нямаше да бъде мракът на автомобила? Така той седна до Робинсън, който облегна главата си на него. През прозореца на колата двете пикола сърдечно раздрусаха ръката му като на техен бивш колега и автомобилът направи рязък завой на улицата, сякаш на всяка цена трябваше да стане нещастие, но всепоглъщащото движение тутакси всмука и този автомобил, който пое по права линия.

УБЕЖИЩЕ

Улицата, на която автомобилът спря, сигурно се намираше в някое отдалечено предградие — наоколо цареше тишина, а по бордюра на тротоара бяха наклякали деца, които си играеха. Един човек, нарамил камара стари дрехи, се провикваше нагоре към прозорците на къщите и внимателно ги оглеждаше. Карл бе уморен и се почувствува направо смазан, когато излезе от автомобила и стъпи върху стопления и огрян от предобедното слънце асфалт.

— Наистина ли живееш тук? — подвикна той навътре в колата.

Робинсън, който през целия път кротко си бе спал, промърмори някакво неясно потвърждение и сякаш зачака Карл да го изнесе навън.

— Е, в такъв случай аз нямам повече работа тук. Сбогом! — рече Карл и понечи да се спусне по леко наклонената улица.

— Чакай, Карл, какво те прихвана? — викна Робинсън и силно угрижен се изправи почти в цял ръст в колата, само дето колената му бяха малко неспокойни.

— Как какво? Трябва да си вървя — отвърна Карл, видял бързото оздравяване на Робинсън.

— По риза ли? — попита Робинсън.

— Е, все ще припечеля някъде за едно сако — успокои го Карл, кимна му, вдигна ръка за поздрав и наистина щеше да си отиде, ако шофьорът не беше се обадил:

— Я недейте бърза толкова, господине!

За голяма неприятност на Карл се оказа, че шофьорът настоява и за допълнително заплащане, тъй като

времето, през което чакал пред хотела, не му било платено.

— Е, да — извика откъм автомобила Робинсън, за да потвърди правилността на това искане, — нали се наложи там да те чакам толкова дълго... Ще трябва да му бутнеш още нещо.

— Точно така — каза шофьорът.

— Стига само да ми е останало още нещо — продума Карл и бръкна в джобовете на панталона си, макар да знаеше, че е безсмислено.

— Принуден съм да търся парите си единствено от вас — рече шофьорът и зае разкрачен стоеж, — не мога да искам нищо от този болен човек.

Откъм входа приближи юноша с обезобразен нос и като застана на няколко крачки от тях, се заслуша в разговора им. Тъкмо в това време по улицата мина полицай, който правеше обичайната си обиколка, вгледа се съсредоточено в човека по риза и спря.

Робинсън също бе забелязал полицая и направи голямата глупост да му подвикне от другия прозорец:

— Няма нищо, няма нищо! — сякаш един полицай можеше да бъде пропъден като муха.

Понеже полицаят се бе спрял, децата, които го бяха забелязали, сега насочиха вниманието си към Карл и към шофьора и дотърчаха в тръс. От отсрещния вход се появи възрастна жена и също се взря насам.

— Росман! — разнесе се глас някъде отвисоко. Беше Деламарш, който викаше от балкона на последния етаж. Очертанията му бяха твърде неясни на фона на белезникаво синьото небе; изглежда, носеше пижама и гледаше към улицата с театрален бинокъл. До него бе разпънат червен слънчобран, под който като че ли седеше някаква жена. — Ехееей! — извика той с всички сили, за да могат долу да го разберат. — Робинсън с вас ли е?

— Да! — отвърна Карл, мощно подкрепен от едно второ „Да!“, което Робинсън гръмко изрева от колата.

— Ехееей! — на свой ред рече Деламарш. — Веднага слизам!

Робинсън се надвеси от колата.

— Ето, това е човек! — каза той и тази похвала за Деламарш бе отправена към Карл, към шофьора, към полицая и към всеки, който искаше да я чуе. Горе на

балкона — все още го наблюдаваха от разсеяност, макар Деламарш вече да го бе напуснал — под слънчобрана наистина се надигна едра жена в червена свободна рокля, взе от парапета театралния бинокъл и загледа през него надолу към хората, които един по един отвърнаха погледи от нея. Като чакаше появата на Деламарш, Карл отправи очи към входа на къщата и по-нататък към двора; през него сновеше почти непрекъсната редица работници, всеки от които носеше на рамо малък, но очевидно твърде тежък сандък. Шофьорът се бе върнал при колата си и бършеше фаровете ѝ, за да запълни с нещо времето. Робинсън опипваше крайниците си и изглеждаше твърде изненадан от незначителните болки, които все пак успя да почувствува, и предпазливо, със силно приведена глава, започна да маха от крака си една от дебелите превръзки. Полицаят държеше напречно пред себе си своята черна палка и чакаше безмълвно, с онова голямо търпение, което трябва да имат полицаите, все едно дали вършат всекидневната си служба, или дебнат някой престъпник. Момчето с обезобразения нос седна върху един от камъните пред вратата и протегна напред краката си. Като пристъпваха ситно-ситно, децата постепенно съвсем бяха приближили до Карл, защото — макар да не им обръщаше никакво внимание — сините ръкави на ризата му го правеха най-интересен от всички.

По продължителността на времето, което измина до идването на Деламарш, можеше да се направи извод за височината на сградата. А Деламарш вървеше дори твърде бързо, с небрежно закопчан халат.

— А, ето ви и вас! — радостно се провикна той, но в същото време се показа и строг. При големите му крачки непрекъснато се откриваше за миг част от цветното му долно бельо. На Карл не беше съвсем ясно защо тук, в града, в тази огромна сграда с жилища, давани под наем, едва ли не на улицата той крачи така небрежно облечен, сякаш се намираше в частната си вила. Подобно на Робинсън и Деламарш се беше променил твърде много. Тъмното му, гладко избръснато, прекалено чисто, изваяно от грубо оформени мускули лице бе гордо и внушаваше респект. Блясъкът на очите му, които и сега бяха леко присвити, изненадваше. Наистина виолетовият му халат бе стар, изпоцапан и твърде голям

за него, но от тази отвратителна дреха се подаваше грамадна тъмна вратовръзка от тежка коприна.

— Е? — обърна се той към всички едновременно. Полицаят приближи още малко и се облегна върху онази част на автомобила, където бе моторът. Карл обясни нещата съвсем накратко.

— Робинсън е доста скапан, но ако се понапрегне малко, все ще успее да изкачи стълбите; а този шофьор иска доплащане към парите за превоза, които вече съм му дал. Аз тръгвам. Всичко хубаво.

— Никъде няма да ходиш! — каза Деламарш.

— Тъкмо това му викам и аз — обади се Робинсън откъм колата.

— Не, ще си вървя — рече Карл и направи няколко крачки. Но Деламарш с един скок се озова зад него и насила го заблъска назад.

— Казах ти да останеш! — викна той.

— Я ме оставете! — рече Карл, решил, ако се наложи, да извоюва с юмруци свободата си, колкото и малки да бяха изгледите му за успех срещу човек като Деламарш. Но тук бяха още полицаят, шофьорът, а по улицата, макар тя да беше доста тиха, от време на време минаваха и групи работници; нима всички те щяха да допуснат Деламарш да постъпи несправедливо с него? В никакъв случай не би искал да остане насаме с него, но тук? Деламарш спокойно плати на шофьора, който прибра с дълбоки поклони незаслужено голямата сума и от благодарност отиде при Робинсън, очевидно за да му каже как би било най-лесно да излезе от колата. Карл забеляза, че никой не го наблюдава, навярно Деламарш по-лесно би понесъл безшумното му измъкване; това би било и най-доброто, което можеше да стори, ако искаше да избегне разправията, ето защо Карл просто слезе на уличното платно, за да се махне колкото може по-бързо оттук. Дечурлигата се втурнаха към Деламарш, за да насочат вниманието му към бягството на Карл, но неговата намеса се оказа излишна, понеже полицаят протегна напред палката си и извика:

— Стой! Име и фамилия! — след което пъхна палката под мишница и бавно измъкна някакъв бележник. Сега Карл за пръв път го огледа по-внимателно; беше едър мъж, но косата му почти напълно бе побеляла.

— Карл Росман — отвърна той.

— Росман... — повтори полицаят, несъмнено само защото бе спокоен човек и старателно си вършеше работата, но Карл, който всъщност за пръв път се срещаше очи в очи с американските власти, си рече, че това повтаряне е израз на определено подозрение. Нещата му, изглежда, наистина не бяха наред, защото дори Робинсън, който бе зает твърде много със собствените си проблеми, замоли с безмълвни, но оживени движения Деламарш да помогне на Карл. Но Деламарш отхвърли намесата му с припряно тръсване на главата и се загледа безучастно в това, което ставаше, без да изважда ръце от прекомерно големите си джобове. Момчето, седнало на камъка пред вратата, заобяснява всичко отначало на някаква жена, която тъкмо излизаше от къщата. Децата стояха в полукръг зад Карл и гледаха към полицая, без да продумат.

— Покажи си документите! — заповяда полицаят. Въпросът, разбира се, беше формален: когато е без сако, човек едва ли може да носи в себе си кой знае какви документи. Ето защо Карл предпочете да замълчи, а да отговори подробно на следващия въпрос и по този начин да прикрие донякъде липсата на документи.

Ала следващият въпрос гласеше:

— Значи, нямаш документи, така ли?

И Карл се видя принуден да отговори:

— Не са у мен.

— Много лошо... — продума полицаят, огледа се замислено наоколо и почука с два пръста по своя бележник. После попита: — Имаш ли някакво препитание?

— Бях пиколо — отвърна Карл.

— Бил си пиколо, което значи, че вече не си; а от какво живееш сега?

— Ще си потърся някаква нова работа.

— Да не би да си уволнен?

— Да, преди един час.

— Внезапно, така ли?

— Да — рече Карл и вдигна ръка, сякаш искаше да се оправдае. Не можеше да разказва тук цялата история, а дори това да беше възможно, реши, че няма никакви изгледи да отбие надвисналата над него несправедливост, чрез разказ за вече сполетялата го несправедливост. И след като не бе успял да отстои правото си

пред добрата главна готвачка и мъдрия оберкелнер, положително не можеше да се надява на успех пред тия тук на улицата.

— И са те уволнили без сако, така ли? — попита полицаят.

— Ами да... — промълви Карл; значи, и тук в Америка властите питаха изрично за онова, което сами виждаха. (Как само се беше нервирал баща му, когато при изваждането на пътническия паспорт се бе наложило да отговаря на безброй безсмислени въпроси, задавани от чиновниците!) Карл имаше голямо желание да избяга, да се скрие някъде и да не чува повече никакви въпроси. Но ето че полицаят зададе и оня въпрос, от който Карл най-много се бе страхувал, ала понеже неспокойно го беше очаквал, навярно се бе държал и по-непредпазливо от обикновено:

— В кой хотел си работил?

Сведе очи и не отговори, на всяка цена държеше да не отговаря на този въпрос. Не биваше да допусне отново да бъде върнат в хотел „Оксидентал“, този път в компанията на полицай, и там да бъде подложен на разпити в присъствието на приятели и на неприятели, а главната готвачка да загуби напълно и без това силно разколебаното си добро мнение за Карл, понеже вместо в пансиона „Бренер“, където мислеше, че се намира, тя щеше да го види задържан от полицай, по риза, без визитната й картичка; за разлика от нея оберкелнерът сигурно би кимал с пълно разбиране, а старшият портиер би говорил за божията ръка, благодарение на която негодникът най-сетне е намерен.

— Работеше в хотел „Оксидентал“ — каза Деламарш и застана до полицая.

— Не! — извика Карл и тропна с крак. — Не е вярно!

Деламарш го изгледа с присмехулно присвити устни, сякаш искаше да му каже, че може да издаде и други неща. Неочакваната възбуда на Карл предизвика голямо оживление сред децата и те се преместиха при Деламарш, за да могат оттам да виждат по-добре Карл. Робинсън бе подал цялата си глава от колата и не смееше да гъкне от напрежение; само от време на време премигваше и това бе единственото му движение. Момчето до вратата плесна с ръце от удоволствие, а застаналата до него жена го сръга с лакът да мълчи.

Тъкмо по това време носачите имаха почивка и надойдоха вкупом, стиснали големи чаши с черно кафе, в което топяха къшеи хляб. Неколцина седнаха на бордюра, всички пиеха кафето си с шумно сърбане.

— А, значи познавате младежа, така ли? — обърна се полицаят към Деламарш.

— Далеч по-добре, отколкото би ми се искало — отвърна той. — Навремето му направих много добрини, за които той ми се отплати твърде зле... впрочем след краткия разпит, на който го подложихте, и за вас самия не е трудно да разберете подобно нещо.

— Да — продума полицаят, — изглежда, е доста опърничав.

— Такъв е — потвърди Деламарш, — само че това все още не е най-лошото му качество.

— А кое? — попита полицаят.

— Как да ви кажа — рече Деламарш, който се бе разбъбрил и понеже не бе извадил ръцете си от джобовете, целият му халат се люшкаше насам-натам, — голям симпатяга е, няма що! Аз и онзи мой приятел в колата случайно го срещнахме, когато здравата бе закъсал, тогава той си нямаше и понятие от живота в Америка, тъкмо бе дошъл от Европа, където също никой не е имал нужда от него; та ние го помъкнахме с нас, позволихме му да живее с нас, обяснявахме му всичко, искахме да му намерим подходяща работа, мислехме си, че въпреки признаците, които показваха тъкмо противното, ще успеем да направим от него свéстен човек, но ето че една нощ той внезапно избяга, да, просто изчезна, а бягството му бе съпроводено от обстоятелства, които предпочитам да премълча. Така ли беше, или не? — попита Деламарш и подръпна Карл за ръкава на ризата.

— Деца, отстранете се! — извика полицаят, защото дечурлигата бяха пристъпили толкова напред, че Деламарш едва не се спъна в едно от тях. Междувременно носачите, подценили досега увлекателността на този разпит, бяха наострили уши и образуваха плътен пръстен зад Карл, който вече не би могъл да направи дори крачка назад, а на всичко отгоре в ушите му непрекъснато звучаха преплетените гласове на тия носачи, които по-скоро трополяха, отколкото говореха на някакъв съвършено неразбираем, примесен навярно със славянски думи английски.

— Благодаря ви за показанията — рече полицаят и козирува на Деламарш. — Във всеки случай ще го взема и ще го върна в хотел „Оксидентал“.

Деламарш обаче каза:

— Не бих ли могъл да ви помоля на първо време да ми оставите момчето? Имам да уреждам някои неща с него. Задължавам се след това сам да го отведа в хотела.

— Не, не може — каза полицаят.

— Ето визитната ми картичка — рече Деламарш и му подаде едно картонче.

Полицаят го погледна с уважение, но после се усмихна любезно и каза:

— Не ми я давайте, няма смисъл.

Макар че досега Карл се бе страхувал твърде много от Деламарш, в този миг той видя в него единственото си възможно спасение. Имаше, разбира се, нещо подозрително в начина, по който Деламарш умоляваше полицая да му отстъпи Карл, но него по-лесно можеше да склони да не го отвежда в хотела. А дори Карл да се върнеше в хотела заедно с Деламарш, това все пак съвсем не беше толкова отчайващо, както ако идеше там, придружен от полицая. Сега-засега обаче Карл не биваше да се издаде с нищо, че наистина се стреми да остане при Деламарш, защото в противен случай бе загубен. Затова гледаше неспокойно право в ръката на полицая, която всеки миг можеше да се издигне и да го сграбчи.

— Би следвало поне да узная каква е причината за внезапното му уволнение — каза най-сетне полицаят, докато Деламарш гледаше с намусено лице встрани и мачкаше между пръстите си визитната картичка.

— Ама той изобщо не е уволнен! — извика Робинсън за всеобща изненада и се показа колкото може повече от колата, подкрепян от шофьора. — Напротив, там си има много хубава служба. Старши е на спалното помещение и може да води в него, когото си поиска. Само че е страшно зает и ако човек поиска нещо от него, налага се много дълго да чака. Все е при оберкелнера или при главната готвачка, защото е тяхно доверено лице. В никакъв случай не е уволнен. Не мога да разбера за-

що казва така. Та как може да е уволнен? В хотела се нараних тежко и на него бе заръчано да ме откара вкъщи; и тъй като в този момент беше без сако, така и тръгна. Не можех да го чакам да си взима и сакото я!

— Ето, виждате ли! — разпери ръце Деламарш. Думите му бяха изречени с такъв тон, сякаш упрекваше полицая в недостатъчно разбиране на човешката личност; тъкмо тези негови думи като че ли внасяха неопровержима яснота в мъглявото изказване на Робинсън.

— Дали обаче това е вярно? — попита полицаят, но вече с разколебана увереност. — И ако е вярно, защо тогава младежът твърди, че бил уволнен?

— Хайде, отговори! — обърна се Деламарш към Карл.

Карл погледна полицая, който имаше тежката задача да въдвори ред сред чужди, загрижени единствено за себе си хора, и нещо от грижите на този човек сякаш премина в него. Не искаше да лъже и здраво сплете пръсти зад гърба си.

На входа се появи надзирател, който плесна с ръце, за да даде знак, че носачите отново трябва да почват работата си. А те изтърсиха утайката от дъното на чашите си за кафе и като престанаха да разговарят, се заклатушкаха към къщата.

— Така никога няма да се разберем — каза полицаят и понечи да хване Карл за ръката. Карл несъзнателно отстъпи леко назад, почувствува празното пространство, създадено вследствие на това, че носачите се бяха махнали, обърна се и като направи няколко големи начални скока, хукна да бяга. От гърлата на дечурлигата се изтръгна общ вик и те потичаха няколко крачки с протегнати ръчички подир него.

— Спрете го! — изрева полицаят надолу по дългата, почти празна улица и като издаваше равномерно същия този вик, се втурна след Карл в безшумен бяг, който издаваше голяма сила и продължително обучение. За Карл бе истинско щастие, че го преследваха в работнически квартал, а работниците, както е известно, не се погаждат много-много с блюстителите на реда. Карл тичаше по средата на уличното платно, понеже там препятствията бяха най-малко, и виждаше как туктам по тротоарите работниците се спират и спокойно

го наблюдават, докато полицаят им викаше своето „Спрете го!“ и тичаше — благоразумно бе избрал равния тротоар, — като непрекъснато размахваше подир Карл своята палка. Карл хранеше твърде малко надежди, които изгуби почти напълно, когато полицаят започна да свири едва ли не оглушително, и то в близост до пресечки, по които неминуемо сновяха полицейски патрули. Единственото предимство на беглеца бе лекото му облекло; той летеше, не, по-скоро се търкаляше надолу по все по-отвесната улица, но уплахата му го караше често да прави твърде високи и безполезни скокове, които го забавяха. Освен това, без да се налага да напряга мисълта си, полицаят непрекъснато имаше своята цел пред очите си; за Карл обаче бягането беше нещо второстепенно, той трябваше да разсъждава, да избира една от различните възможности, да взема все нови и нови решения. На първо време отчаяният му план се състоеше в това да избягва пресечките, понеже не можеше да знае какво го дебне в тях и нищо чудно да се натъкне право на някое полицейско управление; решил бе по възможност да не напуска тази улица, разстлана като на длан пред него; едва някъде далеч по-надолу тя преминаваше в един мост, който, тъкмо започнал, изчезваше сред водните изпарения. Взел това решение, той искаше да събере сили за по-бързо тичане, за да прекоси съвсем за кратко първата пресечка, когато недалеч от себе си видя полицай, който дебнеше, притиснат до тъмния зид на една сенчеста къща, готов да се хвърли върху Карл в подходящия миг. Сега не му оставаше никаква друга възможност освен пресечката, а когато тъкмо от тази пресечка съвсем безобидно го извикаха по име — отначало наистина му се стори, че се заблуждава, защото ушите му бучаха през цялото време, — той не се колеба повече и сви надясно в тази уличка, като се позаклати на един крак, за да обърка полицаите.

Едва бе направил и два скока — веднага беше забравил, че са го викали по име, защото и вторият полицай бе надул свирката, неизразходваната му сила си личеше, далечните пешеходци по тази пресечка сякаш ускориха крачките си, — когато от една малка врата се протегна някаква ръка и вмъкна Карл в тъмен коридор с думите:

— Нито звук!

Беше Деламарш, който едва си поемаше дъх, страните му пламтяха, косата му бе залепнала по цялата глава. Стискаше халата си под мишница и беше само по риза и долни гащи. Веднага залости вратата, през която се влизаше не в самата къща, а само в някакъв незначителен страничен вход.

— Един момент... — каза той после, облегна се с високо вдигната глава на стената и тежко задиша. Карл почти лежеше в обятията му и притискаше в полусвяст лице до неговите гърди.

— Ето ги и господата... — каза Деламарш и се заслуша, като посочи с пръст към вратата. Покрай нея наистина минаваха тичешком двамата полицаи, стъпките им отекваха в празната уличка така, както отеква стоманата, ударена в камък.

— Ама тебе хич те няма — рече Деламарш, като видя, че Карл все още не може да събере дъха си и да изрече дори една дума. Деламарш внимателно го остави да седне на земята, коленичи до него, няколко пъти го погали по челото и го загледа.

— Е, пооправих се... — рече Карл и се надигна с усилие.

— Тогава хайде! — каза Деламарш, който отново бе облякъл халата си, и забута Карл пред себе си, чиято глава все още тежеше от умора. От време на време Деламарш раздрусваше спътника си, за да го ободри. — Да не мислиш, че това твойто е умора, а? Поне си потърча на воля като жребец, а аз се провирах през тия проклети входове и дворове. За щастие и аз съм добър бегач. — Изпълнен с гордост, той здраво халоса Карл по гърба. — Не е зле понякога човек да се състезава с полицаите, няма по-добра тренировка от тая!

— Още когато започвах да бягам, бях уморен — промълви Карл.

— Няма оправдание за лошото бягане — каза Деламарш. — Ако не бях аз, отдавна да са те пипнали.

— Така смятам и аз — рече Карл. — Много съм ви задължен.

— В това няма никакво съмнение — каза Деламарш.

Двамата вървяха по дълъг и тесен проход, настлан с тъмни, гладки плочи. Тук-там вдясно или вляво се отваряше вратата към някое стълбище или се виждаше

друг, по-широк коридор. Почти не се забелязваха възрастни, а само дечурлига, които си играеха по пустите стълбища. На един парапет се бе облегнало малко момиченце и плачеше така, че цялото му лице лъщеше от сълзи. Веднага щом зърна Деламарш, то хукна задъхано и с отворена уста нагоре по стълбите и се успокои чак горе, когато след чести извръщания се бе убедило, че нито го следва някой, нито има намерение да го следва.

— Преди малко я съборих, като тичах — засмя се Деламарш и се закани на момиченцето с пестник, а то изпищя и хукна още по-нагоре.

Дворовете, през които минаваха, също бяха съвсем пусти. Само тук-там някой прислужник тикаше пред себе си количка с две колелета; някаква жена помпаше вода в каната си; един пощальон прекоси целия двор със спокойни крачки; възрастен мъж с бели мустаци седеше с кръстосани крака пред стъклена врата и пушеше лула; пред някаква експедиторска фирма разтоварваха сандъци, бездейните коне въртяха равнодушно глави, човек в работна дреха следеше цялата работа с лист в ръката; прозорецът на една канцелария бе отворен, а чиновникът, седнал на бюрото си, се надигна и отправи замислен поглед към двора, по който тъкмо минаваха Карл и Деламарш.

— Човек не може да иска по-спокойна местност от тази — каза Деламарш. — Привечер за няколко часа настъпва голям шум, но през деня не можем да се оплачем.

Карл кимна. Спокойствието му се струваше дори прекалено голямо.

— Не бих могъл да живея другаде — продължи Деламарш, — понеже Брунелда не понася абсолютно никакъв шум. Познаваш ли Брунелда? Е, ще имаш възможност да я видиш. Препоръчвам ти обаче да се държиш съвсем безшумно.

Когато стигнаха до стълбата, която водеше към жилището на Деламарш, автомобила вече го нямаше, а момчето с обезобразения нос им съобщи, без ни най-малко да се учуди на повторната поява на Карл, че е помогнало на Робинсън да се качи по стълбището. Деламарш само му кимна, сякаш то бе негов слуга и онова, което бе извършило, влизаше в задълженията

му, а после помъкна Карл, макар той да се двоумеше и да поглеждаше към огряната от слънце улица, нагоре по стълбите.

— Още малко ни остава — на няколко пъти продума Деламарш, докато се изкачваха, но предсказанията му все не се осъществяваха, все се прибавяха нови стъпала и единствено посоката незабележимо се променяше. Веднъж Карл дори спря не толкова от умора, колкото от беззащитност пред чудовищната дължина на това стълбище.

— Е, жилището е на твърде висок етаж — каза Деламарш, когато продължиха, — но и това си има своите предимства. Човек рядко излиза, по цял ден си стоя по халат, много ни е уютно. Пък и на такава височина никой не ти идва на гости.

„Откъде накъде пък гости?“ — рече си Карл. Най-сетне на една от стълбищните площадки се появи Робинсън, застанал пред някаква заключена врата, което означаваше, че са пристигнали; стълбището обаче още не бе свършило, то продължаваше нанякъде в полумрака и нищо не показваше, че скоро наближава краят му.

— Така си и мислех — едва чуто се обади Робинсън, сякаш болките още го измъчваха, — знаех си, че Деламарш ще го доведе! Ех, Росман, без Деламарш си заникъде!

Робинсън стоеше по долни дрехи и само се опитваше, доколкото това беше възможно, да се загърне в одеялцето, което му бяха дали в хотел „Оксидентал“; не бе много ясно защо не влиза в жилището, а се излага тук на опасността да го видят евентуално минаващи хора.

— Тя спи ли? — попита Деламарш.

— Не вярвам — рече Робинсън, — но предпочетох да те изчакам.

— Най-напред трябва да проверим дали спи — каза Деламарш и се приведе към ключалката. След като дълго гледа през нея, въртейки глава по най-причудлив начин, той се изправи и рече: — Не мога точно да видя, транспарантът е спуснат. Седнала е на канапето, но може и да спи.

— Да не е болна? — попита Карл, защото Деламарш стоеше така, сякаш молеше за съвет. Той обаче

отправи въпрос на свой ред, при това твърде рязко:

— Болна ли?

— Е, той не я познава — опита се да го оправдае Робинсън.

Няколко врати по-нататък две жени бяха излезли в коридора, бършеха ръцете си в престилките, гледаха към Деламарш и Робинсън и като че ли говореха нещо за тях. От една врата изскочи съвсем младо девойче с блестяща руса коса и се притисна между двете жени, като ги хвана под ръка.

— Тия жени са отвратителни — процеди тихо Деламарш, ала очевидно само защото се боеше да не събуди Брунелда, — в близко време ще съобщя за тях в полицията и за дълги години ще имам спокойствие. Не гледай натам! — просъска той към Карл, който не можеше да разбере какво толкова лошо има в това, че наблюдава жените, след като и бездруго трябваше да чакат тук в коридора, докато Брунелда се събуди. Ето защо тръсна ядно глава, сякаш нямаше никакво намерение да се вслушва в думите на Деламарш и за да му го покаже още по-открито, щеше да иде при жените, когато Робинсън го дръпна за ръкава с думите:

— Росман, недей! — а Деламарш, раздразнен вече от Карл, дотолкова побесня от едно по-шумно изкикотване на момичето, че се втурна към жените, размятал ръце и крака, тъй че всяка от тях се шмугна в своята врата, сякаш я бе отвял вятър.

— Ще трябва по-често да чистя коридора по този начин — каза Деламарш, когато се върна с бавни стъпки; спомни си как Карл се беше противил и му рече: — От теб обаче очаквам съвсем друго поведение, в противен случай би могъл да си изпатиш от мен.

В този миг откъм стаята долетя вял и уморен глас, който попита:

— Деламарш?

— Да! — отвърна Деламарш и погледна приветливо към вратата. — Можем ли да влезем?

— О, да! — гласеше отговорът и Деламарш бавно отвори вратата, след като за последен път стрелна с очи двамата си спътници, които чакаха зад него.

Влязоха и ги обгърна пълен мрак. Завесата на балконската врата (прозорец нямаше) бе спусната

чак до пода и почти не пропускаше светлина, но в немалка степен мрачината се дължеше и на обстоятелството, че стаята бе претъпкана с мебели и окачени навсякъде дрехи. Въздухът бе тежък, можеше да се вдъхне дори миризмата на прахта, насъбрала се из ъглите, които очевидно не бяха достъпни за ничия ръка. Първото, което Карл забеляза при влизането си, бяха три скрина, наредени плътно един зад друг.

На канапето се бе излегнала същата жена, която по-рано беше гледала от балкона. Долният край на червената ѝ рокля малко се бе изметнал и опираше в пода, а краката ѝ се виждаха почти до коленете. Носеше дебели чорапи от бяла вълна, но нямаше обувки или чехли.

— Ама че жега, Деламарш... — каза тя, отвърна лице от стената и небрежно протегна към Деламарш ръката си, която той взе и целуна. Карл забеляза как при извръщането на главата двойната ѝ брадичка също се затресе.

— Дали да не вдигна завесата, а? — попита Деламарш.

— За бога, не — едва отрони тя със затворени очи и някак си отчаяно, — ще стане още по-лошо.

Карл бе пристъпил съвсем близо до канапето, за да разгледа по-добре жената, и много се учудваше на стоновете ѝ, защото жегата бе напълно поносима.

— Чакай, ще те настаня малко по-удобно — боязливо рече Деламарш, разкопча няколко копчета на шията ѝ и отгърна дрехата ѝ така, че разголи не само врата ѝ, но и началото на гърдите ѝ; показа се и нежна, жълтеникава дантела от долно бельо.

— Кой е тоя? — внезапно рече жената и посочи с пръст към Карл. — Защо ме е зяпнал така?

— Скоро ще ти намеря и по-полезно занимание — каза Деламарш и избута Карл встрани, а жената успокои с думите: — О, това е момчето, което доведох да ти прислужва.

— Но аз нямам нужда от никого! — извика тя. — Защо ми мъкнеш чужди хора в жилището?

— Как, нали през цялото време искаше да имаш прислуга? — продума Деламарш и коленичи на земята; на канапето, въпреки че беше достатъчно широко, нямаше каквото и да било място редом с Брунелда.

— Ах, Деламарш — изпъшка тя, — не можеш и не можеш да ме разбереш...

— В такъв случай наистина не мога да те разбера... — промълви Деламарш и покри лицето си с ръце. — Но все едно, нищо не е станало, щом искаш, веднага ще го отпратя.

— След като вече е дошъл, нека остане — изрече този път тя и макар че в думите ѝ едва ли можеше да се открие приветливост, капналият от умора Карл ѝ беше толкова благодарен за тях, че — все още ненапуснат от смътната представа за безкрайното стълбище, по което след малко можеше да поеме отново — прескочи кротко заспалия върху одеялото си Робинсън и въпреки гневните ръкомахания на Деламарш каза:

— Признателен съм ви дори за това, че ми разрешавате да остана тук още малко. Не съм спал вече двадесет и четири часа, през които имах достатъчно работа, а и редица неприятности. Уморен съм до смърт. Не знам дори къде точно се намирам. Но преспя ли няколко часа, спокойно можете да ме отпратите, пък и аз на драго сърце ще си отида.

— Можеш да останеш тук во веки веков, няма що! — иронично подметна жената. — Както виждаш, имаме предостатъчно място...

— Е, нали разбра, трябва да си вървиш — обърна се към него Деламарш, — няма да имаме нужда от теб.

— Не, ще остане — каза жената, този път напълно сериозно.

И сякаш за да изпълни това нейно желание, Деламарш рече на Карл:

— И тъй, лягай някъде!

— Може да легне върху завесите, но нека си събуе ботушите, за да не скъса нещо.

Деламарш посочи на Карл мястото, което тя имаше предвид. Между вратата и трите скрина бе натрупана голяма купчина от най-различни завеси за прозорци. Ако човек ги сгънеше правилно, ако поставеше по-тежките отдолу и по-леките — върху тях, и ако измъкнеше накрая всички летви с дървени халки от купчината, щеше да се получи съвсем сносно легло; сега всичко това не бе нищо друго освен грамада, която се люшкаше и местеше, но Карл мигом се просна отго-

ре ѝ, понеже бе твърде уморен да подготвя съня си по по-особен начин, пък и не биваше да вдига много шум заради своите домакини.

Почти беше заспал, когато го стресна силен вик, той се надигна и видя седналата на канапето да разтваря широко обятията си и да сключва в тях Деламарш, който бе коленичил пред нея. На Карл не беше приятно да ги гледа, затова отново потъна в завесите, решен да продължи съня си. Бе му почти съвсем ясно, че не би издържал тук и два дни, но толкова по-необходимо беше най-напред хубаво да се наспи, а сетне да решава бързо и спокойно при бистър разсъдък.

Брунелда обаче бе забелязала широко разтворените от умора очи на Карл, които веднъж вече я бяха сепнали, и закрещя:

— Деламарш, не издържам вече на тая горещина! Ах, цялата пламтя, трябва да се съблека, трябва да се окъпя, кажи на тия двамата да излязат от стаята, прати ги където искаш, в коридора, на балкона, само да не ги виждам! Човек и в собственото си жилище няма спокойствие! Ах, защо не бях само с теб, Деламарш! О, боже господи, те са още тук! Как смее този безсрамник Робинсън да се изтяга по долни дрехи в присъствието на една дама! А това непознато момче само преди миг ме изгледа с безумни очи, пък сега се прави, че спи! Махни ги оттук, Деламарш, страшно ми тежат, стиснали са ме за гърлото, те ще са причината, ако сега умра!

— Веднага ще излязат, спокойно можеш да се съблечаш — каза Деламарш, отиде при Робинсън и започна да го бута с крак по гърдите. В същото време подвикна и на Карл: — Ставай, Росман! Излезте и двамата на балкона! Горко ви, ако влезете пак, преди някой да ви е повикал! Хайде по-бързо, Робинсън... — Той го раздруса още по-силно. — А ти, Росман, гледай да не дойда и при теб!

При тези думи Деламарш плесна два пъти с ръце.

— Докога ще чакам?! — извика Брунелда от канапето. Седеше широко разкрачена, за да създаде по-голямо пространство за прекомерно дебелото си туловище; с големи усилия, с многобройни пъшкания и чести почивки можа да се наведе дотолкова, че да хване чорапите си за горния край и съвсем малко да

ги смъкне — не бе в състояние да ги свали изцяло, тази работа трябваше да свърши Деламарш, когото тя нетърпеливо очакваше.

Безпаметен от умора, Карл бе изпълзял от купчината и бавно се тътреше към вратата на балкона, една завеса се бе омотала около крака му и той я влачеше с безразличие. Както бе замаян, дори пожела на Брунелда лека нощ и като мина покрай Деламарш, който открехна леко завесата на балконската врата, излезе на балкона. Веднага след него дойде и Робинсън, изглежда, не по-малко сънен, понеже мърмореше:

— Все малтретират човека! Не дойде ли Брунелда, и аз няма да изляза на балкона!

Ала въпреки това уверение той излезе на балкона без каквато и да било съпротива и тъй като Карл вече бе потънал в креслото, веднага се излегна на каменния под.

Когато Карл се събуди, вече бе настъпила вечерта, по небето сияеха звезди, а зад високите сгради по срещуположната страна на улицата проблясваше луната. Едва след като огледа непознатото място и вдишва известно време хладния, освежителен въздух, Карл осъзна къде се намира. Колко непредпазливо бе постъпил! Пренебрегнал бе всички съвети на главната готвачка, всички предупреждения на Терезе, подценил бе и собствените си опасения и сега спокойно си седеше тук, на балкона на Деламарш, бе проспал на това място половината ден, като че ли зад завесата не се намираше Деламарш, неговият най-голям враг. Мързеливецът Робинсън се размърда на пода и подръпна Карл за крака; изглежда, така го бе и събудил, защото рече:

— Да ти завиди човек на съня, Росман! Ех, младост, младост, безгрижна младост... Още колко смяташ да спиш? Не бих те събуждал, но, първо, тук на пода ми е твърде скучно и, второ, гладен съм като вълк. Надигни се малко, моля те, скрил съм отдолу в креслото нещо за ядене, та искам да го извадя. Ще има и за теб.

Карл се изправи и видя как Робинсън, без да става, се претърколи по корем, протегна ръце и измъкна изпод креслото някакъв посребрен поднос, подобен на онези, в които се съхраняват визитни картички. На то-

зи поднос обаче имаше половин салам, съвсем черен, няколко тънки цигари, отворена, но все още доста пълна, преливаща от олио консерва сардини и цял куп бонбони, повечето от които бяха смачкани и залепнали. Имаше още голямо парче хляб и нещо като шише от парфюм, което обаче очевидно съдържаше нещо поразлично от парфюм, защото Робинсън го посочи с особено задоволство и примляска към Карл.

— Ето, виждаш ли, Росман — каза Робинсън, докато поглъщаше сардина след сардина и от време на време бършеше блажните си ръце в една кърпа, която Брунелда, изглежда, бе забравила на балкона, — виждаш ли как човек трябва да слага по нещо настрана, за да не умре от глад. Да знаеш, че ме изтикаха съвсем встрани. А когато към човека се отнасят като към куче, той започва да си мисли, че наистина е такова. Добре, че ти си тук, Росман, поне да имам с кого да си говоря. В цялата къща никой не разговаря с мен. Не можем да се гледаме! И всичко е заради Брунелда. Няма спор, че тя е разкошна жена. Веднъж — той кимна на Карл да се приближи и започна да му шепне, — веднъж я видях гола! О!

И споменът за тази негова радост го накара да стисне крака на Карл и да заудря по него, докато най-сетне той извика:

— Ти си луд бе, Робинсън! — улови ръцете му и го отблъсна.

— Ех, Росман, още си дете... — рече Робинсън, извади изпод ризата си нож, който носеше вързан за въженце на врата си, свали ножницата му и разряза твърдия салам. — Имаш да учиш още много. При нас обаче си попаднал на най-подходящото място. Седни де! Не искаш ли да хапнеш нещо? Е, като ме гледаш, може и да ти се прияде. И да пийнеш ли не искаш? Ама ти съвсем нищо не искаш бе! Не си и кой знае колко разговорлив. Но все едно с кого съм на балкона, важното е да има някой. А аз съм доста често на балкона — това доставя такова удоволствие на Брунелда! Достатъчно е да ѝ хрумне нещо — ту ѝ е студено, ту ѝ е горещо, ту иска да спи, ту иска да си вчесва косите, ту решава да си пристегне корсета, ту да го отпусне, — и мен всеки път ме пращат на балкона. Понякога наистина върши това, което казва, но в повечето

случаи се излежава както преди на канапето и не помръдва. По-рано често подръпвах малко завесата и надничах, но откакто Деламарш ме спипа — знам много добре, че не го искаше, ами го направи само по настояване на Брунелда — и изплюща с камшика няколко пъти по лицето ми — ето, виждаш ли сините ивици? — вече не смея да надничам. Така си лежа тук на балкона и нямам друго развлечение освен яденето. Завчера, както лежах сам тук привечер, облечен все още в елегантните си дрехи, които за съжаление загубих в твоя хотел — истински псета! как може да съдират скъпите дрехи на хората! — та, казвам, както си лежах сам и гледах надолу през парапета, изведнъж ми домъчня и започнах да плача. Случайно — не можах веднага да я забележа — на балкона излезе Брунелда в червената си дреха, която ѝ стои най-добре от всички, попогледна ме и накрая попита: „Защо плачеш, Робинсън?“ После вдигна дрехата си и избърса с крайчеца ѝ очите ми. Кой знае какво още би направила, ако Деламарш не беше я извикал и ако не се беше наложило веднага да се прибере в стаята. Рекох си, естествено, че вече е и мой ред и попитах през завесата дали мога да вляза. И какво мислиш, че ми каза Брунелда? „Не! — каза тя. — Откъде накъде?“

— Защо тогава стоиш тук, след като се държат така с теб? — попита Карл.

— Прощавай, Росман, ама въпросът ти не е много умен — отвърна Робинсън. — И ти ще останеш, дори с теб да се държат и по-зле. Впрочем към мен съвсем не се отнасят чак толкова зле.

— Не — рече Карл, — можеш да бъдеш сигурен, че ще се махна, и то по възможност още тази вечер. Нямам намерение да оставам при вас.

— А как например ще постъпиш, за да се махнеш още тази вечер? — попита Робинсън, който бе изрязал мекото на хляба и грижливо го топеше в олиото на консервата сардини. — Как смяташ да си идеш, след като не те пускат дори в стаята?

— Защо не ни пускат да влезем?

— Е, докато не позвънят, нямаме право да влизаме — каза Робинсън, който лапаше мазния хляб с широко раззината уста, а с едната си ръка събираше капките олио, които се стичаха от хляба, и от време на

време топваше останалия комат в шепата си, която му служеше за резервоар. — Тук всичко стана далеч по-строго. Отначало имаше само една тънка завеса, през която наистина не можеше да се гледа, но вечер сенките се очертаваха съвсем ясно. Това не бе приятно за Брунелда и аз трябваше да преработя една от старите й театрални мантии и да я закача на мястото на старата завеса. Освен това по-рано винаги можех да питам дали да вляза и съответно получавах отрицателен или утвърдителен отговор, но, изглежда, прекалено често съм се възползувал от това свое право и съм задавал въпроса. Брунелда повече не можеше да ме търпи — макар и дебела, тя е доста болнава, често има главоболие или страда от подагра в краката, — тъй че ми бе забранено да питам, а за знак, че мога да се върна в стаята, започнаха да използуват звънеца на масата. Звънът, който се разнася от него, е такъв, че може да ме вдигне и от най-дълбокия сън... Веднъж, за да убия скуката, бях взел със себе си една котка, която така се изплаши от звънеца, че побягна и вече не се върна; и тъй, днес още не са позвънили, а когато звъннат, аз не само че мога, но съм и длъжен да вляза... Но след като вече толкова време не са ни повикали, това може да трае още дълго.

— Да — рече Карл, — но онова, което се отнася до теб, не засяга непременно и мен, нали? Изобщо всяко нещо засяга само този, който е решил да го изтърпи.

— Виж какво — извика Робинсън, — откъде накъде то няма да се отнася и до теб? Разбира се, че се отнася! Почакай при мен, докато звъннат. След това можеш и да се опиташ да си отидеш...

— Всъщност защо не се махнеш оттук? Само защото Деламарш е твой приятел или по-скоро беше такъв. Що за живот е това? Нямаше ли да бъдеш по-добре в Бътърфорд, където бяхте решили да заминете отначало? Или в Калифорния, където имаш приятели?

— Ех — изпъшка Робинсън, — никой не е в състояние да предвижда всичко! — И преди да продължи, каза: — За твое здраве, драги ми Росман! — след което отпи голяма глътка от шишето за парфюм. — По времето, когато ти така подло ни изостави, нещата ни вървяха много зле. В първите дни не можехме да си

намерим работа, впрочем Деламарш и не искаше, иначе би си намерил — винаги ме пращаше да търся сам, а аз нямах успех. Той само се шляеше насам-натам, но не щеш ли, веднъж привечер донесе отнякъде едно дамско портмоне. То наистина беше много красиво, с мъниста, сега го е подарил на Брунелда, но за съжаление в него нямаше почти нищо. После ми каза, че трябва да тръгнем да просим по жилищата, при което като нищо можем да видим нещо, дето да ни влезе в работа; и тъй, ние тръгнахме да просим, а за да изглежда всичко по-добре, аз пеех пред вратите. И понеже успехът винаги съпътствува Деламарш, едва бяхме застанали пред второто жилище — а то беше много богато и се намираше на партера — и пеехме нещо на прага за готвачката и за прислужника, изведнъж по стълбите се заизкачва същата дама, на която бе жилището, а именно Брунелда. Може би се бе пристегнала прекалено силно, затова не можеше да изкачи дори тези няколко стъпала. Но колко красива беше, Росман! Носеше съвсем бяла рокля и червен чадър. Направо да я изяде човек, да я изпие! Боже, боже, колко беше красива! Да не й се нагледаш! Не, кажи ми, как е възможно да има такава жена? Разбира се, момичето и прислужникът мигом се втурнаха към нея и я изкачиха почти на ръце. Ние застанахме от двете страни на вратата и отдадохме чест, така се прави тук. Тя спря за малко, понеже все още беше без дъх, и тогава стана нещо, всъщност не знам как точно стана, гладуването доста бе помътило съзнанието ми, а близостта я правеше още по-красива, извънмерно широка и благодарение на някакъв особен елек — после ще ти го покажа в скрина — много стегната навсякъде; та, с две думи, докоснах я леко отзад, ама съвсем леко, разбираш ли, едва я пипнах. Естествено, никой не би допуснал някакъв си просяк да пипа такава богата дама. Това наистина не бе истинско пипане, но все пак беше почти пипане. Кой знае какви неприятности щях да си имам, ако Деламарш не ми беше зашлевил веднага една плесница, и то такава, че двете ми ръце мигом ми потрябваха, за да уловя с тях страната си.

— Ама и вие сте едни! — рече Карл, напълно погълнат от разказа, и седна на пода. — Та това е била Брунелда, така ли?

— Ами да — каза Робинсън, — Брунелда беше.

— Нали ми говореше, че била певица? — попита Карл.

— Певица е, разбира се, и то голяма певица — отвърна Робинсън, който премяташе върху езика си голяма топка слепени бонбони и от време на време, когато някое късче се покажеше от устата му, го натикваше обратно с пръст. — Но тогава, разбира се, не го знаехме, само виждахме, че пред нас стои богата и много изтънчена дама. Тя се направи, че нищо не е станало, а може и нищо да не бе усетила, защото аз наистина я бях докоснал само с крайчеца на пръстите си. Но тя не сваляше поглед от Деламарш, който на свой ред — така както само той умее — я гледаше право в очите. После тя му рече: „Влез за малко при мен“, и посочи с чадъра си откъде трябва да мине Деламарш. Двамата влязоха, а прислугата затвори вратата подир тях. Мен ме забравиха отвън и аз си рекох, че едва ли ще чакам кой знае колко дълго, затова реших да седна на стъпалата, докато дойде Деламарш. Ала вместо него излезе прислужникът и ми донесе пълна паница супа. „Колко е внимателен Деламарш!“ — помислих си аз. Докато ядях, прислужникът остана при мен и ми разказа някои неща за Брунелда, от които разбрах колко голямо може да бъде значението на нашето посещение при нея. Защото Брунелда била разведена, притежавала огромно състояние и била напълно самостоятелна! Наистина бившият ѝ мъж, фабрикант на какао, още я обичал, но тя не искала да чуе за него каквото и да било. Често идвал в жилището, винаги бил облечен много елегантно, като за сватба — това е самата истина, аз съм го виждал, — но и най-щедрите подкупи не можели да накарат прислужника да се престраши и да попита Брунелда дали не би го приела, защото вече няколко пъти я бил питал, а Брунелда винаги запращала в лицето му онова, което в момента ѝ било подръка. Веднъж дори метнала по него голямата си и пълна с гореща вода грейка за леглото, с която му избила един преден зъб. Да, Росман, виждаш ли какви работи стават!

— Откъде познаваш съпруга ѝ? — попита Карл.

— Няколко пъти се е качвал и тук — отвърна Робинсън.

— Как, тук ли? — удиви се Карл и от изненада плесна леко с длан по пода.

— Можеш да се чудиш колкото си искаш — продължи Робинсън, — самият аз доста се чудих на онова, което тогава ми наговори прислужникът. Представяш ли си, когато Брунелда не си била вкъщи, бившият ѝ мъж се примолвал на прислужника да го въведе в нейната стая и всеки път вземал по някоя дреболия за спомен, а оставял за Брунелда нещо много скъпо и строго забранявал на прислужника да ѝ съобщава от кого е. Но веднъж — разказа ми го прислужникът, а аз му вярвам, — тъкмо когато бил донесъл някаква вещ от порцелан с направо баснословна стойност, Брунелда, изглежда, я познала кой знае как, веднага я захвърлила на земята, стъпкала я с крака, изхрачила се отгоре ѝ и направила с нея още някои неща, тъй че прислужникът едва изнесъл парчетата ѝ, толкова бил отвратен.

— Какво ѝ е направил мъжът? — попита Карл.

— Право да ти кажа, не знам — рече Робинсън. — Мисля обаче, че не ѝ е сторил нищо особено, поне той самият не знае. Някой път разговарям с него по този въпрос. Всеки ден ме чака там на ъгъла и когато дойда, трябва да му разказвам новини; случи ли се да не мога да дойда, той чака половин час и след това си отива. За мен това беше един нелош страничен доход, защото той заплащаше за новините твърде прилично, но откакто Деламарш разбра, всичко трябва да нося на него, тъй че ходя по-рядко на ъгъла.

— Но какво иска мъжът? — попита Карл. — Какво иска? Нали чува, че тя не го ще?

— Да — въздъхна Робинсън, запали си цигара и като направи широк жест с ръка, изпусна дима нависоко. Сетне като че ли взе друго решение и каза: — Какво ме засяга? Знам само, че би дал много пари, ако можеше да лежи тук на балкона като нас.

Карл стана, опря се на парапета и се загледа надолу към улицата. Луната вече се виждаше, но светлината ѝ все още не проникваше до края на улицата. Същата тази улица, която през деня бе така пуста, сега гъмжеше от хора, особено пред входовете на сградите; всички се движеха бавно и лениво, ризите на мъжете, светлите рокли на жените едва се открояваха в

мрака, всички бяха гологлави. И множеството балкони наоколо не бяха празни, в зависимост от големината на балкона семействата седяха там или около малка маса, или само на столове в една редица, или поне подаваха глави от стаята. Мъжете се бяха разположили широко разкрачени, изпружили нозете си през железата на парапета, и четяха вестници, които достигаха почти пода, или играеха на карти, уж безмълвно, но с шумни плясъци върху масата, а жените държаха в скутовете си ръкоделия и само сегиз-тогиз хвърляха по някой поглед към обкръжението си или към улицата. Една руса, слаба жена на съседния балкон непрекъснато се прозяваше, като пулеше очи и все вдигаше пред устата си някакво бельо, което тъкмо кърпеше; дори по най-малките балкони децата успяваха да играят на гоненица, с което неимоверно досаждаха на родителите си. Във вътрешността на много стаи бяха навити грамофони, от които се носеха песни и оркестрова музика, но никой не им обръщаше кой знае какво внимание, само от време на време главата на семейството даваше знак и някой изтичваше в стаята, за да сложи нова плоча. По някои прозорци се виждаха напълно неподвижни любовни двойки, такава двойка стоеше изправена и на прозореца срещу Карл, младежът бе прегърнал девойката и натискаше с длан гърдите ѝ.

— Познаваш ли някого от тези хора наоколо? — обърна се Карл към Робинсън, който също се бе изправил и понеже зъзнеше, се бе покрил не само със своето одеяло, но и със завивката на Брунелда.

— Не познавам почти никого и тъкмо това най-много ме мъчи — каза Робинсън и притегли Карл към себе си, за да му пошепне на ухото: — Иначе сега-засега не бих имал основание да се оплаквам. Заради Деламарш Брунелда продаде всичко, което имаше, и се пренесе с цялото си състояние тук, в това предградие, за да може изцяло да се отдаде на него и никой да не им пречи; впрочем такова бе и желанието на Деламарш.

— Освободила е и прислугата си, така ли? — попита Карл.

— Точно така — потвърди Робинсън. — И къде ли щеше да живее тук прислугата ѝ? Нали знаеш, слугите

са твърде претенциозни. Веднъж в присъствието на Брунелда Деламарш просто изгони с плесници един такъв прислужник от стаята, свистяха плесница след плесница, докато оня най-сетне се озова навън. Разбира се, останалите слуги се съюзиха с него и вдигнаха голям шум пред вратата, та Деламарш излезе (тогава още не бях слуга, а приятел на дома, но все пак бях при слугите) и попита: „Какво искате?“ Най-възрастният слуга, някой си Изидор, му рече: „Нямаме намерение да разговаряме с вас, ние служим на милостивата госпожа.“ Както навярно забелязваш, те боготворяха Брунелда. Но Брунелда, без да им обръща внимание, изтича при Деламарш — тогава тя съвсем не беше толкова дебела, колкото е сега, — прегърна го пред всички и го нарече „любими мой Деламарш“. А после каза: „Искам най-после да махнеш оттук тия маймуни!“ Маймуни, според нея, бяха слугите ѝ; не знам дали можеш да си представиш лицата им в този миг. Сетне Брунелда придърпа ръката на Деламарш към портмонето си, което носеше на кръста, Деламарш бръкна в него и започна да плаща на прислугата; Брунелда вземаше участие в плащането само с това, че стоеше там с разтворено портмоне на кръста. Деламарш трябваше доста често да бърка вътре, защото разпределяше парите, без да ги брои и без да се вслушва в отделните искания. Накрая рече: „Тъй като нямахте намерение да разговаряте с мен, обръщам се към вас от името на Брунелда: марш оттук, и то веднага!“ Така всички бяха уволнени, после имаше няколко процеса, веднъж дори се наложи Деламарш да се яви в съда, но подробности не са ми известни. Знам само, че веднага след като слугите си отидоха, Деламарш каза на Брунелда: „И тъй, сега вече си без прислуга.“ Тя обаче му отвърна: „Защо, нали Робинсън е тук?“ А после Деламарш ме тупна по рамото и рече: „Е, добре, ти ще си наш слуга!“ Брунелда пък ме плесна лекичко по бузата. Ако ти се случи, Росман, гледай да те плесне и тебе така. Не можеш да си представиш колко е хубаво.

— Та ти, значи, стана слуга на Деламарш... — обобщи Карл.

Робинсън се направи, че не е чул упрека, който се съдържаше в тези думи, и каза:

— Слуга съм, но това се забелязва само от малцина. Ето, ти самият не го знаеше, макар да си при нас вече немалко време. Нали видя как бях облечен през нощта, когато дойдох в хотела? Дрехите ми бяха скъпи и прескъпи! Така ли се обличат слугите? Там е обаче работата, че не мога често да излизам, винаги трябва да съм подръка, все има какво да се върши в домакинството, и то е толкова много, че сам човек не може да се оправи с всичко. Както може би забеляза, в стаята имаме страшно много предмети — онова, което не успяхме да продадем при голямото пренасяне, взехме със себе си. Е, можехме, разбира се, да го подарим, но Брунелда не е свикнала да подарява. Помисли си само какъв труд се искаше, докато качим всички тези неща по стълбището.

— Робинсън, да не би да си донесъл сам всичко това? — удиви се Карл.

— Че кой друг? — каза Робинсън. — Имаше още някакъв помощник, но той беше такъв лентяй, че трябваше сам да свърша по-голямата част от работата. Брунелда стоеше долу при колата, Деламарш бе горе и се разпореждаше къде какво да оставим, а аз непрекъснато търчах нагоре-надолу. Всичко продължи два дни — не са малко, нали? Но ти изобщо не знаеш колко неща има в стаята — всички скринове са пълни, а мястото зад скриновете е натъпкано чак до тавана. Да бяхме наели няколко човека за превоза, всичко щеше да свърши много по-бързо, но Брунелда не искаше да се довери на никого, освен на мен. Това, разбира се, бе много хубаво, само че тогава си съсипах здравето за цял живот, а нима имах друго нещо освен своето здраве? Понапрегна ли се дори съвсем леко, усещам бодежи тук, и тук, и тук... Да не мислиш, че ония хлапаци от хотела, ония тревни жаби — нима могат да представляват нещо друго? — щяха да ме победят, ако бях здрав? Но колкото и да страдам, не казвам нито дума на Деламарш и на Брунелда; ще работя, докато е възможно, а когато престане да бъде възможно, ще легна и ще умра, и едва тогава, само че твърде късно, те ще видят, че съм бил болен и въпреки това непрекъснато съм се трудил и съм изпълнявал желанията им до самата си смърт. Ах, Росман... — въздъхна той и избърса очите си с ръкава на Карл, а

след известно време рече: — Не ти ли е студено така, по риза?

— Стига, Робинсън — продума Карл, — непрекъснато плачеш. Не вярвам да си толкова болен. Изглеждаш съвсем здрав, но понеже все лежиш на балкона, започваш да си мислиш какви ли не работи. Е, от време на време нещо може да те пробожда в гърдите, но и с мене е същото, и с всеки. Ако хората цивреха за всяка дреболия, би трябвало и ония по другите балкони да плачат.

— Аз по-добре си знам — каза Робинсън и този път изтри очите си с крайчеца на одеялото. — Студентът до нас, който живее у жената, дето ни готвеше, неотдавна, когато връщах съдовете за хранене, ме попита: „Почакайте, Робинсън, да не би да сте болен?“ Понеже ми е забранено да разговарям с други хора, оставих съдовете и исках да си отида. А той пристъпи към мен и ми рече: „Слушайте, човече, не оставяйте нещата да стигнат до непоправимото, вие сте болен!“ А аз казах: „Е, добре де, какво да правя?“ — „Ваша си работа“, продума той и се извърна. Останалите хора, които седяха при него край масата, се разсмяха, тук навсякъде имаме врагове, и аз предпочетох да се махна.

— Значи, вярваш на ония, които те правят на глупак, но не и на тия, които ти мислят доброто?

— О, позволи ми да знам как се чувствувам — изхлипа Робинсън, но този път не можа веднага да се разплаче.

— Та ти самият не знаеш от какво се оплакваш, би трябвало да си намериш някаква свястна работа, а не да слугуваш тук на Деламарш! Защото, доколкото мога да съдя по думите ти и по всичко, което видях с очите си, това тук не е служба, а робство. Напълно ти вярвам, че е непоносимо. Но си мислиш, че след като си приятел на Деламарш, нямаш право да го напуснеш. Тъкмо тук грешиш: след като той сам не вижда какъв окаян живот водиш, тогава не би трябвало да чувствуваш и най-малкото задължение към него.

— Значи, Росман, наистина смяташ, че ако престана да слугувам тук, ще се съвзема отново?

— Разбира се — рече Карл.

— Разбира се, така ли? — повторно попита Робинсън.

— Да, разбира се! — засмя се Карл.

— Е, тогава веднага мога да започна да се съвземам — каза Робинсън и хвърли поглед към Карл.

— Как така? — попита последният.

— Ами като ме отмениш в задълженията ми тук — отвърна Робинсън.

— Кой ти е казал такова нещо? — попита Карл.

— О, това е стар план. Обсъждаме го вече няколко дни. Всичко започна с това, че Брунелда здравата ми се накряска, задето не съм поддържал достатъчна чистота в жилището. Аз, разбира се, й обещах, че веднага ще сложа всичко в ред. Тая работа обаче никак не е лесна. Състоянието, в което се намирам, не ми позволява например да се завирам навсякъде, за да бърша прах — човек не може да се обърне дори в средата на стаята, та камо ли между мебелите и хранителните запаси! И нали, ако трябва да се чисти както му е редът, мебелите би следвало да се отместват — как мога да извършвам това сам? На всичко отгоре трябва да се работи съвсем тихо, защото Брунелда, която почти не напуска стаята, не бива да бъде смущавана. Ето защо въпреки обещанието ми, че ще почистя всичко, аз всъщност не чистех. Когато забеляза това, Брунелда каза на Деламарш, че тази работа така не може да продължава и че трябва да бъде намерен още един прислужник. „Не искам да ме упрекваш, Деламарш — каза тя, — че не съм водела домакинството достатъчно добре. Добре разбираш, че самата аз не съм в състояние да се напрягам, а Робинсън не е достатъчен; отначало той беше бодър и обръщаше внимание на всичко, но сега все е уморен и по цял ден се гуши в някой ъгъл. Стая с толкова много предмети като нашата обаче не се поддържа в ред от само себе си.“ Сетне Деламарш поразмисли какво би следвало да се предприеме, защото, естествено, не можем да вземем някой случаен човек в домакинството, дори временно, понеже отвсякъде ни дебнат. Но тъй като съм твой добър приятел и узнах от Ренел на какви мъчения си подложен в хотела, предложих теб. Деламарш веднага се съгласи, макар че навремето ти постъпи твърде зле с него, а аз, разбира се, много се зарадвах, че ще мога да ти помогна. Защото това място е тъкмо за теб, ти си млад, силен и сръчен, а мен вече за нищо не ме бива. Само искам да

те предупредя, че още съвсем не си одобрен; ако Брунелда не те хареса, няма да имаме нужда от теб. Тъй че напрегни се да й се понравиш, за останалото аз ще имам грижата.

— А какво смяташ да правиш, ако аз стана тук слуга? — попита Карл; чувствуваше се съвсем спокоен, първоначалният страх, който бе изпитал от думите на Робинсън, беше отминал. Значи, Деламарш не замисляше нещо по-лошо от това да го направи слуга — ако бе замислил нещо по-неприятно, бъбривият Робинсън като нищо би го издрънкал; но понеже нещата стояха така, Карл спокойно можеше да напусне жилището още тази нощ. Никой не може да бъде принуден да постъпи някъде на служба. И ако Карл по-рано се бе безпокоял дали след уволнението си от хотела ще намери достатъчно бързо — за да не се наложи да гладува — някое подходящо и по възможност не съвсем невзрачно място, сега в сравнение със службата, която му предлагаха тук и която му бе противна, всяка друга служба му изглеждаше достатъчно добра, той дори би предпочел нуждата на безработицата пред това място. Не се и опита обаче да обясни тези неща на Робинсън, още повече, че той бе напълно погълнат от надеждата да бъде отменен от Карл.

— И тъй — каза Робинсън и съпроводи думите си с доволни движения, като се подпря с лакти на парапета, — най-напред ще ти обясня всичко и ще ти покажа къде какво има. Ти си учено момче и сигурно пишеш красиво, тъй че веднага можеш да съставиш списък на нещата, които имаме. Брунелда отдавна иска такъв списък. Ако утре предобед времето е хубаво, ще помолим Брунелда да седне на балкона, а през това време съвсем спокойно и без да я смущаваме ще можем да работим в стаята. Това, Росман, е най-важното, което трябва да запомниш: в никакъв случай Брунелда не бива да бъде смущавана. Тя чува всичко, вероятно като певица има много чувствителен слух. Претърколиш, например, буренце с ракия иззад скрина и то вдига страшен шум, защото е тежко и защото там навсякъде са разхвърляни най-различни неща, тъй че не можеш да го изкараш отведнъж. Брунелда спокойно си лежи на канапето и лови мухи, които изобщо много й досаждат. Мислиш си, че не ти обръща никакво внимание, и про-

дължаваш да търкаляш буренцето. Тя все още си лежи спокойно. Но в един миг, когато изобщо не очакваш и когато вдигаш най-малко шум, внезапно се изправя, удря с две ръце по канапето, тъй че направо не можеш да я видиш сред облаците прах — откакто сме дошли тук, още не съм изтупвал канапето, пък и не бих могъл, след като тя по цял ден лежи на него, — и страхотно се развиква, също като мъж, а крясъците ѝ не спират с часове. Съседите ѝ забраниха да пее, но никой не може да ѝ забрани да крещи и тя крещи; впрочем сега това се случва по-рядко, ние двамата с Деламарш станахме по-внимателни. Пък и нямаше никаква полза за самата нея. Веднъж припадна и аз — Деламарш бе излязъл — се видях принуден да повикам студента, който живее до нас, той я напръска с течност от някакво голямо шише и тя се свести, но миризмата на тази течност е нетърпима, дори сега, когато приближиш носа си до канапето, ще я усетиш. Студентът сигурно е наш враг като всички останали, трябва да се пазиш от тях и да не се сближаваш с никого.

— Слушай, Робинсън — рече Карл, — тая служба е твърде тежка. Няма що, за хубаво място си ме препоръчал!

— Не бери грижа — каза Робинсън и поклати глава със затворени очи, за да отпъди всички възможни опасения на Карл. — Това място има и предимства, каквито другаде няма да намериш. Непрекъснато си в близост до дама като Брунелда, понякога спиш с нея в една и съща стая, а това, както можеш да предположиш, е свързано с редица приятни усещания. Ще ти плащат богато, пари колкото щеш, аз не получавах заплата, понеже бях приятел на Деламарш; само когато излизах, Брунелда винаги ми даваше по нещо, но на теб, разбира се, ще ти плащат като на всеки друг слуга. Пък и точно такъв си. За теб обаче е особено важно, че аз твърде много ще облекча службата ти. Отначало, разбира се, няма да върша нищо, за да се съвзема, но веднага щом си отпочина малко, ще можеш да разчиташ на мен. Същинското обслужване на Брунелда, фризирането и обличането, ще запазя за себе си, при положение че за него не се грижи Деламарш. Ще се занимаваш единствено с разтребването на стаята, със снабдяването и с по-тежката къщна работа.

— Не, Робинсън — рече Карл, — всичко това никак не ме привлича.

— Не прави глупости, Росман — каза Робинсън почти в лицето на Карл, — не пропилявай тази отлична възможност. Къде другаде ще намериш такава служба? Кой те познава? Кого познаваш ти? Ние двамата, макар да сме преживели какво ли не и да имаме голям опит, обикаляхме цели седмици, без да получим работа. Никак не е лесно, дори е отчайващо трудно.

Карл кимна и доста се учуди, че Робинсън може да говори толкова разумно. За него обаче съветите му нямаха стойност, той не биваше да остане тук, все щеше да си намери някое местенце в големия град, знаеше, че нощем всички заведения са претъпкани и имат голяма нужда от обслужващ персонал — а тук той не беше без опит. Бързо и незабележимо щеше да си намери място в някое такова заведение. Точно в приземния етаж на срещуположната сграда имаше малък ресторант, от който долиташе гръмка музика. Главният вход бе затулен само с голяма жълта завеса, която от време на време, подета от въздушното течение, се вееше на самата улица. Иначе по улицата действително бе станало значително по-тихо. Повечето балкони бяха тъмни, само тук-там в далечината се виждаше по някоя светлинка, но тъкмо когато спряха очи на нея, се надигнаха някакви хора и докато влизаха обратно в стаята си, един човек, останал последен на балкона, хвърли бегъл поглед към улицата и угаси лампата.

„Ето че започва нощта — рече си Карл, — остана ли още тук, ще означава, че се превръщам в част от тях.“ Той се извърна, за да отмахне завесата от вратата към жилището. Робинсън обаче се изпречи на пътя му и попита:

— Какво си намислил?

— Искам да си ида — отвърна Карл. — Пусни ме! Пусни ме!

— Абе, какви те прихващат? — извика Робинсън. — Да не би да искаш да им пречиш?

И той обви с ръце врата на Карл, обгърна с крака краката му и мигом го събори на земята. Но по време на престоя си сред пиколата Карл се беше научил по малко и да се бие, затова цапна Робинсън с юмрук под брадата, само че слабо и съвсем предпазливо. Съпер-

никът му обаче не се забави, ами с всичка сила блъсна Карл с коляно в корема, но после се хвана с две ръце за брадата и зарева толкова силно, че от съседния балкон някакъв мъж започна да пляска с ръце и да вика:

— Тишина!

Известно време Карл не помръдна от мястото си, за да превъзмогне болката, причинена му от удара на Робинсън. Само обърна лице към завесата, която висеше спокойно и тежко пред очевидно тъмния прозорец. В стаята сякаш нямаше никой, навярно Деламарш и Брунелда бяха излезли, тъй че Карл бе вече напълно свободен. Робинсън, който наистина се държеше като стражарско псе, бе отблъснат окончателно.

В този миг откъм далечния край на улицата прозвучаха барабани и тромпети. Откъслечни викове от много гърла скоро се сляха в общ крясък. Карл се огледа и видя как всички балкони наново се оживиха. Надигна се бавно, не можа да се изправи съвсем и тежко се притисна към парапета. Долу по тротоара маршируваха момчета с големи крачки, протегнати ръце, в които стискаха шапките си, и лица, обърнати назад. Уличното платно все още бе свободно. Неколцина полюшваха закачени на високи върлини фенери, които бяха обгърнати от жълтеникав дим. Тъкмо когато барабанчиците и тромпетистите излязоха на светлото — техният брой направо удиви Карл, — зад гърба му се чуха гласове, той се обърна и видя Деламарш да повдига тежката завеса, а от мрака на стаята да излиза Брунелда в същата червена дреха, с дантелена наметка около раменете и с тъмно боне върху вероятно нефризираните и само струпани на купчина коси, чиито краища провисваха в безреда тук или там. В ръцете си държеше малко разпънато ветрило, но не си махаше с него, а плътно го притискаше до себе си.

Както бе застанал на парапета, Карл се отмести встрани, за да направи място на двамата. Положително никой не би го карал насила да остане тук, а дори Деламарш да се опиташе, Брунелда веднага би се вслушала в молбата на Карл и би го освободила. Нали тя не можеше да го понася, очите му я плашеха. Когато обаче направи крачка към вратата, тя го забеляза и рече:

— Накъде така, малкият?

Карл се вцепени от строгите погледи на Деламарш, а Брунелда го придърпа към себе си.

— Не искаш ли да видиш това шествие долу? — попита тя и го избута пред себе си на парапета. — Знаеш ли защо се прави? — чу я Карл да произнася зад гърба му и се опита безуспешно да се освободи с неволно движение от натиска ѝ. Загледа тъжно надолу към улицата, сякаш там бе причината за тъгата му.

Отначало Деламарш стоеше с кръстосани ръце зад Брунелда, а после изтича в стаята и ѝ донесе театралния бинокъл. Зад музикантите долу се бе появила основната част от шествието. Върху раменете на грамаден човек бе седнал някакъв господин, от когото при такава височина не се виждаше нищо друго освен мътно проблясващото му теме, над което той непрекъснато размахваше за поздрав цилиндъра си. Около него носеха като че ли някакви дървени табели, които, наблюдавани от балкона, изглеждаха целите боядисани в бяло; тези плакати бяха така подредени, че от всички страни буквално да опират в господина, който сякаш изникваше сред тях. Понеже всичко бе в непрекъснато движение, стената от плакати се разклащаше и отново се подреждаше. Цялата ширина на улицата, макар и на не особено голяма дължина, доколкото можеше да се прецени в мрака, бе запълнена с привърженици на господина, които до един пляскаха с ръце и изричаха с нещо като протяжна песен някакво име, най-вероятно името на този господин, което бе съвсем кратко, ала въпреки това не можеше да се разбере. Отделни лица, умело разпределени из тълпата, носеха автомобилни прожектори с много силна светлина, която бавно насочваха нагоре-надолу по сградите от двете страни на улицата. На височината, на която бе застанал Карл, тази светлина вече не смущаваше, но на по-долните балкони се виждаха хора, които закриваха очи с дланите си, когато тя ги докоснеше.

По молба на Брунелда Деламарш трябваше да се осведоми от хората на съседния балкон какво точно означава това шествие. Карл бе доста любопитен дали и по какъв начин щяха да му отговорят. И наистина се наложи Деламарш да пита на три пъти, без да му отвърнат. Той се надвеси доста опасно над парапета,

от гняв към съседите Брунелда потропваше с крак, Карл го усещаше по коленете ѝ. Най-сетне получиха някакъв отговор, но в същото време всички хора на този балкон, които направо го бяха претъпкали, избухнаха в гръмък смях. Деламарш им изкрещя нещо, и то толкова силно, че ако не беше уличният шум, всичко живо наоколо щеше да наостри уши в изненада. Все пак въздействието от крясъка не закъсня — смехът стихна неестествено бързо.

— В нашия квартал утре ще има избори за съдия и оня, когото носят там долу, е един от кандидатите — рече Деламарш, който се върна съвършено спокоен при Брунелда. — Ама че работа! — извика после той и гальовно потупа Брунелда по гърба. — Та ние изобщо не знаем какво става по света!

— Ах, Деламарш — изохка Брунелда, която не бе забравила държането на съседите, — как бих се махнала оттук, само да не беше свързано с такова напрежение! За съжаление обаче не мога и да помисля подобно нещо.

И с тежки въздишки, неспокойна и разсеяна, тя не спираше да опипва ризата на Карл, а той по възможно най-незабележим начин непрекъснато се стремеше да отблъсне тези малки затлъстели ръчички — нещо, което му се удаваше сравнително лесно, понеже Брунелда не мислеше за него, а беше потънала в съвсем други мисли.

Но и Карл скоро забрави за Брунелда и търпеливо започна да понася тежестта на ръцете ѝ върху своите рамене, защото онова, което ставаше на улицата, напълно завладя вниманието му. По нареждане на малката група оживено ръкомахащи мъже, които крачеха непосредствено пред кандидата и чиито разговори навярно бяха особено важни, тъй като от всички страни към тях се свеждаха вслушващи се лица, шествието неочаквано спря пред ресторанта. Една от тези ръководни личности направи знак с вдигната ръка, и този знак се отнасяше както за множеството, така и за кандидата. Тълпата занемя, а кандидатът, който на няколко пъти се опита да се изправи върху раменете на своя носач, но все падаше обратно на задника си, произнесе кратка реч, по време на която размахваше наляво и надясно цилиндъра си с бързината на вятъра. Всички виждаха това съвсем ясно, понеже, докато говореше,

автомобилните прожектори бяха насочени без изключение към него, тъй че той се оказа в центъра на една ярка звезда.

Сега обаче пролича и интересът, с който цялата улица следеше събитието. Съмишленициte на кандидата, заели някои от балконите, също се включиха, като пропяваха името му и пляскаха отмерено с ръце, протегнати далеч извън парапета. Хората по останалите балкони, които дори преобладаваха, запяха нещо противоположно, но то нямаше кой знае какво въздействие, тъй като те бяха привърженици на различни кандидати. Всички врагове на присъствуващия кандидат обаче се съюзиха в общо освиркване, дори на много места отново бяха навити грамофоните. Отделните балкони поведоха помежду си политически спорове, чиято възбуда се усилваше още повече от късния нощен час. Повечето хора бяха вече по пижами и само се бяха наметнали с халатите си, жените се загръщаха в големи тъмни шалове, оставените без надзор дечурлига се катереха доста опасно по перилата на балконите; все повече от тях излизаха от тъмните стаи, в които вече бяха спали. Туктам особено разгорещените хвърляха някакви неясни предмети по посока на съперниците си, сегиз-тогиз тези предмети достигаха целта си, но повечето падаха на улицата, където често предизвикваха гневен вой. Когато предводителите вече не можеха да понасят глъчката, барабанчиците и тромпетистите получаваха задачата да се намесят и техният гръмък, неописуемо мощен, несекващ сигнал подавяше всички човешки гласове чак до покривите на къщите. И всеки път, тъкмо когато човек най-малко го очакваше, те внезапно спираха, след което очевидно обучената за такива случаи тълпа на улицата отново изреваваше песента си в настъпилата за миг всеобща тишина — на светлината на автомобилните прожектори ясно се виждаше широко отворената уста на всеки един, — докато междувременно опомнилите се противници надаваха от всички балкони и прозорци вик, десеторно по-силен отпреди, тъй че след кратката своя победа ония на улицата замлъкваха, поне с оглед на такава височина, напълно.

— Е, малкият, харесва ли ти? — попита Брунелда, която, плътно притиснала Карл, се въртеше насам-натам, за да види колкото е възможно повече неща с бино-

къла си. Отговорът на Карл се състоеше единствено в кимване с глава. С крайчеца на окото си той забеляза, че Робинсън разпалено съобщава на Деламарш различни подробности за поведението на Карл, на които обаче Деламарш, изглежда, не придаваше кой знае какво значение, защото непрекъснато се мъчеше да изтласка встрани Робинсън с лявата си ръка — с дясната бе прегърнал Брунелда.

— Не искаш ли да погледнеш през бинокъла? — попита Брунелда и потупа Карл по гърдите, за да му покаже, че се обръща към него.

— И така виждам достатъчно — отвърна Карл.

— Опитай де! — настоя Брунелда. — Ще виждаш още по-добре.

— Очите ми са силни — рече Карл, — виждам всичко.

А когато тя доближи бинокъла към очите му, той възприе това не като проява на внимание, а като досаждане, защото Брунелда изрече една-единствена дума с мелодичен, ала твърде заплашителен глас:

— Ти!

Понеже бинокълът бе на очите на Карл, той погледна през него, но не видя нищо.

— Нищо не виждам — рече Карл и понечи да се отърве от бинокъла, но тя го стискаше здраво, а главата му, положена върху гърдите ѝ, не можеше да се помръдне нито назад, нито настрани.

— Сега обаче виждаш, нали? — каза тя и завъртя винта на бинокъла.

— Не, и сега не виждам — отвърна Карл и си помисли, че против желанието си действително бе освободил Робинсън от задълженията му, защото непоносимите прищевки на Брунелда се стоварваха върху собствения му гръб.

— Кога най-сетне ще видиш? — рече тя и продължи да върти винта, като обливаше цялото лице на Карл с тежкия си дъх. — Сега ли?

— Не, не, не! — изкрещя Карл, въпреки че вече можеше да различава всичко, макар и твърде неясно. Но тъкмо сега Брунелда се обърна за нещо към Деламарш и престана да притиска така силно бинокъла към лицето на Карл, ето защо той отново можеше да гледа към улицата с невъоръжено око, без да му обръщат особено внимание. По-късно Брунелда вече не настояваше да изпълни желанието ѝ, а използуваше бинокъла сама.

Долу от ресторанта бе излязъл келнер и като се суетеше на прага, приемаше поръчките от предводителите. Личеше как се надига на пръсти, за да хвърли поглед във вътрешността на заведението и да извика колкото се може повече хора от персонала. По време на тази подготовка, насочена очевидно към голямото безплатно пиене, кандидатът не преставаше да говори. Носачът му, този огромен мъж, който служеше единствено на него, се завърташе леко на всеки няколко изречения, за да могат думите на оратора да стигнат до всички краища на множеството. Кандидатът седеше предимно съвсем свит и с резки движения на едната си свободна ръка и на цилиндъра в другата се опитваше да придаде възможно най-голяма действена сила на думите си. Само от време на време, на почти равни промеждутъци той се сепваше, надигаше се с разперени ръце, обръщаше се не към отделна група, а към цялото множество, обръщаше се към обитателите на сградите чак до най-високите етажи, макар да бе съвършено ясно, че дори на най-долните етажи никой не може да го чуе; пък и ако имаше такава възможност, никой не би и поискал да го слуша, понеже всеки прозорец и всеки балкон бяха заети поне от един крещящ оратор. Междувременно неколцина келнери изнесоха от ресторанта пълна с искрящи чаши табла, голяма колкото билярдна маса. Предводителите организираха раздаването така, че всеки да мине покрай вратата на ресторанта. Но макар чашите върху таблата непрекъснато да се пълнеха, те се оказаха недостатъчни за тълпата, тъй че двама сервитьори трябваше да излязат иззад таблата и да обслужват и останалото множество. Кандидатът, разбира се, бе спрял да приказва и използуваше почивката за събиране на нови сили. Носачът му бавно крачеше с него, встрани от тълпата и от ярката светлина, съпровождаха го само неколцина от най-близките му привърженици и му говореха, вдигнали глави нависоко.

— Я го гледай ти малкия — обади се Брунелда, — от толкова много зяпане сякаш е забравил къде се намира.

И съвсем неочаквано за Карл тя извъртя главата му с две ръце така, че го погледна в очите. Всичко про-

дължи само миг, защото Карл веднага отблъсна ръцете ѝ и ядосан, задето не го оставят поне за малко на мира, но същевременно обладан от желание да излезе на улицата и да види всичко съвсем отблизо, той напрегна всички сили, за да се освободи от хватката на Брунелда и рече:

— Моля, пуснете ме да си вървя.

— Ще останеш при нас — каза Деламарш, без да вдига поглед от улицата, и само протегна ръка, за да попречи на Карл да се измъкне.

— Недей — рече Брунелда и отстрани ръката на Деламарш, — разбира се, че ще остане.

И тя притисна Карл към парапета с такава сила, че той би трябвало да се боричка с нея, ако искаше да се освободи. Но дори да успееше, нима щеше да постигне нещо? Вляво от него стоеше Деламарш, вдясно се бе изправил Робинсън — намираше се в истински плен.

— Радвай се, че не те изхвърлят! — каза Робинсън и потупа Карл с длан та си, която бе проврял през ръката на Брунелда.

— Да го изхвърляме ли? — извика Деламарш. — Избягалите разбойници не ги изхвърлят, ами ги предават на полицията. И ако не кротува, това може да го сполети още утре.

От този миг зрелището на улицата не доставяше никаква радост на Карл. Насила се приведе над парапета, понеже Брунелда не му позволяваше да се изправи. Гледаше угрижен и с разсеяни очи към хората долу, които минаваха пред ресторанта на групи от по двайсетина души, вземаха чашите си, обръщаха се и вдигаха тези чаши по посока на заетия изключително със себе си кандидат, надаваха хвалебствен възглас, изпразваха чашите и шумно ги оставяха обратно на таблата, макар от такава височина да не се чуваше нищо, след което отстъпваха място на друга, нетърпеливо напираща група. По заповед на предводителите оркестърът, който досега бе свирил в ресторанта, беше излязъл на улицата, големите му духови инструменти се открояваха с блясъка си сред тъмната тълпа, но общата глъчка почти поглъщаше музиката. Сега улицата — поне от тази страна, където се намираше ресторантът — бе изпълнена с хора. Стичаха се отгоре, оттам, където Карл бе пристигнал сутринта с автомобила, приждаха от-

долу, откъм моста, и дори хората от околните къщи не бяха успели да устоят на изкушението лично да вземат участие във всичко, защото по балконите и прозорците бяха останали почти само жени и деца, а мъжете се тълпяха пред входовете. Музиката и почерпката вече бяха постигнали целта си, събрали се бяха достатъчно много хора, един от предводителите, ограден от два автомобилни прожектора, махна на оркестъра да спре, изсвири пронизително и всички видяха отстъпилия малко встрани носач бързо да се приближава заедно с кандидата по пътя, който му проправяше един от съмишлениците.

Кандидатът едва бе стигнал до вратата на ресторанта, когато започна новата си реч на светлината на прожекторите, образували тесен кръг около него. Сега обаче всичко бе много по-трудно отпреди, носачът нямаше каквато и да било свобода на движенията, блъсканицата бе твърде голяма. Най-близките сподвижници, които по-рано се бяха опитвали с всички възможни средства да засилят въздействието от думите на кандидата, сега с големи усилия успяваха да се задържат наблизо до носача, двайсетина от тях дори здраво се бяха вкопчили в него. Но и този толкова силен човек не бе в състояние да направи и крачка натам, където той искаше, а за въздействие върху множеството чрез различни обръщания, чрез подходящо напредване или отстъпване не можеше и да се мисли. Тълпата се блъскаше в безпредметна, хората лежаха едни върху други, никой вече не стоеше прав, съперниците като че ли се бяха умножили благодарение на новодошлите зяпачи, носачът дълго бе стоял близо до вратата на ресторанта, но ето че без видима съпротива се остави да го повлекат насам-натам по улицата, кандидатът не преставаше да говори, но вече не се разбираше дали излага програмата си, или вика за помощ; доколкото можеше да се види, беше се появил и противников кандидат, дори повече от един, понеже тук-там светлината внезапно озаряваше по някой издигнат от тълпата човек с бледо лице и свити пестници, който държеше реч, приветствувана от многогласни викове.

— Какво става там? — в пълно объркване се извърна Карл към пазачите си.

— Виж го ти малкия, колко е развълнуван! — под-

метна Брунелда към Деламарш и улови Карл за брадата, за да притегли главата му към себе си. Но Карл се възпротиви и понеже гледката на улицата му бе отнела всякакви задръжки, се дръпна с такава сила, че Брунелда не само разхлаби прегръдката си, но отстъпи и съвсем го пусна.

— Е, достатъчно погледа! — рече тя, очевидно раздразнена от държането на Карл. — Върви в стаята, нареди леглата и подготви всичко за през нощта! — И протегна ръка към стаята.

Това бе посоката, в която Карл бе възнамерявал да се отправи още преди няколко часа, ето защо не ѝ възрази нито с една дума. В този миг откъм улицата долетя шум на много разбити стъкла. Карл не можа да се сдържи и бързо се върна към парапета, за да хвърли още един бегъл поглед надолу. Оказа се, че на противниците се е удало да извършат нещо, което може би беше от решаващо значение — всички прожектори, носени от сподвижниците на кандидата, чиято силна светлина бе правила насъбраните хора свидетели поне на главните действия и по този начин бе допринасяла за спазването на определени граници, бяха едновременно изпотрошени. Сега за кандидата и носача му оставаше само обикновеното колебливо осветление, чиято поява бе така внезапна, че действуваше като пълен мрак. Дори приблизително не бе възможно да се определи къде точно се намира кандидатът, а заблудата, предизвикана от мрака, се умножаваше още повече от току-що подетата, мощна и всеобща песен, която идеше от долния край на улицата, откъм моста.

— Нали ти казах какво да вършиш! — рече Брунелда. — Хайде, побързай. Уморена съм — добави тя и протегна нагоре ръце, тъй че гърдите ѝ се издадоха още по-напред от обикновено. Деламарш, чиято ръка все още я прегръщаше, се отдели заедно с нея в един от ъглите на балкона. Робинсън тръгна подир тях, за да махне остатъците от храната си, които още се търкаляха там.

Карл прецени, че трябва да използува тази благоприятна възможност. Той вече нямаше време да гледа към улицата, от онова, което ставаше долу, щеше да види достатъчно, и то много по-добре, ако слезеше там. Прекоси с два скока озарената от червеникава светлина

стая, но намери вратата ѝ затворена и без ключ. Трябваше да го намери, но кой ли би намерил в този безпорядък някакъв си ключ, и то за това кратко, скъпоценно време, с което разполагаше Карл? Сега вече трябваше да е на стълбището, трябваше да тича, да тича... Затършува за ключа. Търсеше го във всички чекмеджета, до които можеше да се добере, търсеше го по масата, на която имаше какви ли не съдини, салфетки и някаква наскоро започната бродерия, привлечен бе от едно кресло, върху което се намираше цяла оборкана купчина от стари дрехи, в които навярно имаше ключ, но никой никога не би го намерил, а накрая се хвърли върху канапето, което действително миришеше лошо, и заопипва по всички ъгълчета и гънки да не би ключът да е там. Сетне се отказа от търсенето и застана в средата на стаята. Брунелда сигурно държеше ключа на пояса си, нали там имаше толкова много и най-различни неща, тъй че цялото това търсене бе напразно.

Тогава Карл хвана слепешката два ножа и ги мушна между двете крила на вратата, единия горе, другия долу, за да си създаде по този начин две раздалечени една от друга опорни точки. Едва натисна ножовете и остриетата им се пречупиха. Това бе добре дошло за него, защото остатъците от остриетата щяха да държат още по-здраво. И той ги задърпа с всичка сила, разперил ръце и широко разкрачен, пъхтящ, и с очи, вперени във вратата. Ясно доловимото разхлабване на ключалката го зарадва, понеже разбра, че вратата не би могла да устои дълго, трябваше обаче да се действува внимателно, защото в никакъв случай не биваше да я отвори шумно и да привлече вниманието на хората, застанали на балкона; частите на ключалката трябваше да се отделят съвсем бавно и тъкмо към това с голяма предпазливост се стремеше и Карл, който все повече приближаваше очи към нея.

— Я виж ти! — разнесе се внезапно гласът на Деламарш. И тримата се намираха в стаята, завесата зад тях вече бе спусната, Карл очевидно не ги бе чул да влизат, но веднага щом ги видя, пусна ножовете. Нямаше обаче никакво време да каже нещо, с което да обясни или оправдае постъпката си, понеже в избликна гняв, многократно по-силен, отколкото бе необходимо в случая, Деламарш се втурна към Карл, а шнурът на

халата му описа във въздуха голяма фигура. В последния миг Карл успя да отбегне нападението, би могъл да измъкне ножовете от вратата и да ги използува за отбрана, но не го стори, а като се приведе и хвърли напред, сграбчи широката яка на халата на Деламарш, обърна я нагоре, изтегли я още по-нависоко — халатът бе твърде голям за Деламарш — и хвана Деламарш за главата, който, неимоверно смаян от случилото се, отначало размаха напосоки ръцете си и едва след време заудря с юмруци по гърба на Карл, но все пак не с пълни сили; за да запази лицето си, Карл се бе притиснал до гърдите на Деламарш. Понасяше юмручните му удари, макар да се гърчеше от болка и макар те да ставаха все по-силни — и как нямаше да ги понася, след като виждаше победата пред себе си! Стиснал здраво главата на Деламарш, поставил палците си точно върху очите му, той го тикаше пред себе си натам, където мебелите бяха струпани на особено объркани купища и освен това се опитваше да заплете шнура на халата около нозете му, за да го принуди да падне.

Но тъй като се налагаше да се занимава изцяло с Деламарш, а съпротивата на последния все повече нарастваше и враждебното тяло му оказваше все по-жилав отпор, Карл забрави, че в стаята има и други хора освен него и Деламарш. Но твърде скоро бе принуден да си спомни за тях, защото нозете му отказаха да го слушат, тъй като хвърлилият се на пода Робинсън с вик ги раздалечи. Карл изпъшка и пусна Деламарш, който отстъпи още една крачка. Широко разкрачена, с леко подгънати колене, Брунелда бе застанала с цялата си тежест в средата на стаята и следеше онова, което се вършеше, с блеснали очи. Дишаше тежко, сякаш сама участвуваше в боричкането, втренчваше се и бавно свиваше юмруци. Деламарш успя да свали яката си и най-сетне отново можеше да вижда, тъй че борбата престана да бъде борба, а се превърна в едностранно наказание. Той улови Карл отпред за ризата, почти го вдигна от пода и без дори да го поглежда от презрение, го запрати с такава сила към един скрин, отдалечен на няколко крачки, та в първия миг Карл си рече, че острите болки в гърба и главата, предизвикани от удара в скрина, идат може би непосредствено от ръката на Деламарш.

— Проклет негодник! — чу той от тъмнината, която се бе спуснала пред потрепващите му очи, силния вик на Деламарш. И в първата немощ, с която рухна пред скрина, до ушите му стигнаха още думите: — Почакай, ще ти дам да разбереш!

Когато отново дойде на себе си, наоколо бе съвсем тъмно, навярно още беше нощ, откъм балкона струеше бледа лунна светлина, която проникваше под завесата в стаята. Долавяше се спокойното дишане на останалите трима, като най-шумно бе това на Брунелда, която пъхтеше насън така, както понякога правеше, докато приказваше; не беше обаче никак лесно да се установи къде точно се намираха тримата заспали, защото цялата стая бе изпълнена от шума на дишането им. Едва след като проучи донякъде обстановката, Карл помисли и за себе си и много се изплаши, понеже, макар да се чувствуваше превит и вдървен от болки, все пак не бе предполагал, че има и тежка кървяща рана. Сега обаче усещаше главата си натежала, а цялото му лице, шията, гърдите под ризата бяха влажни като от кръв. Трябваше да иде на светло, за да види точно в какво състояние се намира, може би го бяха осакатили и тогава Деламарш сигурно на драго сърце би го пуснал да си върви, но какво ли щеше да прави в такъв случай? За него нямаше да има каквито и да било изгледи. Спомни си за момчето с обезобразения нос на входа на сградата и за миг покри лицето си с ръце.

Несъзнателно се извърна към вратата и се повлече натам. Скоро докосна с крайчеца на пръстите си някакъв ботуш, който преминаваше в крак. Сигурно беше Робинсън, кой друг можеше да спи с ботуши? Бяха му наредили да легне напреки на вратата, за да предотврати бягството на Карл. Но нима състоянието, в което се намираше Карл, им беше непознато? Засега той изобщо не искаше да бяга, единственото му желание беше да се добере до някаква светлина. Тъй че, щом не можеше да излезе през вратата, трябваше да иде на балкона.

Масата за хранене откри на очевидно много по-различно място в сравнение с вечерта, канапето, към което Карл се приближи с обяснима предпазливост, за голяма негова изненада се оказа празно, затова пък в средата на стаята се натъкна на много, макар и силно притиснати дрехи, завивки, завеси, възглавници и килими. От-

начало си рече, че купчината е малка като тази, която бе видял предишната вечер на канапето и която се бе смъкнала леко на пода, но искрено се удиви, когато при по-нататъшното си пълзене разбра, че тук има сякаш цял вагон с подобни вещи, извадени навярно за през нощта от шкафа, където ги държат денем. Заобиколи купчината и скоро откри, че цялото това нещо представлява постеля, на чийто връх, както сам се убеди след внимателно опипване, спяха Деламарш и Брунелда.

Сега вече знаеше кой къде спи, затова побърза да се измъкне на балкона. Светът, в който бързо се изправи от външната страна на завесата, сега бе съвсем друг. Разходи се малко на балкона под яркия блясък на луната, вдъхна свежия нощен въздух. Погледна към улицата, сега тя бе съвсем тиха, само откъм ресторанта все още се носеше приглушена музика, някакъв човек метеше тротоара пред вратата; на същата тази улица, където вечерта необузданата всеобща глъчка не позволяваше виковете на един предизборен кандидат да бъдат различени сред хилядите други гласове, сега ясно можеше да се долови как метлата дращи по плочите.

Вниманието на Карл бе привлечено от една маса на съседния балкон, на която бе седнал млад мъж и четеше. Имаше малки мустаци, които постоянно подръпваше по време на четенето, съпроводено с бързи движения на устните. Седеше, с лице, обърнато към Карл, пред малка, отрупана с книги маса, беше свалил електрическата крушка от стената и я бе закрепил между две големи книги, тъй че ярката ѝ светлина изцяло го озаряваше.

— Добър вечер — каза Карл, който сякаш бе забелязал младия човек да поглежда към него.

Навярно обаче се бе заблудил, понеже младежът с нищо не показа, че го е видял досега, а постави длан над очите си, за да избегне светлината и да установи откъде иде този внезапен поздрав, след което, понеже все още не можеше да забележи нищо, вдигна високо лампата, за да освети с нея съседния балкон.

— Добър вечер — отвърна най-сетне и той, взира се известно време насам и добави: — Е, и какво друго?

— Преча ли ви? — попита Карл.

— Разбира се — рече мъжът и отново постави лампата на предишното ѝ място.

С тези думи бе отстранено всякакво желание за осъществяване на връзка, но въпреки това Карл не напусна онзи ъгъл на балкона, в който бе най-близо до човека. Гледаше го безмълвно как чете книгата си, как прелиства страниците, как от време на време проверява нещо в друга книга, която разгръща светкавично, и често си прави бележки в една тетрадка, при което навежда лицето си учудващо близо до нея.

Дали този човек не бе студент? По всичко личеше, че изучава нещо. Не по-различно от него — ах, колко отдавна бе това! — и Карл бе седял у дома на масата на родителите си и бе писал домашните си задания, докато баща му четеше вестник или се занимаваше с деловодството и кореспонденцията на един съюз, а майка му бе заета с ръкоделието си и дърпаше високо конеца от плата. За да не пречи на баща си, Карл слагаше на масата само тетрадката и писалката си, а книгите, които му бяха необходими, подреждаше на два стола вляво и вдясно от себе си. Какъв покой цареше там! Колко рядко в стаята влизаха чужди хора! Още като невръстно дете Карл винаги с радост бе наблюдавал как привечер майка му заключва вратата на жилището им. Тя не би могла да предполага, че някой ден Карл ще се опитва да разбива чужди врати с помощта на ножове.

И за какво ли му е било цялото негово учение? Всичко бе забравил; ако се наложеше да продължи следването си тук, щеше да му е много трудно. Спомни си как у дома бе боледувал цял месец — какви усилия трябваше да полага по-късно, за да навакса загубата от прекъснатото учение! А тук освен учебника по английска търговска кореспонденция отдавна не бе хващал някаква книга.

— Ей, млади момко — Карл внезапно чу да се обръщат към него, — не може ли да застанете другаде, а? Вторачили сте се в мен и ужасно ми пречите. Поне в два през нощта човек има право да поработи несмущаван на балкона си, нали? Искате ли нещо от мен?

— Следвате ли нещо? — попита Карл.

— Да, да — отвърна мъжът и реши да използува тези загубени за ученето му мигове, за да сложи книгите си отново в ред.

— Е, да не ви преча повече — рече Карл, — и без това смятам да си влизам в стаята. Лека нощ.

Мъжът дори не отговори, а с внезапна решителност отново се залови с науките си след отстраняването на тази пречка, като тежко отпусна чело на дясната си ръка.

Карл се намираше вече пред самата завеса, когато се сети защо всъщност бе излязъл — нали не знаеше какво точно бе състоянието му? Защо главата му тежеше така? Опипа я и с изненада установи, че там няма кървяща рана, както се бе опасявал в тъмното, а само превръзка, която беше все още влажна и приличаше на чалма. Ако се съдеше по провисналите тук-там останки от дантела, тя бе отпорена от някое старо бельо на Брунелда, което по всяка вероятност Робинсън бе омотал криволяво около главата на Карл. Само че бе забравил да го изстиска, тъй че през времето, в което Карл се бе намирал в несвяст, водата се бе стичала по лицето му, а ризата му беше подгизнала и тъкмо това бе уплашило толкова много Карл.

— Ама вие още ли сте тук? — попита мъжът и премигна насам.

— Сега вече наистина си отивам — рече Карл, — само исках да видя нещо, понеже в стаята е съвсем тъмно.

— Кой сте вие всъщност? — каза мъжът, сложи писалката си в разтворената пред него книга и пристъпи към парапета. — Как се казвате? Какво ви е довело при тия хора? Отдавна ли сте тук? Какво искахте да видите? Светнете и вашата лампа, за да мога да ви разгледам.

Карл го послуша, но преди да отговори, придърпа още по-плътно завесата, за да не би някой отвътре да забележи нещо.

— Моля да ме извините — рече той шепнешком, — че говоря толкова тихо. Ако ме чуят ония вътре, пак ще се вдигне страшна врява.

— Пак, така ли? — попита мъжът.

— Да — отвърна Карл, — тази вечер здравата се карах с тях. Сигурно ми е останала ужасна цицина. — И той опипа темето си.

— И каква е била тази караница? — попита мъжът и понеже Карл не отговори веднага, добави: — Спокойно можете да ми доверите изцяло всичко, което са ви сторили тия господа. Ненавиждам и тримата, но най-вече вашата дама. Впрочем не бих се учудил, ако вече са успели да ви настроят против мен. Името ми е Йозеф Мендел, студент.

— Да — рече Карл, — вече ми разказаха някои неща за вас, но между тях нямаше нищо лошо. Веднъж се е наложило да лекувате госпожа Брунелда, нали?

— Да, да — засмя се студентът. — Още ли мирише канапето?

— И още как! — отвърна Карл.

— Е, това е много радостно — рече студентът и прокара длан през косите си. — А защо ви правят цицини?

— Ами скарахме се — рече Карл и започна да размишлява как да обясни на студента всичко. После обаче прекъсна размисъла си и попита: — А не ви ли преча?

— Първо — отвърна студентът, — вече ми попречихте, а аз за съжаление съм толкова нервен, че ми е необходимо доста време, докато се върна в предишното си състояние. Откакто започнахте да се разхождате по балкона, ученето изобщо не ми върви. А, второ, в три часа винаги правя почивка. Тъй че разказвайте спокойно. Аз също съм любопитен.

— Всичко е съвсем просто — рече Карл. — Деламарш иска да остана при него като слуга. Аз обаче не искам. Желанието ми беше да си отида още вечерта. Той не ме пусна, заключи вратата, аз се опитах да я разбия и така се стигна до свадата. Много съм нещастен, че още се намирам тук.

— Имате ли някаква друга работа? — попита студентът.

— Не — отвърна Карл, — но за мен това няма никакво значение, достатъчно е само да изляза оттук.

— Така, така... — продума студентът. — Значи, за вас няма никакво значение...

Известно време двамата мълчаха. Сетне студентът попита отново:

— А защо не искате да останете при тия хора, а?

— Деламарш е лош човек — рече Карл, — познавам го и от по-рано. Веднъж се мъкнах цял ден с него и накрая се радвах, че вече не сме заедно. Та сега да стана негов слуга ли? Как не!

— Ах, де да бяха всички слуги така придирчиви при избора на своите господари! — каза студентът и като

че ли се усмихна. — Вижте, през деня съм продавач, и то от най-нисшата степен, по-скоро момче за поръчки в магазина на Монтли. Този Монтли несъмнено е мръсник, но това хич не ме интересува, яд ме е само, че ми плащат толкова малко. Тъй че можете да вземете пример от мен.

— Как? — удиви се Карл. — Денем продавате, а нощем учите?

— Да — потвърди студентът, — другояче не може. Опитвал съм какво ли не, но този начин на живот все пак е най-добрият. Преди години бях само студент, и през деня, и през нощта, но за малко не пукнах от глад, спях в една мръсна стара бърлога и не смеех да вляза в аудиториите с тогавашния си костюм. Ала всичко това вече е минало.

— Но кога спите? — попита Карл и изгледа студента с любопитство.

— Да спя ли? — възкликна студентът. — Ще спя, когато свърша следването си. А засега пия черно кафе.

И той се обърна, измъкна изпод масата си голям термос, наля си от него черно кафе в една чашка и го гаврътна така бързо, както се поглъща лекарство, за да се усети колкото може по-малко от вкуса му.

— Хубаво нещо е черното кафе — рече студентът. — Жалко, че сте толкова далеч, та не мога да налея мъничко и на вас.

— Черното кафе не ми е вкусно — рече Карл.

— И на мен — засмя се студентът, — но закъде щях да съм без него? Ако го нямаше черното кафе, Монтли не би ме държал нито миг. Все споменавам тоя Монтли, макар той естествено да си няма и понятие за съществуването ми. Никак не мога да си представя как ли бих се държал на работното си място, ако не криех там в писалището термос със същата големина, защото не съм и помислял да прекратя пиенето на кафе, макар че, вярвайте ми, скоро сигурно ще легна зад писалището и ще заспя. За съжаление там вече предчувствуват подобно нещо и ме наричат Черното кафе, което е много глупава смешка и сигурно е попречило на моя напредък.

— А кога ще завършите следването си? — попита Карл.

— Бавно върви тая работа... — промълви студентът с наведена глава. Отдръпна се от парапета и отново

седна на масата, опря лакти на разтворената книга, прокара ръце през косите си и каза: — Може би ще трае още една до две години.

— И аз исках да следвам — продума Карл, сякаш подобно обстоятелство му даваше право на по-голямо доверие от това, което вече му бе засвидетелствувал отново замлъкналият студент.

— Аха — каза студентът и не стана съвсем ясно дали отново чете книгата си или само се взира разсеяно в нея, — радвайте се, че сте се отказали от следването си. Самият аз следвам вече години, и то единствено понеже съм започнал. Не изпитвам почти никакво удовлетворение, а още по-малки са изгледите за бъдещето ми. Какви ли изгледи мога да имам! Америка е пълна с доктори-шарлатани.

— А аз исках да стана инженер — бързо подметна Карл към студента, който, изглежда, съвсем бе разсеял вниманието си.

— А сега трябва да станете слуга на тия хора — продума студентът и бегло го погледна — и това, естествено, ви наскърбява.

Подобен извод несъмнено бе плод на недоразумение, но Карл навярно би могъл да го използува при студента. Ето защо той попита:

— Дали няма да се намери някое място в магазина ви и за мен?

Този въпрос напълно откъсна студента от книгата му; не беше и помислял, че ще се наложи да помага на Карл да си намери работа.

— Опитайте — каза той, — или по-добре недейте опитва. Намирането на работа при Монтли е най-големият успех в досегашния ми живот. Ако трябва да избирам между следването си и службата, ще предпочета, естествено, службата. Усилията ми са насочени единствено към предотвратяване на необходимостта от подобен избор.

— Значи, много е трудно човек да започне там работа... — рече Карл по-скоро на себе си.

— А вие как си мислите? — каза студентът. — Много по-лесно е да станеш окръжен съдия, отколкото портиер при Монтли.

Карл замълча. Този студент, който явно бе далеч по-опитен от него и който имаше някакви — все още

неизвестни за Карл — причини да мрази Деламарш, но затова пък не желаеше нищо лошо на Карл, не намираше нито една дума, с която да го насърчи да напусне Деламарш. При това той дори не знаеше, че Карл е заплашен от полицията и може донякъде да се крие от нея единствено при Деламарш.

— Гледахте снощи манифестацията долу на улицата, нали? Човек, който не знае как точно стоят нещата, би могъл да си рече, че този кандидат — името му е Лобтър — сигурно разполага с някакви шансове или поне е един от възможните победители, нали?

— Не разбирам нищо от политика — каза Карл.

— Това е грешка — рече студентът. — Но дори да не разбирате, все пак имате очи и уши. Човекът несъмнено имаше и приятели, и врагове — не вярвам това да не ви е направило впечатление. Но ако искате да знаете моето мнение, той няма каквито и да било шансове да бъде избран. Случайно знам всичко за него, тук при нас живее един, който го познава. Не е неспособен, а колкото до политическите му възгледи и политическото му минало, едва ли би могъл да се намери по-подходящ съдия за нас. Но никой не мисли, че може да бъде избран и той неминуемо ще пропадне, ще хвърли жалките си доларчета за предизборната кампания и това ще е всичко.

Известно време Карл и студентът се гледаха мълчаливо. Студентът кимна с усмивка и положи длан върху изморените си очи.

— Е, няма ли да вървите да спите? — попита той после. — Аз трябва отново да започвам четенето. Вижте само колко работа ме чака! — И той бързо прелисти половината книга, за да запознае Карл с работата, която му предстои.

— Е, тогава лека нощ — рече Карл и се поклони.

— Елате някой път към нас — каза студентът, който отново бе седнал на масата си, — естествено, само ако имате желание. Тук винаги ще намерите много хора. От девет до десет вечерта ще имам време и за вас.

— Значи, съветвате ме да остана при Деламарш? — попита Карл.

— Непременно — отвърна студентът и вече приведе глава над книгите си. Като че ли не той, а някой друг бе казал тази дума; тя звучеше в ушите на Карл, изречена сякаш от глас, който бе по-плътен от гласа на студента. Карл хвърли още един поглед към студента, който сега седеше под светлината на лампата си съвсем неподвижен, обгърнат от дълбокия мрак; после пристъпи бавно към завесата и се вмъкна в стаята. Посрещна го обединеното дишане на тримата спящи. Потърси по протежение на стената канапето и когато го откри, спокойно се изтегна на него, сякаш това бе леглото му. Понеже студентът, който добре познаваше и Деламарш, и тукашните отношения, а освен това бе и образован човек, го беше посъветвал да остане тук, на първо време той нямаше никакви опасения. Не си бе поставил толкова високи цели, колкото студента, кой знае дали вкъщи би му се удало да завърши следването си, а след като подобно нещо изглеждаше почти невъзможно дори вкъщи, никой не можеше да иска от него да го осъществи в чуждата страна. Но надеждата да си намери такава служба, в която да постигне нещо и това нещо да се радва на всеобщо признание, бе несъмнено поголяма, ако на първо време приемеше мястото, предложено му от Деламарш, и изчакаше по-благоприятна възможност. На тази улица, изглежда, се намираха доста канцеларии от средно или долно равнище, които в случай на нужда едва ли бяха много придирчиви при подбора на своя персонал. Ако се наложеше, той на драго сърце би станал там и прислужник, но в края на краищата не беше изключено да го назначат и за чисто канцеларска работа, тъй че някой ден да седи като чиновник на писалището си и от време на време да хвърля безгрижен поглед от разтворения прозорец — също като оня служител, когото бяха зърнали днес при прекосяването на дворовете. Затвори очи и се успокои с мисълта, че е още млад и че Деламарш все някой ден ще го пусне; домакинството им тук нямаше вид, че ще трае цяла вечност. Намереше ли си обаче работа в такава канцелария, Карл смяташе да се занимава единствено с преките си задължения там, а не да пилее силите си като студента. Ако имаше нужда, би се трудил в канцеларията и нощем — нещо, което неминуемо щяха да искат от него в началото, понеже подготовката му бе доста оскъдна. Щеше да работи единствено за доброто на службата, в която би попаднал, и да изпълнява всякакви задължения, дори такива, които остана-

лите чиновници в канцеларията биха отхвърлили като недостойни за тях. Добрите намерения напираха в главата му, сякаш бъдещият му началник бе застанал пред канапето и четеше всичко по лицето му.

Обзет от такива мисли, Карл заспа; в полусън го сепна леко само могъщата въздишка на Брунелда, която, очевидно измъчвана от кошмари, се превъртя в постелята си.

ТЕАТЪРЪТ В ОКЛАХОМА

На един ъгъл Карл видя плакат със следния надпис: „Днес от шест сутринта до полунощ на хиподрума в Клейтън ще се набира персонал за театъра в Оклахома! Големият театър в Оклахома ви кани! Той кани само днес, само веднъж! Сред нас има място всеки, който мисли за своето бъдеще! Всеки е добре дошъл! Който иска да се посвети на изкуството, нека се обади! Ние сме театърът, който може да използува всекиго и да му намери подходящо място! Щастливец е онзи, който реши да дойде при нас! Но побързайте, за да ви пропуснат до полунощ! В нула часа вратите се затварят и вече няма да бъдат отворени! Проклет да е, който не ни вярва! Елате в Клейтън!“

Пред плаката имаше наистина много хора, но той очевидно не предизвикваше кой знае какво въодушевление. Плакати висяха навсякъде, ала никой не им вярваше. А този тук, сравнен с останалите, събуждаше още по-голямо недоверие. Онова, което особено биеше на очи в него, бе голямата грешка, че не се обелваше и дума за заплащане. Ако то заслужаваше да бъде споменато поне мимоходом, плакатът едва ли би го изпуснал, едва ли би забравил да изтъкне най-примамливото нещо. Никой не искаше да се посвещава на изкуството, затова пък всеки искаше да му плащат за положения труд.

За Карл обаче плакатът представляваше доста голяма съблазън. „Всеки е добре дошъл!“, се казваше в него. Всеки, значи и Карл. Всичко, което бе извършил досега, бе забравено, никой нямаше намерение да го упреква за него. Можеше да кандидатствува за работа,

която не бе срамна, за която капеха съвсем открито! Също така открито му даваха и обещанието, че ще го приемат. Той не искаше кой знае какво, а само да започне най-сетне прилична кариера — и тъкмо такава сега като че ли се очертаваше пред него. Дори всичките тези големи приказки на плаката да се окажеха лъжа, дори големият театър в Оклахома да излезеше нищо и никакъв пътуващ цирк, той все пак възнамеряваше да приеме нови хора, а това бе достатъчно. Карл не прочете плаката повторно, но потърси още веднъж изречението: „Всеки е добре дошъл!“ Отначало си мислеше да отиде в Клейтън пеш, но това биха били три часа усилно ходене, след което той по всяка вероятност щеше да стигне тъкмо навреме, за да узнае, че всички места вече са заети. Наистина ако се съдеше по плаката, броят на местата бе неограничен, но това бе обичайният стил на подобни предложения за работа. Карл разбра, че или трябва да се откаже от мястото, или трябва да иде дотам с превозно средство. Преброи парите си, които без това пътуване биха му стигнали за осем дни, побутна върху дланта си дребните монети. Някакъв човек, който го бе наблюдавал, го потупа по рамото и рече:

— Приятно пътуване до Клейтън!

Карл кимна мълчаливо и продължи да пресмята. Скоро обаче взе решение, отдели необходимите за пътуването си пари и хукна към метрото. Когато слезе в Клейтън, веднага чу звуци от много тромпети. Звуците бяха страшно безредни, никой не се стараеше да нагоди тромпета си към останалите, всеки надуваше безогледно. Но това не смути Карл, нещо повече — тромпетите бяха за него потвърждение, че театърът в Оклахома е нещо наистина голямо. Когато обаче излезе от постройката на спирката и пред очите му се откри цялата площ, той видя, че всичко е много по-голямо, отколкото си го бе представял и в най-смелите си помисли, и не успя да проумее как подобно предприятие може да прави такива разходи с единствената цел да набере персонала си. Пред входа за хиподрума бе изграден дълъг, нисък подиум, по който стотици жени, преоблечени като ангели, в бели дрехи и с големи криле на гърба, свиреха на дълги тромпети със златен блясък. Но те не бяха върху самия подиум, а върху

отделни поставки, които обаче не се виждаха, понеже дългите им ангелски дрехи се развяваха и напълно ги скриваха. Тъй като поставките бяха много високи, навярно някъде към два метра, фигурите на жените изглеждаха огромни, само малките им глави разваляха донякъде впечатлението от големината им, а и разпуснатите им коси висяха прекалено къси и почти смешни между големите им криле и отстрани. За да се избегне еднообразието, бяха използувани поставки с различна големина; някои жени бяха съвсем ниски, не много по-високи от обикновения човешки ръст, до тях обаче се поклащаха жени с такива грамадни размери, че дори най-лекият полъх на вятъра като че ли заплашваше да ги събори. И всички тези жени надуваха тромпетите. Слушателите не бяха много. Десетина младежи, твърде ниски в сравнение с огромните фигури, крачеха насамнатам пред подиума и поглеждаха нагоре към жените. Те си показваха един на друг ту тая, ту оная, но по всичко личеше, че нямат намерение да влизат вътре и да кандидатствуват за работа. Имаше само един повъзрастен човек, който стоеше малко встрани. Той бе довел жена си и едно дете в количка. С едната си ръка жената държеше количката, а с другата се подпираше на рамото на мъжа. Двамата се дивяха от зрелището, но личеше, че са разочаровани. Сигурно се бяха надявали да намерят истинско работно място и сега тези тромпети ги объркваха. В същото положение се намираше и Карл. Той приближи до мъжа, заслуша се известно време в тромпетите и после каза:

— Нали тук набират хора за театъра в Оклахома?

— Така ми се струва — отвърна мъжът, — но вече чакаме цял час и не чуваме нищо освен тромпетите. Никъде не се вижда нито плакат, нито информатор, нито някой, който да ти каже нещо.

Карл рече:

— А може би чакат да се съберат повече хора, а? Тия тук наистина са твърде малко.

— Възможно е — продума мъжът и те отново млъкнаха. Пък и при този шум, предизвикан от тромпетите, беше твърде трудно да се разбере нещо. После обаче жената пошепна няколко думи на своя съпруг, той кимна и веднага се обърна към Карл: — Не бихте ли мог-

ли да идете до хиподрума и да попитате къде ще става приемането?

— Добре — отвърна Карл, — но ще трябва да мина по подиума, между ангелите.

— Нима е толкова трудно? — попита жената.

Този път ѝ изглеждаше твърде лесен за Карл, но не искаше да прати по него съпруга си.

— Е, какво толкова — рече Карл, — ще отида.

— Много сте любезен — каза жената и както тя, така и съпругът ѝ стиснаха ръка на Карл.

Младежите притичаха, за да видят отблизо как Карл ще се качи на подиума. Жените като че ли надуха тромпетите с още по-голяма сила, за да приветствуват първия кандидат за работа. А онези, край чиято поставка минаваше Карл, дори сваляха тромпетите от устата си и се навеждаха, за да проследят пътя му. На другия край на подиума Карл забеляза някакъв човек, който крачеше неспокойно насам-натам и очевидно чакаше хора, за да им даде всевъзможни сведения, защото от такива безспорно имаше голяма нужда. Карл вече смяташе да се упъти към него, когато внезапно чу някой над главата му да го вика по име.

— Карл! — викаше един от ангелите. Карл погледна нагоре и изненадата му бе толкова радостна, че се разсмя. Това беше Фани.

— Фани! — възкликна той и ѝ махна с ръка.

— Ела! — извика му Фани. — Надявам се, че няма да ме отминеш! — И тя разтвори одеянията си така, че се видяха поставката и една тясна стълба, която водеше към нея.

— Позволено ли е да се кача? — попита Карл.

— Та кой може да ни забрани да си стиснем ръцете! — рече Фани и се обърна с такъв гняв, сякаш към тях приближаваше някой, който да им забрани. Карл обаче вече се катереше по стълбата.

— По-бавно! — извика Фани. — Ще паднем заедно с поставката! — Но това не се случи, Карл успешно се добра до последното стъпало. — Е, виждаш ли — каза Фани, след като вече се бяха поздравили, — виждаш ли каква работа си намерих?

— Не е лошо — рече Карл и се озърна. Всички жени наблизо го бяха вече забелязали и се кискаха. — Ти

сякаш си най-високата — установи Карл и протегна ръка, за да прецени височината на останалите.

— Веднага те видях — каза Фани, — още когато излезе от спирката, но за съжаление съм поставена в последната редица, никой не ме забелязва, а и не мога да викам. Свирих наистина доста по-силно, но това не ти направи впечатление.

— Всички свирите много лошо — рече Карл, — дай да опитам аз.

— Ето, заповядай — съгласи се Фани и му подаде тромпета, — но не разваляй ансамбъла, защото ще ме уволнят.

Карл наду тромпета; беше смятал, че направата му е съвсем проста и с него може само да се вдига шум, но се оказа, че това е инструмент, осигуряващ изпълнението и на най-прецизната композиция. Ако всички инструменти бяха такива, тогава с тях наистина се злоупотребяваше. Карл надуваше тромпета, без да се смущава от шума на другите, и свиреше с пълни гърди една песен, която бе чувал в някаква кръчма. Радваше се, че беше срещнал тук стара приятелка и че — предпочетен измежду всички — можеше да свири с тромпет и сигурно скоро щеше да получи добра работа. Много от жените преустановиха свиренето си и се заслушаха; когато Карл внезапно свърши, действуваха едва половината от тромпетите и чак доста по-късно бе възстановен целият първоначален шум.

— Та ти си бил музикант! — възкликна Фани, когато Карл ѝ върна тромпета. — Поискай да те назначат като тромпетист.

— Приемат ли тук и мъже? — попита Карл.

— Да — отвърна Фани, — ние свирим два часа, а после ни сменят мъже, преоблечени като дяволи. Половината свирят, другата половина бият барабаните. Много е красиво, изобщо всичко тук е страшно скъпо. Нали дрехите ни са много красиви? Ами крилете? — И тя се огледа.

— Смяташ ли, че и аз мога да получа такава работа? — попита Карл.

— Разбира се — увери го Фани, — та това е най-големият световен театър! Колко е хубаво, че отново ще бъдем заедно! Всичко зависи, разбира се, от това, каква работа ще получиш. Много е възможно да сме

назначени и двамата, но въпреки това да не се видим.

— Както гледам, няма много желаещи... — рече Карл и кимна към младежите и към малобройното семейство.

— Прав си — каза Фани, — но недей забравя, че набираме хора от всички градове, че нашата рекламна трупа пътува навред и че имаме още много такива трупи.

— Да не би театърът още да не е открит? — попита Карл.

— Ами, това е много стар театър — отвърна Фани, — но непрекъснато се разширява.

— Чудно защо няма повече кандидати за него — рече Карл.

— Да — каза Фани, — много странно...

— Навярно тия ангели и дяволи повече плашат хората, вместо да ги привличат — предположи Карл.

— Ама и ти ги измисляш едни! — възкликна Фани. — Впрочем, кой знае, възможно е. Кажи това на нашия началник, по този начин може да му направиш услуга.

— Той къде е? — попита Карл.

— На хиподрума — отвърна Фани, — на трибуната за реферите.

— И това ми се вижда чудно — рече Карл, — откъде накъде приемането ще става на хиподрума?

— Така е — каза Фани, — навсякъде правим възможно най-големи приготовления за възможно най-голям наплив. А на хиподрума има достатъчно място. Всички онези места, където инак се правят залаганията, сега са превърнати в приемни бюра. Чувала съм, че има двеста различни канцеларии.

— Нима доходите на театъра в Оклахома са толкова големи, че да може да си позволи поддържането на такива рекламни трупи? — възкликна Карл.

— Какво ни интересува? — каза Фани. — А сега, Карл, трябва да тръгваш, за да не пропуснеш нещо, пък и аз отново ще надувам тромпета. Опитай на всяка цена да получиш назначение в нашата трупа и веднага ела при мен, за да ми съобщиш. Не забравяй, че очаквам тази вест с голямо вълнение.

Тя отново стисна ръката му, предупреди го да внимава, когато слиза, пак постави тромпета на устните си, но не го наду, преди да се увери, че Карл вече е долу. А той нагласи дългото й наметало върху стълбата

точно както по-рано, Фани му кимна с благодарност и като обмисляше току-що чутото, Карл се запъти към човека, който вече го бе видял горе при Фани и беше дошъл по-близо, за да го изчака.

— При нас ли искате да постъпите? — попита мъжът. — Аз съм административният началник на тази трупа и ви приветствувам с добре дошъл.

Стоеше леко приведен напред като че ли от любезност, правеше танцови движения, макар да не помръдваше от мястото си, и си играеше с верижката на своя часовник.

— Благодаря ви — рече Карл, — прочетох плаката на вашата фирма и според указанията в него се обаждам тук.

— Много правилно — изрече мъжът с одобрение, — за съжаление не всеки тук постъпва така правилно.

Карл си помисли, че тъкмо сега е моментът да обърне вниманието на човека върху обстоятелството, че по всяка вероятност рекламните средства са неефикасни тъкмо поради своето великолепие. Но не каза нищо, защото този човек съвсем не беше същинският началник на трупата и освен това той самият не би се представил в много добра светлина, ако още преди да са го приели, започне да прави предложения за поправяне на някои неща. Ето защо само рече:

— Отвън чака още един, който също иска да се запише, само че изпрати първо мен. Мога ли да го повикам?

— Разбира се — отвърна мъжът, — колкото повече дойдат, толкова по-добре.

— Той обаче е с жена и с малко дете в количка. Да дойдат ли и те?

— Ама разбира се — рече мъжът и като че ли се усмихна на съмненията, които изпитваше Карл, — имаме нужда от всякакви хора.

— Веднага ще се върна — рече Карл и хукна обратно по края на подиума. Махна на семейството и им извика, че могат да дойдат. Помогна им да качат детската количка на подиума и всички закрачиха заедно. Младежите, които ги видяха, се посъветваха, а после се качиха бавно на подиума, нерешителни до последния миг, и с ръце в джобовете тръгнаха подир Карл и семейството. Тъкмо в този момент от спирката на

метрото излязоха други пътници, които, щом видяха подиума с ангелите, вдигнаха ръце в изумление. Така или иначе, изглеждаше, че търсенето на работа сега ще стане по-оживено. Карл много се радваше, че е дошъл толкова рано, може би дори пръв, семейството пристъпяше боязливо и задаваше най-различни въпроси, с които питаше преди всичко дали се предявяват големи изисквания към кандидатите. Карл отвърна, че все още не знае нищо определено, но наистина е останал с впечатлението, че ще бъдат приети всички без изключение. Административният началник вече идеше насреща им, беше много доволен, че са толкова много, търкаше ръцете си, приветствува всеки поотделно с лек поклон и ги нареди в една редица. Карл бе пръв, следваха мъжът и жената, а до тях и останалите. Когато всички заеха местата си — отначало младежите малко се посбутаха, та трябваше да мине известно време, докато и сред тях настъпи спокойствие, — тромпетите замлъкнаха, а административният началник каза:

— Приветствувам ви от името на театъра в Оклахома! Вие дойдохте рано (беше обаче почти обед), навалицата не е така голяма, тъй че формалностите по приемането ви ще бъдат разрешени доста бързо. Не се съмнявам, че всеки носи своята легитимация.

Младежите веднага измъкнаха от джобовете си някакви документи и ги размахаха към административния началник, а мъжът побутна съпругата си, която извади изпод дюшечето на детската количка цял вързоп с документи. Карл обаче нямаше такива. Нима това щеше да се окаже пречка за приемането му? Все пак той знаеше от опит, че при малко повече решителност подобни изисквания могат да се заобиколят сравнително лесно. Беше напълно възможно. Административният началник обгърна с поглед редицата, увери се, че всички са с документи, и тъй като Карл също вдигаше ръка — само че празна, — реши, че и при него всичко е наред.

— Добре — продума административният началник и махна към младежите, които веднага искаха да представят документите си за проверка, — всички документи сега ще бъдат прегледани в приемните бюра. Както вече сте узнали от плаката ни, имаме нужда от всекиго. Трябва обаче да сме наясно каква професия е упражнявал досега, за да го назначим на такова място,

където най-добре би могъл да оползотвори своите умения.

„Ама нали това е театър?“ — усъмни се Карл и заслуша много внимателно.

— Ето защо — продължи административният началник — преустроихме павилионите на букмейкърите в приемни бюра, като за всяка група професии е определено отделно бюро. Тъй че всеки от вас сега ще ми каже професията си, а семейството следва да отиде в приемното бюро на мъжа. После ще ви отведа в бюрата, където съответните специалисти ще проверят най-напред документите ви, а след това и вашите познания. Няма защо да се страхувате, изпитът ще бъде съвсем кратък. Там веднага ще ви приемат и ще ви дадат понататъшни указания. И тъй, да започваме! Ето тук, първото бюро, както сочи и надписът, е за инженери. Има ли сред вас инженери?

Карл се обади. Смяташе, че тъкмо защото е без документи, трябва да се стреми да преодолее час по-скоро всички формалности, пък и имаше известно основание да се обади — нали бе искал да стане инженер? Но когато младежите видяха какво направи Карл, те му завидяха и също се обадиха, без изключение. Административният началник се повдигна на пръсти и попита младежите:

— Какво, и вие ли сте инженери?

Тогава всички бавно сведоха глави, Карл обаче не се отказа от първоначалното си обаждане. Административният началник го изгледа наистина с недоверие, понеже Карл му се виждаше твърде зле облечен и прекалено млад, за да бъде инженер, но не каза нищо, навярно от благодарност, задето Карл — поне така си мислеше — му бе довел кандидатите. Само посочи приканващо към бюрото и Карл тръгна натам, а административният началник се обърна към останалите.

От двете страни на правоъгълно писалище в бюрото за инженери бяха седнали двама души, които сравняваха два дълги списъка, поставени пред тях. Първият четеше на глас, а другият задраскваше в своя списък прочетеното име. Когато Карл влезе и поздрави, те веднага оставиха списъците и извадиха някакви големи книги, които разтвориха.

Единият, който очевидно не бе нищо повече от писар, каза:

— Легитимацията ви, моля!

— За съжаление не е у мен — отвърна Карл.

— Не е у него — обърна се писарят към другия господин и тутакси записа отговора в книгата си.

— Инженер ли сте? — попита другият, който като че ли беше ръководител на бюрото.

— Още не съм — смотолеви Карл, — обаче...

— Достатъчно — бързо изрече господинът, — в такъв случай мястото ви не е при нас. Моля, съобразявайте се с надписа.

Карл прехапа устни, а господинът очевидно забеляза това, защото рече:

— Няма никакво основание да се безпокоите. Имаме нужда от всички. — И махна на един прислужник от онези, които се разхождаха бездейни между бариерите: — Отведете този господин в бюрото за хора с технически познания.

Прислужникът схвана нареждането буквално и улови Карл за ръката. Двамата минаха покрай много павилиони, Карл дори видя един от младежите, който вече бе приет и с благодарност стискаше ръцете на господата пред него. Както си бе и представял Карл, в бюрото, където сега го отведоха, процедурата се повтори. Но понеже тук узнаха, че е посещавал гимназия, го препратиха в бюрото за бивши гимназисти. А когато Карл там каза, че е посещавал гимназия в Европа, хората решиха, че не са достатъчно компетентни по въпроса и наредиха да го отведат в бюрото за европейски гимназисти. Този павилион се намираше в най-отдалечения край и бе не само по-малък, но и по-нисък от останалите. Прислужникът, който го заведе дотам, се късаше от яд заради дългото обикаляне и многобройните препращания, за които според него Карл бе единственият виновник. Той дори не изчака въпросите, а веднага се махна оттам. Пък и това бюро бе последното място, където можеха да приемат Карл. Когато видя ръководителя на бюрото, Карл почти се изплаши от приликата на този човек с един професор, който навярно все още преподаваше в реалната гимназия на родния му град. Както обаче веднага стана ясно, приликата се състоеше само в отделни подробности; все пак очилата, кацнали върху широкия нос, светлата, поддържана като произведение на изкуството голяма брада, леко приведеният гръб и силният глас, който прогърмяваше винаги неочаквано, поддържаха още известно време изненадата на Карл. За щастие тук нямаше кой знае каква нужда да напряга вниманието си, защото всичко протичаше далеч по-опростено в сравнение с другите бюра. Наистина и тук записаха, че Карл няма легитимация, а ръководителят на бюрото окачествти това като непонятна небрежност, но писарят, който в това бюро бе водещата личност, не обърна внимание на тази подробност и след няколко кратки въпроса на ръководителя, тъкмо когато последният се канеше да задава по-трудни въпроси, обяви Карл за приет. Ръководителят се извърна със зяпнала уста към писаря, но той направи с ръка едно заключително движение, каза: „Приет е!“ и веднага нанесе решението в книгата. Очевидно писарят смяташе, че да си европейски гимназист е нещо толкова позорно, та всеки, който твърди подобно нещо за себе си, едва ли може да си измисля. От своя страна Карл нямаше какво да възрази, ето защо приближи към него и понечи да му благодари. Стигна се обаче до ново забавяне, защото сега пък го попитаха как се казва. Той не отговори веднага, понеже се уплаши да назове истинското си име и да бъде записан с него. Когато получеше тук дори най-незначителното място и започнеше да изпълнява задълженията си, можеха да узнаят името му — но не и сега! Беше го крил твърде дълго, за да го издаде отведнъж. И понеже в момента не успя да се сети за нищо друго, назова своя прякор на едно от последните си работни места:

— Негро.

— Негро ли? — попита ръководителят, обърна главата си и направи такава гримаса, сякаш Карл бе достигнал върха на неправдоподобността. Писарят също хвърли изпитателен поглед към Карл, после обаче повтори:

— Негро. — И нанесе името в книгата.

— Ама вие какво, да не би да записахте „Негро“? — сопна му се ръководителят.

— Да, Негро — спокойно изрече писарят и махна с ръка, сякаш отсега нататък ръководителят трябваше да поеме грижата за всичко останало. Последният се овладя, стана и каза:

— И тъй, за театъра в Оклахома вие сте... — но не успя да продължи, не бе в състояние да стори нищо

против съвестта си, затова седна и рече: — Той не се казва Негро.

Писарят вдигна вежди, на свой ред стана и каза:

— В такъв случай ви съобщавам, че сте назначен в театъра в Оклахома и сега ще ви представят на нашия шеф.

Отново бе повикан един прислужник, който заведе Карл при реферската трибуна.

В подножието на стълбата Карл зърна детската количка, а тъкмо в този миг към нея слизаха мъжът и жената, която бе взела детето на ръце.

— И вас ли приеха? — извика му мъжът, който бе много по-весел отпреди, а неговата съпруга надничаше усмихната през рамото му.

Когато Карл отвърна, че току-що са приели и него и отива да го представят, мъжът рече:

— Е, да ви е честито! Нас също ни приеха. Предприятието, изглежда, си го бива, човек наистина не може да се оправи веднага във всичко, ама така е навсякъде.

После си взеха довиждане и Карл се заизкачва към трибуната. Вървеше бавно, понеже тясното пространство горе бе сякаш претъпкано от хора, а той не искаше да се блъска. Дори спря и огледа огромния хиподрум, който навсякъде в далечината граничеше с гори. Обзе го желанието да присъствува на едно надбягване с коне, в Америка все още не му се бе удала такава възможност. В Европа го бяха взели веднъж на такова състезание, когато бе още съвсем малък, но си спомняше само как майка му го бе влачила между множеството хора, които не искаха да помръднат встрани. Така че всъщност не бе видял нищо от надпрепускането. Някаква машина затрака зад гърба му, той се извърна и видя на високо поставения апарат, с който по време на състезания се оповестяваха имената на победителите, да се появява надписът „Търговецът Кала със съпруга и дете“. Значи, оттук имената на новоприетите се съобщаваха на бюрата.

По стълбата заслизаха няколко господа, които разговаряха оживено помежду си и размахваха моливи и бележници; Карл се притисна към перилата, за да се разминат, а след това се качи горе, защото там вече се бе освободило място. В един ъгъл на платформата, ограден с дървен парапет — всичко това приличаше на плоските покриви, каквито имат тесните кули, — бе седнал с положени върху парапета ръце някакъв господин, през чиито гърди минаваше бяла копринена лента с надпис: „Ръководител на X рекламна трупа при театъра в Оклахома“. На масичката до него имаше телефонен апарат, използуван вероятно и при надпрепусканията, по който ръководителят очевидно получаваше всички данни за отделния кандидат още преди той да се е представил, защото отначало не зададе на Карл какъвто и да било въпрос, а се обърна към някакъв господин, който бе кръстосал нозе до него и подпираше брадичката си с ръка:

— Негро, европейски гимназист.

По този начин той сметна, че няма повече работа със сторилия дълбок поклон Карл и погледна надолу към стълбата, за да види дали не иде някой друг. Ала тъй като не идеше никой, господинът от време на време даваше ухо на разговора, който подеха човекът до него и Карл, но най-вече гледаше към хиподрума и барабанеше с пръсти по парапета. Сегиз-тогиз тези нежни и все пак силни, дълги и пъргави пръсти отвличаха вниманието на Карл, макар да имаше достатъчно работа с другия господин.

— Безработен ли сте? — беше първият въпрос на този господин. Въпросът, подобно на всички останали, зададени от него, бе съвсем прост, съвсем безобиден, а на всичко отгоре отговорите не се подлагаха на проверка чрез междинни въпроси. Но както ги изговаряше с опулени очи, както наблюдаваше, силно приведен, тяхното въздействие, както приемаше отговорите с глава, клюмнала на гърдите, и от време на време гръмогласно ги повтаряше, господинът им придаваше по-особено значение, което не бе ясно, но се усещаше и това можеше да смути всекиго и да го накара да бъде предпазлив. Често се стигаше дотам на Карл да му се иска да се отрече от дадения вече отговор и да го замени с друг, който навярно би предизвикал по-голямо одобрение, но всеки път се въздържаше, понеже знаеше колко лошо впечатление би могло да направи подобно колебание и колко непредвидимо е в повечето случаи въздействието на отговорите. А освен това приемането му сякаш бе вече решено и тази мисъл му даваше увереност.

На въпроса, дали е безработен, той отговори кратко:

— Да.

— Кое е последното място, където сте работили? — попита господинът. Карл вече искаше да отговори, но господинът вдигна показалеца си и повтори: — Последното!

Карл вече бе разбрал правилно въпроса, затова неволно отхвърли с тръсване на глава последната забележка като объркваща и рече:

— В една канцелария.

Това все още бе истина, но ако господинът пожелаеше да узнае нещо повече за тази канцелария, трябваше да го излъже. Господинът обаче не постъпи така, ами попита нещо, чийто отговор можеше да бъде даден без сянка от лъжа:

— Бяхте ли доволен там?

— Не! — извика Карл толкова бързо, че почти прекъсна думите му. Погледна крадешком и забеляза, че ръководителят се поусмихна. Карл съжали, задето бе отговорил толкова необмислено, но не бе успял да устои на изкушението да изкрещи това „Не!“, защото през време на цялата си последна служба бе изпитвал огромното желание някой работодател да влезе при него и да му зададе тъкмо този въпрос. Отговорът му обаче би могъл да има и други неприятни последици, тъй като господинът сега можеше да попита от какво точно не е бил доволен. Вместо това обаче той зададе въпроса:

— За какво място смятате, че сте подходящ?

Този въпрос сигурно криеше клопка, инак защо щяха да го задават на Карл, когато той вече бе приет като артист? Макар че съзнаваше подобна опасност, той все пак не посмя да даде обяснението, че се чувствува особено подходящ за актьорската професия. Ето защо заобиколи въпроса и с риск да се покаже твърдоглав, рече:

— На плаката в града прочетох, че можете да използувате всекиго, затова дойдох да се запиша.

— Известно ни е — продума господинът, а после млъкна, за да покаже, че държи да получи отговор на предишния си въпрос.

— Приеха ме като артист... — нерешително рече Карл, за да може господинът да види какви трудности му е създал с последния си въпрос.

— Правилно — каза господинът и отново замълча.

— Не — рече Карл и цялата му надежда, че си е намерил работа, се разклати, — не знам дали ме бива за театрални представления. Но ще бъда прилежен и ще гледам да изпълнявам всичко, което ми заръчате.

Господинът се обърна към ръководителя, двамата кимнаха, изглежда, Карл бе отговорил правилно, затова събра отново кураж и смело зачака следващия въпрос. А той гласеше:

— Какво искахте да следвате най-напред? — И за да уточни въпроса (господинът винаги държеше много на точността), добави: — Искам да кажа, в Европа.

С ръката, която досега подпираше брадичката му, той направи леко движение, сякаш искаше същевременно да подчертае колко далеч е Европа и колко незначителни са решенията, взети някога там.

Карл рече:

— Исках да стана инженер.

Този отговор го отвращаваше, беше смешно — след като напълно съзнаваше досегашната си кариера в Америка — да възкресява отколешния спомен, че някога бе искал да стане инженер — пък и дали би станал такъв дори в Европа? — но не можа да се сети за друг отговор и затова даде този.

Ала господинът го възприе сериозно, той изобщо възприемаше всичко сериозно, и каза:

— Е, веднага може би няма да бъдете назначен като инженер, но на първо време навярно не бихте се възпротивили да се заемете с някои по-неквалифицирани технически дейности, нали?

— Несъмнено — рече Карл. Беше много доволен. Наистина, ако приемеше предложението, щеше да мине от актьорското съсловие в това на техническите работници, но беше убеден, че в тази дейност ще се представи по-добре. Впрочем той непрекъснато си повтаряше, че не е важно какво точно ще работи, а просто трябва да се закрепи трайно някъде.

— Достатъчно силен ли сте и за по-тежък труд? — попита господинът.

— О, да! — увери го Карл.

Тогава господинът му махна да се приближи и опипа ръката му.

— Да, здраво момче е — каза той, като повлече

Карл за ръката към ръководителя. А той кимна с усмивка и както се бе изтегнал, подаде ръка на Карл и рече:

— Е, свършихме. В Оклахома всичко ще бъде проверено още веднъж. Бъдете гордост за нашата рекламна трупа!

Преди да тръгне, Карл се поклони, поиска да се сбогува и с другия господин, но той, обърнал лице към небето, като че ли напълно приключил работата си, вече крачеше напред-назад по платформата. Докато Карл слизаше, встрани от стълбата вдигнаха табелка с надпис: „Негро, технически работник".

Понеже всичко тук бе протекло както му е редът, Карл не би съжалявал толкова много, ако можеше да прочете на табелката своето истинско име. Всичко бе подготвено дори с прекомерна грижливост, защото в подножието на стълбата го чакаше вече прислужник, който привърза за ръката му една лента. Когато Карл вдигна ръка, за да разгледа лентата, видя на нея съвсем правилния израз „Технически работник".

Но преди да го отведат където и да било, Карл искаше да се обади на Фани и да ѝ съобщи колко добре е минало всичко. За голямо негово съжаление обаче един прислужник го осведоми, че и ангелите, и дяволите вече са отпътували за следващото местоназначение на рекламната трупа, за да оповестят там пристигането на трупата на следващия ден.

— Жалко — продума Карл; това бе първото разочарование, което изпита тук, — сред ангелите имах една позната.

— Ще се видите пак в Оклахома — успокои го прислужникът, — сега обаче побързайте, вие сте последен.

Той поведе Карл покрай подиума, на който преди бяха стояли ангелите; сега там не се виждаше нищо друго освен празните поставки. Но предположението на Карл, че ако я нямаше музиката, биха се явили повече кандидати, се оказа погрешно, понеже пред подиума сега не се виждаше нито един възрастен, само няколко дечурлига се боричкаха за едно дълго бяло перо, паднало вероятно от крилото на някой ангел. Един малчуган го вдигна високо, останалите деца искаха да натиснат с ръка главата му, а с другата посягаха към перото.

Карл посочи децата, но прислужникът дори не ги погледна, а каза:

— Хайде, по-бързо, много време мина, докато ви приемат! Какво, да не би да се двоумяха, а?

— Не знам — поколеба се Карл, макар да не вярваше в подобно нещо. Винаги, дори когато обстановката беше пределно ясна, се намираше някой, който да създава грижи на ближния си. По приветливият вид на голямата зрителска трибуна, до която стигнаха, скоро накара Карл да забрави забележката на прислужника. Защото на тази трибуна имаше голяма, дълга пейка, застлана с бяла покривка, и всички новоприети седяха с гръб към хиподрума на една по-ниска пейка, ядяха и пиеха. Всички бяха радостни и възбудени, а тъкмо когато Карл седна последен и незабелязан от никого на пейката, мнозина станаха с чаши в ръка и един от тях вдигна наздравица за ръководителя на X рекламна трупа, когото нарече „баща на безработните". Някой отбеляза, че могат да го видят и оттук; реферската трибуна с двамата господа наистина се виждаше сравнително близко. Сега всички размахаха чаши в тази посока, Карл също вдигна поставената пред него чаша, но колкото и гръмко да крещяха, каквито и знаци да правеха, нищо на реферската трибуна не подсказваше, че ония там са забелязали приветствията или поне са искали да ги забележат. Ръководителят се облягаше в ъгъла както и преди, а другият господин стоеше до него и все така подпираше брадата си. С известно разочарование всички насядаха отново, тук-там някой все още се обръщаше към реферската трибуна, но скоро цялото им внимание бе погълнато от обилната гощавка; прислужниците поднесоха птици с такива размери, каквито Карл още не бе виждал, с много вилици, набучени в хрускавото месо, и непрекъснато наливаха вино — приведени над своите чинии, хората едва забелязваха как в чашите им руква аленатa струя, — а онези, които не желаеха да участвуват във всеобщото веселие, можеха да разгледат снимки от театъра в Оклахома, които бяха натрупани в единия край на масата и трябваше да минават от ръка на ръка. Но никой не обръщаше кой знае какво внимание на снимките, тъй че до Карл, който бе последен, стигна само една. Ако се съдеше по нея обаче, всички останали снимки

навярно бяха твърде интересни. На тази бе показана ложата на президента на Съединените щати. На пръв поглед човек можеше да си помисли, че това не е ложа, ами сцена — толкова напред бе издаден парапетът ѝ, чиито части без изключение бяха от чисто злато. Между колонките, изрязани сякаш с много фина ножица, бяха наредени един до друг медальони с образите на бивши президенти; един от тях имаше подчертано прав нос, дебели, обърнати нагоре устни и вторачени надолу очи под дългите си клепачи. Около ложата — както отстрани, така и отгоре — струяха лъчи от светлина; бяла, ала все пак мека светлина озаряваше предната ѝ част, докато дъното зад надиплената във всевъзможни оттенъци червена кадифена завеса, която ограждаше целия парапет и се местеше с помощта на шнурове, приличаше на тъмночервеникаво празно пространство. Ложата имаше такъв величествен вид, че човек трудно можеше да допусне присъствието на живи същества в нея. Разбира се, Карл не забрави да се храни, но често поглеждаше към снимката, която бе оставил до чинията си.

Много му се искаше да види поне още една от останалите снимки, но не желаеше да си я взема сам, защото един от прислужниците бе положил ръка върху купчината и последователността трябваше да се спазва; затова единственото, което направи, бе да обгърне с поглед трапезата и да установи дали някоя снимка не иде насам. Внезапно забеляза с изненада — отначало дори не повярва на очите си, — че едно от лицата, приведени ниско над своите чинии, му е познато: Джакомо. Веднага изтича при него и му викна:

— Джакомо!

Стеснителен както всеки път, когато го изненадваха, последният стана от масата, обърна се в тясното пространство между пейките, избърса с длан устата си, но после много се зарадва, че вижда Карл, като му предложи или да седне при него, или той самият да се прехвърли на мястото до Карл; искаха да си разкажат всичко, което им се бе случило, и да останат завинаги заедно. Карл обаче не желаеше да пречат на другите, затова на първо време решиха всеки да остане на мястото си, скоро банкетът трябваше да приключи и тогава, разбира се, щяха да бъдат все заедно. Все пак

Карл остана още известно време при Джакомо, за да му се полюбува. Свързваха ги толкова много спомени от миналото! Къде ли бе главната готвачка? Какво ли правеше Терезе? Самият Джакомо външно почти не се беше променил, предсказанието на главната готвачка, че само след половин година от него ще излезе истински кокалест американец, не се бе сбъднало, той си бе нежен както по-рано, както по-рано страните му бяха хлътнали, макар че тъкмо в този миг бяха издути, защото бе налапал прекомерно голям къс месо и бавно вадеше от него ненужните кости, за да ги постави върху чинията си. От лентата на ръката му Карл разбра, че и Джакомо не бе приет като артист, а като пиколо; изглежда, театърът в Оклахома действително можеше да използува всекиго! Унесен в съзерцаването на Джакомо, Карл твърде дълго не се върна на мястото си, а когато поиска да го стори, се появи административният началник, стъпи на една от по-високите пейки, плесна с ръце и поде кратко слово. Повечето хора станаха на крака, а онези, които седяха и не можеха да се откъснат от яденето, в края на краищата също бяха принудени да станат, сръгани от другите около тях.

— Надявам се — каза административният началник, докато Карл се промъкваше на пръсти към мястото си, — че сте доволни от банкета по случай вашето приемане. Общо взето, храната в нашия отряд за набиране на работна ръка се слави с добро име. За съжаление, налага се да закрием банкета, защото влакът, който ще ви откара в Оклахома, тръгва след пет минути. Пътуването наистина е продължително, но както ще видите, за вас сме се погрижили достатъчно добре. Искам да ви представя господина, който ще ръководи вашето пътуване и комуто следва да се подчинявате.

На пейката, на която стоеше административният началник, се покатери мършаво човече, което почти не отдели време да се поклони на присъствуващите, а веднага разпери нервно ръце и започна да им показва как трябва да се съберат, да се подредят и да тръгнат. Отначало обаче никой не го последва, защото онзи човек от събраното множество, който бе говорил веднъж и преди това, удари по масата и подхвана по-дълга благодарствена реч, без да се съобразява — Карл бе силно обезпокоен — с току-що казаните думи, че влакът

потегля много скоро. Ораторът не обръщаше внимание дори на обстоятелството, че административният началник изобщо не го слуша, а дава най-различни разпореждания на ръководителя на пътуването; той говореше надълго и нашироко, изброяваше всички ястия, които им бяха поднесли, произнасяше оценката си за всяко от тях и накрая обобщи с възклика:

— Ето как можем да бъдем спечелени, уважаеми господа!

Всички се разсмяха с изключение на тези, към които бяха отправени думите, но в тях все пак имаше повече истина, отколкото шега.

Тази реч трябваше да бъде изкупена още и с това, че пътят до гарата се наложи да бъде изминат на бегом. Във всеки случай не бе толкова трудно да тичат, защото — Карл едва сега го забеляза — никой не носеше багаж; единственият багаж всъщност бе детската количка, която сега подскачаше начело на групата, а бащата се мъчеше да я управлява. Какви бяха тези безимотни, съмнителни люде, които въпреки всичко бяха така грижливо приети и обслужени? А за ръководителя на пътуването те бяха сякаш най-скъпото, което той имаше на тоя свят! Ту хващаше с една ръка дръжката на детската количка и вдигаше другата си ръка, за да окуражи групата, ту тичаше зад последната редица, за да я подтикне да ускори бягането, ту минаваше отстрани, забелязваше някой по средата, който тича по-бавно от останалите, и като размахваше ръце, правеше опит да му покаже как трябва да тича.

Когато стигнаха до гарата, влакът бе вече готов за тръгване. Хората на перона сочеха един на друг групата, чуваха се възклицания като „Всички тези са от театъра в Оклахома!“ — изглежда, театърът наистина бе много по-известен, отколкото беше предполагал Карл, но всъщност той никога не бе проявявал особен интерес към въпроси, свързани с театъра. За тях бе запазен цял вагон, а ръководителят на пътуването настояваше много по-разгорещено от кондуктора да се качват бързо. Той надникна във всяко купе, нареди тук-там по нещичко и едва тогава се качи във вагона. Съвсем случайно Карл се бе настанил до прозореца и бе дръпнал и Джакомо при себе си. Двамата стояха плътно притиснати и, общо взето, чакаха с радостно нетърпение да тръгнат. Откакто се намираха в Америка, те още не бяха предприемали такова безгрижно пътуване. Когато влакът потегли, двамата замахаха с ръце от прозореца, а младежите, които седяха срещу тях, се побутнаха и намериха постъпката им твърде смешна.

Пътуваха два дни и две нощи. Едва сега Карл разбра колко голяма е Америка. Гледаше неуморно през прозореца, а Джакомо непрекъснато надничаше през рамото му, докато това най-сетне омръзна на младежите срещу тях, които играеха карти, и те доброволно му отстъпиха мястото до прозореца. Карл им благодари — английският език на Джакомо не бе разбираем за всеки — и с течение на времето, както обикновено се случва с хора в едно и също купе, те станаха много полюбезни, но тази тяхна любезност често бе досадна, например, когато изпуснеха някоя карта на земята и започнеха да претърсват пода, за да я намерят, те всеки път ощипваха с всичка сила ту Карл, ту Джакомо по крака. В такива случаи вечно изненаданият Джакомо изпищяваше и вдигаше високо крака си, а Карл веднъж се опита да отвърне с ритник, но инак понасяше всичко с мълчание. Това, което ставаше в малкото, задимено дори при отворен прозорец купе, бледнееше пред онова, което можеше да се види отвън.

Първия ден пътуваха през голяма планина. Синкавочерни каменни грамади почти докосваха влака с острите си клинове, но дори да се надвесеше през прозореца, човек напразно дирещe да зърне върховете им; разкриваха се тъмни, тесни, прорязани долини, а посоката, в която изчезваха, можеше да се опише с пръст; изникваха широки планински реки, които бързаха на големи талази върху хълмистото си дъно и като се разсипваха в хиляди малки разпенени вълни, струяха под мостовете, по които минаваше влакът, и бяха толкова близо, че полъхът от тяхната хладина караше лицето да потръпне.

ФРАГМЕНТИ

I

— Ставай! Ставай! — извика Робинсън на Карл, който едва бе отворил очи.

Завесата на вратата още не беше дръпната, но по процеждащата се през пролуките равномерна слънчева светлина можеше да се направи изводът, че вече е почти обед. Робинсън търчеше насам-натам с угрижен поглед, носеше ту хавлиена кърпа, ту ведро с вода, ту бельо и отделни дрехи и всеки път, когато минеше покрай Карл, му кимаше с глава, за да го подтикне към ставане, а като издигаше високо нещата, които тъкмо държеше в ръце, искаше да му покаже как днес за последен път се бъхти заради него, защото бе естествено той да не може да вникне в подробностите на службата си още от първата сутрин.

Ала Карл скоро видя кого всъщност обслужва Робинсън. Един ъгъл, отделен от стаята с два скрина, който Карл досега не беше забелязал, бе превърнат в истинска къпалня. Виждаше се как главата на Брунелда, голата ѝ шия — косата ѝ тъкмо бе паднала върху лицето — и основата на тила ѝ стърчат над скрина, а ръката на Деламарш от време на време се издигаше, стиснала сюнгер за баня, който хвърляше надалеч пръски вода — с него миеха и търкаха Брунелда. Чуваха се кратките заповеди на Деламарш към Робинсън, който не подаваше нещата през тази преграда в помещението, а през малка пролука между скрина и един параван, като при всяко подаване трябваше силно да протяга ръка и да извръща лицето си.

— Кърпата! Кърпата! — извика Деламарш. Робинсън, който тъкмо търсеше нещо друго под масата, едва

бе успял да се стъписа от тази заповед и да подаде глава отдолу, когато се чу следното: — По дяволите, къде е водата?! — И над скрина се появи изопнатото, гневно лице на Деламарш.

Всичко, което според Карл иначе бе само еднократно необходимо за миене или обличане, тук се изискваше и донасяше в най-причудлива последователност, при това неведнъж. Върху малка електрическа печка непрекъснато се топлеше казан с вода и пак така непрекъснато Робинсън отнасяше този тежък товар до къпалнята с широко разкрачени стъпки. Имаше толкова много работа, че не бе трудно да се разбере защо не винаги изпълнява съвсем точно заповедите, а веднъж, когато отново бе поискана кърпа, той просто подхвърли над скрина една смачкана на топка риза от големия одър в средата на стаята.

Но работата на Деламарш също беше тежка и може би той се дразнеше толкова много от Робинсън — в своето раздразнение просто не забелязваше Карл — тъкмо защото не можеше да угоди на Брунелда.

— Ах! — викна тя и дори Карл, който иначе стоеше безучастен, трепна. — Причиняваш ми болка! Махай се! По-добре сама да се измия, отколкото да страдам така! Ето че пак не мога да си вдигна ръката. Така ме натискаш, че ми прилошава! Сигурно целият ми гръб е в синини. Разбира се, ти няма да ми го кажеш. Почакай, ще накарам Робинсън да ме разгледа, или оня хлапак. Не, няма да го сторя, но бъди малко по-нежен. Внимавай, Деламарш, ала същото мога да си повтарям всяка сутрин, ти не внимаваш и това си е. Робинсън! — внезапно извика тя и размаха едни дантелени гащички над главата си. — Помогни ми, виж само как страдам, а тоя Деламарш нарича това изтезание къпане! Робинсън, Робинсън, къде си, и ти ли нямаш сърце?

Карл безмълвно даде на Робинсън знак с пръста си, че все пак би трябвало да отиде, ала Робинсън поклати решително глава със сведен поглед, той по-добре знаеше как стоят нещата.

— Да не си луд! — прошепна Робинсън, приведен над ухото на Карл. — Нямат предвид подобно нещо. Отидох само веднъж и това никога не ще се повтори. Тогава и двамата ме сграбчиха и потопиха във ваната — за малко не се удавих. А Брунелда дни наред ме

упрекваше, че съм бил безсрамен, и все ми повтаряше: „Отдавна не си идвал при мен в банята“ или: „Кога отново ще дойдеш да ме зяпаш в банята, а?“ Едва след като няколко пъти я помолих на колене за прошка, тя престана да го повтаря. Никога не ще го забравя.

И докато Робинсън разказваше, Брунелда непрекъснато крещеше:

— Робинсън! Робинсън! Къде се е дянал тоя Робинсън!

Въпреки че никой не ѝ се притече на помощ и дори не последва какъвто и да било отговор — Робинсън бе приседнал до Карл и двамата мълчаливо гледаха към скриновете, над които от време на време се мяркаха главите на Брунелда или на Деламарш, — въпреки всичко това Брунелда не преставаше шумно да се оплаква от Деламарш.

— Виж какво, Деламарш! — викаше тя. — Пак изобщо не усещам, че ме къпеш. Къде ти е гъбата? Хайде, по-чевръсто! Де да можех да се навеждам, де да можех да се движа! Щях да ти покажа какво значи къпане. Къде останаха ония години, когато като млада девойка в имението на моите родители всяка сутрин плувах в Колорадо и бях по-пъргава от всичките си приятелки! А днес? Кога най-сетне ще се научиш да ме къпеш, Деламарш; подмяташ гъбата насам-натам, уж се напрягаш, а не усещам нищо. Като казвах да не ме натискаш с всичка сила, нямах предвид да стоя тук и да противам. Като нищо ще изскоча от ваната и ще избягам така, както съм!

Но не изпълни тази закана — нещо, което и бездруго не бе в състояние да стори, — Деламарш, сигурно от страх, че може да се простуди, изглежда, я бе хванал и натиснал във ваната, защото водата шумно се разплиска.

— Голям майстор си, Деламарш... — каза Брунелда малко по-тихо. — Направиш нещо лошо, а после почваш да ми се умилкваш...

Настъпи кратка тишина.

— Сега я целува — рече Робинсън и повдигна вежди.

— Какво има да се върши? — попита Карл. Вече бе решил да остане тук, затова искаше веднага да поеме задълженията си. Заряза Робинсън, който не отговори, да си лежи сам на канапето и започна да раздига го-

лямото ложе, все още смачкано от тежестта на хората, спали върху него, а сетне внимателно се залови да сгъва всяко отделно парче от тази купчина — нещо, което вероятно не се беше случвало вече от седмици.

— Я провери, Деламарш — каза Брунелда, — струва ми се, че развалят леглото ни. Човек за всичко трябва да мисли, никога няма спокойствие. Не е зле да държиш по-строго ония двамата, иначе ще си правят каквото им скимне.

— Това положително е хлапакът с проклетото му старание! — извика Деламарш и може би щеше да изскочи от къпалнята — Карл беше захвърлил вече всичко, — но за щастие Брунелда каза:

— Не ме оставяй, Деламарш, не ме оставяй! Ах, колко гореща е водата, човек така се изморява... Стой при мен, Деламарш...

Едва сега Карл забеляза как парата непрестанно се издига зад скрина.

Робинсън уплашено се хвана за лицето, сякаш Карл бе направил нещо лошо.

— Подреди всичко така, както си беше! — прозвуча гласът на Деламарш. — Нима не знаете, че Брунелда си почива още един час след баня? Негодници! Само ако ви дойда! Робинсън, ти май пак си се заблеял! Теб, само теб ще държа отговорен за всичко, което става! Трябва да държиш изкъсо тоя хлапак, домакинството не бива да се ръководи по негово усмотрение. Когато човек желае нещо от вас, не му го давате; виж, когато няма нищо за правене, се разработвате! Сврете се някъде и изчакайте, докато потрябвате!

Но всичко веднага бе забравено, защото Брунелда прошепна морно, сякаш горещата вода я заливаше изцяло:

— Парфюмът! Донесете парфюма!

— Парфюмът! — извика Деламарш. — Размърдайте се!

Да, но къде ли се намираше този парфюм? Карл погледна Робинсън. Робинсън погледна Карл. Карл забеляза, че в случая ще трябва сам да поеме в ръцете си всичко, Робинсън нямаше представа къде бе парфюмът, той просто легна на пода, затършува с две ръце под канапето и макар да проявяваше голямо старание, не изкара нищо друго освен валма от прах и женски кос-

ми. Карл най-напред бързо се отправи към умивалника, който бе непосредствено до вратата, но в чекмеджетата му намери само стари английски романи, списания и ноти и всичко бе така претъпкано, че веднъж отворени, чекмеджетата вече не можеха да се затворят.

— Парфюма — стенеше междувременно Брунелда, — докога да чакам?! Дали изобщо днес ще получа парфюма си?!

Естествено, при подобно нетърпение от страна на Брунелда не можеше и да се мисли за основно претърсване, та Карл трябваше да разчита само на първото си, повърхностно впечатление. На умивалника шишето го нямаше, изобщо там се намираха само стари стъкълца с лекарства и мехлеми, всичко останало вероятно бе отнесено вече в къпалнята. Може би шишето беше в чекмеджето на масата за хранене. Ала когато се запъти към тази маса — Карл не мислеше за нищо друго освен за парфюма, — той с всичка сила се сблъска с Робинсън, който най-сетне се бе отказал от търсенето под канапето и озарен от внезапно прозрение за местонахождението на парфюма, се бе втурнал като слепец срещу Карл. Ясно се чу ударът на главите им, Карл се спря онемял, Робинсън наистина продължи да тича, но крещеше непрекъснато и по-гръмогласно, отколкото беше нужно, за да облекчи болката си.

— Боричкат се, вместо да търсят парфюма! — обади се Брунелда. — Ще се разболея от тия помощници, Деламарш, можеш да бъдеш сигурен, че ще умра в обятията ти. Дайте парфюма, ей — извика сетне тя, събрала сили, — непременно ми го дайте! Няма да изляза от ваната, преди да сте ми го дали, ако ще да остана тук до вечерта! — И тя стовари юмрука си във водата, която се разплиска.

Ала парфюмът не беше и в чекмеджето на масата за хранене, макар че там се намираха предимно тоалетни принадлежности на Брунелда: стари пухчета за пудрене, бурканчета с мазила, четки за коса, фъндъци косми и множество заплетени и слепени една за друга дреболии, но парфюмът не беше сред тях. А Робинсън, който все още крещеше, разтваряше и разравяше в някакъв ъгъл едни след други стотина струпани кутии и сандъчета, при което половината от съдържанието им — в повечето случаи прибори за шев и писма — непрекъснато изпадаше на пода и си оставаше там; но и той не успяваше да намери нищо и от време на време осведомяваше за това Карл с поклащане на глава и вдигане на рамене.

Тогава Деламарш изскочи от къпалнята по долни дрехи, а в същото време се чу хлипането на Брунелда. Карл и Робинсън преустановиха търсенето и се взряха в Деламарш, който бе мокър до кости — както от лицето, така и от косите му се стичаше вода — и им се развика:

— Абе вие кога най-сетне ще започнете да търсите като хората?! Тук! — заповяда той първо на Карл, а сетне и на Робинсън: — Там!

Карл действително търсеше и проверяваше още веднъж на местата, където Робинсън беше вече изпращан, ала подобно на Робинсън и той не намери парфюма — търсеше по-небрежно от него, поглеждаше крадешком към Деламарш, който кръстосваше помещението от единия до другия му край и сигурно най-много му се искаше да напердаши както Карл, така и Робинсън.

— Деламарш! — изкрещя Брунелда. — Ела поне да ме избършеш! Ония двамата така и няма да намерят парфюма, а само ще преобърнат всичко наопаки. Нека веднага спрат да търсят! Моментално! И да оставят всичко! Нищо повече да не пипат! Като че ли искат да превърнат жилището в кочина! Ако не престанат, скръцни им със зъби, Деламарш! Ама те продължават да тършуват, ето, сега падна още една кутия. Да не я вдигат, да оставят всичко както си е и да се пръждосват от стаята! Спусни резето след тях и ела при мен. От колко време лежа във ваната, краката ми съвсем изстинаха!

— Сега, Брунелда, сега! — извика Деламарш и изтича с Карл и Робинсън до вратата. Ала преди да ги освободи, им заръча да донесат закуската и по възможност да заемат от някого един хубав парфюм за Брунелда.

— Ама че безпорядък и мръсотия има при вас! — рече Карл навън в коридора. — Щом донесем закуската, ще започнем да подреждаме.

— Само да не страдах толкова много! — изпъшка Робинсън. — И това ми било отношение!

Робинсън, изглежда, се обиждаше, задето Брунел-

да не правеше никаква разлика между него, който вече месеци наред я обслужваше, и Карл, който се бе появил от вчера. Но той и не заслужаваше друго, затова Карл рече:

— Е, стегни се малко де! — И за да не допусне отчаянието да го обземе напълно, добави: — Работата ще свършим веднъж завинаги. Ще ти стъкмя одър зад скриновете и след като подредим малко, ще можеш да си лежиш там по цял ден, няма да се грижиш за нищо и много скоро ще оздравееш.

— Значи, сам виждаш какво ми е — продума Робинсън и отвърна лице от Карл, за да остане насаме с болката си. — Но дали те някога ще ме оставят спокойно да си полежа?

— Ако искаш, сам ще разговарям с Деламарш и Брунелда по този въпрос.

— Нима Брунелда се съобразява с някого или с нещо! — възкликна Робинсън и блъсна с юмрук по една врата, до която тъкмо бяха стигнали, без предварително да подготви Карл за това.

Влязоха в кухня, от чиято печка, която, изглежда, имаше нужда от ремонт, се къдреха почти черни облачета. Пред вратичката ѝ бе коленичила една от жените, които Карл бе видял вчера в коридора, и слагаше с голи ръце големи буци въглища в огъня, като го оглеждаше от всички страни и през цялото време пъшкаше в неудобната за една стара жена, клекнала поза.

— Няма що, само вие ми липсвате! — продума тя, щом видя Робинсън, с мъка се привдигна, като се подпря с ръка на сандъка с въглищата и затвори вратичката на печката, чиято дръжка бе обвила с престилката си. — Намерихте кога да закусвате — Карл се смая от това, което показваше кухненският часовник, — в четири часа следобед! Негодници! — А после рече: — Седнете и чакайте, докато намеря време за вас.

Робинсън привлече Карл към малка пейка близо до вратата и му прошепна:

— Трябва да я слушаме, нали сме зависими от нея. Тя ни даде стаята под наем и ако поиска, естествено, всеки миг може да ни изхвърли на улицата. А ние не можем да сменяме жилището, как бихме пренесли отново всичките тези вещи, и преди всичко Брунелда?!

— А тук в коридора няма ли друга стая? — попита Карл.

— Никой не би ни приел — отвърна Робинсън. — Никой в цялата сграда не би ни приел.

И те продължиха да седят тихо на своята пейка и да чакат. Жената непрекъснато сновеше между две маси, едно корито и печката. От възклицанията ѝ се разбра, че дъщеря ѝ е неразположена и затова цялата работа по обслужването и изхранването на трийсет наематели е легнала изцяло върху нея. На всичко отгоре печката не беше в ред, храната все не ставаше, в две огромни тенджери вреше гъста супа и колкото и често жената да я опитваше с черпака и да я изсипваше отвисоко, супата не се сваряваше, причина за това сигурно бе лошият огън, та тя почти седна на пода пред вратата на печката и заръчка жаравата с ръжена. Пушекът, с който бе изпълнена кухнята, я задавяше и понякога кашлицата ѝ така се усилваше, че жената посягаше към някой стол и по цели минути само кашляше. Често продумваше, че днес изобщо щели да останат без закуска, понеже нямала нито време, нито желание за това. Тъй като Карл и Робинсън, от една страна, имаха заповед да донесат закуската, а, от друга страна, не можеха да я получат насила, те не обръщаха внимание на тези подмятания и продължаваха кротко да чакат.

Наоколо — по кресла и столчета, върху и под масите, дори на земята в един ъгъл — бяха струпани неизмитите още съдове от закуската на наемателите. Имаше канички, в които можеше да се намери още малко кафе или мляко, върху някои чинийки се виждаха остатъци от масло, от една прекатурена тенекиена кутия се бяха изтърколили бисквити. От всичко това можеше да се състави закуска, срещу която Брунелда не би имала да възрази каквото и да било, ако не разбереше за произхода ѝ. Тъкмо когато Карл обмисляше тези неща и един поглед върху часовника му показа, че чакат тук вече половин час, а Брунелда навярно беснее и насъсква Деламарш срещу слугите, жената извика, сподавяйки кашлицата, впила поглед в Карл:

— Можете да си седите тук, но закуска няма да получите. Затова пък след два часа ще получите вечерята.

— Хайде, Робинсън — рече Карл, — сами ще си направим закуската.

— Какво? — извика жената с приведена глава.

— Моля ви, бъдете разумна — рече Карл, — защо не искате да ни дадете закуска? Ето че чакаме вече половин час, стига толкова. Все пак за всичко ви се плаща, а ние положително ви плащаме по-добре от останалите. Това, че закусваме толкова късно, несъмнено ви тежи, но ние сме ваши наематели и имаме навика да закусваме късно, ето защо и вие трябва малко да се съобразявате с нас. Естествено, днес заради заболяването на госпожица дъщеря ви положението е особено тежко, но затова пък ние сме съгласни да си приготвим закуската от тези остатъци, щом другояче не може и вие не ни давате прясна храна.

Ала жената нямаше намерение да влиза в дружелюбни разговори с никого, за тези наематели дори остатъците от общата закуска ѝ се струваха прекалено добри; но тъй като, от друга страна, натрапничеството на двамата слуги ѝ бе дошло до гуша, тя грабна един поднос и блъсна с него Робинсън, който едва след известно време разбра със страдалческо лице, че трябва да го държи, за да получи храната, която жената щеше да подбере. Тя светкавично натрупа върху подноса много неща, но цялото количество имаше вид на купчина мръсни съдове, а не на закуска, която предстои да бъде поднесена. Още докато жената ги изтикваше навън, а те бързаха приведени към вратата, сякаш се бояха от ругатни или удари, Карл взе подноса от ръцете на Робинсън, защото в тях той му се струваше на не съвсем сигурно място.

В коридора, след като достатъчно се бяха отдалечили от вратата на хазяйката, Карл седна с подноса на пода, преди всичко за да го почисти, да събере еднаквите неща заедно, например да налее млякото на едно място, да сложи върху една чиния многобройните остатъци масло, да отстрани всички следи от употреба — да изчисти ножовете и лъжиците, да изреже нахапаните хлебчета — и по този начин да придаде на всичко по-добър вид. Робинсън смяташе тези усилия за излишни и твърдеше, че закуската много често е изглеждала още по-зле, но Карл не допусна той да го възпре и се зарадва, че Робинсън не желае да участвува в

работата с мръсните си пръсти. За да го укроти, Карл веднага му даде няколко бисквити и гъстата утайка от едно бурканче, напълнено по-рано с шоколад, но го предупреди, че това му е за пръв и последен път.

Когато стигнаха пред жилището си и Робинсън, без много-много да му мисли, хвана дръжката на вратата, Карл го спря, понеже още не беше сигурен дали биха могли да влязат.

— Ами че да — рече Робинсън, — сега само ѝ прави фризурата.

И действително, във все още непроветрената и затъмнена стая Брунелда седеше в креслото широко разкрачена, а застаналият зад нея Деламарш решеше с ниско сведено лице късата ѝ, вероятно твърде сплъстена коса. Брунелда отново беше облякла съвсем свободна рокля, този път обаче бледорозова, тя като че ли бе малко по-къса от вчерашната — белите, грубо изплетени чорапи се виждаха почти до коленете. Изгубила търпение заради продължителното вчесване, Брунелда облизваше устни с дебелия си червен език, дори понякога се изтръгваше от Деламарш с възклицанието: „Деламарш!“, а той спокойно чакаше с вдигнат гребен тя отново да облегне главата си назад.

— Доста време мина — подметна Брунелда просто между другото, след като се обърна към Карл: — Трябва да се поразмърдаш, ако искаш да сме доволни от теб. Не бива да вземаш пример от мързеливия и лаком Робинсън. Междувременно сигурно сте закусвали някъде; казвам ви, че следващия път няма да търпя подобно нещо.

Това беше твърде несправедливо, ето защо Робинсън поклати глава и раздвижи, макар и беззвучно, устните си; Карл обаче осъзна, че може да въздействува на господарите си само като им покаже истинска работа. Затова той измъкна от един ъгъл ниска японска масичка, покри я с кърпа и нареди отгоре ѝ донесените неща. Който не знаеше за произхода на закуската, можеше да остане доволен, но иначе не всичко беше както трябва — нещо, което Карл трябваше да си признае.

За щастие Брунелда бе гладна. Тя благосклонно кимаше към Карл, докато той нареждаше масата, и доста често му пречеше, като грабваше без време ня-

кой залък с меката си, тлъста ръка, която, изглежда, веднага смачкваше всичко.

— Хубаво го е стъкмил — премлясна тя и привлече Деламарш до себе си върху дивана; той остави гребена в косите ѝ, по-късно щеше да продължи работата си. Деламарш също стана по-любезен, когато видя храната, и двамата бяха много изгладнели, ръцете им припряно се пресягаха към масичката. Карл разбра, че за да останат доволни, трябва да им носи колкото може повече, и като си припомни, че бе оставил на пода твърде много подходящи за хапване неща, рече:

— Първия път не знаех как точно да подготвя всичко, но следващия път ще го направя по-добре.

Ала още докато говореше, си спомни към кого се е обърнал — толкова се бе вживял в случилото се. Брунелда кимна доволно на Деламарш и за награда подаде на Карл цяла шепа бисквити.

II

БРУНЕЛДА СМЕНЯ ЖИЛИЩЕТО СИ

Една сутрин Карл избута през къщната врата болничната количка, в която седеше Брунелда. Вече не бе толкова рано, колкото се беше надявал да бъде. Бяха се уговорили да приключат с изнасянето още през нощта, за да не правят по уличките впечатление, което не би могло да се избегне през деня, макар че Брунелда скромно възнамеряваше да се покрие с голямо парче сив плат. Ала спускането по стълбището бе продължило доста време, въпреки приятелската помощ на студента, който се оказа много по-слаб от Карл. Брунелда прояви голямо самообладание, почти не пъшкаше и всячески се стараеше да облекчи работата на своите носачи. Но все пак бяха принудени да я оставят да сяда на всяко пето стъпало, за да могат поне малко да си отдъхнат: и те, и тя. Утрото беше свежо, по коридорите повяваше хладен въздух като в мазетата, но Карл и студентът бяха плувнали в пот и докато си почиваха, вземаха по един край от наметалото на Брунелда, за да избършат лицата си, впрочем тя дружелюбно им го подаваше. Стана така, че се добраха едва след два часа долу, където количката чакаше още от вечерта. Полагането на Брунелда в нея създаде още малко работа, сетне обаче всичко можеше да се сметне за успешно, тъй като тиканието на количката не изглеждаше да е трудно заради високите колелета, оставаше единствено опасението, че тя ще се разпадне под тежестта на Брунелда. И все пак трябваше да се рискува, нямаше как да се кара още една количка за подмяна, макар че студентът полушеговито, полусериозно бе предложил услугите си за нейното набавяне и придвижване. Пос-

ледва сбогуването със студента, което беше дори много сърдечно. Всякакви разногласия между Брунелда и студента сякаш бяха забравени, той дори се извини за старото оскърбление, което бе нанесъл на Брунелда по време на нейното заболяване, но Брунелда каза, че всичко отдавна било забравено и повече от изкупено. В заключение тя най-любезно помоли студента да приеме един долар като спомен от нея и го измъкна с усилие от многобройните си поли. Като се знаеше колко е стисната, този дар бе твърде значителен, студентът наистина много му се зарадва и високо подхвърли каскета си. Сетне обаче се наложи да го търси по земята, Карл трябваше да му помага, най-сетне Карл го намери под количката на Брунелда. Естествено, сбогуването на студента и Карл беше много по-простичко, **те само си** пододоха ръце и изразиха увереност, че пак ще се видят и че тогава поне единият от тях — студентът твърдеше, че това ще бъде Карл, а Карл твърдеше същото за студента — ще е постигнал нещо знаменито, което за съжаление досега не бе станало. Тогава Карл смело хвана дръжката на количката и я избута пред портата. Студентът гледаше подир тях чак докато те се скриха, и помахваше с кърпа. Карл често се извръщаше и кимаше за поздрав — и Брунелда с удоволствие би се извърнала, но подобни движения бяха за нея твърде мъчителни. За да й даде възможност да се сбогува за последен път, Карл изви обратно количката в края на улицата, така че и Брунелда да види студента, който използува този случай, за да размаха кърпата си особено усърдно.

Ала сетне Карл каза, че не можели да си позволяват да спират, пътят им бил дълъг, а те тръгнали много по-късно от предвиденото време. Действително тук-там вече се виждаха превозни средства и — макар и отделни — хора, които бързаха за работа. Със забележката си Карл не искаше да каже нищо по-различно от онова, което бе казал, но чувствителната Брунелда възприе думите му по-иначе и напълно се покри със сивото парче плат. Карл не възрази; покритата ръчна количка правеше наистина голямо впечатление, но все пак беше несравнимо по-малко забележителна от непокритата Брунелда. Той я караше много внимателно; преди да завие зад някой ъгъл, разглеждаше следващата улица,

дори оставяше количката, когато сметнеше това за необходимо, изминаваше няколко крачки сам и забележеше ли нещо, което можеше да създаде неприятности, изчакваше да се открие възможност то да бъде избегнато или дори решаваше да мине по съвсем друга улица. В такива случаи не съществуваше никаква опасност преходът им да се удължи значително, защото предварително и с голяма точност бе проучил всички възможни пътища. И все пак се появяваха препятствия, от които човек наистина можеше да се опасява, но не и да ги предвиди с всичките им подробности. Така на една улица, която леко възлизаше нагоре, можеше да се огледа доста надалеч и за щастие беше съвсем пуста — предимство, което Карл се опита да използува и поради тази причина се разбърза, — от тъмния ъгъл на един вход се появи полицай и попита Карл какво вози в така грижливо покритата количка. Колкото и строго да беше погледнал към Карл, той все пак не можа да сдържи усмивката си, когато отгърна Брунелда и видя запотеното й, плахо лице.

— Какво, какво? — удиви се той. — Мислех си, че возиш десет чувала картофи, а виждам една-единствена жена? Къде я караш? Кои сте вие?

Брунелда изобщо не посмя да погледне полицая, а не откъсваше очи от Карл, обзета от явното съмнение, че дори той не ще успее да я спаси. Ала Карл беше натрупал вече достатъчно опит в отношенията си с полицаите, та цялата работа не му се струваше много опасна:

— Госпожице, че покажете документа, който получихте — рече той.

— Ах, да — каза Брунелда и захвана да го търси по толкова безнадежден начин, че действително имаше съмнителен вид.

— Госпожицата — с недвусмислена ирония каза полицаят — няма да намери документа.

— О — спокойно продума Карл, — положително е у нея, просто го е забутала някъде.

Сега той сам се залови да търси и действително го измъкна иззад гърба на Брунелда. Полицаят само бегло го погледна.

— Така, значи — усмихна се той. — Такава госпожица ли била госпожицата? А вие, малкият, сте поели пос-

редничеството и превоза? Наистина ли нямате с какво по-добро да се занимавате? — Карл само вдигна рамене, тия намеси на полицаите му бяха познати. — Е, приятно пътуване — рече полицаят, като не получи отговор.

В думите му вероятно се съдържаше пренебрежение, затова пък Карл продължи по-нататък без поздрав, пренебрежението на полицията бе за предпочитане пред вниманието ѝ.

Наскоро след това той имаше една като че ли още по-неприятна среща. Към него се присламчи човек, който тикаше пред себе си количка с големи кани мляко, и много му се искаше да узнае какво се намира под сивото покривало в количката на Карл. Не можеше да се допусне, че пътят му е един и същи с този на Карл — колкото и изненадващи завои да правеше Карл, оня все вървеше по петите му. Отначало се задоволяваше с подмятания като:

— Товарът ти май е тежичък!

Или:

— Лошо си натоварил, отгоре нещо ще изпадне!

После обаче направо попита:

— Кажи де, какво си сложил под покривалото?

Карл отвърна:

— А теб какво те засяга? — Но тъй като последното изостри още повече любопитството на човека, Карл най-сетне добави: — Ябълки.

— Толкова много ябълки? — изненада се мъжът и непрекъснато заповтаря своето възклицание. — Та това е цяла реколта! — рече той.

— Ами да — каза му Карл.

Но дали защото не вярваше на Карл, или пък защото му се щеше да го подразни, оня отиде още по-далеч: започна — все по време на движение — сякаш на шега да посяга към покривалото и накрая дори се осмели да го подръпне. Какви мъки само трябваше да изтърпи Брунелда! Понеже Карл искаше да ѝ ги спести и нямаше желание да се кара с мъжа, той зави към следващия вход, сякаш той бе целта му.

— Тук живея — рече той. — Благодаря ви за компанията.

Мъжът спря изненадан пред входа и се загледа подир Карл, който спокойно би прекосил целия преден

двор, ако това се наложеше. Мъжът не биваше повече да се съмнява, но за да даде за последен път воля на лошотията си, заряза своята количка, на пръсти догони Карл и така силно дръпна покривалото, че за малко не откри лицето на Брунелда.

— Да се проветрят малко ябълките — рече той и побягна.

Карл преглътна и това — нали окончателно се отърваваше от мъжа. Сетне закара количката в един ъгъл на двора, където се намираха няколко големи празни сандъка, зад чието прикритие искаше да прошепне под покривалото няколко успокоителни думи на Брунелда. Наложи се обаче да я увещава дълго, защото беше обляна в сълзи и напълно сериозно го умоляваше да останат тук зад сандъците през целия ден и да продължат пътя си едва през нощта. Може би сам той никога нямаше да я убеди колко погрешно би било това, ако някой не беше захвърлил един празен сандък връз другия край на купчината сандъци и не беше вдигнал в двора такъв страхотен шум, че уплашената Брунелда не каза нито дума, а се покри с парчето плат и навярно изпита неземно щастие, когато Карл, взел бързо решение, веднага подкара количката.

Сега улиците се оживяваха все повече и повече, ала любопитството, което събуждаше количката, не беше така силно, както се бе опасявал Карл. Може би по-начало щеше да бъде по-разумно да се избере друго време за превозването. Ако пак се наложеше подобно пътуване, Карл не би се уплашил да го извърши по обед. Никой не се опита да му досажда повече, отколкото досега, и той най-сетне сви в тясната тъмна уличка, на която се намираше предприятие номер 25. Пред вратата стоеше кривогледият управител с часовник в ръка.

— Винаги ли си така неточен? — попита той.

— Появиха се различни пречки — рече Карл.

— Както знаем, те винаги се появяват — каза управителят. — В тази сграда обаче те не важат. Запомни го!

Карл вече почти не даваше ухо на подобни приказки, всеки използуваше властта си и ругаеше по-нисшия от него. Щом човек свикнеше веднъж с това, то му звучеше не по-различно от равномерното биене на часовника. Но когато вкара количката в коридора, Карл се стъписа от мръсотията, която цареше тук, макар да я

беше очаквал. Тази мръсотия трудно можеше да се забележи. Каменният под на коридора бе почти безупречно пометен, рисунките по стените не бяха стари, изкуствените палми — само малко напрашени, и въпреки това всичко беше омазнено и отблъскващо, сякаш неправилно използувано и сякаш никаква чистота вече не бе в състояние да оправи това положение. Когато Карл отиваше някъде, с удоволствие обмисляше какво би успял да подобри там и каква радост би било за него веднага да се залови на работа, без да жали усилията си, които можеха да са безкрайни. Ала тук той не знаеше какво би трябвало да стори. Бавно отмахна покривалото от Брунелда.

— Добре дошла, госпожице — кокетно рече управителят; нямаше съмнение, че Брунелда му направи добро впечатление.

Карл със задоволство установи, че щом Брунелда забеляза това, веднага съумя да го използува. Изчезна целият страх от последните часове.

СЪДЪРЖАНИЕ

ОГНЯРЯТ	5
ВУЙЧОТО	34
ВИЛА КРАЙ НЮ ЙОРК	48
ПЪТЯТ КЪМ РАМЗЕС	82
ХОТЕЛ „ОКСИДЕНТАЛ“	109
СЛУЧАЯТ РОБИНСЪН	134
УБЕЖИЩЕ	174
ТЕАТЪРЪТ В ОКЛАХОМА	227
ФРАГМЕНТИ	248
БРУНЕЛДА СМЕНЯ ЖИЛИЩЕТО СИ	259

Франц Кафка

АМЕРИКА

Рецензент Федя Филкова
Австрийска
Първо издание

Литературна група — ХЛ. 04 $\frac{9536612311}{5557—89—85}$

Редактор Любомир Илиев
Художник Стефан Десподов
Художник-редактор Ясен Васев
Технически редактор Олга Стоянова
Коректор Ана Тодорова

Дадена за набор август 1984 г. Подписана за печат ноември 1984 г.
Излязла от печат януари 1985 г. Формат 84x108/32
Печатни коли 16,75. Издателски коли 14,04. УИК 15,67

Цена 1,82 лв.

ДИ „Народна култура“ — София, ул. „Г. Генов“ 4

ДП „Димитър Найденов“ — В. Търново